Gränsen. En historia

Bokutgåva

Stockholm. P.A. Norstedt & Söners Förlag 1918

Där borta går solen opp; det vet jag! Rätt över de blåa skogarna, som skygga mot havet i öster — — — Därbortifrån hör jag röster som muntra visor från lågarna ... Nu grät jag i sinnet, vid minnet av strandade hopp.

(*Strindberg.*)

TILL MIN BROR

Det ena minnet det andra jagar; den korta stunden blev hos mig evigt, den bittra stunden, den ljuva stunden.

(*Runeberg.*)

Det var en av de sista augustidagarna.

Grå och skummig i gryningen brusade fjärden, en av de yttersta och största, kring den vita skärgårdsångaren på dess väg in mot staden. Himlen liknade vattnet, syntes flyta och driva för ostlig vind med gråa vågor av moln, som tyngda av regn tycktes sjunka, alltjämt drivande, alltjämt böljande. Regnet silade ner som en grå dimma, duggande kallt. Det utplånade varje spår av färg från de kala skären och tallbevuxna kobbarna, som båten närmade sig eller lade bakom sig. Och med brusande entonighet ljöd vattnets dån och stänk runt omkring — som om havets, himlens, jordens och luftens blyfärg lösts i en stor höstlig sång.

Nere i salongen, där lampan brann i sin skakande hållare och ventilrutorna, strimmade av små droppar, syntes som två suddiga månar, satt en ung flicka.

Hon hade krupit ihop i soffan i hörnet vid dörren, gömt huvudet under regnrocken, som hängde ovanför. Man såg endast en blå cheviotkjol och två små fötter i barnsligt brednosiga skor. Händerna syntes ej. Med den ena stödde hon huvudet under regnrocken, den andra låg orörlig i knät. Hennes lilla silverur tickade i bröstfickan på sportblusen och vred sina spröda visare framåt, och hon följde intuitivt deras blinda gång, där hon satt med slutna ögon.

Oräkneliga gånger förut hade hon farit denna väg, varje vår och höst som barn och sedan alltjämt, då somrarna kommo eller voro ett minne blott. Den yttre och inre skärgården kände hon lika väl som Östermalms rätliniga gator och stadens gränder och visste ångbåtens väg mellan skär och öar, en enda underlig, slingrande omväg mellan staden och havsbandet.

Hon förstod, att klockan nu borde vara omkring fem. Den tidiga morgonstundens grå minuter hade redan droppat en hel timme i uret, sedan hon steg ombord mellan balar av flyttsaker och strömmingslårar. Larmet på bryggan och trängseln på det drypande akterdäcket hade hon förnummit som i dröm och likväl pinande skarpt. Så hade hon flytt till salongen, dykt in i tystnad och ostörd ensamhet, stängd som av en stark mur från de många människorna runt omkring henne, skyddad för det glåmiga hyttljuset, som irriterade ögonen, trötta av en natts vaka. När båtens propeller med frusande dån rört upp ett fall av skum och ångaren backat ut från bryggan, kände hon i övermodig och trött glädje, att hon hade nära fem timmar av tigande ro framför sig, innan hon behövde röra hand eller fot, lyfta huvudet eller ens ögonlocken, fem timmar av fred, innan

hennes blickar, som så länge famnat blott hällar, hav och sand, skulle vila på Stockholms regnspolade gator och hus.

Och nu hade en timme runnit hän, stilla, kort och dock evig. Där hon satt och blundade och mer kände än hörde vågornas slag mot båtskrovet, vindens tryck och sus kring ventilluckorna, var hon liksom bortom tid och rum. Tiden blev ett med Östersjöns drivande vågor, de båda förbyttes med varandra; det var minuterna, som dånade i bruset kring båten, och det var vågorna, som droppade och stänkte innanför boettens tunna silverskal. Liksom himlen tycktes vara en drivande sjö, ett böljande, grått vatten, och fjärdarnas stora skumkrönta vågor moln, så flöto närvarande och förflutet, natt och morgon samman till en sjungande dyning, som bar henne i rytmisk och monoton takt. Men icke framåt eller bakåt. Den höll henne på samma sätt gungande som ett blad, vilket blott skenbart röres framåt av en bölja, men som åter glider tillbaks, lyftes, sjunker, drages framåt, suges åter. Hon log, förnöjd över att passagerarna i salongen måste tro, att hon sov; och hon visste sig därför fridlyst, kände sig i trygg hamn, så obegripligt fjärran från dem alla. Hjärtat bultade hårt och lugnt, också det ett ur, som mätte ut tiden — tiden, som icke fanns.

Den stillhet, som slutit sig omkring henne, var icke dödens eller ett krampaktigt själstillstånds förlamning och förstening.

Det var ett slags outsägligt ljuv, vaken vila, där det klart medvetna och det blott skugglikt förnumna med lika svagt sorl flöto som två strömmar helt nära varandra, dock utan att blandas. Syner, ord och toner från den gångna sommarens sista tid, dess dagar och nätter, böljade förbi hennes inre blick likt molnbilder, konturfast formade men ändå lätta, dykande upp vid en osynlig gränslinje, svävande närmare, försvinnande; ingen lik den andra men alla dock av samma stoff. De voro ju systrar till skyarna, som seglade västerut över de oroliga fjärdarna, systrar till »molnens jordkringsvävande, skumma tankar».

Då båten blåste för tredje bryggan, skar det utdragna ljudet igenom hennes förnimmelser, trängde in i hennes avskildhet och kom henne att rysa till.

Hon flyttade den ena handen och kände vid rörelsen den svagaste doft av en liten porskvist i skärpet. Handen stannade stilla, pressad mot de kryddstarka bladen. Ögonblicket efter var allt inom henne i ro igen.

Där hon nu satt i sitt mörka, tysta hörn, famnade hon den flydda sommaren i varje tanke, som obestämd och förbiglidande tog gestalt. Hon kände en underlig segerlycka och på samma gång den kuvades lugn, då han insett, att det tjänar till intet att spjärna mot udden. Hon kände sig dock fri och förlossad, friheten för alltid uppgjord med segraren.

Allt var så självklart, så enkelt. Det som hänt hade varit tvunget att hända. Hon såg varje länk, den ena fast slingrad i den andra, av den kedja, som nu låg där färdig. Det skedda kunde aldrig göras ogjort; icke heller förändras eller byggas vidare på. Hon frågade sig ej som de flesta: Vad är detta? Vart bär det hän? Vad måste ske härefter? Alla frågor lågo tysta och domnade i själens yttersta gårdar, sovande under dessa sakta förrinnande morgontimmar av den sömndryck, varmed de blivit begjutna. Hur länge skulle den verka?

Hon kände sig så oändligt trygg och tillfreds att vara omgiven av idel vissheter — vissheten om att detta var kärleken, och om att det dock, allt som skett, var omöjligt — egentligen så absolut omöjligt, att hon måste le åt de olösbara motsägelserna. Vissheten om att det hade börjat — att det levde — och att dock gränsen var satt för det till uppbrott, till förintelse; att det bar livets strålande märke men dock av begynnelsen var dödsdömt.

Tvekan, ånger, självförebråelser, ja, varje vacklande undran om möjligheten av att något kunnat vara annorlunda — allt var utestängt från detta leende lugn — lugnet i det ödesvissa. Något liknande hade en gång grekerna känt inför sina gudars dom, inför den moira, vars anlete de skådat, och vars tecken de förstått.

Överskyggande det gångna och det kommande och lyftande nuet som ett grand i sin hand hade ödet stått bredvid dem, med sin fasthet dämpande deras klagoskri, med själva sin obönhörlighet utgörande deras tröst och trygghet.

Och den unga flickan nere i skärgårdsångarens salongshörn satt omedvetet i samma trygga frihet, kännande samma oemotståndliga ödesmakt, icke som klar tanke, filosofiskt utgrundad, men som en sanning ett med livet självt, enkel, oreflekterad och hednisk.

*

Timme efter timme gled bort. Minuternas svaga sus i det lilla uret fördränktes av skurarnas stänk mot ventilglaset; hjärtats dova slag och andhämtningens viskning uppslukades av sjöarnas tunga dån och vindens oavlåtliga suckan. Tankar och syner flöto bort som moln och sveptes i dimmorna därute. I det tysta soffhörnet var allt stilla; sekunders och timmars bråda och dröjande gång kunde icke jaga eller trötta ett hjärta, till vars avskildhet den icke nådde.

Båten hade nu lagt den sista fjärden bakom sig och bröt i rak bana sin väg mot Blockhusudden, där det stora stenhuset stod sorgligt trist och tungt i ett allt omfamnande grått dis.

Passagerarna i salongen började röra på sig och med tidningar, korgar och paraplyn stiga uppför den mässingsbeslagna, branta trappan. Två långa unga män med glada ansikten under vita mössor kommo ner för att hämta sina undanstuvade ränslar och böcker. Av deras våta regnkragar kunde man förstå, att de hela tiden hållit till i regnet på däck. Den ena gick fram till hörnet, där den unga flickan satt, stack handen under hennes skyddande regnrock och drog fram en liten smal, brun flickhand.

— Vakna upp, Agnes lilla! Nu är vi framme. Det var då en god sömn du har!

Men då rocken fördes åt sidan och hon lätt reste på sig, såg brodern med förvåning ett ansikte, klarvaket, fullt av allvar och stillhet, där intet vittnade om övervunnen sömnlust eller nymornad förvirring. Hon sträckte ledigt på den flickaktiga kroppen, strök håret slätt över tinningarna och tryckte en brun sportmössa på huvudet. Den ena handen tog ett par gånger åt kvisten i skärpet och for sedan i en omedveten rörelse upp mot bröstfickan, där den ett ögonblick tryckte sig mot det tickande uret, liksom kännande efter ett hjärtas slag. Så krängde hon regnkragen på sig och skyndade upp.

Den vita ångaren hade just passerat Saltsjökvarns röda komplex, sköt förbi Valdemarsuddes tunga, gulnande lövmassor och våta planer och närmade sig för halv maskin en stad i askgrått.

Samma regnfyllda himmel som därute i öster böljade här över Norrströms molngrå vågor, vilka i dag under ett stril av droppar sakta flöto framåt utan virvlar och skum men med samma suckande höstbrus som fjärdarnas vatten.

Slottet stod i en rök av regn. Härligt rent och ungt i varje linje tycktes det lyfta sjunkande skyar och tätnande töcken på sitt ädla krön.

Vid de vattenblanka kajerna vimlade det av ankommande vita båtar; regnklädda människor med drypande paraplyn trängdes på landgångarna. Alla släpade på lådor och korgar fyllda av övergivna skärgårdstäppors sista regnbegjutna skörd av ringblommor, dalior och rosor.

Och som vita andeväsen i dimhavet seglade tärnor och måsar i vida ringar över båtarna, lyfte i det grå diset och slogo åter ner mot vattnet.

Agnes hade ställt sig i aktern på övre däck och såg mot strömmens utlopp. Blicken och tanken sökte sig väg

åt samma håll, varifrån hon själv nyss kommit, och varifrån vind och moln drevo. Osterifrån kommo de — och österut sökte hon sig tillbaka, mot drömda och dock klart skådade hällar och sandbankar, österut mot en bleknad sommars nätter och soldagar.

En mås tog med vidöppet, skriande gap ensam vägen utåt, och hon slungade sin hälsning med honom. Över hennes ögon gled en dimma av segerdrucken glädje, och kring munnen darrade ett leende.

Men plötsligt skakade hon huvudet beslutsamt, trotsigt, och läpparna viskade: Farväl — nu vill jag vara fri!... Och därpå tillade hon inom sig själv ett varmt: Hjälp mig, Gud!

Hon skyndade över däck bort till fören och stod där vänd framåt, ensam däruppe. Hon sträckte ut handen till en hälsning åt sin stad, förde den i en vid krets runt från slottet över Norrbro mot Karl XII:s torg och till Museet, liksom smekande den syn hon såg. Det fördrömda i blicken lyfte som dimman över en sjö, lämnande ögat klart och ljust. Det unga ansiktets uttryck var med ens så befriat, så underligt glättigt och friskt.

Tornuret i Jakobs kyrka började ringa nio, och innan de skälvande, av dimmor dämpade malmvågorna slutat strömma, föll Storkyrkan in; och som en svag tonbölja kom också Tyska kyrkans tunnare slag.

I detsamma delade sig den väldiga molnmassan över Jakobs torn, och mellan de två svartgrå skikten bildades ett stråk av ljus. Som ett blekt silverskir lyste det, ett svagt men trolskt återsken av en dold sol, som kastade ett enda flödande ljusknippe genom ett hav av regndimmor.

Lika hastigt drevos molnväggarna åter samman. Men för Agnes hade synen varit ett tecken; och hon stod vänd mot detta tecken i skyn, dröjande vid de ord det tycktes henne tolka: »Det gamla är förgånget — si, allt är vordet nytt!»

Så stod hon i det täta duggregnet åter på Stockholms gatstenar, som aldrig varit henne kärare och mer efterlängtade än i denna stund. Och hon kände i tacksam lycka, att staden öppnade sin famn mot henne — en famn, som fött och vaggat henne, och i vilken hon nu ville slutas för en oöverskådlig tid.

I

Dit förde min längtan och för mig än med en evigt tärande lystnad. Om på ljusan dag jag dödade den som min hemligt älskade stod den igen vid min bädd i nattens tystnad.

(*Heidenstam*.)

Östersjön svallade blå under julimorgonens västliga bris och lyfte de yttersta öarna i Stockholms skärgård i sin strålande famn.

Sida vid sida med någon eller några mils mellanrum lågo de där i havsbandet spolade av ett sjungande vatten, evigt kallt och friskt. De skymtades blott som strimmor av varandra mot söder eller norr, men mellan dem gick havet fritt kring kobbar och grund.

På Vårdbergets topp, den högsta punkten på Ytterön, låg Agnes framstupa med kinden mot berget. Ansiktet var vänt mot öster, och blicken vilade vidöppen och lugn på havet, som brinnande, bländande blått i morgonens solregn sträckte sig framför henne. Horisontlinjens vida halvcirkel, bruten av intet från norr till sydväst, band den gränslösa ytan med sin fasta krets.

Hon låg helt stilla i stum åskådan. Allt hos henne var gånget till ro. Oändlighetslinjens diamantring, som slöt de svallande vattnen inom sin rand, slöt också själens vågor inom sin kristallklara cirkel. Här kunde blicken icke mera jaga; och hjärtats oro och irring funno strand vid den stålfasta linjens kust.

För två dagar sedan hade hon legat på samma sätt utsträckt på höjden av en ås, som blånade långt uppe i nordvästra Värmland. Och där hon nu låg trygg mot sitt älskade berg, lät hon tankarna ila dit bort. Hela hennes väsen kände nu det fäste, som gör, att själen sträcker sig mot det nyss förflutna, andas dess luft och lever dess liv blott för att åter få förnimma en svindlande befrielsekänsla av att nuet är ett annat, vakna upp och jublande sjunka ner i den stund, som är.

En dröm — en dröm var det, hela de sista fjorton dagarna. Hur kom hon dit upp — dit bort! Hon hade varit här nere, och så — en natt blott, och hon var långt uppe i de eviga skogarna. Så började de fotvandringen, hon och tre av hennes närmaste vänner och studiekamrater, alla tre födda värmlandsflickor, och vilka nu med en verklig lidelses hänförelse återsågo sitt hemland och med vidöppna hjärtan gingo att möta allt det bjöd.

Agnes hade länge längtat dit upp. Allt sedan hon i fjortonårsåldern två somrar bott i en vild småländsk skogstrakt, hade hon känt, hur skogen sög, visste, att i den bodde en levande makt, som aldrig släppte sitt tag, då den en gång fått fäste i ett hjärta. Sedan hennes familj åter valt skärgården till vistelseort under somrarna, efter att först under hela hennes barndom ha bott där, hade denna sugande skogslängtan stillats; men hon kunde ibland få erfara den i drömmen. Och då hon läste om skogarna i Gösta Berlings saga, kände hon åter dess makt.

Nu hade sex år gått, utan att hon under somrarna sett annat än hav och skär. Denna skärgårdsnatur hade varit som ett bad till en ny födelse för det unga sinnet, som just i sina känsligaste år hållit på att dragas in i skogsensamhetens trånsjuka grubbel och vesälla drömmeri. Icke så, att havet kunnat två det fritt från dess längtan och trånad. Men medan i skogarna själens längtan sökte dunklet, borrade sig in i mörka gömslen och med hopfällda vingar vilade i skogarnas natt, höjde den sig i stället vid havet, skakade vingarna och sträckte ut mot horisonten i vindbrus och klar eter. Och den dödsbegärets yrsel, som hon så ofta förnummit i skogen, längtan att likt ett djur krypa ihop under en jättegran och dö i mossan eller drivorna — den hade försvunnit vid de stora vattnen och endast känts som en sval lust att bli buren bort på renande, stormande vågor till den yttersta friheten.

När Agnes nu skulle återse skogen, var det nästan med räddhåga. Och då hon på en liten lustig ångbåt, som i sakta mak masade sig uppför Klarälven, fick se allt mer av det Värmland hon drömt om, var hon djupt betagen, kände en dragande lust att komma allt längre mot norr och se mer, mer av skogar, åsar och myrar — men mest av allt de stora skogarna.

Dagarna gingo. Varje dag som en fest. Strålande väder hade de mest, men ibland gingo dagsregnen fram vid deras sida över vildmarkens myrar och tjärnar. Och de grå regnskogarna brusade som havet, då höstnätterna falla.

Men allt eftersom dagarna och nätterna gingo i ungdomlig lycka under vänfast samspråk och ett allt djupare inträngande i en stor natur, började en smygande längtan arbeta i hennes bröst, en omedveten oro, som dock till sist började taga form och stå fram för henne allt mer klar.

Kamraternas hänförelse och varma utgjutelser över allt de sågo blott bidrog att göra denna hennes dunkla längtan mera medveten och pockande. Hon började känna sig som främling för dem; och varje deras ord om nejdens skönhet blev för henne till sist ett främmande språk.

Hon var icke stängd för den väldiga skönhet, som runt omkring henne utbredde sin mäktighet, och som ofta

kom dem alla att vandra stumma timme efter timme. Men under all sin dyrkan av detta nya och stora hörde hon hela tiden en lång, brusande ton, ett rop från de trakter hon lämnat, och vilkas ande och liv hon ännu bar med sig. Och allt mer stegrades detta rop.

Så var det den sista kvällen av deras sköna frihetsveckor där uppe. Allt låg bakom dem. Blott en halv dags vandring till — sedan på skjuts och järnväg mot söder — mot Stockholm.

Agnes låg på höjden av en väldig ås, som strax intill övergick i Norges berg. Det var framför en enslig liten timmerstuga, där de skulle övernatta. Kamraterna hade tagit ett sista strövtåg in mot norska gränsen. Hon själv kände en mättnad ända till leda på allt hon såg, på samma gång hon omedelbart njöt av de tunga linjernas mjuka böljegång i åsarnas ståtliga rundningar och av färgernas och dagrarnas obeskrivliga svinnande lek.

Hon låg i högväxt, mjukt gräs, som för ett stilla aftonväder gick i silvergröna vågor och med ett svagt sus.

Nedanför sträckte sig stupande grann åsens östra sida med skog i mil efter mil. Över svartgröna moar och blåa berg flöt kvällsskimret ned, och björkarnas lövskyar svävade som ljusa moln mitt i tallarnas mörker. Djupt under låg dalen i mörkgrön dager, sedd såsom genom ett vatten, med övervuxna klyftor, där en vitskummig, högt brusande fors gick fram. Miltals bort blånade i en oändlig räcka ås vid ås — först grönblå eller grå av skog och stammar, så dunkelblå, himmelsblå eller nästan svartblå. De längst i fjärran lågo i en aftonblå dimma, en dunstkrets av solrök och molndagrar. På en öppen platå glänste en tjärn som ett rådjursöga, drömmande blankt. Ur dess djup trängde ett skimmer av guldbrunt och svart. Och i nordväst lågo myrarnas bruna vidder i vildaste ensamhet. Där hade stockarna blott för en dag sedan gungat under hennes fötter, medan hjortronblommen lyste vit runt omkring bland kärrmarkens gölar och tuvor.

Hon såg åt alla håll — en rik och ändå vek skönhet, tung men ändå ljus, mjuk och dock hård. Hon såg åt alla håll — men hon såg icke linjen, som hon sökte — horisontlinjens stilla ring, där blicken tog land.

Hon sträckte sig mot öster, lät blicken söka sin väg över åsar och skogar till den punkt, där hon visste, att havet måste ligga. Hon hade längtat som en ursinnig, då hon hela dagen gått på mjuk, barrig mark, i mossor och ris, att höra stegen ljuda mot kala hällar och att springa på släta klippor, ångande av sol, slippriga av spolande havsvatten. Nu hade denna havslängtan bränt i hennes sinne som ett sår. Ut, ut till synkretsens silverrand, bort till havets rena rymd, till svallande djup och friska vidder.

När skogssuset i kvällen steg som en domkyrkas orgelkör från skogarna djupt under henne, tänkte och kände hon blott ett: att vinden, som drog fram där inne i dunklet, kom från öster, från havet — »från havet är den vind som i tallarna går», ljöd det i hennes inre; från havet — från havet!

Som ett stigande jubel kom då tanken: i morgon är jag på väg dit — en dag till blott, och jag är där!

Då först förstod hon, hur fast hon var bunden vid havet, vid den skärgård, där hon vuxit upp och vuxit fast. Nu visste hon, att skogarna mist sin makt över hennes själ, och hon förstod, vart hon hörde. Och att intet kunde taga henne därifrån.

Hon gömde ansiktet i det mjuka gräset och grät av lycka.

Där Agnes nu i den tidiga morgontimmen låg på Vårdberget, hade hon gång på gång dvalts i dessa minnen, drömt sig tillbaka till tallmoarna och forsbruset och så plötsligt vaknat upp till det, som var, till hela den strålande verkligheten omkring henne.

Hon låg fortfarande stilla med kinden mot berget, skrovligt av grågröna lavar, ljumt efter gårdagens sol. Aldrig drack hennes blick nog av himlens ljusa rand omkring det blå vattnet, aldrig blev hon övermätt av de

östliga rymdernas gyllene ljus.

Tre väldiga stackmoln seglade stilla mot öster, förda av den lätta västliga brisen. Ett alldeles ovanför Vårdbergets krön, ett i söder och ett i norr över Trutös gula sandfält. De voro som jättelika, fantastiska skummassor, bländande mjölkvita med gråblå skuggningar. De översta skumvirvlarna lyste med vitt ljus inifrån, lätta som en rök.

Hon tänkte på, hur himlen vid havet ger andra molnformationer än himlen mitt i landet. Dess moln äro liksom mer fyllda av blåst, vildare i utseendet, oroligare i formerna. Även dessa stillsamma, tunga cumulusmoln voro på ett särskilt sätt präglade av de vatten, över vilka de seglat fram, och av det hav, som de förnummit långt ifrån, lysande emot dem under deras himmelshöga seglats. De gledo nu fram i ett friskt lufthav över ett sakta brusande blått vatten, som i sin oändlighet icke speglade dem, blott skuggades av dem. De växlade form men icke färg; det inifrån skimrande skummets färg och skummets svala stoff bibehöllo de i den stund de upplöstes där uppe i rymden eller döko ned vid horisonten i öster.

Agnes satte sig upp för att följa molnens gång över skär och vatten — och runt omkring sig såg hon det land, till vilket hon längtat — sin ö, sin skärgård och sitt hav.

I väster lågo fjärdarna som en rad kristaller, gnistrande, utslängda av Guds egen hand. Först de stora, oroliga, som tagit så mångas liv, sedan de mindre, mera fromma, ljusare i färgen och med ljusare stränder, alla i ett silverband ända fram till Stockholm. Från Vårdberget syntes blott den närmaste, bred och mäktig, utan att dock alls kunna överskådas. Men Agnes kunde i tankarna se dem alla ligga där, ett brustet hav, sorlande, lysande, skiftande. Hon såg deras oroliga vatten skölja och slå kring dessa hundrade kobbar, öar, holmar, som alkransade, tallkrönta höljdes av rikaste vegetation, och där gråa skrevor doftade av sälg, nyponblom, rönn och syrén i susande klungor. Dessa fjärdombrusade klippöar voro i all sin karghet välsignade av fruktsamheten, sannskyldiga blomsterskålar, klädda med friskt blåbärsris, som skulle digna av sina bär, med massor av smultron och med ett övermått av blommor i färger så svällande djupa och praktfulla, som annars endast fjällvärlden uppvisar.

I öster brusade havet, gränslöst, med skinande vidder, fritt till synranden från norr till sydväst. Endast ett par ensliga, öde skär döko upp ur det blå svallet. På det närmaste kunde man vid klart väder och god sikt se den silhuettfasta resningen av en ensam tall. Till detta skär brukade Agnes ofta segla med brodern. Det kallades Vitkobbarna, ty dess låga hällar, som i mjukt avslipade rundningar löpte långt ut i vattnet, hade en egendomlig, ljusgrå färg; i starkt solsken lyste dessa sköönt formade strandhällar som marmor mot det marinblå vattnet. Och de bildade under vattenytan skimrande kar och bassänger, där dyningarna svallade ut och in och svala vågtungor slickade skummet från väggarna.

Långt bort i öster, ytterst i havet, osynlig för blotta ögat låg en liten öde klippö, obebodd, ständigt sliten av vräkande havsvågor. Där hade Agnes varit blott en enda gång. Den låg nära tre mil ut till havs, och dit kom ingen utom fiskare, som någon gång sökte land där och torkade och lagade sina skötar, och en gång om sommaren Ytteröborna, då de bärgade det lilla hö, som skärets sankäng gav.

I april, då vårstormarna dånade och vildänder, ejdrar, skräckor och alfåglar stämde upp sin vårvilda, skriande kör, kommo sjöfågelsjägare. De togo in i den lilla sjöstugan, som var allas egendom, och vars grå väggar i åratal stirrat ut mot den vildaste ensamhet, och seglade efter några dygns vaka hem med båten lastad av fränt havssmakande fågel.

Där ute stönade havet ständigt, även under stilla solskensdagar, då det låg som en blankblå stålsköld åt vilket håll ögat såg. Där steg alltid bränningarnas brus runt den krans av grund, som höjde sina slemmigt svarta ytor i ljuset eller helt doldes av vattnet, endast röjda av det fradgande skummet och dånet av evigt brutna böljor. Ty även då de stora vattnen sovo, bröts dock deras mjuka andning av dessa

undervattensgrund och denna låga klippös blankspolade hällar.

Där ute skriade alltid sjöfåglarna och kretsade med öppna näbbar över sina ägg; och honorna simmade fram med en lång rad brunspräckliga ungar, plöjande en blåsvart fåra i vattnet, eller sprungo med förskrämda, darrande vingslag på den stänkande vattenytan.

Där ute var ensamheten bottenlös och friheten berusande. Allt en dityramb till det kämpande, starka livet, sjungen i rytmiska strofer av ett aldrig förstummat hav, av vindar och fåglar och några fattiga albuskar i skrevorna.

I norr skymtade Agnes en strimma av Trutös låga kust.

Då hon satte sjökikaren till ögat, såg hon, ljusa i morgonens strålflod, de gulgrå sandfälten ligga som öknar med oaser av låg, vindsliten tallskog. Till deras kärva sus hade hon lyssnat och drömt de många somrar, då hon som barn bott där.

Som ett högt skelett reste sig lotsutkiken, skarp mot himlens klarhet.

Allt från den stund hon som barn hörde, att denna underliga ö en gång dykt upp ur havets famn, hade den utövat en sällsam dragningskraft på henne. Hon mindes, hur hon strövat ensam i den gula sanden med en känsla av att hon vandrade på havets botten, eller hur hon runt omkring sig tyckte sig förnimma svallet av de bränningar, som en gång malde dessa skinande korn allt finare och finare. Ännu greps hon av en hemlig, nästan dyster tjusning av de öde stränderna, där hela små fält av strandråg rasslade mellan kullar av hopblåst sand och tuvor av kråkbärsris. Hon kunde känna en stormande längtan att åter trampa i denna torra, gula sand, där varje steg blev tungt, medan skorna fylldes av det heta stoftet; eller att lyssna till suset av dessa bleka gräs, såsom i de dagar då hon som barbent liten flicka letade blå och skära skal i sanden och plockade kråkbär till dockorna.

Agnes såg i solsvallet ett stim av snöglänsande segel, vilkas spetsiga jättevingar sträckte sig mot himlen, bärande de smidiga kuttrarna framåt mot öster och norr. Träningen till den stora regattan hade alltså börjat.

Det vita molnet i norr seglade just ut över Trutös yttersta udde, följande lotskuttern på dess väg mot den höga fyren i nordost. Länge betraktade Agnes det väldiga skumberget på himlen och vände sig sedan om för att se dess systermoln i söder, som även det välte sina glänsande massor mot öster. Det seglade över en mindre, skogklädd ö, den enda, som från Vårdberget syntes åt söder. Havet gick fritt mellan Ytterön och denna öde ö, endast använd till betesmark och bärskörd. Ty där var skogsmarken betäckt av blåbär och smultron, stora som små körsbär, en berusande, flödande skärgårdens offergåva. Dit kom hon åtminstone ett par gånger under sommaren; alltid en gång i smultrontiden och en gång, då skogshallonen fyllde svedjelanden med sin söta doft.

Det mellersta molnet, som seglat rakt över Vårdbergets topp, var för längesedan ute över havet.

Agnes hade rest sig och stod stilla och betraktade sin ö. Från Vårdberget, som övervuxet nästan upp till toppen av al- och hasselsnår, lågväxt ek och småasp, reste sig på Ytteröns ostligaste del, såg hon ut över stora och vilda sträckor av bergmark, skog och stränder.

Det östliga vågsvallet gick klart och grågrönt kring låga hällar, där byns små stugor lågo hopade mellan rader av skötställningar. Det hårdaste svallet bröts i skum mot den lösryckta strimma ö, som likt en pir sträckte sig framför de långa, grå bryggorna, där ökorna och roddbåtarna makligt gungade. Framför varje stuga lyste flaggstången vit mellan syrenbuskar och spireahäckar, och de små blågula dukarna smällde för söndagsmorgonens blåst. Inga träd reste sina kronor över bergmarkens skrevor.

I väster, där fjärdens ljusblå småvågor sköljde en mjuk och gräsrik strand, lågo ängsbitarna och jordgubbslanden i solen mellan lador och rykande åkerlappar. Men allt var söndertrasat och genomskuret av grå klippsträckor, där endast tall och ljung växte i strid enformighet. Mellan tallkronorna syntes den lilla bruna myren, men träsket doldes av sina kransande lövträd och frodiga snår.

Klyftornas och dalgångarnas växtliv, så blossande rikt, så översvallande i sin mångfald nu i julis sista dagar, sände upp sina dofter mellan bergväggarna, som redan samlat morgonsolen till ett strålande ljusbad.

*

Agnes började klättra ner för berget för att hinna hem till frukosten. Hon höll sandalerna i hand och hoppade barfota från sten till sten. Utan skor var hon säker som en stenget på dessa hala klippor och utsprång. Och det var så skönt att känna stenarna och gräset mot de nakna fötterna.

Hennes bomullskjol, som hon själv sytt av blårandigt kadettyg, räckte henne knappt till vristen, den lilla tunna, blå sportblusen var öppen i halsen, som var starkt solbränd. På huvudet satt en brunspräcklig mössa av ylle, med skärm och uppvikta öronklaffar. Hon måste oupphörligt ta av sig den för hettan men kunde trots detta aldrig förmå sig att ha någon annan därute. Den var bekväm i blåsten, och hon trivdes så bra i den. Men mest gick hon barhuvad och kom om höstarna till staden med det gulröda håret ljusblekt av solbadet.

Hon rev till sig en klase omogna nötter i en hasselbuske och gick och åt på de mandelsmakande, mjuka kärnorna. Dessa hasselsnår hade gett nog med nötter för hela vintern, och hon såg, att de gulvita klasarna även i år sutto i täta klungor, så långt armen kunde nå. Hon sökte efter nattvioler under buskarna. Där brukade finnas, men nu stodo bara bladen kvar. Av alla skärens blommor var det den hon älskade mest.

När Agnes kom hem till villan, som låg på en hög häll, kom just deras värd, en ståtlig gubbe med väderbitet ansikte, ut därifrån. Han bar armen i band och nickade belåten åt Agnes.

— Nu gör Hilding mig bra, sade han. Skulle väl inte gå och se så här ynklig ut, när Mårten kommer hem. Då ville en vara fri från värken.

— Kommer Mårten hem? Så roligt för Per Johan och mor Anna-Greta!

— Jojo men! Han kommer i nästa vicka. Tänk, det är tre år sen han var hemma nu.

— Vet han, att hans mor är död?

— Ja, det vet han. Men vi skrev inget om, att pojken föddes. Ja — det är två syskon hemma, som han aldrig har sett. Att fadern drunknade, fick han inte veta förrän ungefär på samma gång. Brevet tog två månader på väg.

— Åh, vad lilla mormor skall bli glad!

— Ja, Anna-Greta är som tokig nu, sen vi fick brevet. Hon bara sörjer över, att inte Anna också fick se pojken. Hade han bara kommit en månad tidigare! Hon hade ju gått och väntat på det i tre år, kan en veta ... Ja, adjö nu, fröken Agnes! Herrarna väntar på henne däruppe med frukosten.

Då Agnes steg in på verandan, sutto brodern och deras kusin redan vid bordet.

Brodern hade redan slutat äta och satt med pipan i munnen och ordnade krokarna i en långrevslåda. Det

var en kraftig yngling med grant, brunhyat ansikte och hals och händer hårt solbrynta. Man kunde nästan se,

att han fått solbrännan under långa seglingar. Blott pannan var påfallande vit, ständigt skyddad genom studentmössans skärm.

Mitt emot honom satt kusinen, Sven Alenius. Han hade växt upp tillsammans med dem i deras hem och studerade medicin liksom Hilding. Fast han blott var ett år äldre än Hilding, såg han mycket äldre ut med sitt spetsiga, bleka ansikte och sina sävliga rörelser. De närsynta, ljusblå ögonen spelade av intelligens bakom pincenezen. Han var verkligt ful, men det fanns något tilldragande i uttrycket och något skönt i det smala huvudets form.

— Har du varit ute och sprungit i bergena igen, sade han. Att du bara orkar!

— Jag har legat på Vårdberget och tittat. Det är så roligt att se allt igen här.

— Ja, nu kan du få hjälpa mig i dag med att kalkera några anatomiska planscher. Ett sånt där naturdjur som du kan behöva lite hjärnarbete.

— Tyst du, sade hon och slog honom lätt på det ljusa håret. Du behövde minsann få lite natur i dig i stället. Förresten har jag nog med min egen läsning och hinner inte med ditt. Men ska vi läsa den där uppsatsen i eftermiddag? Det är jag med på.

— Segla hellre med mig! sade Hilding. Du får vara gast. Jag måste ut till Vitkobbarna och hämta en bok, som jag glömde kvar i går.

— Nej, jag har lovat Sven först. Och jag är så nyfiken på den där uppsatsen.

— Nå, gör som du vill! Men du har också lovat sy min standert i dag.

Han tog revlådan på armen och reste sig. Den höga växten och sättet att bära huvudet påminte om systern.

— Jag ska ut på långtur nu snart. Mårten Olofsson kommer hem, och då får jag nog honom med som gast.

— Då ska jag ta hand om Agnes, sade Sven och tände en tjock cigarr. Var inte så upprorisk, du, fortfor han, då han såg Agnes min. Lyd för en gångs skull!

Men Agnes hörde inte. Hon hade funnit ett brev på sin tallrik med några fotografier från Värmlandsvandringen. Och utan att äta eller höra, fördjupade hon sig i att betrakta dem.

Du obekante, du välbekante!

(*Runeberg.*)

I den tidiga morgonstunden brände östersolen rakt ned i skrevan, där Agnes satt och läste. Nu då klockan närmade sig sju, var den redan het av det solflöde, som samlat sig i dess urholkning. De grågröna lavarna, som täckte berggrunden och klippväggen, doftade torrt och starkt.

I hennes knä låg Eddan uppslagen. Den hade hela sommaren varit hennes morgonläsning. Hon tyckte, att hon blev frisk och stark för hela dagen av att blott få läsa några av dessa strofer, så väldiga i sin resning, så mörka av hård visdom. Bredvid henne låg uppslagen Hans Alienus.

Denna plats hade Agnes sedan många år utvalt till gömställe och fristad. Det var ett utsprång på klippväggen, som från berget framför villan stupade ned mot havssidan. Efter att ha gått en liten bit från villan åt sydost och klättrat ner för den ena lilla avsatsen efter den andra brukade hon med hjälp av grenen

från en liten rönn, som sköt fram ur en remna i bergväggen, sänka sig ned till den understa. Där var skrevan som en riktig kammare, skjutande ut över den undre bergväggen och med en grund urholkning inåt. En liten marig tall, som för alltid stannat i växten, liggande med upprivna rötter längs skrevans kant, var ett tryggt stöd för fötterna.

Första gången hon klättrat dit ner, hade hon hissnat för djupet nedanför och undrat, om hon skulle kunna ta sig upp igen samma väg. Men efter ett par gånger hade hon sina grepp klara, hon hade funnit ut vissa små fördjupningar i bergväggen, där hon fick gott fäste för de nakna fötterna, och med ett grepp i rönnens grenar rakt ovanför hennes huvud var hon sedan lätt uppe i nästa skreva. Sedan var det en småsak att ta sig upp på stora, släta berget, kila under skötställningarna och uppför backen till hemmet.

Alltid när Agnes kom ned i sin skreva och bara vidrörde dess skrovliga botten med sina fötter, kände hon genast en jublande ro.

Nedanför sig hade hon bergmark med tall och al, och framför sträckte sig havet. Himmel, vatten och en bit jord var det enda hon såg. Byn skymdes av Vårdberget till höger. Ingen visste om hennes gömställe, ingen röst nådde henne, fast människorna voro helt nära. Hon kunde se seglare och roddbåtar komma ut och in, själv var hon nästan osynlig mot den grå bakgrunden. När någon kom riktigt nära, lade hon sig raklång och pressade sig stilla mot marken bakom den klängande tallstammen. Och i sitt inre sjöng hon en sång över ensamheten och friheten.

Hon kunde sitta i timmar utan bok eller arbete och bara känna glädjen i att leva med havet, molnen, marken.

Då kunde hon känna sig som ett gräs bland gräsen, som vaggade i skrevan, och hela tillvaron blev förnimbar blott genom deras monotont darrande, brunröda skyar. Eller hon kände sig vara berget självt, tyckte att hon suttit där i tusen somrar och förstenad skådat ut över ett gränslöst vatten, lyssnande till vindarnas brus och vågornas eviga dån. Hon tryckte sig tätt intill naturen, och det var som om den öppnat sig, tagit emot henne som en liten del av sig själv, icke som en individ och människa utan som ett grand i alltet.

Men då hon så blev ett med naturen och liksom upplöstes och flöt ut i det hela, var det icke med hinduens åtrå efter ett nirvana eller med hans lust att utplåna sig själv. Det var blott en sund vila mot jordens modersbröst; en stund av vederkvickelse i primitiv kontakt med mull och skyar. Det var den nödvändiga tillflykten från ett alltför subjektivt jag, som endast och allenast i vegetativ ro mot jorden kunde bli fritt, icke från sig själv men från sina sökande tankar, från hjärtats oro och hungriga väntan på ett livs gåvor.

Hon hade låtit boken sjunka och satt och såg ut över ett nymornat hav, som stilla svallade under en nytvagen himmelskupa. Ett lätt arlaregn hade fallit. Allt var glimmande skärt och friskt med en svag aning om den höstens hårdare klarhet, som snart, om blott ett par veckor, skulle stå stor och fullt utslagen över skär och vatten.

Hon lade sig ner på rygg med nacken stödd mot en bok och såg rätt upp i luften. Augustis glänsande moln seglade däruppe. De glittrade som stränder i ett blått hav.

Suset i den lilla rönnen förde hennes tankar till kyrkogården och till moderns grav. Och hon tänkte på fadern, som gick ensam där inne — i staden. Alltsedan Agnes mor för några år sedan dog, hade ensamhetskänslan och tungsinnet aldrig lämnat honom. Men han fann någon ro hemma i den våning hans hustru gjort i ordning och fyllt med trevnad och skönhet, och där de bott hela sitt äktenskap. Hon såg fadern för sig, där han satt i sitt stora arbetsrum lutad över sina gråpappersark med en pincett outtröttligt ordnande växternas blomkronor och blad. Den hårda soldagern utanför bröts och mildrades till sval skugga av de stora markiserna, som skakade för vinden. Sparvskarorna på gården skreko i en hundrastämmig, gäll kör, och ett positiv i granngården malde på en snyftande visa.

Då hon någon vecka under sommaren varit hemma, hade hennes hjärta snörts ihop av ett oförklarligt vemod av allt detta. Allt därhemma blev under dessa långsamt skridande sommardagar till kval för henne, till kvav luft, som tyngde för bröstet, där hjärtat våndades. Hon kunde aldrig fatta, att det icke verkade likadant på fadern — solskenet och skuggan i den tysta våningen, salsurets tickande och högmässoringningen från kyrkornas malmklockor. För henne ljöd sparvpipet och positivspelet, fontänernas plask i parkerna och ljudet av ekande steg i den källarsvala portgången i mörk moll, var liksom inmängt med hela stadssommarens pressande tristess. Barn av staden som hon var, och med all den fullblodiga kärlek hon gav den, kunde en enda sommardag i staden göra henne utom sig. Hon kände hela tillvaron som en underligt sargande oro; en plågande längtan ut till skärgården fyllde henne. Men i och med att hösten gick in, drevs hon lika oemotståndligt av en inre drift till staden igen och kände det sedan som den enda lycka hon begärde att få vara där.

Men då de röda vattenvagnarna sprutade sitt regn över gatornas junidamm och sommaren åter flammade het och solvit över torg och susande parker, var hon åter som en gäst och främling i sin stad. Och hon kände icke fred i sitt sinne, förrän skärgårdsbåten lade ut från kajen i sol och forsande vatten.

Syskonen gjorde allt för att förmå fadern att vara ute på Ytterön med dem under sommaren. Men professor Alenius kom aldrig dit mer än fjorton dagar. Skärgårdens flora hade han genomforskat. Han hade en enastående samling från denna karga, underligt fruktbara mark, där blott ett enda litet skär kunde frambringa över trehundra arter. Han reste någon månad i trakter, som voro givande för hans herbarium, och satt resten av sommaren i sitt arbetsrum eller på den stora balkongen med en bok.

Agnes och hennes bror betydde mycket för honom, men de hade alla tre ömsesidigt svårt att komma varandra nära, gingo på var sitt håll och kände sig ensamma och missförstådda. Fast Agnes egentligen stod honom närmast, hade de två svårast att vara tillsammans och sårade varandra dagligen än genom blott ett ord, än genom tankeutbyten, där deras åsikter och åskådning bröto sig hårt mot varandra. Med naturvetenskapsmannens omutliga sanningskärlek och orädda skärpa gick han emot henne och liksom slog ned på allt i hennes tankeliv och väsen han ansåg för overkligt, oklart eller ohållbart inför livet. Hilding, som var fadern upp i dagen, fast med lättare sinne och lättare moralkänsla, ansatte henne också från sin kant. Han hade i sin tur sina heta dispyter med fadern, som ängslades över hans brist på strängt etiskt begrepp och av hans slösande lättsinne. Allt detta gjorde, att hon ofta kände sig hemlös och ensam, trots den frihet hon hade och den kärlek hon fick. Men i sitt studiearbete och sitt kamratskap fann hon hem och förståelse.

Agnes hade varit uppe klockan fyra på morgonen och viftat farväl åt en kamrat, en av hennes käraste vänner, som varit hos henne några dagar.

Hon kunde inte lägga sig sedan, hon hade så mycket att tänka över — allt det de hade talat om, allt de hade planerat för sina studier för det kommande läsåret. Hon kände sig glad och fri. Minnet av de lyckliga, gångna dagarna, som hon genomlevat med sin vän, låg kvar över hennes sinne som en ljus dager. De hade diskuterat ämnen till ett par föredrag de skulle hålla, och på vilka de tänkte med både rädsla och tjusning. Agnes hade beslutat sig för ett ämne, som hon kände sig särskilt dragen till, och som hon nu i sommar dryftat så ingående med Sven, att hon hade behov av att samla och sovra sina tankar och sina insikter i det. Det skulle heta Realismens inbrott i Sveriges litteratur 1879. Sven, som var en verkligt god Strindbergskännare, hade sedan år tillbaks drivit henne allt närmare in på ämnet och eggat henne till allt ivrigare studier i den realistiska litteraturen. För honom var romantiken om icke motbjudande så åtminstone hart när onjutbar. Men Agnes själv, som förut helt trott sig höra hemma där, visste för tillfället knappt vilket, som tjusade och drog henne mest. Hon kunde dock icke komma ifrån, att de böcker, som näst bibeln utövat mest inflytande på hennes själsliv, voro Chateaubriands Attala och den gamla romanen om Tristan och Isolde. Det hade gått år, då hon vaken och sovande drömt om de stora flodstränderna, där buffelhjordarna strövade i präriernas ensamhet och hetta; om urskogarna, de igenvuxna, färgglödande, där

två flyende människor vilade sig i »den store Andens härbärgen», eller om trolldrycken, som för eviga tider berusade två hjärtan; om Graal och de ädla riddarna av Runda Bordet.

Hon kände en sådan morgonfrisk glädje, där hon låg, att hon måste sjunga. Hon sjöng ofta, om hon var glad eller sorgsen, och särskilt brukade hon sjunga, då hon satt i sin skreva. Ibland sjöng hon nynnande blott för sig själv, ibland för en spindel, som hissade sig ned framför henne från rönnblommorna, eller för en mås, som sökande irrade över vattnet. Ibland åter sjöng hon ut mot den stora klarheten med klingande röst, jublande ut allt vad hon kände av liv, fröjd och kamp. Och många gånger sjöng hon då sånger ur Zionstoner eller Pilgrimssånger, som hon redan som barn lärt sig älska av gamla fiskare eller på andaktsstunder i det gröna, då gitarrspelande frälsningssoldater höllo möte där ute i skärgården. »Hem, hem, brusande våg mig förer», »Här en källa rinner», eller »Vilka äro dessa, som i snövit skrud» och en oräknelig mängd andra trängde rakt in i hennes hjärta, som helt ärligt och hänfört öppnade sig för deras enkla, bärande tonflöden.

Hon tog Hans Alienus och började läsa. Men molnen däruppe och vågbruset under henne blevo till glidande syner och röster, som trängde sig in mellan bokens ord, förvirrande, beslöjande deras klarhet. Hon såg raderna som genom en dimma, hörde orden som i dröm, allt flöt samman till ett skälvande ljusdunkel, en i fjärran ringande röst.

Boken gled ur hennes hand. Hon somnade halvt på rygg med ansiktet vänt mot bergväggen, så att ögonen funno svalka och skymning. Hon låg helt utsträckt på den hårda avsatsen med kinden mot armen och armen mot några böcker.

Allt hetare brände solen på den bruna halsen och i hårfästet, där nackhårets rödgula fjun rörde sig fram och åter för ett stilla väder. Starrgräset och en annan sorts luftigt rödbrunt gräs med silverskimrande vippor andades nära hennes huvud för samma vinddrag. Den lilla rönnens grenar, som redan buro rödgula klasar, sträckte sig ut över hennes huvud, dock utan att kunna ge någon skugga.

Ännu i drömmen förnam hon ordmelodien av det hon nyss läst som suset av vinden i rönnen och som skvalpet av vattnet mot bergväggen — »höstens slagregn och stäppens sol ... blekte pilgrimsdräkten ...»

Och i bladen på den uppslagna boken bläddrade vinden med ett svalt ljud.

*

Efter frukosten satt Agnes på verandan och sydde. Bredvid henne stod en sex års flicka och följde ivrigt med himmelsblå barnaögon den röda klänningens långsamma fullkomning. Det var en av Per Johans många dotterdöttrar, den näst sista i ordningen — nu både fader- och moderlös. En lång, silvervit lugg stack fram under den prickiga schaletten; hon strök oupphörligt upp den, men tofsen föll genast ner i ögonen igen. Ansiktet var grant och fagert som på alla Olofssönerna och nästan mörkbrunt. Hon hette Saga, men Hilding hade en gång hittat på att kalla henne Vitlugg för hennes linhårs skull, och sedan fick hon heta det av honom och Agnes. Hon brukade alltid springa på kvicka, bara fötter över bergen, så lätt som om hon knappast rört vid marken, då hon inte kånkade på lilla Iris, som tjock och rosig hängde kring hennes hals.

Saga sträckte sig nu på tå för att se bättre.

— Är den färdig snart, tant Agnes?

Agnes höll upp en liten högröd barnklänning framför henne.

— Nu, du lilla Vitlugg! Nu fattas det bara knapparna!

— Åh! Får jag prova!

Hon strök av sig schaletten och var, kvick som en ekorre, i sin nya klänning, höll igen den bak med en arm över axeln och en nedifrån och dansade omkring i rummet.

— Si, tant Agnes, så fin jag är! Si bara!

— Ja du, vad den blev bra! Tänk av en gammal morgonrock!

Hon såg på den lilla gestalten i den röda klänningen och med det ljusa håret och tyckte, att hon såg ut som flickan på Wærenskiolds »Solstreif». Hon lyckades få fatt i en klänningssnibb och drog barnet intill sig.

— Nu, Vitluggen, får du krypa ur den igen. Jag ska sy i knapparna. ... Se här — de här vita pärlemor — de blir väl vackra?

Saga petade i knappasken.

— Åh — blåa! Tant Agnes, di blåa! Får jag inte dom!

— Lilla barn! Agnes skrattade. Blåa på röd klänning! De ser just ut som dina ögon— precis som stora förgätmigej. Nej, du får allt ta de vita.

— Jag hade blå knappar i klänningen, då jag for till fru Haj ... det var den rutiga — men di var inte så blå som di här.

Saga fortfor att beundra de blå.

— Jag fick ljusblått tyg av Mårten i går.

— Ja, det har du nu hunnit tala om tre gånger. Då får du väl ta de blå knapparna till den klänningen — det passar nog!

Saga slog armarna om Agnes och kysste henne på panna, kinder och näsa. Agnes löste hennes armar.

— Nå — kände du igen Mårten?

— Nej — han var så stor — och så brun. Men han liknar pappa ... Vanda och Nelly kände igen honom ... Han lyfte upp mig.

— Nå, vad sa han om lillebror?

— Inget ... han bara såg på honom och la över täcket igen. Mormor bara grät ... Hon fick det skrinet, som han hade köpt åt mamma ... det ska hon ha mammas porträtt och brosch i — och brevena från Mårten i. Nej, si sån grann fjädervall på pionrosen där ute! Med gullprickar!

— Ack, lilla Vitlugg, vad den var vacker — men stå still, så den icke flyger! Fjärilar är så rädda!

— Åh — nu flög den ändå! Jag såg en blå i går — han såg ut som en lös blåklocka; men man får inte röra ... dunet går av vingarna ... Jag fick ingen fisk heller.

— Jaså, inte det! På din knappnål!

— Mårten ska ge mig en riktig löjkrok; han har en i en ask i byrån. Då ska tant Agnes få till frukost.

— Tack, du lilla vän!

— Nu, Vitluggen, är klänningen spritt språngande färdig och fin! Se här, ta den på armen och spring ner till

mormor! Men låt mig se — hänger den lilla tanden kvar än? Varför har du inte tagit bort den utan bara går och vickar på den?

— Mårten ville ta den, men han fick inte.

— Ack, vad du är pjoskig! Får jag ta den, om du får fem öre att köpa gott för?

— Ja! Randiga kuddar och lakritsrem! Ta den då!

Men det var lättare sagt än gjort. Den lilla vita tanden satt hårt, fast den dinglade i munnen. Agnes knöt en tråd om och drog till. Nej — det gick inte. Då gick hon ut efter hovtången. Det riktigt rös i henne, då hon kände tandens motstånd och såg den grova tången om den vita pärlan. Men hon hade föresatt sig att det skulle ske och ville visa Saga, att man måste vara modig. Ett hårt tag — och hon höll tanden i handen.

Saga hoppade ut med sin femöring och sin klänning.

Om en stund kom hon tillbaks med randiga karameller i ett papper. I andra handen hade hon en väldig knippa nattviol och några rosenröda nyponblommor. Hon lade dem förtjust i Agnes knä.

— Se här har jag plockat. Mårten tog av rosorna, för det var så långa taggar på. Jag mötte honom borta i Grönvik.

— Käraste barn — o, en sådan doft! Var fick du nattviolerna — jag letade i går men hittade inga. Tack, tack!

— Jag vet nog var dom finns — men jag säger det inte — jag skall plocka åt tant Agnes. Se här — nu kastar vi de här gamla och sätter nattviolerna i den här gröna muggen. Se bara! Ack — hela skogen är ju här nu ... Gå ut och be om den låga glasskålen till rosorna!

Saga sprang och kom igen med sakta steg med en vattenfylld skål, Agnes vackraste, som hon ärvt av sin mor. Agnes satt och sög blodet ur ett finger; hon hade fått en tagg djupt in.

— Stack tant Agnes sig — åh så mycket! Det gjorde Mårten med — han fick en lång tagg i handen — gör det ont?

Agnes satte de röda knopparna i vatten och satte skålen bredvid moderns porträtt.

Men fingret blödde en lång stund, så att hon mindes rosorna.

När Agnes på eftermiddagen kom ner till Sjöstugan, där värdens bodde, stod en ung man i blå bomullskavaj och med en liten lustig, blå mössa på sned över ögonen på farstubron. Hon stannade tveksamt med foten på mellersta trappsteget, och han ryckte hastigt av sig mössan, medan deras blickar mötte varann i en frågande hälsning. Hon sträckte fram handen.

— Är det här Mårten Olofsson?

Han tog hennes hand med ett hastigt leende.

— Ja — det är jag.

— Välkommen hem! Jag har hört mycket talas om er, må ni tro.

Han svarade ej men stod åter med mössan på sned över pannan — såg på henne och ut över viken.

Agnes tyckte, att han sett så bekant på henne, igenkännande från en tid långt borta. Han visste tydligen

också genast, vem hon var. Och nu först steg ur djupet av hennes medvetande fram ett minne, en synbild som oförklarligt för henne själv etsat sig in i varje detalj.

Hon såg för sig det stora, ljusa, kopparglänsande köket hemma i stadsvåningen och sig själv vid tretton år i vit klänning komma in genom dörren med en liten kristallskål i handen för att fylla i vatten åt blommorna. I köket stod Tilda, deras gamla jungfru, och plockade upp ägg ur en stor korg, och en annan korg full med lingon stod på golvet. Agnes mor, vacker och ung, lutade sin långa, smärta gestalt ned mot ett knippe astrar och dalior, som en tolv års flicka i schalett räckte fram, nigande och glad. Denna flicka kände Agnes genast igen — hon hade sett henne ett par gånger under sommaren komma med sin mor med smör och smultron från en ö i närheten av Trutö, där Agnes familj då bodde. Bakom den lilla Vanda, redan mognande i formerna, grann och mjuk, stod en pojke, knappt längre än hon. Agnes visste inte, vem han var, men förstod genast på hans slående likhet med flickan, att det var hennes några år äldre bror, som hon hade hört redan fick förtjäna sitt bröd. I hans bruna, fräkniga ansikte lyste ett par retsamt blå ögon, som med strålande kraft följde alla hennes rörelser. Agnes kände sig obehagligt berörd av denna lysande gosseblick. Hon tyckte, att gossen var både ful och ointressant. Hans breda, bruna ansikte skilde sig alltför mycket från det pojkansikte hon svärmade för; och hon skyndade ut ur köket efter en nick, som hon gjorde så vänlig hon möjligtvis kunde. Minuten efter hade hon glömt alltsammans.

Men nu, efter åtta år, dök detta minne fram, en dunkel förlåt remnade och lät för ett par sekunder ögat se in i ett blixtsnabbt upplyst förgånget.

Under de korta sekunder, som hon såg synen, hade hon också fått en klar bild av den man, som stod framför henne på förstubron, helt ovetande om hennes snabba tankevolt.

Hon såg en reslig gestalt, som stod på ett säreget fast och ändå lätt sätt. Ögonen kände hon genast igen — icke blott de grannblå gosseögonen, vars soliga blick hon överlägset och hårdhänt skjutit bort med ett inre aristokratiskt: vad vill du mig! Men hon såg, att han hade sin fars underliga, stålblå ögon, som ständigt tycktes stå öppna mot ett hav. På botten av dem låg dock något annat, som icke fanns i faderns vikingaögon — hon sökte efter det ... något lönligt sken inifrån — slutet, bevarat, som likväl trängde ut. Ögonbrynen voro hårt tecknade i raka, breda streck, pannan låg och rak. Han hade faderns kluvna, stora haka — men munnen var icke faderns, icke heller moderns. Den var smal och fast med hårt slutna läppar.

Då Mårten såg, att Agnes stod förlägen på trappan utan att gå in, öppnade han dörren till stugan.

— Här står jag i vägen ... Mormor är inne ... var så god!

Agnes gick in; men hon hade dessförinnan sett ett grant, skimrande leende gå över det kopparbruna ansiktets starka drag och göra munnen vek i ett slag. Hon hade också sett en rad glänsande, vita tänder och tänkte, att sjömän visst ofta ha vackra tänder, för att de få äta de stenhårda ankarstockarna och skeppsskorporna.

— Goddag i stugan! Hur kan det stå till med lilla mormor?

En liten skrynklig gumma, rask och nätt som en flicka och lika pigg i rörelserna, vände sig om från den öppna spiseln och hälsade glatt, medan hon makade bränderna in under en sotig kaffepanna och en gryta med puttrande svinmat. Fötterna voro instuckna i tjocka, vita yllestrumpor utan skor; kring ena foten var bundet ett snöre, som löpte in till vaggan i kammaren bredvid. På detta sätt kunde hon hålla vaggan i rörelse hela dagen, vad hon än hade för sig. Den stod heller icke stilla en minut; om nätterna drog hon i sömnen på snöret, så fort den lille skrek.

— Det var rart hon kom! Har inte tittat in på en hel dag nu, tror jag. Jag har kaffet färdigt på minuten ...

Herre Gud, lilla fröken Agnes — och Mårten, som har kommit hem! Och Anna, som aldrig fick se honom! Åh, Herre Gud!

— Och inte Olofsson heller, sade Agnes stilla.

— Ack — vad var det emot modern! Mårten, som alltid älskade sin mor så — och Anna, som var så kär i gossen. Fadern brydde han sig inte mycket om ... han kunde ju inte tåla pojken.

— Men, lilla mormor, han var ju så snäll mot alla sina flickor och mot Anna.

— Ja — samma var det — men häftig mot pojken så det var synd och skam. Gossen rådde väl inte för, att han kom före vigseln — eller vad det nu var, som gjorde Olofsson så hård. Och vad Anna fick gråta många gånger för hans skull — åh, Herre Gud!

Tårarna tillrade i fårorna på kinderna. I rummet var det tyst en lång stund. Agnes satt tankfull och lyssnade till vaggans tunga, entoniga dunk mot golvets trasmatta. Väggklockan knäppte och det puttrade i grytan. Ute hördes hugg av en yxa.

— Han kunde inte se brodern — Mårten menar jag ... Han vände sig bort från vaggan, då han kom in ... Jag fick honom bara att lyfta på täcket; men han såg åt annat håll ... Så kär som han var i sin mor!

Agnes reste sig upp och tog gumman i handen.

— Trösta sig nu, lilla mormor! Nu har ni ju honom här igen, stor och stark och frisk. Och tänk, så han har arbetat och strävat — för er alla — och tagit skepparexamen och förtjänat! Och så präktig och god sen! Visa mig nu, vad ni fick — Vitluggen sa det var så fint.

Mor Anna-Greta kom fram med alla gåvorna, både sina och syskonens.

— Se, skrinet här! Ja, inte vet jag, var det är köpt — det skulle varit till Anna det! Det är spegelglas ini locket och inläggningar ... såna blå fåglar med stora vingar finns det riktiga, sa han; han har själv sett i Amerikat. Nu är det mitt — här ligger Annas brudbrosch i och porträttet. Alla Mårtens brev ska jag samla här.

Agnes såg på ett gulnat porträtt, taget i förlovningsåret. Där kände hon igen Mårtens mun — då den öppnat sig till leende och de stränga linjerna smält bort i ansiktets hastiga ljussken.

— Och se här var till mig — en sån schalett — alldeles för fin — den kan en annan aldrig ha, det förstår pojken inte! Blå och gredelin på mig gamla — bär det åt, det! Och allt det här är tösernas! Det har allt kostat pengar. Men han sa, att vi inte skulle tänka på det ... Han har i alla fall sparat sina sista hyror.

— Ja, det tror jag säkert! Och så vackert alltsammans!... Nu har väl mormor fått höra mycket nytt — om resor och allt möjligt?

— Ack, lilla fröken Agnes, Mårten säger minsann så lite. Det är så svårt att få honom att tala. Och ändå värre var det förr ... Tänk Anna, som var så öppen och vänlig av sig!

— Ja — och tänk på fadern — så yr och skämtsam alltid, hur det än var! Tänk så full av historier — fast nog var de ofta grova.

— Ja, det hade han inte förstånd på — han var alltid galen. Djärv va han, så man kunde tro han mistat sitt förstånd! Ja, Herre Gud, att Anna kunde hålla av honom så ... hon var ju som en duva emot honom. — Ja, vem Mårten liknar vet inte jag — men han har moderns goda och blida sinne ... ja, det förstås, fadern var ju

duktig i arbete — kunde allt — det är Mårten med.

Kaffet kokade över med ett starkt fräsande. Agnes var uppe i ett språng och lyfte pannan av elden. Hon hade tagit i det heta handtaget utan att tänka på, att hon brände sina händer.

— Jag brukar ha valkar efter rodden — men nu sen fotvandringen är de borta ... annars skulle det inte kännas så mycket. Jag räddade i alla fall det mesta!

Mor Anna-Greta plockade fram vetebröd, skorpor och sockerkringlor på en himmelsblå glastallrik och dukade kaffebrickan.

Agnes stod och synade några böcker på bordet.

— Vad är det här — engelska böcker?

— Ja, det är Mårtens — han kan läsa sånt — han var under en engelsk kapten ett helt år.

Det var några dussinromaner — The Honey-suckle, Little Bessie Brook och The Lily of Gravensdale med sentimentala planscher. Agnes slog likgiltigt igen dem, något besviken över hans smak. Ett par röda häften ur »Penny-poets» stämde henne mildare: Burns, Scott och Coleridges Rime of the ancient mariner; ett häfte religiösa sånger, på vilket stod att läsa: Hymns that have helped Her Majesty the Queen, the Duke of Wellington, Cromwell, Martin Luther, Gustavus Adolphus, etc. Underst bland böckerna låg Rydbergs diktsamling, mycket sliten.

— Vi sätter oss väl ute på berget — kom nu, fröken Agnes, nu slår jag opp!

Då de gingo ut, lade Agnes märke till ett väldigt dragspel, mångstämmigt och blankt, som låg i kammarsoffan. Hon gladdes vid tanken att få höra Mårten spela, sedan hon så länge hört omtalas hans skicklighet.

Solen stod i väster, och ett mjukt, gyllene sken flöt över tallarnas röda stammar och de lavklädda grå bergen.

Mårten stod uppe vid skötställningarna på berget och »lättade» skötarna. Ärmarna voro uppkavlade och mössan låg på marken.

— Kom och drick en kopp, Mårten lilla! ropade mormodern.

— Nej tack, du ser ju, vad jag gör! Förresten vill jag inte ha kaffe nu igen.

Till slut fick han dock ge vika för hennes enträgna böner och kom, sedan han tvättat sig vid bryggan, med motvilliga steg. Han drack sin kopp svart kaffe utan socker eller dopp. Mormor gick in till den lille, som skrek i vaggan.

Agnes satt och såg på Mårten.

— Ni liknar allt er far, sade hon försiktigt.

— Jaså ... Hur trivs ni här ute — är det inte bra ensamt?

— Ack — här är ju så vackert! Inte kan man längta här. Jag har ju alla flickorna förresten — och min läsning. Jag vill bara vara här ... Om ni visste, hur jag längtade i Värmland — jag var på fotvandring ... bara längtade hit igen. Gör inte ni det, då ni är borta?

— Det händer nog. Men det är roligt att se sig omkring — och lära känna människorna. Jag har haft

kamrater av alla nationer ... men bäst har jag tyckt om svenskarna.

— Är det inte svårt att vara med sjömän — de är väl oftast råa och lever lättsinnigt — och dricker mycket?

— Jo — nog får man se mycket otäckt ... men också bra. Jag har haft så präktiga kamrater ibland — så att också ni skulle bli nöjd. Men förresten får man leva tillsammans ändå — var och en sköter sitt. Jag lägger mig inte i deras, och då låter de mig vara ... De kan förresten vara bra som kamrater, fast de är rackare annars. Jag har då fått både vänskap och trofasthet från såna, som ni nog inte skulle velat se åt.

— Men hur kan de vara pålitliga mot en kamrat, om de annars inte är pålitliga? Hur kan ni tro på dem, om de ljuger eller stjäl?

— Så fort de känner, att jag inte vill dem något ont — inte vill sätta mig till doms över dem utan tar emot deras vänskap — så blir vi vänner. Ofta, men naturligtvis inte alltid ... det finns såna, som är falska allt igenom också förstås. Men jag vet en gång en gosse — han var både mördare och tjuv — som räddade livet på mig — fast det gällde hans eget ... Tror ni man glömmer sånt?

Agnes satt tankfull. Varje hans ord kom stilla och bestämt; tonen var vänlig men lät på något vis förstå, att han icke ville säga för mycket.

— Vad var det vackraste ni såg — av allt?

— Det är svårt att säga. Man ser så mycket ... Ja, inte alla förstås — det finns pojkar, som har varit ute åratal och ändå inget sett — utom barerna och nöjeslokalerna i hamnarna — men museerna eller nån annan sevärdhet — inte! men om ni menar naturen — så stormarna kanske. Och så stjärnhimlen — jag hade en sån bra stjärnkarta. Min kamrat och jag brukade följa med på den, då vi hade vakten. Men så förstördes den en gång, då jag låg i vattnet en halvtimme. Sen har jag inte haft någon — det är en särskild sort jag ville ha. Bryr ni er om stjärnorna — jag menar att kunna dem och följa dem?

— Nej, inte så. Jag kan inget; jag bara vill drunkna i det, då jag ser allt mörkret och allt ljuset. Jag hissnar, förstår ni — som då man hoppar ner för en klyfta.

Mårten skrattade åt henne — hon hade böjt huvudet tillbaka i en omedveten rörelse och blundade som inför en svindelkänsla.

— Kan ni inte förstå det?

— Nej, inte riktigt så. Så känner jag aldrig.

Han såg ut i luften med en blick, som helt slöt sig om hans tankar, döljande dem för varje annan.

— Mormor har blivit gammal, sade han om en stund.

— Tycker ni? Jag vet inte det. Hon är så pigg och vaken på allt.

— Jag ser det nog, som kommer bortifrån ... Det är så underligt här — allt är ju så bekant, och det är bara här jag känner mig hemma. Men ändå — vad allt är förändrat. Systrarna har vuxit så mycket — och alla vännerna också ... jag menar barndomsvännerna. Jag har så få riktiga vänner.

— Alla här har talat om er och låtit så glada, att ni skulle komma hem. Ni tycker väl om Ytteröborna?

— Ja visst — det är nog bra folk — duktiga i arbete och hederliga, riktigt bra ... Men inte kan man tala med dem — de är så lösmynta — det är deras värsta fel; skvalleraktiga och nyfikna.

— De dricker mycket också — somliga.

— Det betyder mindre; men det andra är svårt. Jag säger åtminstone aldrig något om mig själv till dem ... genast är det ute i stugorna. Far var inte sådan ... det kan jag säga till hans heder. Så är det en till — en hederspojke. Känner ni Helmer Vestberg — nå — då vet ni, hur han ser ut — och det utseendet ljuger inte. Han är min bästa vän — han kommer också från sjön i sommar. — Han tänker söka in vid lotsverket han som jag nu i höst.

Saga kom springande med lilla Iris, som hon då och då lyfte, för att det skulle gå fortare.

— Mårten du — du lofte lära mig dansa, du; sån där rheinländer ... å gör det nu!

Mårten tog Iris i knät och strök håret ur hennes ansikte.

— Vad du är smutsig om nosen; gå in till mormor! Orkar Saga ta ut dragspelet, så skall jag spela, så får du dansa själv.

Saga släpade Iris med sig in i stugan.

Mårten såg efter dem med en dyster blick.

— Det är väl att faster på Telön kunde ta de två mellanstora. Vanda är ju till bra hjälp hos mormor ... Vore bara inte pojken! Stackars mormor!

— Kära ni — säg inte så! Han är ju så rar och frisk. Vem vet vad det blir av honom.

— Nej, det är just det, sade han med ett hårt tonfall på vart ord.

De båda flickorna kommo ut igen. Saga bar det stora spelet.

— Akta spelet! Det var då bra, att Saga också knöt upp sitt hår. Du ser förstås ut som en tofshöna med den där luggen i vädret — men bättre det än att se ut som en slarva.

— Åh — sade Agnes bevekande — den vackra luggen!

— Nej — jag vill inte, att hon ser ut så där ... Vad ska vi ta nu då?

Hans fingrar löpte kvickt upp och ner på klaffarna, och det kom en kör av toner, mjuka, susande. Han blev alldeles borta i detta och tycktes knappt veta, vad han spelade. Ingen sade något, och minuterna gingo.

Plötsligt tystnade han.

— Vad var det — så vackert? frågade Agnes tyst.

— Det — det var ingenting ... Känner ni den här?

Agnes hörde tonerna av Home, sweet home brusa ut i vemodigt, tungt svall över berget.

Den grep henne genast förunderligt djupt — som en hälsning från havens alla sjömän. Den äkta känsla och stillhet, som nu gav tonerna dess liv, gjorde att hennes hjärta sjöng med i samma bävande rytm. Hon ville gråta vid detta veka, klagande brus, som tolkade all hemlängtans och hemkärleks ofrånkomliga grundkänsla.

Mårtens ansikte var sig likt i sitt slutna lugn. Blicken var en tillsluten port. Men läpparna hade fått en mjukare böjning och pannan lyste blek.

Agnes reste sig.

— Tack — nu måste jag gå upp till oss! Dansa du, lilla Vitlugg!

Mårten spelade upp en rheinländer med en underligt svingande rytm, och Saga började med trippande steg efterhärma vuxnas dans.

— Nej, nej! Ni får inte spela den, medan jag står här! ropade Agnes. Kan ni inte förstå, att jag inte kan gå då! Det är ju som att binda mig!

Mårten höll skrattande upp med musiken, medan Agnes sprang upp till villan.

Däruppe hörde hon den nära en timme, och den gav henne ingen ro vid boken. Genom Homeros mäktiga hexametrar trängde sig den enkla rytmen av Home, sweet home. Och under versrader, där bruset från ägeiska vågor ljöd som en lång, hög sång, hördes som en fjärrton ett dragspels låtar.

————

Fastän allting skiljer är ett band emellan oss; kunde känna dig bland tusen: det som outsägbart strålar om dig — ...

(*Ekelund.*)

Ute vid Vitkobbarna sjöng ett grönblått hav med mjuka, strålbelysta vågor. Det liknade en mäktig sidenmantel, spänd från horisont till horisont, böljande för frisk bris. Och ned på detta blanka, vattrade siden kastade varje solsekund ned myriader flammande gnistor, som skälvde, där de fallit, flytande omkring en stund i det blågröna svallet för att i nästa ögonblick släckas och kvävas av en ny gnistflods störtregn. Havsytan lyfte och sänkte sig i oroliga rörelser, som ville den skaka av sig denna heta guldsand, runnen ur solens timglas. Mil efter mil åt alla håll, ända fram till havets och himlens mötesplats vid kristallinjens kust, dansade dessa små gnistor likt vilda eldflugor, fångna i ett gyllenblått nät.

Luftregionerna darrade inför augustis middagssol men tvåddes svala av den sydostliga vindens sälta och friska fukt. Himlen vattrades av tunna cirrusmoln, som likt vintergator sträckte sig från söder till norr i de högsta, mest genomskinliga luftlagren.

Agnes stod på det vita skärets sydostliga udde, där havsvindarna kastade sig upp med vinande sång, och där solregnet fördes av blåsten rakt ned över hennes huvud och ansikte.

Hon stod med nakna fötter på en slät häll, som med jämna mellanrum överspolades av en vågtunga. De vita, torra stenarna runt om henne hade sugit åt sig solflödet med sådan kraft, att hon knappt kunde trampa dem, och hon hade sprungit ut på denna svala, svarta häll, som låg som en fristad i den bländande klippstranden.

Dröjande klädde hon av sig plagg efter plagg och hoppade ur det, just då vågtungan fräsande drog sig tillbaks från hällen, lyfte det högt i luften och lät det flyga med blåsten som en vit fågel in över stranden.

När det tunna linnet till sist flugit bort och fladdrande som en fredsfana lyste från en liten albuske, där det fastnat, sträckte hon armarna över huvudet och tog tillbedjande emot solfloden och vindsvallet. Hon lutade huvudet tillbaks, slöt ögonen och drack med törstiga lungor och törstig hud all den kristalliska friskhet, all den olympiska renhet, som havsrymden lät brusa fram. Hon kände, hur soldropparna, då de föllo på ögonlocken, liksom sipprade igenom dem och fyllde de blinda ögonen med ljus, så att pupillerna måste dra sig samman i övermättnad. Och in genom den skära huden pärlade dessa ljusdroppar och flöto med blodet i festlig rytm i varje liten åder. Till sist förnam hon den solmängd, hennes kropp druckit in, som en hel ljushärd inom sig och tyckte, att huden lyste och gnistrade av dess kraft.

Då hon öppnade ögonen, dansade himmel och hav, svarta och röda solar sjönko och stego för hennes förbländade blick. Men genom blåstens kraft var den soldruckna kroppen dock spänstig och sval, och hon svindlade ej av hetta men av ljus. Hon sprang mot nästa våg, och klargrön och kraftig slog den samman om hennes knän; så mötte hon den nästa, som kylde hennes höfter med en gördel av susande fradga, och till sist kastade hon sig ned baklänges och tog emot svall efter svall av ett famnande hav.

Hon stödde armbågarna mot bottenklippan, för att icke dyningen skulle suga ut henne, då den blank och fräsande drog sig tillbaka i djupet. Då den kom tillbaks, lyfte den henne upp till ytan och drog henne så åter mot botten. Gungande, buren av vattnet, låg hon så, jublande över en tillvaro, som var en enda yrande solhymn.

De sista dagarnas dunkla oro, som legat likt en gul stoftsky över hennes själ, och som hon icke kunnat förklara, ej heller jaga bort — den hade sjunkit som grus i det klara vattnet, sköljts bort av ljusflödet. Hon lämnade sig med ens till de eviga vattnen, släppte med armen sitt fäste mot bottenhällen och gled ut på en dyning.

En hissnande känsla av att vara i vattnens våld betog henne.

Larmet från dånande vågor bedövade henne. De brände mot undervattensgrundet intill med ett stormbrus, som icke teg för en sekund. Hon hörde som i dröm dessa solflammande vågor i svallande tåg skynda mot grundet, brytas och med dånande rop draga sig tillbaks i djupet.

Men mitt igenom det bedövande bruset hörde hon suset av skum, där det risslade ner för de yttersta hällarna. Och till detta ljud, som lät likt starkt susande gräs, lyssnade hon omedvetet men dock med hela sin själ.

Hon sträckte ut armarna och lät sig bäras över vaggande, gröna djup, rofull, med segrande lust i själen.

Och medan däruppe silverne rymder lyfte henne och därunder kristalliska djup buro henne, kände hon havets fred.

Med ens grep henne djupens makt, bruset av de sköljande vattnen trängde som en skräck in i blodet. Hon vände sig om och simmade med en dunkel förnimmelse av fasa mot stranden. Med några långa simtag var hon vid hällarna, fick fäste med armen och låg trygg mot sin ankarsten.

Och åter förnam hon den jublande ron, lyssnade i dröm till det väldiga, monotona brus, som tycktes uppfylla världsalltet.

Efter en stund reste hon sig och sprang upp.

Hon stod i en liten skreva, fylld med vaggande skum. Solvinden torkade hennes hud, medan hon lekte med en lång tångslinga, knäppte på de bruna blåsorna, så att de stänkte salta droppar i hennes ansikte. Till sist kastade hon den långt ut, men den kom igen med vinden och sköljdes gungande fram och tillbaks vid hennes fötter. Hon måste skratta åt den lilla havsormen, som liksom tycktes söka henne. Med snabba, svala steg sprang hon på de varma hällarna bort till albusken och drog på sitt linne, där nu blåst och sol rusat ut och in en hel timme.

När Agnes var färdigklädd, gick hon runt stranden i en liten båge mot norr. Där var lä, och där badade barnen. Hela sträckan av glänsande, släta hällar var urholkad till små och stora kar. Vid högt och stormigt vatten fylldes även de översta, men nu, då det var lä och lugn på denna sida, stodo blott de nedre fyllda till brädden av blått, stilla vatten, som svagt gungande sköljde deras väggar. Det låg som marmorgolv långt ut

under vattnet, och inga dyningar drogo utåt, utan barnen kunde i fred och lust bada där.

Agnes såg på avstånd fyra små bruna kroppar ligga likt sälungar på klipporna, stickande upp ivriga, vädrande huvuden, då hon nalkades. Så böjdes huvudena hastigt ner, kropparna hukade sig samman och försökte göra sig platta och osynliga. Men klingande barnaskratt röjde med sina silverläten deras gömställen; och Agnes omringades snart av indianbruna armar och hälsades med jublande tjut.

— Inte solbada mera nu! Nu måste ni klä er alla. Har ni ätit upp alla smörgåsarna redan? — Jag ska knäppa Sagas livstycke, om Nelly knäpper på Iris ... Kom bara!

Saga störtade fram, och Agnes tog den fina lilla kroppen i sitt knä, kände att huden ångade av solbadet.

— Se så! Inte ska du krypa så där het i kläderna! Känn så skönt bara! Och hon plaskade över henne några händer kallt vatten.

Saga gav till ett gällt skri, som strax övergick i skratt. Hon hoppade och dansade som en liten tätting, nätt och full av gratie, fastän det grova linnet nådde henne långt nedom knäna. De andra plaskade också på varann, jagade varandra med vatten i händerna.

— Skynda nu, så dricker vi saft och vatten i aldungen! Jag har bullar till må ni tro. Vad det skall smaka!

I en skreva, där alarnas guldgröna bladverk skuggade och strimmade stenarna med solfläckar, drucko de saft och sträckte ut sig i svalt välbehag. Barnen letade efter hallon på några avplockade, förbrända buskar i ett stenkummel och kastade små glänsande kiselstenar i en stor pöl, där underliga djur hoppade på ytan och krälade på botten. Agnes satt och läste men kunde ej samla tankarna för barnens rop och glittrande skratt.

Efter ännu en skön timme satte Agnes barnen i båt och tog årorna.

De hade haft rak motvind dit, men hemvägen gick lätt över vågor, som löpte med båten mot Ytteröns tallkrönta kust. Barnen pladdrade och sjöngo och läto snören med stickor och strån släpa bredvid båten och göra ormande guldstreck i det blå.

Agnes rodde utan att anstränga sig. Hon såg hela tiden mot öster, spejande ut i den glänsande klarheten, viss om att få se ett segel dyka fram och närma sig. Hon väntade hem Hilding, som nu gjort sin andra långtur med Mårten, en segling, som varat i fem hela dygn. Agnes hade aldrig ett ögonblick varit ängslig, trots att det varit storm ett par dar. Hon hade sedan åratal vant sig vid broderns seglingar i de svåraste väder.

Men hon hade dock dagligen i tankarna följt den bruna kuttern på dess vida väg och sett två unga män i vita sweaters röra sig vid roder och skot med lugna, säkra rörelser. Och de sista två dagarna hade hon oupphörligt spanat efter dem både på Vårdberget och på de sydostliga uddarna.

Mot kvällen, då solen börjat dala, gick Agnes ensam upp och satte sig på Vårdberget. Kuttern hade ej kommit, och hon kände en allt mer oroande längtan att se det höga seglet, vars form hon skulle känt igen på långt håll bland hundrade.

Hela eftermiddagen efter roddturen till Vitkobbarna hade hon och Sven suttit på verandan. Sven hade läst högt några uppsatser av Lidforss, och de hade i ett par timmars tid diskuterat de problem de berörde. Sven hade dragit henne ut på djupt vatten oupphörligt genom sin hårda slagfärdighet och sitt lätt cyniska sätt att gå tingen in på livet; och hon kände det hela som ett nederlag, men ett nederlag, som hon med viss glädje lidit. Ty hela hans strid mot henne var präglad av en sådan intellektuell glädje och kylig skärpa, att det verkat på henne som ett uppfriskande bad.

Medan hon suttit där uppe med Sven, hade ingen tanke på de andras hemkomst vidrört henne med sin

skugga. Hon njöt av den dialektiska dusten och kände under hela tiden blott en lycklig längtan in till staden med dess ordnade arbete och till den snart begynnande terminen.

Men så fort hon trädde utför verandatrappan, såg havsranden i öster och hörde kvällsuset i tallarna, kom det över henne en manande oro, en dunkel, oresonlig längtan.

Vad skulle hon ta sig för hela den långa, ljuva kvällen? Allt var så underligt tomt och tyst. Nere från Sjöstugan hördes intet mer än en gråtande barnröst; med barnen hade hon varit hela dagen.

Hon gick rådvill ner och tittade in igenom dörren.

Mor Anna-Greta satt och pratade med en gumma. Gossen hade tystnat i den rullande vaggan, barnen voro i byn. På en spik hängde Mårtens mössa. Den lyste så lustigt blå i solstrimman mot den kalkade väggen.

Dragspelet låg i soffhörnet med igenspända remmar — ingen skulle röra dess blanka klaffar — de hade tigit nu i fem dygn. Hon knäppte upp den ena remmen för att försöka ta några toner. Mårten hade undervisat henne ett par gånger, och hon hade lärt sig första takterna till Lugn vilar sjön. Men då hon skulle knäppa upp den andra remmen, kände hon en underlig tvekan, hon visste, att han förbjudit alla att röra vid spelet. Med heta kinder knäppte hon till remmen och lade försiktigt spelet i dess hörn, sedan hon med kjolen omsorgsfullt gnidit det solkade mahognyt blankt.

Hon gick åter ut på berget. Vad allt var tyst! Tärnorna kretsade i stum, seglande flykt över bryggorna. Vattnet kluckade sakta kring brons slemmiga stolpar. Kattorna dåsade i kvällsolen.

Den blanka yxan, till vars raska hugg hon så ofta lyssnat, låg orörd under vedskjulet. Själva tallarnas sus lät duvet, och strandrågen stod som förstenad, grånad. Varför var allt så vemodigt, så beklämmande?

Varje kväll sedan Mårtens hemkomst hade de suttit på berget eller bryggan och lyssnat till dragspelets smäktande, sakta vällande toner. Om lördags- och söndagskvällarna hade hon och Mårten följts åt bort till den lilla övergivna stugan på västsidan av ön, där det dansades hela natten, tills det rodnade i öster och en ny dag gick upp över skären. Hon hade aldrig dansat till någon musik så bra som Mårtens. Och sedan de upptäckt, att de dansade helst och bäst med varandra, föll det sig helt naturligt, att de också gjorde sällskap till och från dansen den långa vägen tvärs över ön ända bort till fjärden. Det var lördagskväll nu med. Men hon kände ingen lust att gå till dansen.

Hon kände en sökande tvehågsenhet om vad hon skulle ta sig för, men intet lockade henne, allt var likgiltigt. Då började hon plötsligt gå mot Vårdberget.

När Agnes satt på Vårdbergets topp och såg ut över havet, som krusades för en mojnande bris och överstråla- des av en bleknande sol, greps hon av ett underligt vemod. Intet segel syntes till — alltså inte i afton heller!

De tre korta veckor, som Mårten varit hemma, hade de varit mycket tillsammans. Agnes hade gjort långa seglatser med Hilding och honom, och om kvällarna hade de suttit i allvarliga, stilla samtal. Hon hade varit med honom och Per Johan och räfsat hö, och i den tidiga morgonstunden, då han lossade fisken ur skötarna och gjorde redskapen i ordning, hade hon suttit bredvid på bryggan och gälat strömmingen. Överallt hade hon vant sig att se honom — då hon gick ned till Sjöstugan, stod han på backen och högg ved eller gick på berget mellan skötställningarna och bredde ut skötarna. Kom hon ned till stranden, låg han under en uppdragen båt och tjärade den eller satt och tätade skotten i ökan. Han hade lärt henne att göra knopar och att slitsa tåg, så att skarven ej syntes. Hon såg med beundran på hans kvicka, starka fingrar, som med medfödd händighet och lång vana utförde detta arbete, vilket hennes egna små fingrar fumligt och klumpigt gjorde efter.

Och under stora regattan hade hon varit vid Trutö och sett honom som gast på den stora kuttern, som vann första pris, i arbete med att klara segel och skot, klängande i masttoppen och springande utefter sidorna på det sluttande däcket, medan kuttern lade sig ned och i ursinnig fart nästan strök vattnet med sitt väldiga segel.

Agnes hade på detta vis så vant sig vid hans närvaro och vid blotta åsynen av honom, att hon glömt, att det funnits en tid, då han ej var en del i det hela. När nu denna del var borta, kände hon en plågande men blott halvt medveten saknad. Hon måste känna detta tomrum i samma grad och på samma sätt, som om plötsligt berget eller viken eller havsranden ryckts bort.

Agnes hade i sina samtal med Mårten gett sig själv frimodigt och enkelt i den trygga känslan av att tala till en syskonsjäl. Hon hade fått hans förtroenden, enkla och trohjärtade liksom hennes egna, blott mer knapphändiga och tillbakahållna. De hade redan hunnit tala om mycket — om religion, om människans mål, om ideal gemensamma för dem båda, om människor och öden. Även något om kärleken. Men ingen av dem gick gärna in på detta ämne. Han på grund av sin inbundna naturs motvilja och av ovana att tala om sådant, som barn av folket ofta ha. Hon på grund av sin skygghet att driva en så inbunden natur som hans in på ett ämne, som hon förstod han ville undvika, och i sin instinktiva känsla av, att hon hade att göra med en ung man, som aldrig känt kärlek. Hela hans väsen hade denna kyska kyla, som hon knappast väntat sig att få se hos en man — särskilt icke hos en man av folket. Detta gjorde henne helt trygg i hans närhet och gjorde deras samvaro otvungen och lätt. Varje stund de voro nära varandra, skänkte dem båda något av ungdomens och vänskapens bästa värden. Olikheten i deras samhällsställning, uppfostran och liv var endast något, som gjorde det dubbelt dyrbart och givande.

Agnes hade länge med ungdomens hela trosstyrka börjat söka och forska efter jämlikhet och broderskap bland människorna. Med medfödda aristokratiska instinkter och en skyddad uppfostran i upplysning och frihet, där hon obegränsat fått odla det individuella i sitt väsen, hade hon kanske ej så stora möjligheter att träda i förbindelse med en helt annan samhällsklass. Hon hade under somrarna på Ytterön helt och uteslutande varit med folket, umgåtts med gummor och barn, som en av dem, och känt sig som lärjunge till de gamla fiskarna, som med sin världsvisdom och breda livskänsla öppnade nya utsikter för henne och vunno hennes fasta tillgivenhet.

Men omedvetet fanns mitt under detta samliv, som för henne föll sig så naturligt, känslan av olikhet på botten av hennes hjärta — känslan av en obotlig olikhet, en mur byggd av tusen småting men oöverkomlig och oförstörbar. Hon kunde ertappa sig med denna känsla mitt i ett samtal med en av dessa människor, som hon så innerligt höll av — blygas över den, försöka skjuta den åt sidan — men utan framgång. Hon kunde ibland tro, att hon misstagit sig och blott varit förblindad, och att det blott var ett sken, som skilde. Och hon sökte stöd i sin tro på och törst efter själens jämlikhet i samtal med sina vänner, mer demokratiskt lagda än hon. Hon sökte sig inåt djupen av dessa själar, med vilka hon ville förbindelse och kände en frigörande och triumferande glädje, då de förstodo henne och då hon såg, att samma tankar hon själv bar på funnos även hos dem. Men så, plötsligt, var det som om marken remnat mellan dem, och hon stod ensam, slagen av känslan av bottenlös, ödesbestämd olikhet. Ett ord, en åsikt, en känslonyans kunde vara nog att riva upp det, som var väglagt mellan dem. Hennes vilja och tro drogo henne åt ett håll — hennes instinkter, det från generationer nedärvda, åt motsatt.

Men sedan hon mött Mårten, hade dessa slitningar upphört. Hos honom hade hon aldrig funnit det ringaste, som stötte tillbaka elfer söndrade. De bundos från första stund vid varandra av en innerlig, självklar frändskap, ett hemligt band, som nådde det djupaste i deras väsen. Det hade för dem båda varit, som om de levat samman sedan barndomen. Hon kände, att hon äntligen funnit »människan» bland dem alla. Hur olik dem alla var han icke och dock en av dem! Gentemot honom lurade ingen känsla av ens möjligheten till plötsligt avslöjande, till besegling av klassernas olikhet. Därför hade hon så hängivet och trosvisst slutit sig

till honom, tacksam som för en nåd, då han gav henne del av sig själv.

Och båda hade de sitt fäste här i denna mark vid detta hav. Han var som sprungen direkt ur den natur hon hade kärast, en del av den. Hon såg på hans ögon med samma slags dyrkan som på stjärnmyllret ovanför tallarnas kronor, deras blå blick var som havets yta, gav fred och vid horisont. Ofta mottog hon ej de ord han talade, som vore de tolk för en tanke, utan hon lyssnade till hans ord som till vattensorlet vid sandstranden. I hans röst, en mjuk, djup röst med ständig sordin i tonen, förnam hon nattväkternas stillhet och skyarnas glidande ro. I hans vilja kände hon granithällarnas fasta grund, i hans väsen det svala vattnets renhet.

Så var Mårten för henne bliven en uppenbarelse och del av naturen, ett naturväsen och en naturmakt. Hon visste, att när sommaren gått och hon åter gick hemma i staden, hon skulle äga minnet av honom och denna älskade natur oupplösligt sammanbundna. Obetänksamt och dristigt gav hon sig hän åt denna känsla och reflekterade ej mer över dess art och ursprung, än hon gjorde över att hennes hjärta darrade och sjöng vid brisarnas gång i albuskarna, eller över att hennes ögon beslöjades, då hon kände porstuvornas kvällsdoft strömma över ön.

När en timme gått och solen redan stod lågt över fjärden i väster, lysande över rödflammiga skyar, gick Agnes ned för berget.

Ett obeskrivligt, klagande vemod fyllde hela hennes väsen.

Hon kände sig så besynnerligt hemlös och kunde ej hitta vägen till naturen. Allt såg blekt och främmande på henne. En försenad stor kvist av Jungfru Marie sänghalm vaggade i en skreva sin tunga blomkvast. Hon bröt den och fann litet tröst i dess gyllene prakt; dess söta men friska doft var som en hälsning, ljuv för hennes oroliga hjärta.

Hon satte sig ned på ett väldigt stenblock, helt omslutet av mossa, och försjönk i stilla beundran över denna sammetslika matta, som dunkelgrön och gyllenbrun skimrande slöt sig kring det runda blocket. Hon kom ihåg Ruskins hymn till mossorna och lavarna och satt en stund helt tankfull inför några av dess djupa ord. Hon strök försiktigt det färgglödande höljet, ett av naturens finaste under. Till sist kunde hon icke låta bli att stiga upp på stenen, sedan hon strukit av sig sina sandaler, och låta fötterna begravas i de svala, fuktiga sammetsmassorna. Men då hon såg de nedtryckta spåren efter sina fötter, hoppade hon ner.

När hon kom fram till bergsluttningen vid villan, hörde hon glada röster nere från bron. Hon sprang några steg högre upp och såg toppen av ett högt segel, som just fälldes där nere.

Det sprängde till i hennes bröst, som om en åder sprungit. Hon stod still och bara såg och såg. De hade kommit hem! Båten låg där. All hennes oro ströks som av en sval hand bort; ett klingande jubel rann upp i hennes hjärta. Hon var icke ensam mer! Hon var åter i hamn — hon hade allt hon begärde. Med snabba steg skyndade hon ned för backen mot bryggan.

Där nere låg Hilding på huvudet i båten och ordnade något i ruffen. Mårten stod på stranden och runt honom alla de andra med tusen frågor om färden.

Vädret var stilla och himlen flödade av ljus. De västliga skyarna summo i skär eter och guldsken.

Sedan Agnes först hälsat på Hilding, som inte hade tid med henne än, gick hon fram till Mårten och tog med ett glatt välkommen hans hand.

En bävan genomfor henne, då hon kände hans trofasta handtryckning.

När de hälsat med ett enda kort ord, stod Mårten alldeles tyst, stod stilla och såg — halvt ut över vattnet,

halvt på barnen, som lekte vid bron, iakttagande.

Agnes såg ett leende, ett inre, för de andra omärkligt; det spred sig som ett ljus över hans ansikte, lysande upp ögonen och pannan inifrån, och gick som ett blekt återsken ned över kinderna och hakan. Och hon måste tänka på soluppgången över skären.

Då såg hon också, hur nordisk blond han egentligen var. Hon hade alltid förut tyckt, att han var mörk — ögonbrynen, det bruna håret, glansen i ögonen. Men nu såg hon, att hela hans uppenbarelse var ljus. Och hon hörde orden: »hans ansikte är såsom sol över sjöarna — de däjeliga sjöar i dalarna».

Hon såg på honom med oförställd glädje.

— Hur kom ni hem? Jag har suttit så länge på Vårdberget men inte kunnat upptäcka ett segel.

— Vi kom inre vägen, för vi gjorde en tur inåt skärgården.

— Åh — jag förstår — då var det inte underligt! Så länge ni har varit borta!

— Länge? Fem dagar bara! Vi tyckte nog det var alldeles för lite — vi har haft så härligt. Ute vid Saltkobbarna har vi också varit — och vid Svenska högarna.

— Ack — lyckliga! Saltkobbarna — dit vill jag också. En gång bara har jag varit där. Ni måste segla mig dit en gång! Säg?

— Inte vet jag — vi får väl se. Inte blir det väl i sommar. Nu hinner jag inte segla mer. Jag skall hjälpa till så mycket hemma. Och så är det lite jag vill läsa. Matematiken är jag klen i.

— Åh, du pratar, föll mormodern in, som med ett öra lyssnat till Mårtens och med det andra till Hildings prat. Jag vet väl, hur fint det gick för dig i den där examen.

— Det kan då inte mormor veta — och i alla händelser behöver jag läsa mer. Det är bra med en del sånt där, då jag blir lots.

Hilding ropade nedifrån båten, att nu fick Mårten ta vid med det sista arbetet. Mårten gick ned till bron, lade av sig rocken och var genast i fullt arbete med att göra kuttern i ordning efter långfärden. Agnes tog emot saker, som skulle upp i villan, och bar bördor av korgar och kläder till köket. Barnen kommo springande efter med småsaker, viktiga och glada.

När Agnes åter kom ned till bryggan, var allt i ordning. Mårten stod och vecklade ihop flaggan.

— Går fröken Agnes med och dansar i kväll? frågade han på väg in mot stugan.

— Blir det dans? Går ni med själv? — Ja — visst vill jag — tänk — det hade jag aldrig trott, att jag skulle få dansa i kväll!

— Ja — det blir väl vid tiotiden — förr tror jag inte jag är i ordning.

— Säg — vill ni inte spela lite? Om ni visste, hur jag har längtat efter musiken — efter ert spel!

Han log och såg på henne.

— Ni får lov att lära er spela själv!

Agnes gick ett par steg emot honom.

— Jag försökte lite, vet ni — bara tänkte försöka — jag vågade inte, för jag vet, hur rädd ni är om spelet! Men jag spände igen det, så fort jag hade öppnat det.

— Ni får gärna försöka. Varför skulle ni känna så?

— Jag vet inte. I alla fall är jag glad, att jag får. Farväl på en stund. Välkommen upp och ät kväll med oss!

Efter kvällsvarden satt Mårten och spelade. Agnes kände en sällsam, vemodig lycka, nästande tryckande tung. Men vemodet vek för den enkla musiken, lyckans börda kändes så lätt att bära.

Och när Mårten tog spelet under armen och de gingo ut i den stilla, ljumma kvällen till dansen, var hennes hjärta fyllt av ny glädje till brädden, likt en porlande källa.

Blomman stod i hjärtats hem, hon hade ej färg ännu Men av Herren Gud dock hon hade namnet Törnros.

(*Almqvist.*)

Agnes hade lovat att gå med barnen bort till träsket och leta efter bär på stränderna, sedan skulle de bada på sandsträckan längst åt norr, dit de ej ofta kommo för den långa vägens skull.

Efter frukosten voro de på väg. De sjöngo den ena sången efter den andra, medan de följde de slingrande, barriga stigarna mot väster över oräkneliga gärdesgårdar och led, hoppade i mjuk mossa och sprungo på skrovliga hällar.

Lilla Iris hängde på Agnes rygg, och det var med den ljuvaste ömhet, som Agnes kände hennes tjocka små armar kring sin hals och det linhåriga huvudet på sin skuldra. Saga hoppade bredvid med ena armen i hennes, än på höger, än på vänster sida, och bar smörgåspaketet, och fyra småflickor från byn sprungo runt omkring dem.

Det gick aldrig en dag, utan att Agnes flera timmar var med barnen, och många dagar voro de hennes enda sällskap. Aldrig tröttnade hon på deras prat och stoj. När hon tryckte de små kropparna till sig och kände, hur barnahjärtan tryggade sig till henne, erfor hon den djupaste, fullaste lycka. Ibland bävade hon under sina känslors övermått och undrade nästan skrämd, hur hon skulle komma att känna det, om hon en gång finge ett eget barn. Hon tyckte, att hon skulle förbrännas av en sådan lycka. Men hon vågade icke tänka för mycket på det, ty ännu aldrig hade hon mött eller sett en man, som hon skulle velat tänka sig ens på det skyggaste sätt som sitt barns far. Därför kastades alla hennes modersinstinkter över dessa barn, som hon älskade, och som hon arbetade på att uppfostra.

Mitt i den tall- och enbevuxna mark, där de strövade mellan snår och bergklabbar, lyste plötsligt det stora träsket fram. Ljust och idyllblekt med lövrika stränder låg det där, stort som en liten sjö. För var gång Agnes kom dit, var det som en ny syn för henne, och det grep henne alltid djupt. Det plötsliga omslaget från den karga naturen runt om till denna blida var så betagande, verkade nästan rörande.

Agnes stod vid stranden, alldeles stilla, medan barnen lekte och letade bär, och såg på träsket. Hon glömde sätta ned den lilla, som hon nu höll i famnen, och hon tröttnade icke att se.

Vekt som en folkvisa i dur låg det, vilande mot gräsmjuka, friskt gröna stränder, speglande i en enda fast knuten krans späda hängbjörkar, små aspar och silverludna pilar, som släpade sina mjuka grenar i det klara vattnet. Gula och vita näckrosor simmade i stora skaror under trädens gröna bågar långt ut på vattnet allt glesare och glesare. Nu hade de börjat skrumpna och drogo sig ned under ytan, sedan sommarens långa bröllopsfest förbrunnit. Svärdsliljorna stodo som bleknade bloss utmed vasskanten, där de smidiga bladen

reste sig över kluckande vågor. Lövträden speglade sitt myller av blad i den orörliga, blekbruna vattenranden närmast stranden.

Solfläckarna dansade och levde mellan de gröna skuggningarna, på vattenytan. Icke en sekund stod något stilla, allt dansade och flammade och susade. Blott vattenrandens yta låg orörlig, gyllenbrun och gyllengrön i skiftande virrvarr. Men mitt på den lilla sjön gingo krusiga vågor och mörkblå vattringar av den blidaste bris. Som strålande stålpilar eller som gröna darrande silkesändar foro sländorna fram på glasvingar, över sjunkna vattenliljor och flytande blad. Deras skaror hade glesnat — Agnes mindes, hur de för blott några veckor sedan susat där i hundratal, förtrollande, förvirrande i sin blå sommarprakt, flyktigt overkliga.

Agnes släppte ned lilla Iris mitt bland några rödvita lingontuvor, och alla började plocka i törstiga munnar. Stränderna voro fulla av lingon tätt bredvid törnrosor och smultronstånd, och här och där låg ännu en blåbärstyngd kvist ned mot lingonriset. Förresten fanns det fullt av andra bär, som sågo giftiga men underligt frestande ut. Hon hade hört namnen på dem av sin far men hade glömt dem. Både klarröda, blå och svarta, söta och beska om varandra prydde de stranden mellan små gula och mycket små vita stjärnlika blommor, som överallt översållade marken.

Agnes satt och trädde blåbär på ett långt strå och lyssnade som i dröm till suset, som alltid steg från vatten och blad. Vassen rasslade och löven rörde sig, och det ljöd som sprödaste stråkdrag från hemliga strängar, dolda av vattnet. Det var näckharpan, sade barnen; och strändernas otrampade höga gräs och fina kvistverk rörde sig i en nästan osynlig darrning med ett suckande, lyckligt sus.

Hon höll upp det fullträdda strået och lät barnen med läpparna fånga upp ett bär i sänder. Själv tog hon några händer fulla med halvmogna lingon och gömde innanför blusen, om hon skulle bli törstig på vägen till badet.

När de alla efter några timmar voro på hemväg, mötte de Mårten, som kom från fjärdsidan, och slogo sällskap sista biten av vägen.

De talade litet om dansen för ett par kvällar sedan. Agnes var rädd att med en min röja, hur besviken hon känt sig, över att Mårten inte dansat mer med henne, än han gjort. Han talade om, hur roligt han haft, han hade fått språka med ett par barndomsvänner, som han inte träffat ordentligt på över tre år. Agnes tänkte genast på Blenda i Södergården och mindes, att Blenda i början av sommaren flera gånger talat om, hur roligt det skulle bli, då Mårten komme hem. Hon kände en nästan bitter känsla, då hon undrade, om Mårten mera kände Blenda som sin vän än henne. — Blenda dansar bra och är glad, tänkte hon, men vad mer? Vad kan hon ha att giva åt en sådan som han?

Mårten bar Iris på axeln och gick helt visst i ljusa tankar, ty han visslade på en liten dansstump, och ansiktet var ljust. Iris hade tagit av hans mössa, och Agnes såg på hans huvud — ett starkt avlångt kranium med bred hjässa, en typisk långskalle med de ädlaste linjer. Det bruna håret var kortklippt, så att det vackra bakhuvudet och nacken tydligt framträdde. Iris satt och slet i hans lugg och försökte sätta på honom den lilla blå bomullsmössan.

— Nej, nej, du får inte, du förstör mössan! sade Agnes och tog den ifrån barnet. Men det var blott för att kunna få njuta av synen ännu längre — synen av ett rasrent, ädelt manshuvud.

Hon kom att tänka på, att ingen visste, vem Mårtens farfar var. Fadern var född av en skärgårdsflicka någonstans på de yttre öarna. Och hon tänkte, att kanske där förklaringen låg till detta något, som i allt präglade Mårten och skilde honom från de övriga på ön — något, som även alla hans systrar och icke minst fadern bar märke av, utan att det dock framträdde så oblandat som hos Mårten.

— Vill fröken Agnes gå med till Myrängen och räfsa hö i eftermiddag? frågade Mårten. Vi ska ta det sista där nu.

— Ja, gärna, gärna! Hur dags skall ni gå?

— Det blir någon gång mellan fyra och fem. Jag kan inte säkert säga än.

Agnes gick och åt sina lingon ett efter ett och njöt av att känna den friska syran på läpparna. Hon sträckte fram en full hand mot Mårten:

— Vill ni ha bär? Jag har kvar i blusen — friska lingon — se här!

Han stannade och tog försiktigt några bär ur hennes hand. Men när hans bruna, seniga arbetsfingrar rörde vid hennes hud, var det som om en het ström pressats upp från hennes hand och störtat mot hjärtat.

Hon blev förvirrad och förvånad, ty hon hade aldrig förr känt något liknande med honom, så mycket de än varit nära varandra.

Röd i kinderna gick hon en stund och teg och hoppades bara, att han icke märkt något — då tyckte hon, att hon skulle dött av blygsel. Hon vågade inte mer bjuda honom av sina bär, lät dem falla ett efter ett på marken eller betraktade förstrött de små runda kulorna, som med ena sidan röd, den andra vit, blänkte fylliga och saftiga i hennes hand.

De kommo till en liten jordgubbsåker vid sidan av vägen, skild därifrån av ett brett dike. Den låg och ångade i solbaddet, och en pyrande jordgubbsdoft steg upp från dess förtorkade jord och skrumpna plantor. Den lilla åkern hade kanske skördats för sista gången. De flesta bär, som sutto kvar, voro små som smultron och leriga.

Under ett friskt blad upptäckte Mårtens skarpa öga genast en enda grann jordgubbe. Med några viga steg var han emellan plantorna mitt uppe i landet, lösgjorde den och var strax tillbaka. Han höll den i dess gröna skaft och räckte den till Agnes.

— Se här, nu får ni i stället den här av mig.

Agnes tog ett steg baklänges.

— Nej, nej, den är stulen! Ni får inte ta den, jag tar inte emot den.

— Seså, nu har jag tagit den — jag vet, vad jag gör. Tag den nu!

— Nej, jag gör det inte!

Hon skakade på huvudet och höll händerna på ryggen. Nu ville hon inte böja sig. Hon hade en naturlig motvilja att röra vid andras egendom, och hon kände också lust att trotsa honom.

Han kom ett steg närmare henne och höll det doftande bäret nära hennes mun. Hon ryggade åter ett tag och satte händerna upp som skydd. Hon tyckte, att det på något underligt sätt nu stod som en tvekamp emellan dem; hon ville inte förlora, det växte upp en eggande stridslust inom henne. Men på samma gång kände hon en oförklarlig maktlöshet. Hon såg sig omkring efter barnen, men de voro redan långt före.

Han såg på henne.

— Jag vill! Lyd nu bara! sade han med underligt pressande, låg röst.

Hon lät händerna falla och kände, darrande i hela kroppen, bäret tryckas mot sin mun. Hon öppnade läpparna nätt och jämnt så mycket, att det kom inmellan tänderna, och pressade dem så fast samman. En liten söt droppe satt kvar på läppen och rann ned mot hakan.

När hon öppnade ögonen, vågade hon knappt se på Mårten, men han hade vänt sig bort och såg utåt en grön glänta. Hon kände ännu denna skälvning i hela sin varelse, en underlig, het böljegång kom alla nerver att vibrera. Den hissnande känslan var ännu över henne.

Han såg på henne ett hastigt tag med en blick full av glitter och skrattlust. Aldrig hade hon sett honom så pojkaktigt glad.

Då löstes hennes till hälften plågsamma, till hälften ljuva förnimmelse ut i ett befriande skratt, som liksom blandade sig med hans tysta. Båda gingo leende hela vägen hem. Och fast hans ansikte så småningom återtog sitt hårda allvar, var detta mjuka leende kvar under huden som skenet från en dold låga.

Ingen annan skulle fått mig till det — tänkte hon, varmt lycklig. Det var i alla fall orätt ... hur kunde jag? Men vad har han för makt över mig? frågade hon oupphörligt sig själv men kunde ändå icke låta bli att le. Att det var så ljuvt att bli besegrad, hade hon aldrig anat — så förunderligt ljuvt att i en sekund förlora sig själv och glida in i en annan, vars makt bara tog.

Vid trappan till villan skildes de med ett handslag.

Det var första gången hon känt sig skygg för honom.

Då det led mot fyra, började Agnes att vänta. Hon skulle ju gå med och bärga hö. Hon tog en bok, men kunde ej samla tankarna. Minuterna gingo. Hilding skulle också vara med och bära in men hade gått till byn för en stund sedan för att gå direkt till Myrängen, en stor äng, som låg bortom porsmyren.

Att icke folket i Sjöstugan gått än, visste hon, ty hon tittade allt som oftast ut genom fönstret i sitt rum och såg dem syssla med varjehanda där nere. Mårten stod och satte pinnar i ett par räfsor, och Vanda sprang omkring i sin röda halsduk, frisk och grann, från det ena till det andra. Per Johan bar in några hötappar från en liten ängsbit vid sidan av stugan.

Agnes försökte läsa. Det var omöjligt. Hon kände höet ånga från det öppna fönstret och längtade ut till Myrängen, där den heta hödoften skulle blandas med lukten av pors och mossmark. Till sist lovade hon sig själv att icke mer se ut. Hon skulle vänta lugnt, tills Mårten eller Vanda ropade på henne eller skickade bud med Tilda, att de skulle gå.

Hon satte sig i ett hörn av rummet för att slippa störas av synen därute. Men när hon läste, såg hon samma syn skugga sidan i boken — en ung man i blå blus och blå mössa böjd över sitt arbete med lugnt ansikte och lugna rörelser — medan systern fladdrade hit och dit omkring honom, halvt klumpig, halvt graciös, rund i formerna som ett svällande bär. Men allra mest såg hon hans huvud — dess linjer stodo som fastbrända i hennes blick, redan från första gången hon såg honom.

När Agnes till sist såg på klockan och fann, att hon var över fem, gick hon fram till fönstret. Där stod hon en stund orörlig.

Ingen syntes på backen. Räfsorna, som stått lutade mot stugväggen, voro borta. Allt var tyst. Agnes kunde icke tro sina sinnen, harmen steg inom henne. Hade de bara gått från henne — hade Mårten glömt, att han bett henne följa med? Nej — så tanklös, så likgiltig för henne kunde han väl ändå inte vara? Han visste ju, hur roligt hon tyckte det var att arbeta med hö, han hade hört hennes glädje över att få vara med i kväll.

Agnes kände, hur tårarna trängde fram, och hur hennes lycka försvann. En plågande, växande oro malde i hennes hjärta. Hon tyckte själv, att det var löjligt, hon föraktade sig, men det gick icke att dämpa denna smärta, som vällde fram ur de dunklaste djup. Besviken som ett barn på något utlovat lockande gott, gav hon sina känslor fria och kastade sig ner på sängen och grät.

När hon gråtit, kom hon till besinning. Hur dum var hon icke själv, som icke hade passat på, när de andra gingo! Mårten hade ju sagt mellan fyra och fem och visste, att hon bort kunna se, när de gåvo sig i väg. Förresten visste han ju, att Hilding skulle gå med, och tänkte väl, att Agnes fick sällskap med honom. Allt var hennes eget fel — hur hon än vände det.

Men om smärtan att vara förbigången och glömd mildrades vid dessa tankar, växte i stället saknaden att ej få vara med de andra bland hö och löv vid den lilla grå ängsladan, trampa på myrens gungande tuvor, dricka porsvinet i luften och höra de tusen syrsornas sensommarspel i höet.

Icke ett ögonblick föll det henne in att skynda efter. Hon var för stolt att visa, hur angelägen hon var, och för stolt att komma utan särskild uppmaning. Hur skulle hon känna det att komma fram på ängen, medan alla de andra förvånade sågo på henne, fullt upptagna av det ansträngande arbetet? Kanske Blenda också vore där och hjälpte till, och hon och Mårten skulle bära tillsammans och prata och skratta över minnen, från vilka hon själv var utestängd. Nej, aldrig skulle det ske! Men när hon så tänkte på den gulgröna ängen, rasslet i höet, då bördorna slängdes, och vilostunderna i skuggan av de grå väggarna, då kände hon samma plågande saknad igen, och oron malde i henne.

Efter en stund kom mor Anna-Greta upp i ett ärende. Hon blev förvånad att finna Agnes hemma.

— Mårten sa, att fröken Agnes skulle gå med och bärga. Han trodde, att hon hade gått med Hilding ... Mårten gjorde särskilt i ordning den röda räfsan åt henne ... han tog den med sig ... spring efter nu bara! Det kan göra gott att komma ifrån böckerna!

Agnes visste icke, hur hon skulle kunna dölja den glädje, som sköljde över henne. Han hade inte glömt henne — och hon kunde nu få gå utan att skämmas! Hon skyndade sig genast i väg utan att ta något på huvudet. Sandalerna spände hon på sig utanför trappan. Hon ville inte gå barfota i höet.

När Agnes kom fram till Myrängen, voro alla i fullt arbete. Flickorna räfsade, och Mårten och Hilding buro in stora bördor. De hade lagt näsdukarna över nacken, så att icke de vassa fröna och stråna med sina hullingar skulle krypa ner och plåga halsen. Bruna och överhettade buro de de doftande volmarna, med nackarna böjda och armarna lyfta till fasta grepp; långa strån släpade och rasslade efter dem vid vart steg.

Vanda gick i linnet och sin skära kjol och räfsade upp med tunga tag allt, som icke följde med, då volmarna fångades upp, eller som spilldes under färden. Halsduken låg slängd som en röd vallmo i höet.

Per Johans röst hördes inifrån ladan, då han lassade upp höet mot taket med en högaffel.

Agnes stod just framme på ängen, då Mårten trädde ut ur ladan torkande ansiktet med sin blå skjortärm. Han stannade ett ögonblick, tog av sig mössan för att torka håret och kom så fram och hälsade.

— Det var bra fröken Agnes kom — här är en räfsa! Vill ni hjälpa mig att ta upp — lägga upp på nacken?

— Ja visst — men vad här är hett! Hilding, så het du är, gosse!

Hon kände på brodern, som ångade av hetta. Själva höet var alldeles ljumt. Vanda var genast framme hos Hilding och hjälpte honom upp med bördan. Hennes ögon lyste varmt, då hon såg på honom. Hilding försökte få sin hand fri från repet och drog henne skämtsamt till sig med ett grepp om handloven.

— Du pinar mig mer än du behöver, Vanda lilla! Varför rev du bort näsduken? Nu får jag plågas hela kvällen av det här förbaskade höfnaset, som åker ner på ryggen!

Vanda skrattade med skinande tänder, lade lekande till rätta näsduken och gav Hilding en puff i ryggen, så att han gav sig i väg med sin gungande börda.

Agnes tyckte, att en skugga for över Mårtens ansikte. Hon tog den röda räfsan och började tyst arbeta. Själv kände hon sig alltid illa till mods, då brodern så där självsvåldigt lekte med flickorna på ön, och hon kunde rent av känna förbittring, då hon såg Vandas varmt intima sätt mot honom. Särskilt förra sommaren och i början av denna sommar hade detta plågat henne, men sedan hon själv blivit så god vän med Mårten, hade det mera försvunnit ur hennes iakttagelse. Hon hade börjat se på dessa flickor på ett annat sätt och försökte bedöma dem som jämlikar till sin bror. Men det kunde ändå inte undgå henne, att det var en alltför stor skillnad både mellan Vanda och Mårten som personligheter och mellan det ansvar och allvar, med vilket hon själv och hennes bror fattade sitt umgänge med dessa syskon.

Då Hilding burit ett par bördor till, slängde han sig i en hövolm och vilade.

Agnes ville inte sluta. Mårten hade tagit upp systerns halsduk och virat den kring Agnes huvud med en liten knut fram i pannan både som skydd mot hettan och för att icke hö skulle fastna i håret. Då hon gick förbi en liten mörk ruta i ladans vägg, såg hon sina brännande kinder under den röda duken och det vita lintyget mot sina bara armar och bruna, nakna hals. Det var första gången hon själv kände glädje över sitt utseende.

Vanda hade fått henne att ta av sig sin lilla blårandiga blus för hettan men blott med möda, ty Agnes blygdes för Mårten. Men när Hilding ropat ett buttert: Schåpa dig inte nu! hade hon tagit mod till sig och stod så med nakna armar i sitt djupt urringade tunna linne i solen. Hon höll sig först en stund så långt som möjligt borta från den kant, där Mårten arbetade. Men då hon märkte, att han inte såg på henne och också behövde hennes hjälp, var hon snart vid hans sida.

Efter en stund satte de sig båda vid väggen på skuggsidan av ladan. Mårten lade sig ner på rygg med armarna under nacken. Smidig och kraftig sträckte han ut sig i sin fulla längd, och gestalten vilade i tung harmoni på det saftiga, korta gräset, som frodades i skuggan av en ek. Agnes satt stilla och njöt av svalkan och vilan. Hon var het och uppgiven.

Hon löste duken från huvudet och lade den över sin hals för att känna sig mindre naken. Men då den hettade för mycket, lät hon den sjunka i knät. Hon prövade med armen mot sin kind, vilken som vore varmast — armen eller kinden. Då kände hon, hur hennes armar och händer doftade hö, och hur också från halsen och bröstet steg samma heta men friska doft. Hon såg på Mårten; han låg stilla och blundade. Men då han skrattade till, glänste hans tänder bländande vita mot läpparnas smala strimma.

Agnes tog fem grässtrån för att binda en önskekrans. Men då det inte gick att knyta med en hand, försökte hon hålla dem först med munnen och sedan med knäna, men stråna voro för korta och hon uppgav hoppet. Men Mårten hade sett hennes försök. Han satte sig raskt upp och tog de bortkastade stråna och räckte henne.

— Knyt nu! Jag skall hålla!

Hon började knyta men släppte plötsligt stråna.

— Ack! Jag har ju glömt att önska! Har ni sett så dumt!

Hon plockade fem nya strån, sökte noga, så att hon fick de längsta, friskaste.

— Håll nu, men håll hårt — och nätt!

Mårten höll med två fingrar. Han såg på henne, som ville han utspörja, vad hon önskade. Agnes satt en stund med frågande min och valde bland sina önskningars mångfald.

— Nu! Nu vet jag! Var tyst och stilla nu!

Hon knöt fint och med lättaste hand. — Släpp, släpp, nu är det färdigt!... Vad jag undrar!

Hon höll de knutna stråna hopkramade i sin hand.

— Nej, jag vågar inte!... Tag ni och se efter! Är det en enda ring?

Mårten höll upp en stor, mjuk ring, bunden av fem strån.

Agnes lyfte armarna i en omedveten rörelse av lycka. Så grep hon om hans hand och tog försiktigt från honom ringen och gömde den vid bröstet.

— Vad önskade ni? frågade han.

— Jag önskade — ja, varför skulle jag inte säga det, när det gick — när det ändå skall gå i uppfyllelse ... för det känner jag att det skall? Jag önskade, att det skall gå er väl ... önskade er allt gott.

Mårten svarade inte men såg på henne med en sökande blick, som dock stängde henne ute från hans tankar. Vemodsdragst kring munnen skärptes, fastän blicken var ljus.

— Kanske tycker han, att jag är dum, tänkte hon. Men vad gör det — jag vet, att jag önskar honom det bästa i livet. När våra vägar snart skiljas, så skall han ha den önskningen med sig som ett gott minne. Kanske kan den hjälpa honom någon gång.

De sutto länge tysta, var och en i sina tankar.

Eftermiddagens värme hade nått sin höjdpunkt, hela den långa dagens hetta liksom lösgjordes ur marken. Sensommaren skänkte en av sina sista hektiska dagar, en dag i hundstjärnans tecken.

Syrsorna spelade allt vildare runt om dem, hundrastämmigt steg det från hela ängen tätt invid dem, långt ifrån dem. Det spröda, vassa ljudet liksom gnistrade i luften, som själv gnistrade av solhetta, böljade av hödoft. Insekter surrade, och fåglar ropade från marken och ur träden. Det var en stormande lidelsekör av ljud, dofter och ljus.

Men Agnes satt där i lugn vila med något av morgonsvalka och morgonjubel mitt i aftonens brinnande glöd.

Och när hon såg på Mårtens ansikte, syntes det henne i allt sitt tankfulla vemod dock fyllt av samma ro som hennes eget hjärta.

Men längre än till ansiktet kom hon icke. Ty ögonens stålblå portar slöto sig om det ljus hon ofta sett skina därinne.

Regnets fall mot hällarna sorlar av vemodssägner, födda av molnens jordkringsvävande, skumma tankar. Sjöns emot stranden brutna våg brusar av dunkla ödens gång ...

(*Rydberg.*)

Det regnade. Det var svartaste kväll, stjärnlös med forsande, dånande regn. Marken var som upplöst,

slipprig och mjuk. Klipporna blänkte av strilande rännilar, och där lampskenet från stugan och villan trängde ut och lyste på marken, syntes kring hällarna som små moln av återstudsande, splittrade regndroppar. Tallarna susade under regnflodens storm, och den nordostliga havsvinden gick hård genom deras kronor, tyngda av regn, och böjde dem hit och dit. Dova och tunga ljödo vågslagen under bryggorna, där vattnet slog omkring stöttorna med ett tomt, ekande ljud. Men med sjungande, mera högt brusande toner spolade det kring skötökorna och strändernas låga hällar.

Det var, som om hela världen i denna kväll varit fylld blott av regnbrus och vinddån. Regnet susade på sin väg genom luften, vid sitt fall mot trädkronorna och marken och på sin rinnande väg utefter stenarna. Luften ljöd av havsvindarna, och själva molnen tycktes brusa, där de sjunkande, nattgrå drevo över skär och skogar in mot fjärdarna, främlingar från ett fjärran hav. Marken ekade av tunga droppar, träden darrade och susade för vatten och vind, ibland dämpat klagande men så plötsligt stegrat, rasande. Och de stora vattnen i öster och fjärdarna i väster välte tunga och grå sina brusande massor där ute.

Agnes satt i sitt lilla vita vindsrum. Ett brinnande ljus kastade ett svagt sken över den stora bok hon satt lutad över. Hon stödde armbågarna mot bordet och såg ibland rätt framför sig förbi ljuset ut i mörkret. Men i fönsterrutan såg hon blott sig själv, ett blekt ansikte med ögonen förstorade av dröm. Timme efter timme hade hon suttit försjunken i Odysséens ljusa äventyr, andats hellenisk luft och seglat på Medelhavets evigt blå vågor.

Nu hade hon väckts ur dessa drömmar av det mörka bruset utanför. Ännu sjöng i hennes inre hexameterns böljegång, dock småningom förstummad av det ängsliga dånet ovanför hennes huvud, där takpappen var ett enda entonigt instrument för de milliarder fallande droppar, som oavbrutet rörde dess tonande yta. Björkarna utanför suckade och susade och slogo ibland på rutan med en regntyngd gren. Det var två björkar, som stodo tätt sammanvuxna med stammarnas nedre del. När blåsten kom från norr eller öster, riste de på sig, lutade sig från varandra men tvingades åter samman, medan stammarna gnisslade och kvedo, hårt pressade mot varann.

Agnes lutade huvudet ner och lade kinden mot boken. Då tyckte hon, att den lilla ljuslågan, som speglades i rutans glas, var en stjärna, som stod över havet — havet som hon nu ej såg, men vars röst hon hörde ur mörkret.

Och såsom marken och träden tonade för höstens skurar, så började också hennes hjärta att tona för regnet och vindarna.

Hela dagen hade det regnat likadant. Hon hade vaknat vid dånet av regnet på taket och av att ett moln av små regndroppar med blåsten yrde in genom den öppna lilla fönstergluggen vid hennes huvudgärd. Hon satte sig upp i sängen och såg ut. Från detta fönster såg hon ej själva havet utan blott havsviken och den motsatta strandens stora, sluttande äng, som avgränsades och omslöts av stigande skog och kantiga bergknallar. Från denna äng och den stora blåbärsskogen ljödo varje morgon sjungande skällor och tunga råmanden, som ekade mellan klyftorna; och hon låg alltid en stund stilla i sin bädd och lyssnade.

Denna morgon såg hon viken genom en rök av regn. Hon stängde fönstret, för att inte blåsten skulle slita sönder gardinerna och svepa regn in till henne. Men hon måste öppna det igen, ty genom den våta rutan, där regnet silade och strömmade, såg hon annars intet. Den var blott som en grå ström av trinda, rörliga droppar, som skyndade för ögonen.

Hon såg en tung båt dyka fram ur regnröken. När den lade till, kände hon igen stora skötökan. Seglen smällde och slogo med det dova ljud, som genomdränkta, stormslagna segel ha. Ett tag förde en kastil en röst fram till henne. Det var Mårtens. Annars kom blåsten från motsatt håll. Hon visste, att han och morfadern varit ute ända mellan Sälkobbarna och Utskären och tagit upp skötar, för att de ej skulle förstöras

av stormen.

Hon kunde ej taga ögonen från Mårten under hela den tid han höll på med sitt tunga arbete med segel, åror och drypande skötar. Hon hade sett honom, då han hastigt lämnade rodret åt morfadern och med en väl beräknad och vig rörelse i ett ögonblick fällde de smällande seglen, i samma stund båten gjorde loven upp mot bryggan; hur han sedan med ett språng var uppe på bron, lättade törnen, gjorde an båten och så genast var i båt igen för att raskt beslå seglen.

Alltid när hon såg Mårten arbeta, förvånades hon över och beundrade, hur helt han gick upp i sitt arbete, obekymrad om allt omkring sig, med tankar och intresse blott knutna till det, som krävdes av honom. Nu hade hon fäst sig vid varje hans rörelse och grepp, då seglen fälldes och tillfälligt beslogos för regnets skull, då han ordnade med trossar, roder och block och samlade ihop och drog i land de tånglastade skötarna, sorgligt tomma på fisk. Allt hos honom var på en gång lugnt, samlat starkt och vigt. Då han icke arbetade, voro hans rörelser något tunga; aldrig osäkra, men på ett obestämt vis bundna och tillbakahållna. Men i arbetet voro de liksom laddade med sammanpressad energi, som där fick utlopp. Dock voro de aldrig oroliga eller förhastade. De kommo med en spontan beräkning, som samlade dem alla till något verkligt skönt, en förädlad urkraft. Då Agnes en gång under sommaren sett honom som gast på en kutter under Trutöregattan, hade hon tänkt, att den otroliga vighet, som han visade, där han sprang längs relingen på den halvt kullstjälpta kuttern och klättrade i masten, icke var så kattlik som de andras utan långt mer harmoniskt mänsklig, mycket mer avvägd och liksom skolad. Likaså hade hon sett, att hans armstyrka och uthållighet på något obestämt sätt skilde sig från de andra skärgårdspojkarnas. Den var aldrig enbart rå styrka och verkade aldrig brutal eller jättelik. Även den var skönt mänsklig, manlig och på ett särskilt sätt gripande.

Denna morgon hade Agnes icke kunnat stänga fönstret, förrän hon sett Mårten gå in i stugan.

Sedan hade hon inte sett honom på hela dagen utom ett tag på eftermiddagen, då hon sett blott en skymt av honom, när han med tub i handen svängde in på vägen mot Vårdberget. Det var just i den stund, då hon betagen följde Odyssevs på hans stormdrivna färd.

Hon hade förvånat sig själv med att oupphörligt under dagens lopp tänka på Mårten och dväljas vid den syn hon sett därnere vid bron. Den ville inte släppa henne. Den steg fram när hon minst väntade det; först vederkvickande och välkommen, så småningom efterhängsen och plågsam.

Ett par gånger hade hon spruttit upp ur sin läsning liksom yr och tyckt sig höra hans röst från verandan, där Hilding och Sven sutto och studerade. Den sista veckan hade han ju regelbundet kommit upp en stund till dem för att språka och spela dragspel tillsammans med Hilding. Vanligtvis hade hon då gått dit och suttit och lyssnat. Dessa enkla, ofta sköna, någon gång banala melodier hade för henne blivit kärare och mer oumbärliga för var dag, som gick.

Hilding, som var en mycket duktig spelare, erkände oförbehållsamt Mårtens mästerskap och ville förmå honom att delta i någon dragspelstävlan. Men Mårten hade ej alls lust till detta. Tydligt glad åt det beröm han fick av dem alla, gjorde han dem dock till viljes med att spela allt vad de begärde och förvånade dem med ett outtömligt förråd av sånger, danser, gamla låtar och egna små kompositioner.

I dag hade Agnes väntat hela dagen, att han skulle komma. Hon längtade efter en enda ljus ton i denna tröstlösa melankoli; en glimt ur ett par harmoniska stålblå ögon, som kunde lysa upp skymningen i rummen, där man knappt såg att läsa för regndunklet. Hon tyckte till sist, att rösten, gestalten, ja, själva stegen, om Mårten blott komme upp, skulle vara det hon behövde för att åter få ro och arbetskraft. Det var, som om han hade slagrutan till ett hälsans källflöde, som ensamt skulle bringa henne liv i dessa krypande, skumma timmar.

Och därför slutade hon ej att längta och vänta. Hon visste, att han knappast kunde arbeta ute i sådant väder, då väl det nödvändiga arbetet var undangjort, och var därför viss, att han skulle komma.

Ett par gånger tänkte hon gå ner i Sjöstugan för att prata bort några stunder med gamla mormor. Icke minst barnen lockade henne, då hon såg deras ljusa huvuden kika fram mellan gardinerna och försvinna. Men något avhöll henne. Innan Mårten kommit, hade hon aldrig känt något sådant utan känt sig fullkomligt hemma där nere och alltid tagit sin tillflykt dit, då hon känt sig ensam eller ville leka med barnen och sköta lillpojken. Men nu hade det blivit annorlunda. Fast hon ännu ofta gick dit in, var det ej så obesvärat utan alltid efter någon tvekan och undran, om hon kanske komme olägligt. Hon kunde också känna sig blyg och lätt tryckt, då hon kom in och upptäckte Mårten därinne. Det hade ett par gånger hänt, att han knappt mer än hälsat, men sedan tyst suttit kvar i sitt soffhörn eller på stolen med någon bok eller snickeriarbete eller sysselsatt med att skruva sönder och undersöka sitt dragspel. Han yttrade då ej ett ord på hela tiden, som om hennes närvaro besvärat honom, eller han varit alldeles likgiltig för den. En gång hade han till och med rest sig och genast gått ut.

Detta förvånade Agnes och smärtade henne, då hon visste, hur väl de trivdes tillsammans både ute och uppe hos henne. Där märktes aldrig något besvärat eller ovänligt i hans sätt mot henne. Detta var henne en tröst; men hon grubblade många gånger över orsaken till hans förändring.

Dagen hade nu i alla fall gått, ändlös som den var, utan att något hänt. Agnes satt och tänkte på allt detta, själv en smula förvånad över, att hennes tankar så mycket kretsat kring Mårten.

Och nu i sena kvällen var varje hopp ute, att han skulle komma. Agnes märkte med en känsla av obehag och blygsel, att hon här verkligen kunde tala om hopp, att hon rent ut sagt längtade efter honom. Men hon skyllde det på regnet, detta gråtande, sorlande dagsregn, som gör människan utom sig, frambesvärjande underliga själens vålnader.

Då hörde hon nerifrån bryggan några mansröster, och hon förstod att det var båtdags — klockan måtte vara åtta. Hon måste ut, måste ned till båten för att få utlopp för den oro, som ville kväva henne. Hon längtade efter att få känna regnet skölja över ansiktet och vinden slita i håret, att få andas stormig havsluft och höra svallet kring båten i mörkret. Hon slog upp fönstret och fäste det, fast fönsterrutan riste och skakade på sina sneda hakar, som om den ville rivas loss.

Hon slängde på sig en vadmalsjacka och regnkragen, drog kapuschongen över huvudet och rusade ner till bryggan, just som ekan lade ut.

— Jag skall med! ropade hon. Lägg till ett tag! Hon såg nu, att det var Hilding, Mårten och gamla mor Anna- Greta, som sutto i båten. Mårten vid årorna.

De lade i land, och hon steg i och sköt åter ut båten.

Hon satte sig på akterbetten, kastade tillbaks kapuschongen och lät regnet strömma över hår och ansikte.

— Drag upp kapuschongen! sade Hilding förargat. Du förkyler dig!

— Åh! Det är så skönt — jag behöver litet luft! Jag skulle vilja andas in hela stormen!

Mårten tycktes knappt märka henne. Han var klädd i oljerock och sydväst, syntes fullkomligt oberörd av regnet och av arbetet med årorna i de höga vågorna. Han tänkte tydligen på något fjärran i både tid och rum, det syntes på blicken.

Agnes såg i smyg på honom, där han satt lätt bakåtlutad och med kraftiga, väl avmätta rörelser pressade

fram båten med tunga åror. Blicken var stadigt fäst på något märke bakom henne, efter vilket han styrde. Ansiktet var strängt slutet.

Aldrig hade hon sett honom så vacker. Som en värmevåg gick synen igenom henne. Hans ögon glänste mörka under sydvästbrättet. Små, nästan osynliga droppstänk hängde i ögonbrynen och läppfjunen. Munnens smala, raka linje var orörlig och fast; men läpparna sågo mjukare ut än vanligt, lätt fuktiga som de voro.

Agnes kände sig med ens glad och lustig. Ekan krängde i sjöarna, blåsten slet i hennes våta hår. Hon böjde huvudet bakåt och mottog regnets strömmar som en hälsodryck.

Ett par dagar till — och hon skulle vara ifrån de här plågsamma känslorna, inne i arbetet med minnet av en underbar sommar och minnet av en man bättre än alla hon mött! Hon kände en nästan trotsig glädje, då hon nu, vid tanken att skiljas från Mårten, icke kände den ringaste saknad, icke en skugga av vemod.

Hon hade under dagens lopp i längtans gråa, krypande timmar ett par gånger frågat sig själv — har jag honom mer kär, än jag tror? än jag får?... Men hon hade genast slagit ifrån sig med bägge händerna, förnekande något så oerhört. Likväl hade en svag, skygg fruktan, att så kunde vara eller kunde bli, stuckit till i hennes hjärta. Men nu var det borta — hon förstod, att det var »sägner, födda av molnens jordkringsvävande, skumma tankar».

Och plötsligt kände hon ett slags triumferande jubel stiga upp som en klar stråle ur själens djup — över att vara ung och fri; över att få tumla med livet, att få kämpa och förnimma de lekande kval, som det bjöd, och gå dess allvar till mötes med stark håg. Hon kände segerlyckan av att ej vara fånge hos den känsla hon fruktade och dock dyrkade, segertriumf över honom, som satt där oberörd, oskyldig till allt det hon i dag genomlidit.

Och hon sjöng ut över vattnet, ut mot blåsten med hög, klingande klar röst — det liksom sprängde sig fram med våld ur hennes överfulla hjärta:

Jag är ung, jag är ung! Hela världen är min, och min är den dagen, som randas!

— Sjung lite mer! sade Mårten, då hon slutat. — Det var en vacker sång, det där. Melodin påminde så mycket om en sång jag hörde en gång — det var i Hull. Ni liknade förresten henne, som sjöng — fast hon hade ljusare hår — alldeles rödgult ... Det regnade den gången som nu ... och hon satt på en duc d’alb och sjöng ... Och vi stod omkring — en hel rad med gossar från Capella.

Agnes såg frågande på honom. Hon var glad i medvetandet, att de andra i båten inte kunde höra deras samtal genom sjöarnas brus.

— Vad var det mer — om henne, flickan?

— Mer? Ingenting just. Hon var rar. Det var en sån där stackars sjömansflicka; men hon var så ung, såg ut som ett riktigt barn. Pojkarna bråkade med henne så rysligt — och jag gick min väg — jag tyckte det var synd om henne. Men rätt som det var, kom hon springande efter mig och sa: I like your eyes, boy ... Och vi gick utefter kajen och pratade; och så grät hon ett tag, utan att jag riktigt förstod varför ... när jag frågade, sa hon bara: I am sorry, I am so sorry. Men sen var hon genast lika glad igen och sjöng för mig ... Det var en sång, som jag hade hört förut, en kamrat jag hade, en skotte, brukade sjunga den ibland ... och jag har den också i en liten engelsk sångbok. Så här var den:

»My heart is in the Highlands, my heart is not here. My heart is in the Highlands a’chasing the deer.»

Han uttalade orden på en sjungande, bruten sjömansengelska, men Agnes tyckte ändå, att det lät vackert.

— Kan ni den? frågade han, då han tystnat efter första strofen.

Agnes svarade ej. Hon ville icke göra någon mer fråga och ville inte heller säga något annat — hon tyckte, att det skulle låta så dumt, allt vad hon kunnat hitta på.

— Ni var lik henne i ögonen nyss — då ni sjöng.

— Ja, men — men jag var glad, jag ... mina ögon kunde väl inte ...?

— Ja, jag kan inte förklara det — men om ni visste, så lik ni var henne — just i ögonen.

— Hur blev det sen? frågade Agnes skyggt med ett underligt sting i hjärtat.

— Ja, sen kom några av pojkarna förbi igen, och då följde hon med dem ... kilade ifrån mig som en liten råtta så kvickt.

— Inget mer? — sa hon inget mer, innan hon gick?

Agnes blygdes över sin fråga, men något inom henne tvingade henne till det — en hungrig känsla av att vilja dela det Mårten varit med om, dela hans korta bekant- skap med sjömansflickan i Hulls dockor.

— Jo, det kan väl hända. Men — nåja! God bless you, boy! sa hon.

Mårtens ansikte mörknade. Han såg nästan förbittrad ut att ha behövt säga det sista. Den återstående delen av rodden satt han mol tyst med igenbiten mun.

Agnes ångrade genast sin närgångenhet men jublade på samma gång över att denna lilla flicka, som hon kände en oförklarlig motvilja mot, icke mer hade sin hemlighet odelad med hennes vän, hennes bästa vän.

När de lagt i land, gick Mårten genast fram till några gubbar på bryggan, utan att se åt sitt sällskap.

Agnes följde med de andra upp på berget åt fjärden till för att se, om ångbåtens lanterna kunde synas än. Regnkragen hängde tung omkring henne, helt vattendränkt. Hon stirrade ut mot den brusande fjärdens mörker, gick längst ut på hällarna, där det fräste om fötterna av långa vågtungor.

Var hade hennes frid och glädje nu tagit vägen — åter var hjärtat fyllt av undran och plåga. Hon förstod själv, att det var barnsligt, ja orätt, men hon kände en stigande och oresonlig harm. Den där lilla flickan i Hull — vad hade hon för rätt — hur vågade hon — hur vågade hon tycka, att hans ögon voro vackra? Och säga det, säga det till honom! Och hur kunde han ta emot och minnas?

— Åh så skamligt — så orättvist! Vad kunde en sån där liten lättsinnig varelse förstå av den renhet och ädla kraft, som fanns i hans ögon? Intet — intet! Men Agnes hade sett den uppenbarad, både i ögonen och i leendet — *hon* kunde ha rätt att säga det! Men just hon skulle aldrig våga det, aldrig kunna det! Så många gånger som hon stått förstummad inför det, bävat inför det, så som man måste inför det verkligt stora, ljusa — men inget uttryck fick hon ge ... och han skulle aldrig förstå, hur hon kände. Men nu — nu då ingen hörde, ville hon säga det ... till mörkret och havet!

Hon hörde, hur de andras röster helt dogo bort i blåsten och vågsvallet; och hon ropade utåt vattnet med vinden:

— I like your eyes, boy! I like your eyes! Hör du nu, att också jag vågar säga det! Det är jag, som har rätten!

Efter dessa rop kände hon sig lättad och vandrade fram och åter vid vattenbrädden, glömmande var hon var.

Båten dröjde. Nära en halvtimme hade gått. Hon var ganska genomkyld, men kinderna brände.

Mårten hade inte talat ett ord med henne på hela tiden. Han var tydligen sårad över hennes nyfikenhet. Han stod hela tiden och språkade med en gammal fiskare.

Agnes hade till sist gått och satt sig längre upp på berget hos de andra. Mårten och den gamla fiskaren stodo ett stycke framför henne, så att hon såg deras silhuetter i mörkret mot horisonten. Gubben liten och kutig med pipa i munnen, Mårten lång och rak, nästan orörlig hela tiden. Blott ibland drog han upp ena handen ur fickan på de vida oljebyxorna och pekade i riktning mot väster eller norr.

Agnes kunde icke höra, vad de sade; men någon gång trängde ljudet av Mårtens mjuka röst fram — denna vackra, underliga röst med ständig sordin i tonen. Gubben sträckte upp sin arm, medan pipan i handen lyste som ett kol, och klappade Mårten på axeln.

Åter hörde Agnes samma upprörda, harmsna röst i sitt bröst: Varför ta sig alla människor rättigheter mot honom? Bara jag vet, hur god han är! Varför kan inte Mårten förstå, att han har sin bästa vän i mig ... att vi borde hålla samman — vi som vill detsamma i världen — rättfärdighet och ljus! Förstår han då inte, att han alltid måste stå ensam ibland alla dessa människor — hur bra de än äro! Ty aldrig, aldrig kan de förstå det bästa av honom — det, som skiljer honom från dem alla — höjer honom över dem alla. Jag tror, han känner det, då han är ensam med mig — men glömmer det, då han är med de andra ... Så underligt det är.

— Nu kommer båten! ropade en röst, som ansträngde sig att göra sig hörd genom blåsten.

Och som en flygande stjärna i mörkret svängde topplanternan runt sista udden.

På hemvägen sades knappt ett ord. Mårten rodde tyst med hastiga, kraftiga tag, som om han velat komma hem så fort som möjligt.

Agnes satt framme i fören och frös. Hon hängde då och då ut över stäven med ansiktet nära vattnet, som slog upp omkring henne svart och kallt. Hon kände en kuvad ovilja och nästan bitter förundran över detta »vidrör mig icke», som så ofta tycktes utstråla från Mårten. Hon kunde ej förstå det, ty han hade ju själv närmat sig henne, själv sökt henne. Allt hade varit ömsesidigt. Själv hade hon gett oförbehållsamt av sitt inre — vem, som gett mest, vore svårt att säga. Hon hade väl gett mera frikostigt och öppet — han mera tillbakahållet tungt men ändå helt.

Hon mindes något, som hon gömde som ett av sina dyraste minnen, och som hon ibland, då hon kunde tvivla på hans tillgivenhet, tog fram och liksom betraktade, vändande på det och dröjande vid det. Det var något han en gång talat om för henne, och som hon visste, att han aldrig sagt till någon annan — eller skulle säga. Och på samma gång som detta förtroende var henne dyrbart som sådant, var det henne kärt till ömhet och dyrkan genom vad det uppenbarade för henne av hans själsliv.

Det hade hänt, då han en gång i fjortonårsåldern seglade som gast med en ung ingenjör och hans fru på deras kutter. De hade en natt måst ligga i hamn för storm och hade tagit in på hotellet. Mårten hade blivit tillsagd att gå upp och väcka dem klockan sex, om vinden mojnat. Då han knackat på dörren upprepade gånger hårdare och hårdare, men inget svar fått, hade han sakta öppnat den olåsta dörren. Han stod ett par sekunder och såg. Hustrun hade lagt sin arm kring mannens hals och vilade sitt huvud mot hans huvud; mannens hand låg i tung ro på hustruns vita, nakna bröst. Båda sovo, stilla förenade i sömnen och kärleken.

När gossen sett synen och hastigt sköt igen dörren, grät han i den skumma korridoren. Han kunde ej klargöra för sig själv varför, men hans bröst var överfyllt av något, som liknade lycka. Han tyckte, att något

oförklarligt skönt och upphöjt blivit avslöjat för honom. Fast han blott var en pojke, hade han redan fått bevittna mycken råhet och hört mycket, som han tyst vämjdes vid. De fina segelsällskapsherrar han brukat segla med, voro icke så noga med, vad den lilla gasten hörde och såg. Men i denna morgonstund hade hans eget väsen i en för honom oväntad syn själv avslöjat kärlekens enkla storhet för honom. Och denna syn bröt in i hans själ som en ung vårflod, bortsköljande det osäkra, skumma, som kunde finnas i gossens hjärta ....

När båten stötte mot land, hoppade Agnes raskt upp på bryggan och sprang med ett kort godnatt upp till sitt rum.

När hon fått av sig de våta kläderna och satt i sitt långa nattlinne på sängkanten, tänkte hon på den lilla flickan i Hull. Hon sprang upp, fram till bokhyllan och tog ned en samling engelsk poesi. När hon fått reda på Burns, läste hon med dämpad röst, som först lätt darrade, »My heart is in the Highlands». Hon hade ofta spelat och sjungit den hemma men ville nu påminna sig några glömda ord och helt dyka ned i de friska strofernas skönhet.

Länge satt hon så och än viskade fram orden, än halvsjöng dem. Hon hade beslutat att en gång sjunga denna sång för Mårten. Hon visste, att han skulle bli glad — och så skulle den icke längre vara ett minne gemensamt blott för honom och den lilla sjömansflickan i Hull.

Minns du en tystnad, då allt var som sänkt i oändlighetsträngtan stränder och himmel och hav, allt som i aning om Gud.

(*Rydberg.*)

Kvällen kom.

Strålande som den dag, ur vilken den framgått, förunderligt blid och skär bredde den sig över havet och den vilande ön. Vinden hade mojnat och havet låg blankt, med den svagaste böljegång fuktande hällarna och den gula sandstranden. Det liknade den eviga skönhetens källa, outtömlig i sin klarhet och friskhet, med horisontlinjens vida halvcirkel ristad som av ett silverstift runt brädden. Vattnet var blekt blått som luften och himlen, blekare blått än en fjärils vinge. Men närmast oändlighetslinjen bleknade det till vitt och svagaste vitgult likt den nedersta himlaranden, som omslöt det. Gulvita, smala skyar stodo stilla på en omätlig höjd, men syntes ej vara skyar utan samlat ljus, runnet genom bärnstensfärgade kristaller. Luften var starkt ljum och flöt över bergen i samma stora böljegång som strandvågorna över den refflade sanden. Dessa ljumma luftböljor förde med sig doft av alla sommarens sista örter, av barr, som en hel dag ångat i solen och nu av daggflödet tvåddes svala, av myrens täta porssnår och de små släntornas sista höskörd. I skilda vågor kom doften sköljande fram mellan lövgångar och upphettade klyftor. Än kom det en hektisk flod av porsdunster från sankmarkerna, än var det klöverblommorna längs gärdet, som andades ut sitt sista röda liv. Och ibland var det, som om själva de torra, grå hällarna och bergsidorna skulle ryka av jordångor. Men genom allt trängde doften av hav och torkande tång, stark som en levande materia.

Denna doft, som i augustikvällen trängde igenom allt, smög in genom dörrar och fönster och följde med ut på vattnet, svävande över de vita ekorna, var som en trolldryck, blandad av glödande stoftkorn och nyjäst vin. Den bröt nästan brutalt av mot hela atmosfärens blida förklaring, mot de blekhyllta färgerna och dagrarnas skygga spel. Under denna himmel, i denna luft, vid detta hav som redan börjat klarna till höst, kom den som ett vilt rop från en döende sommar med bikt om ännu icke mättad åtrå, skar som ett lidelsens stråkdrag genom rymdernas skära glans. Månen, som stod strax söder om fyren, liknade en av de klara, gula skyarna, var ännu sval som de men bådade ett ljus och en glans långt mer lika skogarnas och myrens doft i trånadsfylld kraft än lik det svala lufthav, i vilket den seglade, och vars barn den ännu var.

Som tusen vinande silverpilar trängde svalornas skri genom luften. Måsarna och trutarna ropade från hamnen, och de finbyggda tärnorna seglade högst i en ensam krets. Ibland satte alla i på en gång till en vild symfoni, med de hesa stämmorna rågade av havsensamhet. Och havets andning steg jämn och full av ro från öster, söder och norr. Men i väster lågo fjärdarna tysta och sovande, blott med en porlande krets av silvertungor, där stränder och grund stego upp.

Agnes satt på en utskjutande häll åt öster och lyssnade till det vida vattnets andedräkt. Hon såg, hur himlen vid havslinjen sakta genomglödgades och fylldes av ljus från de västliga rymderna, där solen hastigt sjönk, gyllene klar, utan rodnad och dimmor.

Hon hade suttit där länge, halvt drömmande, halvt tänkande, men helt lycklig och full av klar ro. Alltsedan en sista långsegling på middagen med Hilding och Mårten var all hennes oro borta. Ur ett överfullt hjärta sände hon gång på gång ett tack till Gud. Hon kände sommaren avslutad, lik en skön frukt mognad efter inre, eviga lagar, icke frätt av mask eller hackad av fågel, men gyllene och rosensprängd, fullkomlig i sitt slag. Hon tyckte sig bära sommaren i sin hand som en bok med de skönaste ord präntade på vart blad, en bok, vars strålande knäppe denna solsöndag var. Icke ett ord mer skulle läggas till — kunde läggas till.

— O, du rika liv, viskade hon ut mot naturen, o kära liv! Jag har smakat din fullhet och jag tackar dig! Tag mig i ditt våld — i ditt skydd! Levande, levande gudomlighet — din blir jag, din är jag!

Hennes ögon fuktades av det jubel, som steg inom henne. Hon kände sig frälst för eviga tider genom naturens egen kraft, visste, att den bodde i henne och där skulle utföra sitt verk. Lusten att arbeta och kämpa växte med var stund. Det långa arbetsåret i staden lockade som förklaringens berg med Herrens lag och stränghet men också med tankens ljus och andens frihet i umgänge med det högsta. Hon var beredd att bryta upp från denna ljuva sommar med ett smekande långt farväl till himmel, hav och jord.

— I övermorgon är jag i Stockholm, tänkte hon vidare. Så långt, långt från allt detta, som nu hållit mig fången. Är det svårt att skiljas? Från Mårten? Nej — jag har fått allt jag begär — allt, allt! Han har mig kär, så som jag har honom, det vet jag. Han är för mig havet, han är molnet, stjärnan, berget. Jag ser dem, jag älskar dem, jag tillber dem. Människa — ja, ja, han är en stor, stark människa — hans själ är ett helgonskrin. Men jag står kall inför honom så ofta ... jag förstår inte — jag kan inte fatta. Hans vägar äro icke mina vägar ... jag är icke av samma ras som han — blott här äro vi bundna samman. Endast som del av det hela är han mig kär ... men outsägligt ... ojämförligt. Han är vågen — han är sanden — han är stormen.

Länge satt hon så och tänkte, spann på en glimmande tråd av minnen, hopp och syner. Så reste hon sig på knä, doppade händerna i det sakta spolande vattnet, där en liten vit rand av skum darrade mot strandhällen. Hon sänkte de bara armarna djupt ner, där det skimrade grönt, lyfte upp dem och lät vattnet pärla och skvalpa ner mot den blekblå ytan. Hon böjde ner huvudet och sköljde över panna och ansikte med friskt grönt vatten, hämtade upp det gröna ur det blå och vederkvickte sin hud och sina ögon. Hon strök med händerna över klippan och såg på den underbara mosaiken av vitt, vitgult, grått och blekskärt med flagor av silver och guld. En liten rosenröd spindel, liten som ett sandkorn, kilade i tvära krokar hit och dit, sprang över hennes våta hand, där den hade svårt att reda sig, tog fart igen på den torra stenen och försvann under några grågröna lavar. Dessa små röda spindlar kände hon alltid som sina vänner, hade sett dem var gång hon legat på en klippa, längtande, gråtande eller läsande. Hon såg i dem ett naturens under av lustig kvickhet, näpenhet och skönhet. Hon tänkte alltid leende på ett litet rött sagogryn med ben under eller på en skär kristall, som lossnat från hällarna.

— Lilla broder spindel, tänkte hon, du är en del av naturen som jag — men du vet, vart du hör — du finner din väg. Skön, underbar är du i din litenhet — lilla broder!

Hon låg fortfarande på knä, såg ut över havet, över fyren, bort mot Saltkobben, som ej syntes, men vars

plats hon visste — ytterst i havet. Hon mindes Klingers »An die Schönheit» och kände den som en symbol för vad som rörde sig inom henne: bävande tillbedjan inför världsalltet — namnlöst och ödmjukt tack för dess gåvor.

Strax sedan solen gått ner, reste hon sig och skyndade hem.

Vid bordet vid kvällsvarden var samtalet livligt och Agnes glittrande glad. Två ljus brunno festligt däruppe på verandan, och taklampan kastade ett dämpat sken genom sin runda kupa, föreställande nerisat glas. Det hade mörknat fort, och när Agnes lutade sig mot rutan och såg ut, var det svart utanför fönsterglaset, som blott speglade rummet med det dukade bordet.

Hon såg i fönstret den röda pyramiden av kräftor, varmed man skulle fira det snara avskedet, skålen med vita augustirosor och det smala glaset med starrgräs. Hon skymtade Svens och Hildings blå skjortor och sin egen vita klänning, allt i fördunklade, smältande färger och såg, att allt var vackert. Så tryckte hon sig tätt mot rutan med händerna skuggande vid tinningarna.

Borta var rummet, bordet, pojkarna och hon själv.

Därute reste sig tallarna i svarta, konturstarka silhuetter mot en klar, svartblå himmel, överströdd av stjärnor. Månen stod nu i jämnhöjd med fyrens blinkljus. Strandens skugga flöt samman med vattnets, men längre ut speglade den blanka ytan himlens ljus. Sjöstugans tak och skorsten stodo sotsvarta mot blå grund. Inifrån kammaren lyste ett ljus, som då och då flyttades. Dörren slogs upp, och ett brett fladdrande sken från spisens eld lyste ett tag upp bergknallarna och sjöboden. Dörren stängdes och marken låg åter i mörker.

Agnes tänkte på vad Mårten nu kunde ha för sig — om han läste eller språkade med de andra. Eller kanske spelade. Hon kände ett häftigt styng i hjärtat över att hon ej bett honom med till deras festmåltid, men hennes tankar hade ej fallit ditåt förut.

— Agnes, kräftorna kallnar! ropade Hilding, och Sven tog henne i nacken med sin kalla, smala hand, så att ena flätan föll ner på axeln.

— Ät, drick och var glad! sade han muntert.

Hon fäste kvickt upp flätan.

— Glad! Jag är så glad jag i världen kan bli! Ack en sådan kväll det varit — och en sådan dag!

Svens spetsiga näsa insöp med sann vällust lukten från kräftor och grön dill. Han plockade omsorgsfullt ut de bredaste och fetaste honorna, lade ett par på Agnes tallrik och de flesta på sin egen. Hans närsynta, ljusblå ögon synade dem med djupt allvar och glimmade till i belåtenhet över en präktig rom eller sprängfet klo. Bordets njutning var för honom en konstart, som han sökte bli allt skickligare i, tog på allvar som ett estetiskt studium. Den lät honom känna något av samma livsintensitet som hans älskade studium av Strindberg, Ola Hanson och psykiatri. Agnes råkade ständigt i uppror mot honom angående detta, som hon föraktade. Hon brukade fnysa åt hans gourmandiska svaghet — styrka, som han själv kallade den, — och gladdes i sitt hjärta, då en enkel pudding eller slät saftsoppa drog ett streck över hans förhoppning om en läckrare rätt. Nu glömdes dock detta tacksamma tvisteämne för arbetet med de saftiga, salta djuren, vilka ej gåvo tid till några längre eller djupare repliker. Både Agnes och Hilding måste dock ibland skratta åt det saliga uttryck, med vilket Sven sög ur en klo eller bräckte ett skal på en honas breda rygg.

— Så, nu var det slut med den sommaren! suckade Hilding och tänkte på sista långseglatsen och på dansnätterna med Vanda, Elin och Fina.

Agnes såg på honom.

— Ja — flickorna kommer allt att längta efter dig. Du borde verkligen ha varit lite försiktigare! Vad skulle lilla Signe säga, om hon sett dig i sommar? Och vad tror du flickorna själva kan tro?

— Prata! Roligt ska man väl ha på sommaren! Försök själv att bli så stilig som Vanda eller Fina, får du väl se, om nån vill dansa med dig.

Hildings ömma punkt var berörd, men han var för belåten att bli ond. Han slängde sin bästa kräfta på Agnes tallrik och slog i vin åt henne.

— Skål för sommaren! sade han, och hans ansikte lyste av inre värme.

Det log i Agnes ögon, då hon höjde det gula vinet till skål. Hon fuktade läpparna, men smakade aldrig vin riktigt. Hennes strid för nykterheten var ofanatisk men fullt beslutsam och uthållig, trots pojkarnas ständiga arbete att med medicinska, sociala och estetiska skäl tvinga henne från hennes »asketiska fluga».

Särskilt Sven hade en förmåga att dialektiskt rida omkull vilket ideal som helst. Sakligt och isande rationellt högg han in på ämnet, och Agnes fick ofta sluta sitt ansträngande försvar, som dock sällan gick till reträtt, med orden: Ja — det låter, som om du hade rätt — du kan tala bättre för din sak, och jag kan inte försvara mig. Men jag kan ha rätt i alla fall — och är viss om, att jag har det!

Saken var dock den, att Agnes, långt bättre än hon själv förstod, höll dem stången. Även hennes dialektiska förmåga var skäligen stor och fick ständig övning under skärmytslingarna med fadern, Sven och Hilding. Men för henne, som var svärmisk och ofta löjligt overklig i hela sin uppfattning, med blå ideal och en jungfruligt oerfaren syn på världen, var det i de flesta fall helt enkelt omöjligt att segra mot deras rationalism och tunga naturalism. Utan att hon själv visste det, bearbetades och bereddes dock den rationella sidan av hennes eget väsen, som ännu var så gott som okänd av dem alla. Ännu hade den andra sidan övertaget; arvet från modern hade växt snabbast och rikast. Men Sven, som noggrant studerade henne, märkte, att också fadersarvet fanns där med livskraftig grodd. Han hade också på känn, att hennes väsen så småningom skulle klyvas i två oförenliga skikt, och att hon skulle vara tvungen att slungas emellan dessa två världar utan att finna ro i ensamt den ena och utan att heller kunna slå bro mellan dem.

En mås skriade nere från bryggan, och Agnes kom att tänka på Mårten.

— Varför bad vi inte Mårten äta med oss? Hon såg nästan förebrående på brodern.

Hilding ryckte på axlarna.

— Bad! Det vet du väl bäst själv, varför du inte gjorde! Jag hade gärna gjort det, bara jag hade tänkt på det.

Han verkade alltid ett grand irriterad, då Agnes samtal föll på Mårten. Han hade tyckt sig märka, att hennes håg drogs väl mycket åt det hållet, och fastän han själv tyckte om Mårten och själv gärna satt fördjupad i långa samtal med honom samt seglade och jagade med honom hellre än med någon, skar det sig dock i hans mening, att Agnes så uppenbart hängivet slöt sig till denna unga sjöman. Om Mårtens sätt mot Agnes hade han dock intet att säga; såg att han var intresserad av henne och beundrade henne men med ett så reserverat och stolt lugn, att från det hållet allt var säkert.

Sven däremot var blott lätt satirisk mot Agnes för hennes beundran, vilken han tog för en omedveten förälskelse. Och han ansåg en sådan vara en allt för flyktig känsla, för att man skulle fästa sig vid den.

— Kärleken är en feber, brukade han säga. Ju hetsigare, ju kortare. Man är aldrig fullt normal, då man är kär. Men den sjukan måste man ha då och då ..

Sven putsade sin pincenez och såg mysande på Agnes.

— Nog träffar du Mårten ändå! Ni skall väl dansa i kväll som vanligt — det är ju söndag!

Agnes svarade icke. Hon tyckte ej om detta skämt, det sårade hennes finaste instinkter. För henne var det ett enkelt och naturligt förhållande, som med vänskapens rätt måste kallas heligt. Det fick icke oskäras genom minsta antydning av frivolitet eller humor. Humoristisk som hon för övrigt var, hade hon, liksom de flesta unga flickor i hennes år, ingen plats för skämt på kärlekens område. Hennes erfarenhet var för liten, och den högspända idealismen kringgärdade kärleken med ett stängsel ogenomträngligt för humorn, vilken hon i ett sådant fall blott kallade cynism. Ömtålig som ögat var därför hennes syn på kärlekslivet för varje mer materialistisk uppfattning.

Agnes hade fått något att tänka på. Sven hade påmint henne om, att det skulle bli dans. Skulle hon gå dit? Skulle Mårten gå? Nej, nej, de hade haft det så gott i dag — det var avslutat så vackert ... hon var nöjd. —
— Men ändå ... varför inte? Natten lovade bli underbar. En enda dansnatt till — sedan var det ju slut för oändliga tider — — —

När de reste sig från bordet, var Agnes ännu obeslutsam, men hon gick in på sitt rum för att tänka på saken och för att byta sin vita klänning mot en mörk kjol — ifall hon skulle gå med.

Så gick han nedåt dalen en fullmånenatt, en gullmånenatt. Då vaknade näktergalen som stum i hans hjärta satt.

(*Karlfeldt.*)

Agnes hade gått ner och satt sig på verandatrappan.

Klockan led mot tio. Natten var lika stilla som kvällen varit, en augustinatt utan like, med samma spröda klarhet kvar i himmel, vatten och luft men med alla dofter och ångor än mer förtätade och tunga.

När Agnes först trädde ut på förstubron, stod hon som blind i mörkret. Men då ögonen en stund stirrat ut i det blåsvarta och pupillerna vidgats mot dunklet, såg hon, att därute alls icke var mörkt.

Det var en av augustis stora stjärnfallsnätter. Klarheten var obeskrivlig, allt översvallande. Stjärnorna flöto i rymdernas klarhet, darrade, bleknade, krympte ihop och slogo åter ut i full låga. Somliga voro uddiga som den lilla skogsstjärnan under granarna, andra brunno innanför en klart ristad cirkel, och deras ljus var stilla som tjärnens vatten. Aftonstjärnan stod över Vårdberget i väster, vit som en opal och alldeles orörlig, utan en flämtning, i hänryckning över sin egen ensamma gång. Men som gyllene korn flögo stjärnskotten fram mellan Karlavagnens hjul och Triangelns uddar, kring den strålande Kassiopeia och Venus vita huvud.

Då Agnes såg det första stjärnskottet i natten, mindes hon, att man skall önska något, då en stjärna faller. Och nästa gång hade hon sin önskan klar och slungade den upp mot den fallande ljusdroppen, lät den följa med på dess stupande väg ned mot horisonten:

— Giv mig frihet — klarhet! viskade hon hastigt. När nästa droppe föll från rymdens överfulla ljusbägare, ropade hon ut samma ord, högt. Sedan, då hon såg dessa fallande stjärnor i söder och norr, vart blicken ville vända sig, slutade hon önska.

Månen hade vuxit. Den hade blivit djupt halmgul och stod utan en aning till mångård i söder över havet, vars stilla yta spolades av det gula ljuset. Det tycktes Agnes, som kunde hon höra ljusflödets fall mot havsytan, dess sorlande gång, där det rann fram på den svartblå grunden. En månväg, böljande bred och vid,

sträckte sig från närmaste grundet rakt in mot stranden.

Tallarna susade icke, suckade icke. Albuskarnas blad rörde sig ej, icke björkens löv, icke den mångula strandrågen bland sandbältets gropar och tånghögar. Men aspens små hjärtan klapprade, och starrgräset i skrevorna rörde sina lätta skyar. Man kunde höra stjärnskotten, med ljud av en sprakande gnista, yra ut i den ljusdränkta rymden.

Agnes hörde ett knappt förnimbart sus, som hon endast intensivt lyssnande kunde uppfånga. Hon sträckte blundande fram huvudet och höll andan.

Då hörde hon ljud som av en fjärran springbrunn. Det lät som milliarder små droppars fall mot karets vatten och mot bräddens gräs. Det var ett det sprödaste sus ett mänskligt öra kan uppfånga, ett sus från överjordiska regioner, som någon gång kan förnimmas, då hav och strand och skog icke längre äro vatten, jord och träd men »blot et Udtryk for hvad Gud har drømt».

Agnes lyssnade. Hon talade sakta med sig själv.

— Jag vet, att jag ibland, då jag legat mot jordens hjärta och grävt mig ner i sand och mull för att komma det nära, som ger mig liv — jag vet, att jag då hört gräset växa och knoppar sprängas och jorden pyra i sin alstrande längtan. Och nu, när jag lyssnar ut mot rymderna och vill nå klarheten — nu hör jag suset av måndropparnas fall som en avlägsen springbrunns stänk — jag hör de gyllene, otaliga små partiklarna, som dugga från stjärnor och måne. Ack — vore mitt hjärta stilla i mig — svalt som rymden, ljust som den! Gud — mitt hjärta är oroligt uti mig, tills det vilar i Dig!

Hon drog fram sitt lilla silverur. Och i stjärnljuset visade det precis tio. Hennes hjärta darrade till.

Alltsedan hon för någon halvtimme sedan hört Hildings glada röst bland skrattande flickstämmor dö bort i väster, på väg mot dansstugan, hade i hennes hjärtas lönnligaste vrå fötts en längtan att denna sista natt gå till dans. Hon försökte kväva denna längtan, som fyllde henne med oro, en smygande, växande oro, och finna samma fred som förut under kvällen. Hon talade till sitt hjärta och jagade bort de fladdrande tankarna. Men de kommo åter som en svärm fåglar, skreko högre för varje gång, blevo djärvare för var stund. Så ville hon låta allt bero på, om Mårten komme för att hämta henne; hon visste, att om han tänkte gå till dansen, han skulle fråga henne, om hon ville göra sällskap.

Men likväl kände hon en löjlig fruktan, att han kanske kunde gå henne förbi, ja, kanske helst ville vara fri i natt för att ostört få vara med sin barndoms kamrater och uppvuxna flickvänner. Hon hade ju märkt, hur han och Blenda gärna gingo tillsammans mellan danserna och förtroligt sutto och språkade över någon dans. Mårtens sätt mot Blenda var långt friare och varmare än mot Agnes, och hon förstod, att denna jämnåriga väninna, som vuxit upp i barndomens lek och arbete med honom, hade att ge något, som hon själv aldrig kunde. Detta var ju helt naturligt, men stack ändå ibland som en tagg.

Ty hon trodde sig förmer än någon av dessa flickor — icke genom vad hon själv var, men genom sin varma förståelse för Mårten, sin beundran för honom och andliga kontakt med honom — en förstfödslorätt, som i hennes ögon gjorde de andras barndomsminnen och släktförbindelser till blott en grynvälling. Hon glömde, hur djupt rottrådarna sänka sig i mullen, och tänkte blott på den sköna kronan, som högt lyfter sig över gräsen. Hon glömde, att hon själv var inkräktaren och de andra ursprungliga ägare.

Då Agnes efter långa fem minuter åter såg på klockan, var hon viss, att det nu var för sent att vänta, att Mårten skulle komma. Hennes i början oskyldiga längtan hade växt till en vild vilja att få dansa i natt. Hon bannade sig själv, som ej följt med Hilding i stället för att öda bort dyrbara stunder i fåfäng väntan.

Långt, långt från skogsstigen och ängarna i väster hördes spel. Svagt, svagt strök det fram. På en luftvåg

fylld av porsdunster och tung mossdoft bars det ända fram till henne och gick ut över vattnet. Så stod det länge stilla i en kompakt dunstkrets. Denna fräna lukt av vildmark blev till blod i henne och rann i hennes ådror lika stark som den kommit ur jorden.

Ljudet av spelet drog bort och dog i tystnad. Men Agnes hade hört, att det var Mårtens dragspel. Hon misstog sig inte på den djupa klangen och de många stämmornas löpningar, som gjorde varje låt så ojämförligt rik, olik alla andra.

Men strax därpå trängde spelet åter fram till henne i annan rytm och melodi. Det var tonerna av en gammal mazurka, efter vilka hon många gånger dansat med Mårten. Hon rusade upp från trappan och ner på berget. Hennes kinder brände, hjärtat hamrade, och hon knöt händerna; — i ångest gick hon fram och åter på berget med hastiga steg, som ekade ut i det tysta.

Hör mig, Gud — talade hon ut till rymden — jag ber dig som en nåd: giv mig blott denna enda dansnatt och jag skall vara nöjd ... aldrig mer begära ... aldrig mer önska! En natt i glädje — en enda dansnatt ... du vet, det är inget annat jag begär! Du har givit mig så mycken sommarglädje — giv nu den sista droppen! Natten är så outsägligt skön — jag är ung — jag vill glädas! Varför skall bara jag vara ensam ... bara jag ... bara jag?

Hon knäppte händerna, hon lade sig ned på berget men sprang genast upp. Gick några hastiga, tvekande steg, som hade hon velat rusa bort efter danstonerna, men sjönk ned på nedersta trappsteget, lyssnande utåt skogarna.

Allt var tyst. Hon förstod, att de hunnit så långt bort nu, de som gingo till dansen, att spelets toner ej mer kunde nå henne. Bort hade de gått — bort från henne — alla dessa unga, lyckliga människor. Hon tryckte händerna mot det bultande hjärtat.

— Stilla dig, hjärta — stilla dina slag! Vad vill du då? — viskade hon, vad är detta? Är detta jag jag!

Mot de kala berghällarna nere vid backen ljödo steg. De närmade sig. Agnes kröp ihop i skuggan av väggen i hörnet av trappan. Ingen skulle se henne — hon ville ej bli tagen på bar gärning, sittande där i ångest och löjlig väntan — och väntan på *vem?* Hon blundade, tills de skulle hinna förbi.

Stegen, som voro långsamma och fasta, stannade framför henne. Några sekunder flydde i bävande tystnad. Så hörde hon Mårtens lugna, sonora röst:

— God afton! Sitter fröken Agnes här?

Åter ett par tysta sekunder — båda tycktes de tveka om vad den andra menade.

— Jag skall gå till dansen nu. Följer ni med?

Agnes händer kramade varandra i knät — hon kämpade att få sin röst lugn som hans. Hon reste sig hastigt.

— Jag vet inte ... jo — kom!

Ett jubel, olikt allt hon förut känt, sprang fram i hennes själ. En tacksamhet utan gräns till den Gud, som hört hennes bön och i sin flammande sådd däruppe tänkt även på henne, en ensam och löjlig liten flicka i mörkret, och kastat detta gyllene korn i hennes utsträckta, skälvande hand.

Länge gingo de tysta.

I Agnes själ lade sig vågorna, en för en, och snart kände hon blott en stilla lycksalighet. Samma ro, som hon

under aftonen förnummit, sänkte sig över henne. Hon andades djupt och fritt som befriad från en börda. Den ljuva, stjärnljusa natten var hennes, allt hon hörde och såg och förnam omkring sig hörde henne till; där de gingo, uppfångade hon varje prassel, varje eko från ängarna, den svagaste skiftning i doftvågorna, som beständigt böljade fram och åter. Hon sög kraft och ro ur naturen och kände sig som ett barn, nyss på villovägar, men som åter kommit hem och kastat sig i sin moders armar.

Långa stunder, där de gingo bredvid varandra, kunde hon glömma, att någon alls var med henne därute. Hon kände sig ensam med sin Gud, och hennes själ var tvagen ren från sin feber, helad och förlossad.

När nu Mårten fanns vid hennes sida, och hon hade honom så, som hon hade träden och luften och mörkret, kände hon honom ej mer som en sugande makt, tänkte knappt på honom. Naturen var där — han var där — och hon var lycklig. Vad mer!

Då de kommo in på den lilla skogsstigen, doldes stjärnorna av de täta grenarna ovanför dem. Där var alldeles mörkt, man fick gå i blindo, treva sig fram, om man ej fullkomligt kände vägen. Högar av vissna barr gjorde stigen hal; väldiga rötter och gamla stubbar lade giller för fötterna. Den slutade på sina ställen i ett tvärbrant stup och fortsatte sedan likadan nedanför. Agnes var van att gå denna väg även i mörkret och gick ganska säkert. Hon trevade ibland med foten, fick fäste och visshet om var hon var och gick vidare alldeles trygg. Mårten gick säkert som på ljusa dagen. Över rötter, stenar och klyftor klev han med tveklös säkerhet. Agnes log för sig själv, ty hon hade fått en tanke, att Mårten antingen hade förtrollade ögon eller vore söndagsbarn, ty det föreföll henne, som kunde han se i mörkret.

— Varför skrattade ni? frågade han plötsligt.

Agnes stannade förvånad.

— Jag skrattade tyst — hur vet ni? Kan ni nu också höra det tysta? Jag gick just och tänkte på, att ni måste ha trollögon, som ser i mörkret! —

Båda skrattade.

— Vet fröken Agnes — jag har tänkt detsamma om er en gång ... men av ett annat skäl.

Hon blev ivrig.

— Säg mig — för vad då — ack, säg!

Hans röst var skälmsk men bestämd.

— Nej — jag gör det inte! nej, aldrig!

Agnes hade velat begagna hela sin övertalningsförmåga, om hon blott vågat. Men hon visste, att det skulle tjänat till intet — han skulle blott bitit av i tystnad — som så många gånger förr.

Nu mynnade vägen ut i en glänta med ett brett led. En månljus, fuktig äng tog vid bortom ledet.

Mårten började lyfta ner några av störarna, för att Agnes lätt skulle komma över. Men hon hade böjt sig och i ett ögonblick smidigt krupit emellan, där det var bäst. Då hon vände sig om, stod han där och log åt hennes kvicka rörelse. Månen sken, otroligt stor, på den ljusa himlen och kastade ett bävande, underligt ljus över hans ansikte. Det var upplyst som vid full dag.

Agnes tog ett steg framåt, så att hennes ansikte kom tätt till hans.

— Får jag se på trollögonen?

Han stod likadan som nyss och såg på henne tillbaks.

Nu såg hon dem för första gången liksom helt avslöjade, tordes betrakta dem utan skygghet, helt nära. Nu såg hon rakt in i dessa ögon, vilka genomträngande, klara, kunde skåda ut över väldiga ytor av vatten för att upptäcka en fågel, ett sjömärke, ett segel — för att i nästa stund fyllas av blitt ljus inifrån, skådande i tankar något osynligt. Denna blåa blick, som brukade vara stängd för henne och alla, öppnade sig nu för henne, och med en svindlande känsla såg hon nu ner i dess djup.

Hon bävade till och stod stum. Leendet dog på hennes läppar. Då hörde hon hans stilla röst:

— Ni har ju själv trollögon, det var det jag sa. Som ett sjörå — så gröna.

Han satte upp störarna, svingade sig över ledet, och de gingo ut över ängsstigen. Mjölkvita dimmor röko ur marken, de lyfte och sänkte sig, vaggade i silverringar, andelika, självstrålande. Doften från ängens våta gräs steg upp runt omkring.

— Tror ni på sjörået? frågade Agnes med skygg röst. Hon hade ännu ej riktigt kommit ur den bävan hon nyss kände.

Mårten fångade ett långt grässtrå och gick och bet på det. Hans röst lät nästan ovänligt överlägsen.

— Hur skulle jag kunna tro på sådant? Gör ni själv?

— Nej — men ni sjömän — ni brukar tro på sådant där underligt — det vet ni väl!

— Sjömän! Ni tror att sjömän är skrockfulla och obildade — och att alla är lika! Jag har knappt haft en kamrat, som har trott på sjörået eller flygande holländaren eller vad ni vill —

— Blev ni ledsen — jag menade inget illa — jag mindes bara det där ni berättade om ormen en gång ...

Mårten lät vänligare.

— Det är något annat! Jag dödade en orm på ett skär, då vi skulle till att segla — och vi fick motvind och otur på allt vis. Vad behövde jag röra den ormen för — ensam som han låg på ett skär, dit ingen kommer; det var inte till självförsvar och inte heller för någon annans skull. Han var en levande varelse som jag och ville leva. Djuret har nog sin själ det med — det är en makt — och vem vet, vad den kan åstadkomma? —

— Men kära ni — sammanhanget mellan motvinden och ormens död — hur förklarar ni det?

— Jag förklarar inte — jag bara säger, att vinden vände sig nästan i detsamma, fast den hade varit jämn hela dagen, och att om man dödar, så får man ta ansvaret. Ingen vet, hur det verkar.

Agnes kände sig uppbragt. Här stod hon i alla fall inför ett grovt skrock, hon som avskydde allt vad övertro hette. Och ifrån honom!

— Men ett vidrigt djur — en huggorm!

Åter kom det en ton av kall överlägsenhet i hans röst.

— Vidrigt! För er, ja — för oss! Men inte för sig själv och sina ungar. Ormen är förresten ett underligt djur — jag vet bara, att jag inte mera tänker döda honom — om jag inte är tvungen. Jag skall säga fröken Agnes, att det är mycket, som är oförklarligare än det.

Agnes tänkte på, hur mycket Mårten höll av att jaga, och vilken skicklig skytt han var. Men hon ville icke

vidare inlåta sig på ämnet, viss om, att han skulle försvara sig med att det han sköt alltid kom till nytta. Hon hade också en tydlig känsla av att det bakom hans reella skäl låg något annat, varom han troligtvis icke själv var fullt medveten. Att djupt under denna hans respekt för liv och frihet rörde sig något av dunklare ursprung, omöjligt att klart komma på spåren — åtminstone för honom själv. Hon kände sig djupt besviken på honom — kanske för första gången. Han hade kvar en liten rest av den mest primitiva övertro — tydligen orubblig och kanske fullt naturlig för hans väsen. Hon kände som en köldfläkt draga mellan dem, och hon gick länge utan att säga något.

Vägen löpte nu åter in i skogen. Efter att ha insupit det flammande månljuset på ängen hade ögonen svårt att vänja sig vid det plötsliga mörkret därinne. Agnes stod stilla ett tag, sedan gick hon osäkert framåt, snubblade ett par gånger och blygdes över sin fumlighet.

— Tag min arm, sade Mårten vänligt.

Hon lade snabbt och frimodigt sin hand på hans arm. Han tog varligt och flyttade upp den, så att hela hennes arm låg i hans och hon hade fullt säkert stöd. Den lilla misstämningen hon nyss känt var borta. Han själv hade tydligen aldrig känt den eller märkt den.

— Jag hörde er spela, då jag satt på trappan — långt borta — ungefär här trodde jag det var. Jag vet, att det var ert dragspel — men det var ändå inte ni?

— Johan i Viken tog det åt mig, det var han — han skall spela i natt. Jag spelade så mycket i går, att jag knappt fick dansa något — bara tre danser.

— Ja, och jag fick en ... en enda vals!

Hon hörde själv, att hennes röst lät kall. Han svarade intet, kom icke med någon ursäkt.

Åter gingo de tigande. En fågel flög upp vid sidan av vägen med stort brak, hon ryckte till och grep om hans hand.

— Darrar ni för så litet, sade han stilla. Hur kan ni rycka till för att en fågel lyfter? Ni är ju som ett barn! När jag var liten pojke slog far mig ett par gånger, då jag var rädd i båt, då vattnet spolade in. Och en annan gång för att jag hoppade till, då han sköt en gudunge. Sen dess har jag aldrig varit rädd.

— Man kan rycka till utan att vara rädd.

— Nej! Det ligger alltid sådant bakom. Och förresten — om det inget farligt är, behöver man ju inte vara rädd ... och när det är farligt — då *kan* man inte vara det.

— Hur vet ni det — att man inte kan?

— Det är så. Det har jag känt många gånger. En gång, det var då min kamrat och jag var gastar på Marianna — vi skulle segla in den från Åland. Det var natt, och man såg ingenting och hård vind. Så när vi gick över stag, slog bommen mig över bord, och min kamrat satt till rors och märkte det inte. Jag fick armen genom en trossögla och släpade med efter båten — långt efter; vi hade stark fart, och han hörde inte för vinden, hur jag ropade. När han till sist förstod och halade in mig, hade jag inte mycket kraft kvar — jag hade inte orkat en minut till. Armen var alldeles sönderskavd och blodig efter trossen. Men rädd hade jag inte varit ett ögonblick ... Och den gången, ni vet, då lillbåten drev ifrån mig och jag sam efter — med vinden — var det likadant. Men sånt är ju inget att tala om, för jag tror det är så för de flesta — åtminstone för sjömän.

Agnes teg. Hon kände åter denna ödmjuka vördnad stiga upp i sitt hjärta vid tanken att stå inför en människa, som ofta varit döden nära, och som är förtrogen med faror, mörker och nöd. Många historier om

Mårtens rådighet och mod i svåra stunder, som hon hört av den gamla mormodern och modern, långt innan hon sett honom, döko upp i hennes minne. Hon tänkte, att i jämförelse med detta den lilla historien om ormen nyss, som gått henne så djupt till sinnes, ju var alldeles betydelselös. Och hon, som nyss känt sig plågad av honom och sett ner på honom, kände det nu som en stor ynnest att bara få gå där bredvid honom, ledd av honom, och därtill veta, att han bland alla flickorna utvalt henne att följa, att tala med och vara vän med. En glad och fri stolthetskänsla växte inom henne.

— Ack, tänkte hon, vore han bara hälften så stolt över mig, som jag över honom! Kunde han bara ana, hur jag beundrar honom, förstår honom! Att han på något vis håller av mig, det vet jag, det känner jag — han vill ju vara med mig. Men på ett sådant underligt vis det ändå är! Varför är han alltid på sin vakt och alltid på ett eget vis oberörd — jag förstår det inte! Men jag byter ändå inte med någon — jag har fått den bättre delen!

Mårten stannade och höll henne tillbaks:

— Nu är vi vid stora stupet — vänta, så ska jag lyfta er!

Han hoppade vigt ner; hon såg honom ej men kände två starka händer fatta om hennes liv och lyfta henne som ett intet, varligt och lätt.

Nu var det slät barrmark, och hon behövde inte mer hans stöd. Hon gick ledigt i mörkret och smekte sitt ansikte med en liten kvist, som först fastnat i hennes hår, och som hon sedan brutit av för att lättast komma loss från busken. Den hade en berusande doft, påminnande om en övermogen ros men också om melon. Hon kände små runda, blanka bär med fingrarna.

— Vet ni, att en ny stjärna går upp i natt? Den skall stå nordväst om Lejonets stjärnbild.

Mårten hade ofta talat med henne om stjärnvärlden. De höga, klara augustinätterna lockade dem båda att se uppåt på de långa vandringarna till dansen. Mårten hade under sitt sjömansliv lärt att väl känna stjärnor och hela konstellationer, hans examen hade fordrat en del astronomi, ett ämne, som han älskade och hade studerat i alla åtkomliga populära verk och dessutom några vetenskapliga. Agnes tyckte, då hon hörde honom tala, att hela firmamentet var en uppslagen och lättläst bok för honom. Var han befann sig, på hav eller land, hade han noga reda på väderstrecken och deras många uppdelningar, och han kunde därför på några ögonblick leta rätt på en stjärna och utpeka en planets gång. Själv kände Agnes endast de allra vanligaste stjärnbilderna och hade ytterst svårt att orientera sig där uppe i rymderna; och hon hörde med brinnande iver och undran på honom, då han undervisade henne.

— Vill ni visa mig den nya stjärnan? frågade hon, rädd att få ett avslag, hon kunde ej förstå varför.

— Ja, så fort vi kommer ut på gärdet, här syns ju inga.

Det började ljusna på stigen; träden glesnade, bitar av himlen syntes och skymdes åter. Strax därpå låg gärdet framför dem, brinnande ljust som månskensängen nyss. Han hejdade henne:

— Nej stanna! Här i skuggan mellan träden ser vi himlen bättre — där framme är det ju så ljust, att stjärnorna bleknar. —

Agnes tog av sig hatten och ställde sig, så att hon hade nordvästra delen av himmelen framför sig. Mårten ställde sig tätt bakom henne. Hans haka rörde vid hennes hår. Han fattade om hennes axlar och vred hennes huvud, så att blickarnas riktlinje skulle gå parallellt med hans.

— Se nu rätt framåt bara — den stora stjärnan där — det är Regulus i Lejonets stjärnbild. Ser ni? Drag nu

en linje mot nordost förbi den där stjärnan med mörkgult sken ... därifrån ungefär brukar novemberstjärnfallena utstråla ... och så är ni vid den rätta punkten — i jämnhöjd med nedersta stjärnan i Lilla Lejonet. Strax ovanför står den nya.

Hon letade men gick vilse med blicken däruppe, och han hörde på hennes frågor, att hon ej hittat rätt. Han fattade lätt om hennes huvud bakifrån och vred ansiktet mera uppåt. Det var första gången han stod henne så nära utom under dansen. Hon kände hans fjuniga haka mot sin hjässa och hans svala händer mot sina tinningar. Och hon kunde känna hans hjärtas lugna slag genom rocken. Men blott halvt omedvetet, ty hela hennes själ var nu på annat håll, långt däruppe, där allt var svalka och ljus. Icke heller han tänkte ett ögonblick på annat än den nyfödda stjärnan.

Agnes ropade till.

— Jag ser — jag ser! Det är den där lilla klara, vita — mellan de där två, som blinkar och darrar. Så liten! Så klar!

— Ja, det är den. Är den inte vacker? Tänk, att ni såg så snart. Det är ju så svårt i kväll, för månskenet fördunklar stjärnorna.

>De stodo stilla en lång stund. Ingen sade ett ord.

Agnes kände sig lycklig över att hon genast sett stjärnan. Hon tänkte med ett leende på alla de gånger Mårten förgäves försökt utpeka för henne konturerna av en stjärnbild. Denna sista tid hade de nästan varje kväll tillsammans studerat stjärnhimlen nere på bryggan eller uppe på Vårdberget eller framför trappan till villan. Hon hade otroligt svårt att klart och besinningsfullt se in i de gnistrande rymderna. Hon greps av ett slags svindel, tyckte sig bäras bort på ett ändlöst hav, där glimmande skär döko upp på tusenmila avstånd från varandra. Helt frånvarande följde hon rörelsen av Mårtens arm och hand, där han pekade ut en stjärna, och hörde blott namnen liksom stänka förbi i mörkret. Och drömmande, nästan ofrivilligt svarade hon »ja, ja ... jag ser ... jag förstår». Ibland, då han upptäckte, att hon såg på en helt annan stjärna, än den han menade, skrattade han och tyckte, att hon var besynnerlig, som så kunde försjunka i åskådande utan att verkligen se. Hans sätt att se var så helt olika; det rakt motsatta. För honom voro även njutningens och drömmeriets stunder fulla av verkligt, praktiskt liv. Han lärde något av allt, begrundade och tog emot det i en själ, som i sin sunda verklighetskänsla och sitt sinne för väl avvägda värden tycktes som en oförklarlig motsats till den tankfullt veka själ, som så ofta röjdes än i ett ord, än i röstens tonfall men mest och oftast i blicken.

Denna gång vaknade dock Agnes först ur sin begrundan. Hon skakade av sig svindelkänslan, böjde sig ner och tog upp sin hatt, som fallit till marken. När hon reste sig, stod Mårten fortfarande och såg uppåt.

— Jag har sett södra stjärnhimlen med Sydkorset ... men det här är vackrare! Se, hur Karlavagnen brinner — och Lyran och Svanen! Se Berenices hår där ... fast man kan inte urskilja de många småstjärnorna — det ser bara ut som en ljus sky.

Agnes rörde vid hans arm:

— Vet ni, vad jag hör, då jag står så här och ser upp

stjärnhimlen? Ofta, ofta? Jo, de här orden:

Ett sus i en morgongryning från världsoceanens dyning kring bleknande stjärneskär ...

— Det är Viktor Rydberg, svarade Mårten. Då skall jag säga, vilka ord jag nyss tänkte på!

Vad mer om stjärneskördar mejas som gyllne säd av tidens lie ner? — —

— Fortsättningen, den kan ni ... Men kom nu! Vi får skynda på. Vi kommer ändå sent till dansen.

Men de gingo blott långsamt mot målet — tigande, var och en i sina tankar.

Rosens törnen såra hjärtat, då rinner blod därur. Hjärtat frågar Herren: »Vi gav du min ros åt mig?»

(*Almqvist.*)

Tre timmar hade gått, sedan Agnes och Mårten trädde in i den lilla stugan, där dansen gick.

Det började redan att svagt gråna där ute. Det blåsvarta, guldstänkta mörkret byttes sakta mot en blekare klarhet, där man blott anade gryningens långsamma närmande. Fjärden låg ännu mörk, kobbar och skär stodo som dunkla silhuetter, något flytande i konturerna; men vattnet hade fått en kall glans. Stjärnorna brunno ännu men hade bleknat och blivit färre. Luften började svalkas och fyllas av fukt.

Månen stod lågt med ett vitare sken än förut och kastade en ström av ljus över stranden och ängen och den lilla stugan. Men månskenet tycktes blandat med den snart gryende dagens ljus. Inga moln syntes på himlen. Vattenytan rördes ej — blott någon gång av ringarna efter någon liten fisk; och i den breda vasskanten rördes ej ett strå, ej ett blad.

Inne i dansstugan var ljuset nära nedbrunnet i den öppna spisen. Nere från botten av bleckburken, där den lilla stearinbiten stod i vatten, kastade den rätt uppåt ett osäkert sken, lyste flämtande mot det sotiga, låga taket, som sedan återkastade det oroliga, försvagade skenet.

De dansande paren trängdes i en tung, smäktande dans. Deras skuggor kastades upp mot taket, där de rörde sig i ett fantastiskt myller. Allas ansikten voro upphettade och röda, belysta av det darrande skenet från veken, som snart skulle fräsa till i vattnet och släckas. Genom två små låga fönster skymtade man svagt en blåaktig, nattlig himmel, men annars låg allt i mörker.

Agnes halvsatt i det ena av fönstren. Hon stödde armen mot väggen och stödde med handen sitt huvud, som var upphettat, med rufsigt hår. Hon såg blek ut i sin röda sjömansblus. Den var av tunt bomullstyg, alldeles slät och lämnade halsen bar ett gott stycke frampå bröstet, som på en sjöman. Man kunde se som en tydlig rand, var halsens solbränna tvärt slutade och bröstets vithet tog vid. Under det tunna tyget, som var något fuktigt av hettan, såg man barmens rundning och den stilla vågrörelsen vid andetagen. En liten silverkedja, bestående av tre hårfina länkar, hängde löst ned från bröstfickan, där uret tickade. Den hade tydligen rivits loss från sitt fäste i knapphålet, utan att hon märkt det. Kring halsen låg tre likadana smala länkar.

Hon fingrade förstrött på en liten kvist, som hon höll i ena handen. Den var vissen, med tillskrynklade blads något kväljande men ändå berusande doft. Det var kvisten från nattvandringen, som hon hela tiden haft i skärpet. Hon såg med trötta ögon ut över de dansande paren. Blicken var utan glans och ansiktet utan det vanliga, rörliga skimret, som gjorde det skönt, utan att dragen voro sköna.

Hon lyfte upp kvisten — betraktade den en stund och slängde den med en beräknad rörelse mitt i den dansande hopen, för att malas sönder av tunga fötter.

Tung, tung gick takten varv efter varv till två dragspel, det ena sekunderande det andra.

Mårten syntes ej i stugan. Varken bland de dansande eller de spelande hade Agnes sett honom på länge.

Den första dansen hade han dansat med Agnes.

Agnes visste, att han tyckte hon dansade bäst. En gång, då hon talat om, hur bra och vackert flickorna på Ytterön dansade, hade han enkelt sagt: »Men ni dansar bättre än dem alla.» Dessa enkla ord från hans mun, som aldrig brukade berömma, kände hon som en gåva, som hon gömde till åminnelse och lust. Och hon kände, hur sant det var, att just de två dansade samman på ett särskilt sätt. Då han fattade om henne lugnt och kraftigt, drog henne nära och började dansa, var det, som om de smält samman till ett väsen. De gledo mjukt in i varje rörelse, som musiken gjorde, fördes utan att veta, utan att vilja i samma sakta, mjukt gungande takt, framåt, runt, varv efter varv i en oändligt ljuv böljegång. Hon kände, hur han liksom bar henne, och dock visste hon, att hon gled som vinden över gräset, följde honom som en sky följer vinden, utan att tynga, nästan ett med den. De andra paren, som trängdes i dansen, rörde sig alla taktfast och mjukt. De unga skärgårdspojkarna förde med en ursprunglig och frisk kraft, som det var en lust att lyda, och flickorna rörde sig med tung grace. Men för Mårten och Agnes var det som att undfå ett sakrament, då de dansade med varandra. Trohjärtat utan skygghet eller reservationskänsla, gav hon sig med honom hän åt dansens makt och log i segerkänslan av, hur de båda blevo som ett väsen under den. Av honom behövde hon aldrig frukta en intim beröring eller ett påträngande närmande. Aldrig en blick, aldrig en lätt tryckning, som ofelbart på henne skulle verkat frånstötande och skrämmande.

Blott en gång hade hon tyckt sig märka, att han höll henne fast en sekund längre än nödvändigt, då de slutade dansen. Men den plötsliga köld och lätta avsmak hon då genast förnam, skingrades strax genom hans eget reserverade sätt, som gjorde henne tveksam, om hon verkligen känt rätt.

Och ändå — ändå hade han denna natt blott dansat en enda dans med henne!

Grämelsen och förödmjukelsen att vara försmådd av den enda hon brydde sig om brände åter i henne. Med lika stor frimodighet och förväntansfull glädje som hon gått till dansen, med lika stor besvikenhet och avsmak tänkte hon nu på de gångna, långa timmarna. Hon fann det hela så onödigt och meningslöst, att de två skulle gå så där omkring varandra, förbi varandra utan att taga vara på de dyrbara ögonblicken, utan att taga sin naturliga rätt av dansens lycka och samtalens utbyte. Det var så mycket hon velat höra ännu och byta ut mot eget, sådant som blott hon kunde ge.

Och allt — allt hade blivit henne nekat. Och varför? Till och med själva åsynen av hans resliga gestalt, den underligt smala, mjuka munnen ovanför hakan, kraftig och kluven — och ögonen med sitt oåtkomliga uttryck — allt detta, som blivit henne kärt som naturen själv, hade nu tagits ifrån henne. Återigen — varför?

Där hon nu satt och grämde sig och kände sig sviken av Mårten, förrådd åt ensamhet och leda, föll det henne icke in att djupare tränga ned i sitt känsloliv och se till, varifrån denna smärta kom, undersöka varför den härjade som en brand därinne, förstörande all livsglädje och kraft. Den förskräckte henne ett par gånger genom sin våldsamhet, och hon gjorde sig själv några skygga frågor: Är det jag? Vad är detta — vad vill jag då?

Men dessa ord kommo nästan medvetslöst från hennes mun och icke från ett begär att sanningsenligt och oförskräckt tränga in i det verkliga skälet, som dock måste finnas. Denna krampaktiga smärta steg upp ur dunkla djup, som några rädda och halvmedvetna frågor aldrig skulle avslöja. Svaret på sina frågor gav hon sig oupphörligt själv; åter och åter tänkte hon:

— Varför saknar jag honom? Ack, bara för att jag håller av honom, för att han är min vän; för att jag vill, jag måste ha hans vänskap och förtroende. Jag plågas av hans köld — jag lider av denna ständiga reservation, som förstör all oskyldig, all omedelbar glädje!... Jag vet inte mer, än att jag vill vara i hans närhet ... icke något mer ... nej, inte mer vill jag äga, än det jag fått, då han gav som mest. Varför kan han inte ge som jag ger — för stunden av all gemensam sommarlust — för evigheten av trofast vänskap — av själsligt kamratskap? Det är bara det jag vill, bara det jag längtar efter.

Allt detta hade hon svarat sig, redan då hon för längesedan kände den första orons vindstöt röra upp själens lugn. Men fast nu dessa små vindstötar blivit allt tätare och vuxit till nedbrytande kastbyar, hade hon dock svaren oförändrade — intet att tillägga, intet att ta ifrån. Bredvid Agnes, där hon satt i fönstret, stod en svarthårig brunhyad ung man. Det var Helmer Vestberg, som hade kommit hem från sjön för någon månad; han var Mårtens bästa kamrat från uppväxttiden. Sedan hade de sällan träffats, men Mårten satte honom mycket högt, och de räknade varann som bästa vänner.

Han torkade sin panna med näsduken och vände sig till Agnes.

— Vill fröken Agnes dansa den här dansen också — orkar ni?

Agnes reste sig med en trött rörelse och såg vänligt på honom.

— Nej tack — inte mer! Jag vill hellre gå ner till stranden.

De trängde sig ut och stodo på den lilla murkna trätrappan. Agnes drack litet vatten ur skopan i ett vattenfyllt ämbar, som fyllts och tömts många gånger under nattens lopp. Hon såg sig omkring.

— Det var ljusare ute, än jag trodde — ni skall se, det dagas snart.

— Ja, klockan är över två. Har ni haft roligt i kväll?

— Å, gränslöst — det har varit förtjusande!

Hon blev alldeles förskräckt över, hur märkvärdigt stel hennes röst lät, så ansträngd och kall under de varma orden.

De gingo sakta nerför ängssluttningen, som låg med högt gräs, gråaktig i månens halvljus.

Nere vid stranden satte de sig på var sin sten. Vattnet sken gulbrunt mellan vasstråna. Gräset började kännas något fuktigt.

Helmer satt och slängde småsten och stickor ut i vattnet och såg på ringarna, som darrade ut över den bruna spegeln. Agnes stirrade rätt ner i sanden och hörde blott ljudet av de fallande stenarna. Varje litet plask klingade så rent och klart i tystnaden.

Hon flyttade sig oroligt, som kunde hon ej finna en sten bekväm nog. Varje samtalsämne, som Helmer tog upp, lät hon falla. Hon ansträngde sig att svara intresserat och vänligt, men orden kommo enstaviga och slutade i plötslig tystnad. Ibland samlade hon all sin vilja och gjorde honom en vänlig fråga om hans långa resor, som hon visste varit mycket äventyrliga.

Agnes gjorde våld på sin röst, böjde sig ner och tog en handfull stenar, som hon slängde ut i vattnet, medan hon i ansträngt likgiltig ton pressade fram sin fråga:

— Mårten Olofson har varit så osynlig i kväll — var har han hållit hus?

Hon böjde sig åter framåt för att dölja sitt ansikte och ryckte i ett vassblad, som sträckte sig in över strandbrädden. Hon märkte ej, att det skar handen blodig, förrän hon kände, att den var alldeles våt.

— Mårten — ja han har nog gått och språkat med lite var i kväll, det är ju så många han inte träffat ordentligt på åratal. Han hade varit ända bort vid träsket, hörde jag han sa.

— Ni är hans vän, jag vet det ... Ni tycker väl om honom — mycket?

— Ja — det måste man göra. Det gör väl alla. Jag vet ingen karl så bra som han. Det är något att lita på; vad som än kommer ... Han är styv sjöman också; tog väldigt fin examen.

Det bävade i Agnes hjärta vid dessa ord. Hon kände en stolthet utan like — över vad? Över att ha honom till vän — blott att få vara vän till en sådan man.

— Han är inte särskilt glad av sig. Har han alltid varit sådan?

— Å! han är mycket gladare nu än förr. Han har haft det slitigt som pojke, ska jag säga! Hans far var inte god att tas med. Bra karl annars förresten.

De sutto tysta en stund, Agnes kände, hur Helmers ord förtogo bitterheten i hennes själ. Ömhet, beundran och ödmjuk stolthet vällde fram där inne. Vemodigt ljuva tankar gåvo henne nu en stunds ro.

Spelet därinne trängde dämpat lockande ner till stranden. Så slutade det plötsligt, och flera par kommo ut på ängen. Som dunkla skuggor försvunno de åt skilda håll in mot skogen, ner mot stranden.

Agnes och Helmer reste sig upp och gingo ett stycke utmed stranden. Så vände de sakta upp mot stugan, där spelet nu åter var i gång. Det var en schottish på en sprittande, eggande melodi, som brukade göra Agnes yr av danslust och tvungo fötterna att dansa i takt, även om hon satt.

— Jag går in! sade hon hastigt till Helmer.

I dörren mötte Mårten dem. Han tog hennes hand och drog henne in.

— Kom och dansa!

Hon hade velat säga nej — hade beslutat att göra det, men ordet vändes till ja på hennes tunga, ett kort, hårt ja.

De började dansen. Han drog henne tätt in till sig och förde henne in i virveln. Hennes hårdhet, hennes trots och hennes oro smälte bort, och hon glömde allt. De dansade med varandra — det fanns inget minne, ingen framtid — inget annat än detta guldglänsande nu. Och hon jublade inom sig och viskade ohörbart: »Det er vor Tid nu!»

Minut efter minut gick. Många par slutade dansen för att vila ett tag, men Agnes och Mårten fortsatte. Dansen tycktes vara utan slut — nära en kvart hade gått. Men hon kände ingen trötthet, ingen yrsel. Hennes ögon strålade, kinderna hade fått färg, ansiktet log. Fötterna voro lätta och snabba, och hon drömde sig vara ett blad, som följer med en bäck, flyter lätt, lätt med dess strömmande vatten.

Dansen slutade, och de stannade vid den sista, utdragna tonen.

Agnes drog sig till sin plats i fönstret, där hon satte sig, medan Mårten ställde sig bredvid henne, viftande sitt ansikte med mössan.

Han fick syn på den lilla silverkedjan, som hängde på hennes bröst.

— Se, den har lossnat! Dansade jag för ovarsamt?

Han såg på henne. Hon skakade leende på huvudet.

— Nej, den har nog hängt så länge. Jag har bestämt märkt det — och ändå inte riktigt sett det!

Han tog den försiktigt mellan fingrarna och försökte häkta fast den i dess bygel i knapphålet. Hon vågade

varken röra sig eller se upp, rädd att komma hans hand att röra vid henne. Men den var lätt och fingerfärdig — en sjömans hand, van att göra knopar och sköta stoppnål — den snuddade blott helt lätt vid blusen och häktade fast de fina länkarna. Sedan vände han sig om, gick fram till spelmännen och tog sitt stora dragspel.

Han satt och såg rätt ut i rummet, medan han gjorde några långa löpningar och prövade tonerna. Så spelade han upp en vals, som Agnes älskade, och som han kallade Gottlandsvalsen. Det var den ljuvaste melodi; full av folkligt drömmande toner, ibland klagande vemodiga.

Mårtens ögon hade åter detta underliga uttryck, som Agnes aldrig kunde bli klok på eller få nog av. Det var, som om han gick och bar på en skatt okänd för alla andra, men som blickarna förrådde, ty de skådade inåt med en sådan lyckoglans, att något måste de äga där inne av ovanskligt värde. Foten stampade takten, och han gnolade tyst till melodin. Agnes dansade denna dans med Helmer och njöt i full harmoni. Hon hann dock märka, att Mårten icke såg åt henne en enda gång, då hon dansade förbi honom.

När Mårten slutat spela, gick han fram till Blenda och sade några ord. Så gingo de ut och försvunno över ängen in mot skogsstigen.

Agnes hade sett allt, där hon stod bredvid Helmer i ett hörn. All hennes frid och lycka sopades bort som av en isande kastvind. Hon blygdes över de känslor, som nu stego upp i henne med en vådelds hastighet och våldsamhet. Det ringde i hennes öron som av stormklockor, hon såg flammor och mörka, dansande fläckar för ögonen. Det kändes, som om något rasade samman i hennes själ med larm och dån.

Således var det ändå så — det hon anat! Hennes instinkt hade lett henne rätt. Mårten älskade Blenda och hade för Blendas skull försummat henne hela denna kväll, glömt henne så fullkomligt, som en man kan glömma en vän för den kvinna han älskar. Av godhet hade han gett henne ett par fattiga danser — nej, rika, rika hade de varit, fulla av lycka för henne — men för honom — vad?

Hon kände skymfen och förnedringen av att så ha låtit sig bäras bort av en man utan hans vetskap och vilja, endast med sin egen obegränsade hängivenhet som bärande makt.

Hon hade trott, att om hon skulle förstå, att han älskade en kvinna, hon skulle kunna glädas med honom — ty hans kärlek ville hon ej ha — blotta tanken därpå var henne orimlig, nästan löjlig. Det ingick icke i hennes föreställningsvärld, att något sådant kunde ske — att en man som han och en flicka med hennes uppfostran kunde älska varandra. Hon visste, att hon ej velat ha ett grand, icke ett uns varmare känslor från honom, än dem hon fått. Men hon ville få och ge detta utan reservation: all beundran, all hängivenhet och svärmisk tro och ideellt kamratskap, som hon förnummit gå som strömmar mellan dem båda.

Och varför skulle hon ej få älska honom som en varelse i naturen — då hon fritt fick älska gräset, sanden, berget? Om man med den känslan menade kärlek, ja, då älskade hon honom. Men för henne var kärlek något annat — önskan att för alla tider, alla stunder leva med en man, gå upp i honom, ha nog i honom; vara ett i tankeliv, känslor och vilja.

Och detta? — hon skakade en sådan tanke av sig som en galenskap!

Varför då denna brand, denna frätande oro i hennes hjärta? Varför alla dessa hetsiga skrik ur själens djup, denna sargande ångest, denna rasande vilja mot något hon ej ville?

— Jag är sjuk — jag är galen, tänkte hon, där hon satt blek och skakande. För mig finns ingen fristad mer — jag förgås i virvlarna. Å, mitt hjärta, varför ropar du så högt — vad vill du? Du ropar efter något du aldrig vill ha! Du är sjuk, stackars själ! Vart skall jag gå, vart skall jag vända mig?

Hon gick nästan mödosamt mot dörren, sakta så att ingen skulle märka det, och stod så ute på trappan.

Det hade ljusnat alltmer. Den timme, som gått, hade förändrat hela naturen.

Luften var grå och kylig, full av morgondimmor. Himlen var kallt gråblå med en höstlig klarhet, stjärnlös och blek. Månen hade gått ned, och små tunna moln hade skockats här och där och flöto fram mot väster. Ett kyligt luftdrag strök genom gräset. Vassen vid stranden rasslade svagt — morgonbrisarna började gå, och det stålgrå vattnet krusades här och där. Hela ängen var drivande våt av dagg, från stråna silade dropparna ner, kalla som hösten själv.

Agnes gick ut på ängen, rädd att någon skulle se henne, men ingen syntes till. Spelet och trampet ljödo feberaktigt ut i morgonkölden.

Hon strövade fram och åter utan mål och mening. Framme i hennes bleka panna krusade sig håret som alltid vid fukt och regn. Kjolarna, som ströko mot de långa grässtråna, voro snart genomdränkta av dagg, sögo åt sig de tusen pärlorna och hängde tunga kring henne, våta upp mot knäna.

Fram och tillbaks vandrade hon. Händerna voro kalla, men hon kände det ej. Hennes kropp skakade av frossa.

Hon hörde blott hjärtats rop och kände blott branden i sitt bröst. Hon gav sig samma frågor och samma svar som förut. Hon fann ingen tråd, som kunde föra henne till labyrintens utgång. Hon fasthöll som självklart vid att hon ej kände kärlek för Mårten, men också som självklart, att han var skyldig henne odelad hängivenhet dessa korta dagar och timmar, som ännu voro kvar — så som hon gav honom. Hon avskydde sig själv för denna förfärliga svartsjukas skull, men hon försvarade sig med, att deras djupa vänskap borde hindrat honom från att åtminstone nu gå upp i en annan kvinna. Själv visste hon, att hon icke skulle kunnat ha glädje åt någon annan man än Mårten — medan de nu voro tillsammans — medan sommaren förenade dem.

Till sist lyckades hon övertala sig själv att gå hem genast utan att säga till någon för att i ensamheten och sömnen och en ny dag få frid och utan att åter behöva rivas blodig av synen av Mårten och Blenda.

Hon vände ned mot stranden och skulle just snedda förbi skogsstigen in mot dansstugan, där hennes hatt hängde kvar, då hon såg två människor komma från stigen ut på ängen.

Det var Mårten och Blenda, som kommo tillbaks från skogen.

Som ett hårt knytnävsslag för bröstet träffade henne synen. Hon stannade ögonblickligt, andlöst orörlig, tryckt in i en hög pilbuske vid stigkanten. Dess flödande, morgonkalla droppregn sköljde ned över hennes huvud och skuldror, då hon pressade sig in i dess kvistverk.

Först när hon sett de två försvinna in i stugan, kunde hon åter röra sig. En vild snyftning bröt sig väg över hennes halvöppna läppar. Hon grep tag i grenarna och skakade dem av all makt för att på trots få dropparna att överskölja och genomisa henne. Hon slutade ej, förrän huvudet, armarna och bröstet voro silande våta. Då skyndade hon mot stugan som i yrsel, behärskad av blott en enda tanke — bort, bort från detta förfärliga! Till ro — till glömska, var som helst, blott icke vara här!

Mårten stod kvar på trappan. Blenda hade gått in. Agnes stannade ett tag framför honom. Hon såg på honom med en blick, där ringaktning och trots förenades till en isande köldblandning:

— Dansar Blenda bra?

Hon slungade fram frågan med en röst, som i allt sade detsamma som blicken.

Han betraktade henne från huvud till fot, såg på hennes genomvåta kjol och på den förut klarröda blusen,

som nu mörkröd av väta klibbade vid bröst och armar. Så såg han på hennes ansikte med en underlig, lång blick.

— Ja — det gör hon, svarade han lugnt.

Agnes gick förbi honom in i förstugan, där hon tog sin hatt. Det artade sig till allmänt uppbrott därinne. Musiken hade slutat, och det sorlade av prat och skratt. Hon skyndade ut igen, utmanande glad att få visa Mårten, hur litet hon åtrådde hans sällskap.

Mårten stod ett stycke nedanför trappan med ett tankfullt uttryck över sitt ansikte.

— Fröken Agnes! Vart går ni?

— Hem!

— Vänta! Vi får väl sällskap?

Hon stannade och vände sig om, så att hon stod ansikte mot ansikte med honom. Hennes ansikte var blekt, bröstet flämtade, och munnen nekade att få fram orden.

Men så kom det.

— Nej! Gå med den ni helst vill! Bry er inte om mig! Jag vet, att ni vill gå med en annan! — —

Tungan torkade i hennes mun, och hon såg honom rätt in i ögonen med en gäckande, kall blick — en blick, som skulle dölja allt, vad hon kände. Så svängde hon sig hastigt om och gick mot skogsstigen.

Med ett par långa steg var han i fatt henne, tätt vid hennes sida.

— Jag vill inte gå med någon annan, varken hem eller hit! Endast med dig. Det vet du!

Och han upprepade med underligt lugn, fast röst, ut för sig själv:

— Du *vet* det!

Orden slogo ned i henne som en splittrande blixt. Hon tyckte, att hela hennes varelse remnade. Hennes själ skakades i sina grundvalar som bergen vid en jordstöt. Hon -fick icke fram ett ord; hon stannade ett par sekunder flämtande, sedan fortsatte fötterna mekaniskt sin gång. Hela hennes inre var ett virvlande kaos.

Först hade det, innan han ens talat slut, i hennes bröst sprungit upp ett vilt, onämnbart jubel över att han brydde sig om henne. Men detta jubel slogs ögonblickligen till jorden av en än större fasa över att det var *så* mycket, *så* mycket. Som en eld hade ordet *du* svept sina lågor kring henne, men i följande sekund var det, som om blodet frusit i hennes ådror, av skräck och skam — skräcken över att de båda råkat in i denna bittra nöd, skammen över att ha drivit honom dit.

Hon stannade ett ögonblick, famlade med sin hand på hans arm, såg hjälplöst på honom med en blick, som tiggde om förlåtelse — förskoning.

— Nej — jag visste det inte! Jag visste det inte!

Han svarade ej.

Hon upprepade med långa stunders mellanrum med en entonig, förintad röst:

— Jag visste inte — jag kunde inte ana ...

Tankarna i hennes hjärna malde utan uppehåll sin tunga mäld — bittraste förebråelser mot henne själv, glödande skam, ångest för det, som nu måste komma, smärta över hans smärta. Men — också en rusig segerkänsla.

Varför hade hon då sagt dessa olyckliga ord, som framkallade hans utbrott! Varför hade hon känt denna galenskap, som nu drog in dem båda i sitt nät! Och hur kunde han i dessa kalla ord: »gå med den ni helst vill!» höra, vad hon kände? Hur hade han kunnat förstå? Ack — hon visste inför Gud, att hon aldrig anat, nej aldrig anat, att han känt detta för henne! Nej, förvissad hade hon varit om, att han bara ville uppoffra sig för henne. Men varför — varför hade hon skrikit ut dessa ord, som likt en kniv skuro av banden, som bundit hans tunga! Åh! Varför hade han inte gjort, som hon bad — gått till den andra! Då hade väl hennes smärta i den stunden blivit stor och mörkret djupt — men vad hade det betytt — en natts, en dags smärta? Sedan hade det läkts; sen hade hon fått frid — och även han! Men nu, nu voro de omringade av mörker, och mörkret skulle ej skingras.

I hennes själ vaggade smärtan, och hon jämrade sig tyst.

— Jag har fått det som jag velat, tänkte hon. Jag har själv drivit det hit. Men det *var* inte så jag ville. Inte så ... men nu är det här ... här, runt om mig. Han älskar mig — men jag älskar inte honom. O, djupa nöd ... o, mörker, mörker! Jag drev honom hit, drog honom hit med våld, och nu stå vi här båda — sönderrivna; ingen glädje mer, ingen återvändo. Gud kan inte hjälpa i detta — ingen kan ...

Mårten gick stum. Hans ansikte var märkvärdigt blekt och såg lidande ut, men samma kuvade lugn som alltid låg brett över dragen. Hon såg på honom från sidan, såg det sorgsna uttrycket i hans ansikte och förstod, att hon måste säga något. Han kunde inte få pinas längre! Hon trodde, att han gick där och föraktade henne, att han genomskådat hennes elände och kände henne som en oren. Skammen ville förinta henne.

Hon grep honom hårt i armen.

— Vad tror ni om mig?

Hon hade icke förmått sig att säga du.

— Vad skall jag tro? svarade han stilla.

— Åh — tro inte ont om migl Förakta mig inte! Tro inget dåligt — förlåt mig.

— Säg hur det är! Tala om allt! —

Hans röst var blid och barmhärtig.

De hade nu hunnit till ledet, där de för några timmar sedan sett på varandras ögon. Agnes såg sig omkring, såg ängen ligga i dagningens frysande ljus och himlen gråna. En enda klämtande ton från en skälla långt bort bröt genom tystnaden, och hon tyckte sig höra den klagande mollklangen från Kronbrudens vallhorn: »Hur ljuvt var det då och hur lett är det nu!»

Mårten började lyfta av ledet. Agnes stod bredvid honom med samma förtvivlade, bedjande blick som nyss. Hon hejdade hans händer och försökte tala.

— Jag ville inget dåligt, tro det inte! Du har blivit så mycket för mig. Jag förstår inte, vad jag själv känner. Men min själ våndas i mig, då du inte är hos mig. Jag ville bara ha dessa sommardagar. Vi hör ihop här ute, du och jag. Jag blev galen, då du inte dansade med mig; jag trodde, du älskade en annan ... Ser du, jag kan inte förklara för dig — inte heller för mig själv. Men bara i dig har jag ro. Det är syndigt att begära en människa så — då man inte kan ge allt ... Förlåt mig, jag ber dig! Hav förbarmande med mig. Förlåt, kära ...

Hon spejade in i hans ansikte efter försoning och hugsvalelse; hon räddes att skåda in i dess smärta och besvikenhet. Men hon såg intet av allt detta.

Hon såg endast hans ögon. De strålade som solen, de lyste som klara brunnar, fulla av eld. Hans ansikte var förklarat. Det var upplyst av ljus inifrån, som om en låga brunnit därinne och trängt igenom med sitt sken. Fast munnen var sluten, log den. Ett leende utan jordiskt stoft — själens leende, då den diktar en dityramb. Blicken omslöt henne med mild, mild glans.

Agnes försökte le mot honom, men hon kunde ej — ty hon förstod, att han älskade henne ... hur han älskade henne. Och hon förstod, att han trodde, hon älskade honom; och hennes ångest var förfärlig.

Men hon kunde icke säga honom: jag älskar dig inte. Inte nu. Då hade han blivit bruten, det visste hon. Då själen var lyft till flykt och såg de saligas ängder hägra — då kunde hon inte rycka vingarna av den och låta den falla blodig till jorden.

De stodo båda stumma. Han såg ej, vad som försiggick i hennes själ. Han lät endast sin blick vila på hennes ansikte och läste i dess bävande linjer bikten om besvarad kärlek. Dämpat ljöd sorl och stim av dansföljet ur skogsdjupet — allt närmare hördes rösterna. Det löste Mårten och Agnes ur deras förstening. Det tvingade dem att åter gå framåt. Dragspelslåt och höga skratt jagade dem nu framför sig.

Han tog henne i handen och drog henne hastigt in vid sidan av vägen, in i skogen, som sluttade ned mot stigen i en brant backe. De sprungo ett stycke in mellan buskar och stammar och kastade sig flämtande ner i mossan bredvid varandra, medan det första paret skymtade mellan träden och snabbt försvann utmed stigen.

Så bundo de åter på kvalens krans i saligt susande trädens skugga.

(*Ullman.*)

Agnes och Mårten lågo orörliga, tryckta ner i mossan. Det var inte längre från den lilla stigen, än att de vid minsta rörelse eller ord kunde röja sig för dem, som vandrade förbi där nere. Med långa mellanrum kommo de ur dunklet, par efter par eller en liten skock åt gången och drogo åter in i dunklet, utan att ana att strax bredvid dem två människor lågo dolda.

Det dröjde länge, innan hela följet kunde hinna förbi. Under dessa sakta krypande stunder sade Agnes och Mårten icke ett ord, rörde ej hand eller fot.

Agnes låg framstupa för att dölja sitt ansikte, för att gömma sig för Mårten, för gryningsljuset, för sig själv. Ansiktet vilade på skogsmarkens barr och mossa; men det var som mjukaste dun för hennes brännande panna och trötta ögon. Armarna hade hon slängt uppåt i samma riktning som kroppen. Hon låg där som en arkebuserad, som handlöst fallit framåt med hela sin tyngd.

Morgondoften från den fuktiga mossan och alla små bruna barr och kvistar, som steg upp mot hennes ansikte, kall och ren, var som balsam för hennes hjärta, den enda balsam i världen, som nu kunde bringa henne lisa — naturens egen förbarmande hälsodryck till en sjuk själ. Hennes händer smekte mossan med att blott trycka sig fast mot den, liksom bedjande om hjälp från jorden själv.

Om hon i denna stund vetat, att jorden skulle öppna sig under henne och begrava henne i sitt ras, skulle hon med tack och lov låtit det ske, viss att endast i jordens famn funnes fred; att där skulle hon få somna i en salig, drömlös sömn.

Mårten låg utsträckt på rygg med armarna under huvudet. Han blundade ej utan såg rätt upp mot himlen, som ovanför tallarnas grenar lyste med opalvit glans. Icke ett drag i hans ansikte bävade, de vilade i ett ljus av segerviss ro. Över panna, ögon och mun syntes något, som aldrig förr synts där — något frigjort; en källa, där isen brustit; ett träd, som för en enda vårnatts regn slagit ut sin första grönska.

Agnes darrade hela tiden som ett löv; kropp och själ, varje fiber i henne skalv. Hon försökte behärska denna kroppens svaghet, rädd att Mårten skulle märka, hur lemmarna riste som för köld. Men själens darrning visste hon, att hon ej kunde betvinga.

Hon var helt förbi av ångest över det, som skulle komma. Ty det stod klart för henne, att nu måste hon söka förklara allt för honom; taga honom ur tanken att hon älskade honom, så som han henne. Hon vågade knappt tänka tanken ut, att detta verkligen var tvunget att ske; nu genast, utan frist. Hon sökte utvägar åt alla håll men fann inga. Hon kände sig som en fisk, som råkat in i en ryssja och simmar runt, runt där inne, sökande efter utgången — men ingen finner. Men hon visste, att så som hon själv ställt det, hade hon ingen rätt att undfly, hon måste tvärs igenom.

Hennes förfäran växte. Det värsta var, att hon ej ens för sig själv kunde göra klart, hur långt hennes känslor för Mårten sträckte sig, var hennes kärlek började och slutade. Men ett hade hon klart för sig: hon älskade ej så som han.

Hon gjorde upp med sig själv att enkelt, utan att dölja eller försköna något säga honom allt, hur hon känt och tänkt, varje länk sådan hon såg den. Det enda hon nu kunde ge honom var sanning. Det var hennes första plikt, fast den var förfärlig. Det var att rycka upp allt hopp hos honom, ja, än värre, slita undan hans ideal, blotta sin uselhet och säga: se — sådan är jag; så har jag känt! Jag har brunnit för dig, men din kärlek kan jag inte ta emot! Jag åtrår dig men måste förkasta dig! Det var som att ge honom ett klubbslag över ögonen, dessa ögon, som just nu fyllts av ett ljus, med vilket de aldrig förr brunnit; just nu, då hans första kärlek gått upp.

Hon kände sig som en bödel; men det fick lov att ske — lov att ske!

När det sista paret gått förbi där nere och deras röster dött bort mellan bergen, satte sig båda upp.

De sågo ett tag på varandra. Undrande, stilla. Hon vände bort sitt ansikte och jämrade sig tyst.

Åter vände hon sig mot honom; en trött hopplöshet låg över hela hennes gestalt, där hon satt med händerna i knäet och tafatt kramade en bit mossa.

Hon ville ta sig samman och tala till honom, men det var, som om alla tankar virvlade bort, fick hon fatt i en, slets den genast ifrån henne av en mörk vind och kastades långt ut i rymden, där den försvann. Alla ord, som hon sökte, föreföllo henne främmande, förhatliga, endast tillkomna för att vanställa, vad hon behövde uttrycka.

Då hon förstod, att han blott väntade på dessa arma ord, hurudana de än skulle bli, störtade hon sig blint in i virveln och lät tankarna komma och andra följa dem utan att fråga efter, vad de kunde förklara — endast i behov av att få bikta och stå till svars. Hon stirrade än ned i sitt knä, än ut mellan tallstammarna, som omsveptes av grått ljus, dagbräckningens kalla dimma.

Mårten vände sig ibland mot henne och såg på henne men satt mest med blicken ut mot ett obestämt fjärran.

— Du kan nog aldrig förstå, men du måste höra på mig. Hur skall jag kunna förklara, då jag inget själv förstår ... Ditt hjärta är så klart; mitt är så stormigt och grumligt. Men jag skall säga dig sanningen, sen gör allt detsamma ...

Jag minns, då jag såg dig första gången, på trappan till er stuga. Vad jag genast tyckte om dig — vad du var vacker! Jag tänkte, att det syntes du kom från havet ... Du vet inte, du vet inte, hur väl jag kan se allt för mig, och hur det kändes i mig.

Hon vände sig plötsligt mot honom och tog om hans huvud, såg på hans ögon och satt sedan igen som förut.

— Du vet inte, vad dina ögon är för mig. De har uppenbarat en värld för mig — så fri och så blå! När jag inte ser dem, har jag ingen ro men bara längtar att se dem. Det är inte för att de är vackra — det är väl ingenting ... men för vad de säger.

Och aldrig glömmer jag heller en gång, då du kom hem från seglingen — den kvällen du minns, då allt var så rött — himlen och vattnet och berget. Så du log då mot mig! Du 1er så sällan — men vet du, då tänker jag alltid på en soluppgång över klipporna härute ... Ditt leende är det vackraste jag har sett.

Hon såg på honom och såg, hur det bävade kring hans läppar, där han satt liksom ensam med sig själv i glömska av henne och lät blickarna följa ett litet morgonmoln i söder, som drog ut mot havet.

— Ja — allt det här är ju bara något yttre ... fast, vem vet ändå! Allt det där hade aldrig kunnat berusa mig, om inte det lyst inifrån — av din själ ... Det ser alltid ut, som om du gick och bar på något ljuvligt — något helt för dig själv. O, vad jag avundades alla, som du talade med — alla de dina, alla här, som kände dig. Jag tyckte, att det borde vara bara för mig, allt det där du bar inom dig ... Och ju mer jag har sett av det, dess mer vill jag ha! Just det, att det är så oåtkomligt, gör mig rasande ... Varför är du så oåtkomlig, Mårten? Varför, varför kunde du inte ge mig lite mera fritt — då hade jag aldrig behövt hungra så här, som jag gjort — då hade allt varit så annorlunda, Mårten, Mårten!

Hon tog hans hand och försökte få honom att se på henne. Men han rörde icke sitt huvud, såg endast på det lilla molnet i samma oåtkomliga lugn, som om han icke hört, vad hon sade. Pannan var ljus, uttrycket strängt slutet. Men hon kände, hur hans hand tryckte hennes till svar, som om blott den förnummit hennes ord.

— Jag ser det nu med, Mårten. Hör du mig inte? Du ser så underlig ut ... Tänk, att andra inte ser det! För det förstår jag, att de inte gör — de ser så lite, vad som ligger bakom. Men jag vet, att jag aldrig sett det uttrycket hos någon annan, ens för en kort stund ...

Hon satt tyst en lång stund. Ett utdraget pip hördes inifrån skogen, ett pip, som med jämna mellanrum ljudit, medan hon talat, men som hon först nu tycktes uppfånga. Det ljöd så klart och ensamt som endast i gryningen en fågels läte kan göra. Hon tyckte, att det lät så vaknande, vilset, som hon själv förnam sig; också hon talade utifrån en stor ensamhet till en annans ensamhet.

— Att jag kände så där för dig — det gjorde ju inget. Hur skulle jag annat kunna förresten?... Det låter så dumt och fattigt att säga, att jag började älska dig, för att du är god och ren och sann och manlig — men det var också helt enkelt så, inte det ringaste konstigt. Alla beundrar dig. Aldrig får jag nog, aldrig, aldrig nog, då du talar, och jag får heller aldrig nog av att höra andra tala om dig — om din barndom, om allt. Och vet du, då du talar om de enklaste saker, så kan jag hissna, det är, som om jag stod bredvid ett stort djup, som suger. Och så känner jag mig så barnslig och ynklig och omogen. Men du är så stark, och du förstår allt, du har sett allt ...

Hon kände åter tryckningen av hans hand, men hans ögon sågo mot samma luftiga rum borta över tallarnas kronor. Då drog hon sakta undan sin hand, utan att han tycktes märka det.

— Du är så hel, du! Du är så lugn och går så rätt fram! Och jag är så kluven och orolig. Sen jag såg dig, har jag känt så lite ro — o, så sällan — utom då jag var med dig.

Mårten, Mårten, varför drogs vi mot varandra? För du brydde dig också om mig. Vi måste på något vis höra samman. Aldrig, aldrig kan du ana, hur stolt jag är över din vänskap — nej ... aldrig ana. Men jag vet, att jag alltid känner det som en *nåd,* då du talar till mig, då du söker upp mig. Allt inom mig kommer till ro, då du är hos mig. Då jag är med dig — o vad jag är lycklig — lycklig ...

Mårten vände sitt ansikte emot henne och såg på henne, frågande, spörjande.

— Åh — Mårten, nu kommer något, som jag aldrig kan förklara, och som jag aldrig förstår. Nu kommer det, som är så förfärligt — åh, så förfärligt: Jag älskar dig inte — jag har dig kär, men jag älskar dig inte. För jag kan aldrig tänka att bli din — jag skulle aldrig kunna ge allt ... Det är något, som fattas. Vad — vad? Säg mig — hur kan det vara så? När jag inte har dig hos mig, så ropar allt, allt i mig efter dig, och när jag inte får det, så riktigt skriker jag ... men när jag får det, då vill jag inte ha det — eller kan inte ta emot. Det är för mycket för mig, då jag får det så. Ibland har jag darrat, så rädd har jag varit, för att du skulle komma mig nära på minsta vis. Jag blev kall som is, då jag tyckte, att du gjorde det. Men det förfärliga är ju, att jag velat båda delarna, att jag inte har kunnat styra mig själv, inte hejda mig. Jag har inte kunnat rå för det, jag har varit som en månadsrasande — utan frid då du var borta. Men då du bara kom och var hos mig, då var det, som om jag ägde allt. Vet du, då jag läste i bibeln: »Min själ väntar efter dig mer än väktaren efter morgonen, ja, mer än väktaren efter morgonen» — då var det bara på dig jag tänkte!

Så nu ser du, vad du var för mig — vad du är. Här ute hör vi samman ... men bara här. Jag kan inte mer, Mårten — jag kan inte ...

Hon tystnade. Mårten satt länge stum och såg framför sig.

Då Agnes såg på hans ansikte, förskräcktes hon över sitt verk. Ögonen voro dunkla och mörka, nästan utan liv. Om icke smärta är liv.

Han andades djupt ett par gånger. Så kommo orden stilla.

— Jag ska säga dig, hur jag kände. Jag älskade dig genast. Du gav mig allt, allt jag ville. Jag såg nog, att du höll av mig — annars är man inte så mot en man, som du var. Förstod du inte, att jag höll av dig? Hur kunde du låta bli att se? Du är ju av hög samhällsklass — du tror väl inte, att jag inte ser skillnaden emellan oss. Men jag tänkte arbeta. Jag har ju min examen ... och så kommer jag in i lotsverket. Jag kunde ju inget säga, så som det nu är, så som jag nu har det. Det förstod jag. Men jag trodde du skulle vänta på mig. Vi är ju unga ... Varför trodde jag fel? Hur skall det nu gå? — — — Och kära — hur kunde du tro så galet om mig?

Han vände sig mot henne och smekte hennes händer.

— Om du visste, hur jag har längtat efter dig i var stund. Det var så för mig också, ser du, att jag bara hade det bra hos dig. Men inte kunde jag visa det, mer än jag gjorde ... I natt vid dansen tänkte jag bara på dig — inte ett ögonblick på någon annan ... du ska inte tro det — inte tänka så barnsligt! Men de andra hade märkt något på dig förra gången. De hade ju också sett, hur mycket vi höll ihop. Så skämtade de om det ett par gånger — och det ville jag inte. Jag hade beslutat mig att bara dansa två danser med dig. Jag trodde du skulle förstå. Och så bad jag Helmer se till, att du inte fick tråkigt, att han lite skulle ta hand om dig ... Och så dansade jag ett par danser med Blenda. Men jag ville inte dansa mycket — hade ingen lust, då det inte var med dig. Vi gick ut i stället och språkade. Hon var ledsen, hon också, för hennes fästman är inte att lita på; hon tror, han håller på att glömma henne för en annan ...

Hon svarade inte genast men sade så med trött röst:

— Åh, Mårten, Mårten, varför skulle detta ske? Hur skall du kunna förlåta?

— Ja — det är som det är ... Jag älskade dig — jag gör det än. Jag förstår dig inte riktigt — men jag känner du håller av mig. Det får vara som det är ... det är väl så menat — — —

Han lade sig ner på marken igen och gömde ansiktet i händerna. Han låg länge alldeles tyst och orörlig. Agnes satt och strök hans hår med en skälvande hand. Hennes hjärta värkte i henne, det klagade och ropade.

— Detta är det yttersta ... djupare kan inte nöden bli — klagade hon för sig själv och vred sig i vånda.

Då lade hon sig ner bredvid honom, lade armarna om hans hals och drog hans huvud intill sitt. Han lade sin arm omkring henne och såg upp. De kysste varandra och smekte varandras kinder som två sorgsna, ensamma barn, som söka trösta varandra för att de gått vilse. De voro två, som ledo mycket hos varandra och genom varandra. Hon kunde inte gråta — tårarnas källa var förtorkad genom den ångest hon kände. Men hans sorg var av annat slag, större men ej så bitter, och några tårar löste honom från det bittraste.

Länge lågo de så. De glömde tid och rum, fullkomligt bedövade av smärtan.

När de reste sig och kommo ner på vägen, var det redan ljust, och solen skulle strax gå upp. Luften var isande kall, kall på det särskilda vis, som den är i dagbräckningen. Ur buskar och från marken pepo vaknande fåglar, kvittrade ut sin glädje mot soluppgångens ljus. Myggorna dansade i täta svärmar, och vingarnas surr lät så klagande tunt.

Gång på gång måste de stanna på vägen och se på varandra, söka varandra i blickar, varsamma smekningar och långa kyssar. Allt vad de känt under den gångna sommaren av obotlig längtan, av oro och ömhet fick nu sitt utlopp. Det kom enkelt, utan skygghet men med smärtan som en ständig hämsko, som ett överskyggande memento mori! De fingo nu för ett par korta timmar vila i varandra, utan tanke på vad som skulle komma av skilsmässa och ve. Hans händer ströko hennes hår, ömmare än en mor smeker sitt barn.

De gingo ett stycke och stannade så åter, åter och åter.

De satte sig ned vid vägkanten, orörliga, höllo bara varandras händer. Så vände de sig mot varandra, närmade ansiktena sakta mot varandra och kysste varann.

Men ofta stannade det vid att blick sjönk i blick och de förlorade sig för minuter i ögonens källor, sänkte sin sorg däri och funno svalka.

När de hunnit till en öppning åt havet, sågo de, att solen skulle gå upp i nästa ögonblick.

Havet låg som flytande bärnsten, och morgonbrisarna dansade däröver i lätt flykt. Stora, gula moln seglade vid horisonten, som lyste som vid en brand. Men högt uppe var himlen flammigt gul och vitblå, spröd som glas, hög som evigheten. Havet brusade tyst. Små vågor lekte kring grunden och glänste som kopparbubblor.

Sjöfåglarna skriade, och solen rann upp.

Det var som stora portar slogos upp, och de sågo himlens härlighet spruta ut i lågor och tungor av eld.

De stodo hand i hand och sågo mot öster. Fyren syntes därborta som ett svart sjömärke mot det gula. Strandrågen vid deras fötter lyste förgylld — några tovor, som förirrat sig långt upp på land.

Över vattnet ljödo de första årtagen långt ifrån. Någon som rodde till mjölkning.

Det ekade ut med ett dunkande ljud, var gång årorna slogos mot tullarna i långsam, bestämd takt.

Agnes drog sin hand ur Mårtens.

— Det är morgon redan — vi måste skiljas.

Han höll henne fast och såg på henne än en gång.

För första gången betraktade de varandra vid fullt dagsljus efter dessa smärtans timmar. Bådas ansikten hade ljusnat men voro alldeles bleka i morgonkölden; ögonen strålade av skygg tacksamhet. Han släppte henne åter.

— Vi ses väl inte mer — det är bäst så. Du far i morgon bitti. Jag skall försöka hålla mig undan ... Säg — du kan aldrig ... aldrig? Får jag inget hoppas?

Hennes blick mörknade åter, och ansiktet blev trött.

— Nej — jag kan aldrig ... hoppas inget — käraste! Och förlåt ...

Han skakade på huvudet.

— Jag har inget att förlåta. Var inte sorgsen! Jag skall nog reda mig — kära.

— Försök att glömma! Lova att du gör!

— Nej — det kan jag inte. Det går nog inte. Men var glad ändå ... Tänk på mig ibland. Vill du?

— Om jag vill! Du är min vän för alla tider. Jag glömmer dig aldrig — o, jag har dig så kär!

Hon slog armarna om hans hals och kysste honom på pannan, på ögonen och sist på munnen. Han tog om henne och lyfte henne upp emot sig. Höll henne så en kort sekund och satte ner henne igen.

— Nu — Agnes, farväl! Och tack, tack!

— Farväl — lev väl! Lev väl, min vän! Gud välsigne dig!

Han vände sig om och gick bort mot klippstranden.

Hon stod kvar och såg efter honom, väntande att han skulle se sig om. Men han vände sig icke om till en sista hälsning.

Hon såg honom försvinna, svart mot de strålande skyarna, som smälte i guld. Hon ville ropa honom tillbaks, hon ville skynda efter; men hon vågade ej. Hon började långsamt gå mot hemmet.

När hon kom fram till villan, gick hon försiktigt, så att hennes steg ej skulle höras. Hon skakade av morgonfrossa, och hon tyckte, att hon gick naken, hjälplöst utlämnad åt en obarmhärtig dag. Hon lyssnade spänt åt alla håll för att kunna dölja sig, om någon människa skulle vara i närheten. Men allt var tyst. Blott nerifrån sjön hördes steg mot bryggan och slammer av några, som gingo i båt. Så dunkade årorna i tullarna, och ljudet fördes längre och längre bort.

Röken steg redan upp ur Sjöstugan, där morgonkaffet kokades. Långt från skogarna, från väster och söder hördes skällorna. I svalboen kring villans alla kanter hördes ivriga, fina pip, och en svala skar luften med en gäll vissling.

Det var dag nu — full dag. Agnes såg på sitt ur, men det hade stannat och visade ännu på tre. Hon mindes stunden hon rös till vid tanken, men log så ett trött, lyckligt leende. Hon kände, hur i hennes själ spred sig som ett rosigt skimmer av den morgonrodnadens stund hon nyss upplevt.

Hon drog av sig skorna och smög tyst upp för den knarrande trätrappan, genom köket och Tildas rum. Tilda

vred sig i sin bädd, då Agnes andlös gick över golvet och öppnade dörren till sitt eget lilla rum och lika försiktigt slöt den. Där föll hon ned på den vita bädden och låg stilla. Utan att tänka, känna eller drömma låg hon så i halv dvala.

Efter någon timme tog hon samman all sin viljekraft och klädde av sig. Hon sjönk genast in i en kort, tung sömn.

Och med en känsla av tomhet och yrsel vaknade hon till den dag, som hon redan sett uppgå.

*

Hela dagen arbetade Agnes för brinnande livet med packningen och hade tusen bestyr, som hon tog på sig för att få timmarna att hasta och för att döva sin egen oro. Hon hade en enda tanke: den att komma i väg, att komma utom syn- och räckhåll för allt det, som fanns omkring henne. Hon såg mot Stockholm som mot en fristad, en hamn, där hon skulle vara i skydd för brännande sol och skakande storm. Icke ens så långt behövde hon i tanken sträcka sig för att finna fred. Hon visste, att blott hon väl vore på båten, blott den ångat ut från bryggan och lagt en väg av vatten mellan henne och Ytterön, skulle det bli bättre. Ty då skulle hon icke som nu begära det orimliga — att åter se Mårten.

Ty det var verkligen så; hon ertappade sig gång på gång med att längta till honom, begära blott ett kort avsked till; blott en blick, en sista handtryckning. Hon hade hjärtat bräddfullt av ord, som hon aldrig fått säga. Hon såg klart allt, vad han gett henne, och allt, vad han förlorat genom henne. Och hon längtade att få säga något utöver det fattiga hon sagt i natt, ge honom något att leva på.

Hon arbetade, så att armar och huvud värkte, med packlårar och sängklädessäckar och unnade sig ingen ro. Dagen måste ju en gång gå, tänkte hon, blir bara klockan tio i kväll, så är det ju omöjligt, allt fåfängligt hopp är ju ute — och då blir jag lugn.

Allt efter som dagen led, växte det upp till oväder därute. Den gula soluppgångens hektiska flammor hade lovat storm. Och med nordostlig, byig vind drevo blågrå moln med stark fart över himlen, som grånade och tycktes sjunka.

Havet var stålgrått och brusade tungt. Små vita, oroliga kammar lyste på eftermiddagen på varje vågtopp.

Redan tidigt på aftonen var allt arbete undangjort. Agnes hade gått för att säga adjö i stugorna, blivit bjuden på kaffe och försökt dröja så länge som möjligt på vart ställe. Hon höll innerligt av dessa människor och hade denna kväll en underlig, lönlig känsla av det band, som nu knöt henne till dem, som gjorde henne till deras anförvant, till en av dem. Men på samma gång kände hon kanske mer än någonsin den skiljande gränsen. Och hon tackade Gud, att hon handlat, som hon gjort, och ej låtit sig förblinda av kärleksrusets yrsel. Hon kände sig åter lätt och fri, viss att det plågande hon förnummit under denna dag nu skulle lämna henne.

Då hon kom hem igen, var klockan nyss åtta.

Nu började i hennes inre en kamp mellan förnuft och begär. Allt, som var klart, ljust och fritt i hennes själ, reste sig upp mot denna dunkla längtan, som ville driva henne ut att söka upp Mårten till ett farväl, som redan var gjort. Hon insåg tydligt, att det vore orätt av henne att åter röra vid honom och komma hans hjärta att blöda, nu då det kanske fått lugn. Hon kände djupt sitt ansvar inför denne man, som hon dragit in i lidelse och lidande utan att kunna hugsvala. Och därför blev kampen så våldsam. Ty all hennes längtan sträckte sig mot ett enda möte till — hur kort som helst, men bara få se honom, höra hans röst, se hans ögon — en gång till.

Hon tog sin bibel och läste några av Davids psalmer. »Klagosång i svår anfäktelse» och »Bön av en olycklig, då han var bedrövad och inför Herrens ansikte utgöt sitt bekymmer». Och hon läste orden med brinnande själ, sträckte sig till Gud efter den hjälp, som hennes förnuft och vilja ej förmådde ge:

»Rädda mig ur dyn, att jag icke må sjunka utan bliva räddad från dem, som hata mig och från vattudjupen, att vattusvallet ej fördränker mig och att djupet icke uppslukar mig och att brunnen icke tillsluter sitt gap över mig ...»

Och vidare, med ljud av härdat stål, med ljud av breda vingar, som höja sig mot friheten, trädde de mäktiga orden fram:

»Hjärtligen kär haver jag dig, Herre, min starkhet, Herre, mitt bergfäste och min borg och min räddare, min Gud, min klippa, på vilken jag förtröstar, min sköld, min fästnings torn och mitt beskärm — — — Han utsträckte sin hand ifrån höjden och drog mig upp utur väldiga vatten.»

Ur »väldiga vatten» kände hon sig dragen och prisade den Gud, som åter gett henne styrka och frihet. Hon hade känt sig inringad och svag, rädd för sig själv och de nedbrytande makter, som hon anade funnos därinnanför — ja, mer än anade — som hon redan lärt sig frukta. Hon gick ut för att känna stormen kring sig och känna sig styrkt av höstkvällens mäktighet. Och då hon kom ut på klipporna, tänkte hon på en liten vers i en liten sångbok, som flickorna hade, då de sjöngo till guitarr. Den stod visst också i psalmboken;

»Älskar barnet modersfamnen, strävar dagakarln till ro, trötta skeppet in i hamnen, rädda duvan till sitt bo — — —»

Ty just så kände hon inför naturen — där var modersfamn och viloställe, där var hamn och bo.

Hon gick ner mot stranden, ville än en gång sitta på de yttersta stenarna, där hon suttit kvällen förut och jublat »an die Schönheit» — kvällen förut — så gränslöst fjärran, som den låg; hela världen hade ju störtat om sedan dess!

Då hon svängde in på klippstigen, stod Mårten framför henne. Hon fick icke fram ett ord, bara såg på honom. Han tog hennes händer mellan sina i ett fast, feberaktigt grepp.

— Jag tänkte gå till dig. Jag längtade så. Vi måste få ett avsked till. Agnes — jag har tänkt på dig hela dagen. Kom med mig och var en stund hos mig ...

Hon gjorde en sista svag ansträngning inom sig att neka. Men hon nändes ej ta ifrån honom detta, som han bad om. Hon visste själv, vad det var att längta, och hon förstod, hur allt överröstande hans längtan måste varit, då han kunnat förmå sig till detta, han, som aldrig annars svikit ett beslut.

— Ja, ja ... jag går med dig. Låt oss gå in i Lövängen, där är så stilla.

Hon gick framför honom längs dikesrenar och lövgångar.

— Ack, så du springer — som en liten ekorre! sade han.

Hon stannade vid sidan av en lång gång med överskyggande täta buskar av al, pil, småbjörk och hassel, som prasslade och böjde sig för kvällsstormen. Därinne var det som lövsal vid lövsal med mjukaste gräs på marken. Grenarna sträckte sig ut över vägen, hängande ner, så att man utifrån inte kunde se dit in. Där böjde hon sig ner, lyfte grenarna för honom och kröp själv efter. De gröna, susande gardinerna släpade åter på marken.

De lade sig ner i gräset, stilla sida vid sida. Hon lutade sitt huvud mot hans bröst, han höll lätt om henne med

ena armen och med den andra handen om hennes huvud. Så lågo de utan att tänka på minuter och år, vilade i varandras närhet, voro lyckliga i de korta stundernas fred. Vad som varit och vad som skulle bli — allt var utstruket.

Stormen gick stark i trädkronor och kvistverk, och runt om dem ljöd det dova larmet allt mäktigare, steg allt mörkare från skakande träd och vaggande buskar. Alla blad riste och prasslade, varje gren gungade suckande fram och åter. Ett tungt dån av strandvågor nådde fram till dem. Men där de lågo, var det stilla, fastän allt omkring dem brusade och skälvde.

Då grenarna ovanför dem ibland åtskildes av blåsten, sågo de mellan lövverket en stormig himmel, där höstens nattmoln sopade fram under gnistrande, glesa stjärnor.

Allt, som hos dessa två människor sökt vartannat, fick under en flyende timme hamn. Han begärde icke mer, icke heller hon. De togo denna sista stund som en nådegåva.

När de reste sig, var det alldeles mörkt. Mellan de sönderslitna molnmassorna, som jagades mot väster, kunde de se Karlavagnen flamma för att åter släckas av moln. Men Kronan och Lyran lyste i ohöljd klarhet, icke en flik av de stormsvepta skyarna rörde vid deras strålande stenar. Hela luften var fylld av höstens första, väldiga brus.

De gingo vägen tillbaks, hon före, han efter. När de kommo till skiljevägen, där de måste taga farväl, tog han fram ett litet vitt paket och räckte henne.

— Tag det här — jag har inget annat att ge dig, men tag det som ett minne. Det är en liten flaska Floridavatten — jag köpte det där ute. Kanske tycker du om det.

Medan han talade och hon mekaniskt tog paketet i sin hand, fäste han en liten porskvist i hennes skärp. Doften väckte ett dunkelt minne hos henne, men innan hon hann göra klart för sig själv varifrån, hörde hon hans ord avlägset, liksom omedvetet framsagda:

— Jag plockade den åt dig på det stället, där du och jag låg i natt uppe i skogen ... Kära, farväl, farväl! Får jag skriva?

— Visst får du skriva. Jag är ju din vän och du är min vän. Säg?

Hon såg, att ordet vän gjorde honom ont.

— Jo, sade han stilla. — Farväl då, Mårten; jag skall be till Gud för dig. Han log. Över hans ansikte drog ett hastigt leende, vemodigt, nästan bittert.

— Tror du det hjälper?

— Ja, ja! Gud hör oss. Men han vet bäst, vad han själv vill ge.

— Ja, kära, på det viset kan man ju alltid be — om Gud ändå bara ger efter behag.

— Ack, Mårten! vi har så mycket mer att tala om — varför är sommaren slut?

— Det är väl, att den är. Nu är det slut med allt. Nu är det höst. Du reser. Jag skall arbeta och tänka på dig ... och försöka glömma. Farväl!

Hon stod åter ensam kvar.

Stjärnor flammade och slocknade däruppe, och luften och träden suckade för nattens storm. Med ett

namnlöst vemod men också med ett förunderligt lugn gick hon hem.

Det lilla paketet lade hon under huvudkudden. Hon ville inte öppna det förrän någon gång i Stockholm.

II

Jag sörjer att kallt och rått i hjärtat redan sakta det mörknar över din bild. Jag sörjer att hjärtat läks.

(*Ekelund.*)

Man var inne i september. Dess tre första veckor hade gått.

Efter de sista augustidagarnas störtregn hade allt klarnat till höstens ro och renhet. Dag efter dag hade stigit som en sång, en klarhetens hymn. Ogrumlad och skär bräckte morgonen, hög och än mer klarnad dog kvällen bort.

Stockholm badade i evigt silverljus och molnfri blånad. Varje hus lyfte sina tak och fasader i solsken och höstbrisar, som med fjärdarnas och havets friskhet ständigt drogo från öster. Varje gata och gränd var fylld av den genomskinligaste luft, vars klarhet började ända nere vid gatstenarna och dammet för att sedan allt mer genomträngande och intensiv omstråla kyrktorn och spiror, vila under skinande, flyktiga cirrusstrimmor och lyfta sig till en omätlig, hissnande höjd över den vattenomgärdade, guldgnistrande staden.

Mälarvattnet, Strömmen, Nybroviken och Djurgårdsbrunnsviken gnistrade från tidiga morgonen till sena kvällen i flammigt silver och blått, och bruset från Norrström och sorlet från de andra vattnens små böljor steg levande friskt upp genom kyliga rymder. Kring Södra bergen skälvde höstljuset ständigt som hög musik, pärlvitt, blekblått och gyllenvitt. Och alla ilande ångslupar och långsamma pråmar och skutor tycktes göra sin färd på lek eller på väg till fest med ett frusande svall av silverblå luft och silverblått vatten kring bogen.

Agnes satt hemma i salongen vid den öppna balkongdörren och sydde. En bred, vit tyllgardin låg i hennes knä och bredde sig i luftig rikedom över hennes fötter långt ut på golvet. Hon fäste med fin tråd ihop några små hål i den handbroderade tyllen, som hon försiktigt höll utspänd över ena handen.

Förmiddagens klara septemberdager fyllde det stora rummet med en befriande, ljus stämning, den sällsamma stämning av festlig svalka och högtidlig fred, som endast i september överflödar i en stadsvåning, där sommarens kvalm och ensamhet luftats ut, och där hösten och det begynnande arbetsåret ger nytt liv åt varje ting.

För två av de höga fönstren hade hon redan hängt upp gardinerna, lätt draperade på ett sätt, som modern en gång lärt henne. Det tredje fönstret i rummet väntade ännu naket och ljusuppfyllt på sin vita tyllkrans, med trappstegen och den förgyllda kornischen uppresta som skelett mot rutan.

Gardinerna för det mellersta fönstret fläktade i vågor ut och in. Öppet ända ner till golvet ledde det ut till en lång balkong med stenbalustrad och urnor, i vilka några pelargonier höjde sina lackröda blomvippor. Nedanför sträckte sig Valhallavägen i sin vanliga ro; endast några enstaka fotsteg ekade från stenläggningen, och skramlet av en kärra dog bort i någon tvärgata.

Friska vinddrag från Gärdet ströko in i salongen och lyfte gardinerna; de sträckte sig fladdrande inåt för att sedan sakta sjunka tillbaks, så ett ögonblick sugas ut genom balkongdörren, innan de åter i ostörd stillhet

hängde sina lätta veck rakt ned.

Stundtals fördes en stark lukt av gräs och jordig mark dit in. Några bleka höstrosor doftade syrligt från ett par glas på divansborden.

Agnes lyfte ibland ögonen från arbetet och såg ut. Hon lät klarheten därute liksom fylla blicken. Under sömnaden lyssnade hon till alla ljud, som hittade väg dit upp och bröto det stora rummets tystnad.

I den höga septemberluften, som guldskimrande och blå lyfte sig likt en kristalldôm över staden, hördes alla ljud så klart, även de mest fjärran, men brötos lika snabbt, som vore de spröda, klingande glasstycken. Sparvpipet nerifrån alléns lindar steg stundtals till en gäll kör, som i sin vassa tunnhet och iver påminde om gräshoppornas spel i augustis hö — blott helt fritt från den lidelse och hetta, som blommar under hundstjärnans röda flamma. Från Kaknässkogen hördes hela tiden en ivrig skottväxling, än smattrande hård, än mullrande som dånet från en kägelbana. Då och då trängde ljudet av snabba, galopperande hästhovar in genom balkongdörren. Hovarnas slag mot dammiga vägar och torrt gräs steg så triumferande fritt i höstluftens ro, dog bort, närmade sig och dog åter bort över Gärdets gröna vidder.

Agnes satt och tänkte på, att ingen i världen väl skulle kunnat misstaga sig på vilken månad, som nu gått in, finge han blott se ut från balkongen däruppe och känna Gärdets luft och vindar strömma mot sig.

De gröngrå vidderna därute med kullarnas vågor skimrade i en druvas dimmigt brunblå färg, genomsprängda, övergjutna av matt, darrande silver. Under en klingande, hög luft, hård som is, där allt tog etsad kontur, brann likväl detta förunderliga, druvblå, druvbruna sken från träd, buskar, gräs och alla kullar i mjukare tongångar än någonsin vår eller sommar kunnat frambringa. Och alla dessa underligt klara, fjärran ljud, som tycktes stiga rätt upp mot etern; detta solsken, som icke värmde, icke gjorde orolig och matt, blott strömmade som ett friskt källsprång, själva freden i rummen, freden i hjärtat, en helgad, välsignad vila, så oförlikneligt helgjuten och enkel allt talade om stolt, nyfödd höst.

Alla dessa dagar efter hemkomsten från Ytterön hade för Agnes präglats av septembers lugn och klarhet. Som utstrukna voro nu all trånad och otillfredshet, all tung oro och hetsigt livsbegär. Allt gick i det silverskimrande ljusets tecken, skred fram i handling och lyckligt arbete. Stadens natur — dess gator, torg, parker och omgivningar hade nu intagit den plats Ytteröns hällar och stormslagna stränder nyss behärskat i hennes hjärta, intagit den så helt, att ingen konflikt eller smärtans ryckning kunde förnimmas där. Minnet av den gångna sommaren med allt, vad den gett, låg som en dold skatt i själen, en krafthärd, spridande liv och styrka till hennes väsen.

Och när detta minne gjorde sig klart förnummet, kom det ej längre som en sinnesskakning, ej som en skälvning av längtan eller ens som ett försjunkande i det, som gått. Det kom som frisk, stark blåst, som bar utåt, det kom bara helt enkelt som solskenet från septemberhimlen och göt frid och sällhet in i själ och sinnen.

Alltsedan den stund, då Agnes hört stadens klockor ringa och sett solskenet över regnskyarna, då hon stod på båtens däck, ännu med skärgårdens blåst i håret och havets brus som en dyning under alla förnimmelser — ända från den stunden hade hon varit löst från den väldiga makt, som så hänsynslöst bundit henne till marken — och till en människa.

Hon hade ju vetat, att det skulle gå så; hon hade längtat till denna frihet, då allt därute på Ytterön skulle tona i ett ackord, icke brutet av ropet efter en del av det hela. Nu levde hon icke längre av minnet, så som de göra, som intet annat ha att leva av. Men i henne levde det. Sommarens liv stod likt ett vårdträd i själen, skuggande, skänkande vila med sitt ljuva sus och fred under sina allsmäktiga grenar.

Klockan i salen slog ett.

Agnes höll upp gardinen mot ljuset för att se, om hon kunde upptäcka någon skada i tyllmaskorna. Gräsdoften nerifrån Gärdet och doften av gatans lindar svepte höstfuktig och frisk emot henne därinne i rummet. Hon lät förnöjd gardinen åter vila i knät, då hon sett, att den var väl lagad. När dessa gardiner voro uppsatta, skulle hon gå in i sitt rum och förbereda sig till morgonens lektioner.

Dörren öppnades och Tilda stack in huvudet:

— Mårten Olofson är därute — jag får väl be honom gå in hit då?... Herrarna är ju ute.

Tilda försvann.

Agnes hade fått som en stöt av orden.

De hade i denna stund trängt in till henne som från en avlägsen värld, från vilken hon intet bud väntade — eller önskade. På mindre än en sekund hade hon sprungit upp och stod mitt i rummet. Saxen i knät for med en klingande skräll långt bort och borrade sin ena udd i golvet, stod där darrande ett tag och föll sedan ner. Hon stod med gardinen snärjd om fötterna, trampande mitt uppe i de sköra tyllvecken utan att märka det. Hon var alldeles bedövad, nästan utan tanke och förnimmelser. Händerna hade farit upp till kinderna, tryckte sig hårt mot dem för att behålla blodet kvar, blodet, som tycktes vilja rinna bort ur dem och ned mot hjärtat. Hon erfor för ett ögonblick samma våldsamma sinnesskakning, som åsynen av Mårten gett henne flera gånger under sommaren. Hon skakades av tanken att åter se den man, som varit henne så nära, haft hennes hjärta så helt. Men denna känsla tornade emot en annan lika stark — rädslan av att veta sig icke kunna ge det han kanske begärde eller ens det hon själv skulle känna som sin plikt att ge; rädslan att inte nu kunna möta upp till den samvaro, som förestod med en man, som hon själv icke önskade högre än att möta naturligt och varmt som förr.

Dessa känslor, som likt två åskmoln slagit samman om henne, betogo henne för en kort stund varje redig tanke eller vilja till handling.

Och det, som stannade kvar, var något av vad den fåvitska jungfrun måste ha känt, då hon yr och trött störtade upp i mörkret med sin tomma lampa, medan ropet: Brudgummen kommer! steg allt högre där ute i natten.

Hon hörde de välkända stegen komma genom korridoren från köket, in genom tamburen mot salongen. Hon böjde sig över gardinen och började samla ihop vecken och släta ut dem, men fullständigt mekaniskt, med hela sitt medvetande riktat mot det, som skulle komma.

Stegen stannade lugnt och fast i den öppna dörren.

Hon reste sig upp, vände sig om och såg Mårten.

Han stod där rak och lugn och såg på henne tillbaks. Han tycktes nästan högre än förut här inne i rummen. Ansiktet var sig likt med samma allvar och slutenhet över alla drag, samma skimmer under det hårda, men med något väntande i blicken — en blick, som var mer grå, än hon förut sett. Han var klädd i svart dubbelknäppt kavajkostym, som sjöfolk och lotsar ha, då de äro stadsklädda.

Agnes hade aldrig förut sett honom i andra kläder än den blå korderojkostymen och blå, lös arbetsblus, i oljekläder eller vit sweater. Hon kände något främmande och underligt, hade svårt att liksom hitta rätt på honom i detta nya hölje. En beklämmande känsla smög sig över henne, hon visste ej varför.

Mårten tycktes erfara något liknande gentemot henne. Han såg forskande på henne, där hon stod mitt i det

ljusa rummet med ett blekt ansikte vänt mot honom och händer, som tafatt slätade på den hopvikta gardinen. Han såg, att hon hade håret uppfäst i knut på huvudet och längre kjolar än under sommaren.

Agnes gick fram mot honom och tog hans hand.

— Välkommen! Så snällt av dig att komma ... Det var inte så länge sedan vi såg varann — men ändå, tänk så länge, längesen. Ack, Mårten!

Den beklämmande känslan i hennes hjärta ville snöra ihop strupen, men ändå kände hon som en dov böljegång det flyddas makt genom sin varelse.

— Goddag Agnes! Hans röst var sig lik och ändå olik; dämpad mer än vanligt men också stolt.

— Hur har du det?

— Tack — gott! Och du själv?

Hon kände sig så innerligt olycklig och fattig, där hon stod med sin hand i hans, arm på ord, arm på värme.

Han svarade inte men höll fast hennes hand, tryckte den och höll den intill sig utan att tyckas veta det. Ögonen sågo ut genom balkongdörren ut över Gärdet mot synrandens kullar; blicken förlorade sig där. Agnes såg, att den fylldes av det blå hon var van att se där. Under en tyst minut tyckte hon sig se, att denna blick nådde längre än någonsin. Det var, som om den mötte ett dolt, fjärran hav, som svallade bakom dessa grågröna gräsmarker, mötte det, liksom slagrutan möter källådern.

Hon kände ett ögonblickligt, ett starkt behov av att slå armarna om hans hals, luta sig in mot honom och bäras bort till samma osynliga kust, där han nu var. Nu kände hon helt igen honom, fann honom åter, så som han var ute på klipporna, spejande efter segel eller moln.

Men ögonblicket svann; och hon kände åter pusten av något främmande dra emellan dem.

Han släppte sakta hennes hand.

— Tack för brevet! Jag har läst det många gånger ... ja, jag tror nog, att det är så ... du ser nog rätt. Fast jag har lite svårt att förstå riktigt, hur du menar ... Men ändå, Agnes — tack för du skrev allt, som du kände det ... Så vet jag, vad jag har att gå efter.

— Mårten — jag skrev allt så, som jag trodde var rätt. Orkade du läsa det — ack, ett så långt brev! — Jag bara ville säga allt, allt. Det var ju så mycket jag inte fick säga dig sist ... då på kvällen.

Agnes såg honom in i ögonen. Hon erfor en obestämbar känsla av blygsel och avsmak för sig själv.

— Säg mig, Mårten — har jag gjort dig ont — har jag skadat dig på något vis?... din tro ... din tro på kärleken?

Hon bävade för hans svar. Hon visste, att det skulle komma sant och skoningslöst. Hennes blick hängde vid hans mun.

— Nej — Agnes! Du har bara gjort mig gott. Var säker — bara gott.

— Men — Mårten — har du längtat ...?

Han tvekade ett tag att blotta sitt hjärta.

— Ja ... jag har längtat! Men nu skall vi inte tala om det mer! Jag skall nog komma över det ... då jag måste

... Alla därute hälsade dig.

Hans röst lyftes upp till ett ljusare plan vid de sista orden. Under första delen av samtalet hade den varit alldeles beslöjad men började nu liksom träda fram ur tunga töcken. Denna röst smekte henne alltid som det ädlaste välljud, och hon gladdes att åter få lyssna till den så, som hon lyssnat i natt- och morgonväkter, under havsbrus och namnlös tystnad. En ny glädje började åter fylla hennes sinne, men hennes skygghet vek icke helt.

— Kom ut här och se på vår utsikt! Kom Mårten!

Hon gick före ut på balkongen, och de stodo och sågo mot öster och söder.

Hans blick tog genast fäste.

— Se — där flyger ju måsar — se så de hoppar på kullen därborta!

— Var — var? Ja, måsarna flyger ibland in på Gärdet och plockar mask. Men inte ser jag någon nu, jag brukar se så långt.

— Se där — ser du inte det vita ... nu lyfter den!

— Jo, nu i luften — är det en mås — den syns ju bara som en prick.

— Jo visst! Och ser du fågelsträcket då — ser du? Det är skräckor.

— Ja — det ser jag — som en skugga! Hur vet du att det just är skräckor?

— På flykten. Se vingslagena!

Hon lutade sin arm mot hans skuldra utan att veta det och såg dit ut, där det darrande bandet syntes.

Hon andades djupt och befriat. Nu stod hon så trygg och full av ro tätt invid honom, att hon helt glömde, var de voro, och tyckte sig som i dröm buren bort till havsstranden, där de tillsammans hörde sjöfåglarna skria.

Även för honom var detta en sådan stund, då de som förr helt voro samman i naturen och varandra.

Efter en stund lyfte hon sitt huvud och såg sig omkring. Mårten såg glad och fri ut. Mössan hade han hela tiden hållit i hand. Det var en vanlig svart klädesmössa med blank skärm och två små gula knappar vid sidorna.

Hon tog den ifrån honom.

— Usch! Varför har du en så ful mössa? Varför har du inte den lilla blå — den som satt på sned och var så mjuk som ... ja — vad som?

— Ja — vad som? log Mårten tillbaks. Nej, kära du, inte i stan. Sådan här får jag allt ha nu. Hatt vill jag inte ha ... Jag kom in i natt med en norrlandsångare, som vi lotsade in från Svartgrunden. Jag ligger med nu ute på lotskuttern. Ekström lotsade båten i natt.

— Ack, du måste berätta lite om ditt arbete! Kom så går vi in i mitt rum. Du måste se det. Och så får vi kaffe — det är den tiden nu.

De gingo in i Agnes rum, ett ljust, enkelt flickrum, hemtrevligt och gott. Lackröda höga Gladiolus stodo på bokhyllan som facklor mot den blåvita väggen, och i en mässingskruka på byrån lyste krasse. Under en reproduktion av en av Liljefors havstavlor hade hon ställt några rönnbärskvistar från Ytterön. Bladen voro

bortfallna, men klasarna och de bruna kvistarna stodo i skarp färg och kontur mot den släta väggen. Vid den tavlan brukade hon ofta sätta blommor — det var ett motiv från yttersta havsbandet, sannolikt ifrån Saltkobbarna — havet och himlen i brinnande gult, i soluppgångsljus och köld med gudungar och ådor på en ensam överspolad kobbe.

Mårten betraktade tavlan en stund. Sedan fick han syn på ett porträtt av Agnes som barn och tog det tankfullt i handen.

Agnes lade märke till, att hans gång och alla hans rörelser voro tyngre här i rummen än ute i det fria eller hemma i Sjöstugan. Den säkra, unga smidighet, som präglat varje steg, varje sträckning eller böjning av arm och huvud, var hämmad och bunden av något oförklarligt. Hon kände knappast igen honom, där han stod med ryggen vänd mot henne, det var, som om hela figuren var en annan, större och mera orörlig. Hon led av att se den vanställas i dessa tjocka, svarta kläder och undrade, varför också hans rörelser voro så förändrade. De nästan bjödo henne emot.

Hennes blick fångades dock plötsligt av något annat. Hon upptäckte, att mitt på bordet stod hennes kristallskål fylld med små röda nejlikor, tunna, enkla bondnejlikor men med en berusande purpurfärg och stark doft.

— Nej se! Vem har satt dit dem — åh, röda nejlikor!

Mårten vände sig om.

— Jag vet inte, jag. Jag lämnade dem i köket, då jag kom. Jag hade plockat dem i Ekströms trädgård på kvällen och hade dem på lotskuttern i ett glas ... så tog jag dem med, då jag gick ombord på ångaren — till dig.

— Tack, min vän! Tack!... Vet du av, att du gett mig blommor en gång förut — utan att veta det? Det var en gång, innan jag ens hade sett dig. Vitluggen skulle plocka åt mig — och du hjälpte henne ... Vi stack oss båda på taggarna.

De stodo båda tysta och sågo på nejlikorna.

Tilda knackade och kom in med kaffebrickan.

— Jag satte in Mårtens blommor — det var väl meningen att fröken Agnes skulle ha dem?

Agnes skrattade muntert och blev röd i kinderna.

— Ja — det var nog inte meningen till Sven eller Hilding.

Hon började servera Mårten kaffe och bröd.

De pratade om segling, om lotsning och om böcker. Agnes ville låna Mårten flera böcker. Hon hade genast vid hemkomsten skickat honom en packe, och han hade läst en del.

— Vad tyckte du bäst om hos Fröding?

Han funderade en stund.

Det var många bra där. En som hette En ung mor. Och Jägar Malms hustrur ... och så den om honom, som ligger drucken i gräset — med buteljen i solskenet ... Men alla är nog bra — men dem tyckte jag särskilt om.

Agnes nämnde några av de dikter hon mest höll av — Drömmar i Hades, Bibliska fantasier, Gralsånger.

— Jag förstår dem inte, sade Mårten. Nej, då tycker jag bättre om, när det är om det riktiga livet — sådant som jag har sett det och känner igen det. Det var dans bort vid vägen tycker jag också om — och en Upsalaflicka. Det är precis, som det är — fast det är vackert skrivet ... Den där tösen med byltebarnet i skrubben har jag själv träffat en gång — vi låg uppe i Umeå. Jag grät, då jag läste det. Ja — hon var då bara femton år — det var ett elände. Bara jag vet det — jag kunde inte tala om det för någon, för då hade hon fått straff.

— Men barnet?

— Ja — jag talade med henne — hon hade velat ta livet av det .., men så lugnade hon sig, då jag gav henne respengar hem — hon kom i väg med sitt barn, utan att någon visste om det. Sen har jag haft ett brev från henne — ett helt år efteråt. Hon har plats och är så kär i pojken sin, som hon får ha hos sig.

Agnes hörde stilla på, full av lycka att han ännu anförtrodde henne sina bästa minnen, stum inför vad en sådan enkel berättelse blottade.

De talade länge om Fröding. Agnes förundrade sig över, hur innerligt Mårten tillägnat sig dikterna, dessa dikter, som för henne vuxit fram på ett naturligt och intimt sätt år efter år, men som för honom var en ny och kort bekantskap. Hon kände en ödmjuk glädje över att ha fått visa honom vägen till Fröding.

Men mitt i detta kände hon en besvikelse över, hur olika de fattade dikten. Det som för henne hade den mest onämnbara och omedelbara tjusning genom sin blotta rytm och form, sin ordmusik och sin mystiska diktarsjäl, det var för honom blott ett enkelt och sant återgivande av verkligheten. Endast i den mån det var realistiskt starkt, uppfattade och kände han det som en makt. Han tog alltid liksom mått efter verkligheten, jämförande dikten med vad han själv erfarit och upplevat. Men förvånande klart och fritt hade han iakttagit sådana dikter.

De sutto med böckerna uppslagna framför sig och bläddrade i dem. När Agnes kom till Drömmar i Hades och de halvhögt läste igenom den tillsammans, märkte hon, att han ej förstod — en hel del ord voro stängda för honom, utan att han kunde komma åt dess innehåll. På något sådant hade hon aldrig tänkt — hon hade glömt, att det måste vara så. Hon blev het av en underlig blygsel att behöva lära honom något eller låta märka, vad som där fattades honom. Men beslutsamt skakade hon av sig denna känsla, det var ju en naturlig sak att i stället hjälpa honom. Hon märkte, att han själv tog det lika enkelt, och att han lyssnade till hennes tafatta ord så, som hon lyssnat till honom, då han talade för henne om främmande länder och om stjärnornas banor.

Men snart märkte hon dock, hur det ena ordet fordrade det andra, den ena förklaringen krävde en ännu längre. Det gällde icke ord blott, det gick löst på begrepp, på idéer. Det var, som om samtalet till sist måste sväva i luften och dikten likaså, då de nödvändigaste grundpelarna saknades. Hon tyckte, att hon stod hjälplös, sträckande sig efter honom över en klyfta, så nära att nå honom men ändå skild från honom av en sista lilla rest av något oöverkomligt. Hon kunde ge honom delarna av det hon ville, men sammanhanget, det organiska, som hon själv hade till skänks genom åren, det kunde ej ges. Det pinade henne outsägligt att icke ha vägen fri till honom, som alltid förut, utan känna hinder runt om.

Mårtens blickar stannade en stund på en liten gravyr över Stockholm, som låg på bordet. Han satt tyst och såg på den, tog den och vände den i sin hand. På baksidan hade Agnes en gång, då hon för några somrar sedan varit i Frankrike, skrivit några ord. Det var en dag hon längtat mycket, längtat så hårt hem, att hon ännu kunde vakna ur sömnen och gråta vid minnet. Aldrig kunde hon sedan dess läsa Bland svenska skären i Karolinerna utan att tårarna strömmade strida. Det var bara några små ord hon skrivit ned, sittande på en gravsten på Père Lachaise mellan glaskransar, försilvrade kedjestängsel och solheta marmorvårdar:

Åh — mina läppar blekna, blekna, jag längtar ... o mitt land, en enda kvist av regnvått blåbärsris från dina susande, dofttunga skogar, ett enda gulnat strå, som vuxit fram på ett stormslaget skär därhemma — det vore mig nu nog ... nog!

— Har du längtat så? sade han och såg åter länge på den lilla gravyren, där Stockholm reste sig med ljusomstrålade torn och husmassor mot en skyig himmel.

— Det är sådant som sjömanspojkarna skriver ibland — fast inte så vackert förstås — på små lappar eller på väggarna i kajutan. Men det är i alla fall samma mening i det alltsammans. Jag har sett det ett par gånger. En norrman, som dog ombord — jag minns inte, hur det var, men jag måste genast tänka på honom, då jag läste det här. Och vet du, då jag läste om fångarna i Tobolsk — deras visa — då tänkte jag också på honom. Det är nästan det vackraste jag har läst ... På Uppsala slätter — står stugan den ljusa — och dagar och nätter — i lönnarna susa — —

Han läste den utantill hel och hållen, lågt, mjukt, dröjande vid vart ord.

Agnes satt förstummad och lyssnade med hela sin själ till varje hans ord och tonfall. Det han sade kom så levande och vaket. Han hade aldrig talat med henne om sin hemlängtan, det var, som om han undvikit just det ämnet. Nu förstod hon, vad han måste ha känt — orden, rösten och ansiktet röjde allt, själva det sätt, på vilket han rörde vid det hela. Och ändå hade han intet sagt om sig själv. Det var alltid så hans inre lyste fram — alltid under orden, bakom det uttalade. Det var detta hos honom hon älskade utan mått — detta knappa, skygga sätt att giva, denna enkla värdighet, som mitt i sitt »vidrör mig icke» verkade så lugnande och renande. Mårten drog upp en bok ur fickan. Det var en engelsk shillingbok med dåligt papper och tryck och en urvattnad, sentimental titel. Han räckte den till Agnes.

— Den här tycker jag om. Den skall du läsa — vill du det?

Hon såg med förskräckelse på boken, bläddrade i den och hade på några ögonblick sin uppfattning klar. Den hörde till den sorts dålig engelsk litteratur, som det finns så sorgligt gott om.

— Jag lovar inte — jag tycker inte den ser rolig ut. Uppriktigt sagt, Mårten, den är ryslig — både sentimental och dum!

— Det kan du inte veta, då du inte har läst den. Jag tycker den är mycket vacker. Det är en flicka, som liknar dig.

— Hu, så hemskt? Det menar du väl inte!

Han såg förvånad på henne.

— Varför säger du så?

— Ack — bara därför att jag tror, att hon är avskyvärd! Men jag skall försöka, efter du vill. Men då får du lova att läsa några böcker, som jag tycker om.

Agnes plockade fram några stycken. Mårten lade åt sidan några, som han redan kände till. Han tog ner en tjock, röd volym från hyllan.

— Får jag låna den här?

— Ja — det är Fielding: Joshua Andrews. Den skulle du säkert tycka om. Du, som intresserar dig för människor så mycket — där skall du få se bra skildrade människor!

— Tack. Men det dröjer, innan jag kan lämna tillbaks de här böckerna. Jag läser långsamt. Och det dröjer nog också, innan jag kommer in igen.

— Men när du kommer in till Stockholm — då kommer du väl upp?

— Jag vet inte; jag tror knappt. Det är nog bäst, att det inte blir för ofta.

Agnes såg frågande på honom men fick intet svar från de stängda läpparna och de slutna dragen. En ängslan steg upp inom henne, att hon på något vis sårat honom, men hon kunde inte leta ut anledningen. Hon hörde en kuvad suck, så kuvad att den knappt trängde fram till henne. Men den förklarade intet. Han såg stark och lugn ut.

Agnes själv kände ingen oro eller tvekan i fråga om sina egna känslor. Hon stod inför honom med en innerlig tillgivenhet och full av vänfast vilja att få ge av sitt liv för att göra hans rikare. Men hon kände med stigande vemod, hur hon glidit ifrån honom under dessa korta dagar — hur fjärran den natt var, under vilken hennes känslor för denne man bröto henne till jorden. Hon kände, hur främmande han mitt i deras starka vänskap nu var för henne — hur mycket som skilde, hur mycket, som alltid skilt, fast hon förut ej förstått. Hon blygdes över sina känslors snabba förvandling, sörjde över tidsströmmens hastiga verk i sitt sinne.

Som de stodo där i avskedets stund och sågo på varann, medan de dröjande, tafatt väntade på ett uppbrottets ord, den ena från den andra, steg det hos Agnes upp en riktig skräck för en varmare beröring av hans hand, en oförklarlig fruktan för det farväl, som nu nalkades. Med oändlig beundran betraktade hon hans vackra huvud och djupa blick, hela hans gestalt, där han stod i tankar framför henne; och med oändligt medlidande och ömhet mötte hon de tankar, hon trodde sig ana hos honom. Men hon kände, att det minsta närmande från hans sida skulle jagat köld och skräck i allt hennes blod — detta närmande, som för blott fjorton dagar sedan hon känt som högsta nåd.

Hon hade intet behövt frukta. Han tog hastigt och kort hennes hand till avsked, tackade och tog böckerna under armen.

Hon följde honom till dörren. Då hon öppnat den för honom, hejdade hon honom och lade bedjande sin hand på hans arm.

— Du får aldrig mer gå köksvägen, sade hon blygt och tyst. Lovar du det. Han nickade blott till svar.

Med underligt klagande hjärta stängde hon tamburdörren efter honom och hörde stegen dö bort nere i farstun.

Hon gick in i sitt rum. Det var, som om det mörknat därinne. Allt hade blivit blekare och så tomt. Blott nejlikornas doft steg lika röd och berusande som nyss från den klara skålen.

Hon stod länge och såg på de små blommorna. Sedan gick hon fram till sin byrålåda, öppnade den och tog ur ett mahognyskrin upp ett paket i vitt papper. Sakta vecklade hon upp det och höll en liten flaska i handen, fylld med klar vitgul vätska. »Florida water» stod det på etiketten. Försiktigt petade hon loss den lilla huven av grönt silke, bunden med rött sidenband, och drog upp korken. Hon hade ännu ej nänts göra det. Hon hällde en droppe i handen men ryckte till vid den fräna, brutala lukt, som steg därifrån. Hon skyndade att stänga flaskan, men den skarpa lukten hade redan bitit sig fast i hennes hud och fyllde sedan rummet, dödande den mjuka nejlikedoften.

Agnes lade trött in flaskan igen. Det skar i hennes hjärta att på detta vis inte kunna ta emot Mårtens gåva, som var henne djupt kär, och som hon rörde vid nästan vördnadsfull. Och nu hade hon besudlat den med sin kritik, med sin avsmak, som hon dock ej rådde för. Bara tanken att hon försköt hans vängåva, hans

kärleksgåva mot sin vilja, mot allt vad hon för övrigt kände för den och för honom, upprörde henne.

— Jag skulle mycket hellre känna som han, viskade hon för sig själv och gick orolig fram och åter i rummet. Jag skulle vilja tycka om det här; det plågar mig att känna motvilja mot vad han tycker om! Varför är jag skapad så ... eller uppfostrad eller vad det nu är? — Annars — tänk — annars ... så lycklig jag vore! Det här är ju bara en småsak — men det betyder något i alla fall. O, varför måste det betyda något! Ack — min vän — förlåt mig, förlåt mig!

Hon tog hans bok och försökte att läsa ett kapitel. Hon hade ju anat, hur den var, men kände ändå en smärtsam besvikelse och sorg över att se sin aning besannad.

Hon gick tillbaks till sitt arbete i salongen. Hennes tankar släppte icke Mårten. Ett hade hon klart för sig — det hon upplevat med Mårten fick aldrig bli till blott något förflutet, till en episod för henne. Hon föraktade episoderna i livet; ty hon visste, att de intet ge.

Hon lämnade arbetet gång på gång för att blott stå försänkt i sina tankar.

— En episod — tänkte hon — från den går ingen navelsträng till människans själ. Det är sammanhangslöst, meningslöst, att sätta in något på en livsepisod, det är grymt att dra in någon i en sådan. Det som varit en verklig upplevelse, gett något av liv, får aldrig avkopplas från ens väsen, det måste ha grokraft kvar i något frö, även om fröet är djupt gömt. Och särskilt måste det vara så, då en annan människa har varit motpart i upplevelsen — om de två kommit nära varandra, givit och tagit. Det bandet kan ingen lösa — utan ansvar och dom .... Nej, nej!

Hon skakade på huvudet och kände sig beredd till kamp för sin tro.

Hon tog åter fatt på arbetet men släppte icke sin tankegång.

Det hon nu tänkt över, hade hon längesedan gjort upp med sig själv som en naturlig linje att följa genom hela livet. Hon kände också nu, att hellre ville hon förintas än svika denna enkla tro. Det, som nu begynt mellan henne och Mårten, hade hon ansvaret för, och hon fick lov att föra det till ett segerrikt slut. När han utvalt henne, skulle hon också ständigt stå vid hans sida beredd att hjälpa. Hon kunde inte göra mycket, men hon skulle inte förgäta, vad hon kunde — att ge sin varma vänskap liv i enkla handlingar, i brev, i boklån, i umgänge och uppmuntran, i varma tankar och goda ord. På det viset skulle aldrig det, som hänt under sommaren, likt drivved sköljas bort av tidsströmmen, utan byggas upp till något varaktigt.

Hon hörde röster i trappan. Det var Hilding, Sven och fadern. Hon skyndade att ställa undan stegen och lade sista hand vid gardinens stora tyllbubbla, just som de glatt pratande stego in i rummet. Hon kysste fadern vänligt många gånger och klappade Hilding på kinden.

— Det var snällt av dig, att du satt upp gardinerna så vackert, sade fadern. Nu hjälper du väl också mig att pressa några växter?

— Ja, det får jag väl göra, sade Agnes med en suck.

Det var hennes livs plåga, dessa växter, som fadern alltid skulle gräva upp, examinera och pressa. Ofta nekade hon att gå ut med honom, då hon förutsåg, att de skulle stanna vid vart tionde steg och hon få stå och vänta, medan faderns stora gestalt mödosamt men ändå vant böjde sig över diken och tuvor eller med floran i handen stod stilla minuter i sträck för att ta en överskådande blick på någon liten växt, som han ryckt upp. Men sedan hon märkt, hur ensam han kände sig i sitt arbete, och hur litet hon även i mycket annat kunde ge honom, sköt hon ogärna ifrån sig en sådan enkel bön.

Fadern gick in i sitt rum med portören.

Sven vädrade i luften med näsan och såg sig sökande omkring, och även Hilding tycktes känna något.

— Vad är det, som luktar? frågade han.

— Ja — vad är det för vedervärdig parfym du har skaffat dig, sade Sven med en undersökande blick på Agnes.

Agnes blev röd och sedan blek. Hon kände sanningen av deras ord och led av att andra skulle underblåsa de hon redan tillräckligt förstått. Hon kände liksom en skam övergå sig och Mårten, hon led för hans skull och kände sig beredd till försvar för allt, som kom från honom.

— Den är inte alls dålig! Det är friskt, skönt Floridavatten. Det är bara det, att ni inte är vana vid det!

Är det sådant, som du har lärt dig uppskatta på Ytterön? Svens röst var fylld av satirisk vänlighet. — I alla fall måste du tycka, att den är avskyvärd. Det är åtminstone en tröst! Gå och tvätta dig är du snäll!

Agnes visste inte, vad hon skulle svara: hon hade velat slå till Sven, där han stod i retsam säkerhet och snoppade sin cigarr med vita, smala händer. Hans bleka ansikte, som hon annars tyckte var fult, var i dag på något sätt behagligare än annars. Det var något stimulerande i dessa ofantligt rörliga drag, hur osköna de än voro.

Agnes kände sig eggad till bittraste motstånd, men hon förstod med ens, att det var galenskap. Det var ju så, som Sven sade, hon måste tycka det — och just detta smärtade och kränkte hennes finaste instinkter. Hon kände en fördubblad ömhet för Mårten och var glad, att piskrappen träffade henne och icke honom.

Men i hennes bröst satt länge den sargande känslan kvar: sorgen över att behöva försmå, vad hans kärlek gett, vemodet över detta tecken på hur mycket som skilde.

I allt din lånta teckning kännes, o evigt samma, evigt ny.

(*Kellgren.*)

Hösten och vintern hade gått. Marsvåren hade kommit och april nalkades.

Det var en sällsynt tidig vår. Värmen hade kommit redan i början av mars, och Stockholm låg i vårdagjämningens stigande ljus. Blekblå och blekskära skyar simmade högt över husmassornas droppande tak, och i en förrädiskt ljum luft började man känna jordtunga dofter från parkerna och stadens gröna omgivningar, där snön smälte och rann.

Trottoarerna voro torra, blott strimmade av takdroppets eviga stänk. Men på körbanorna låg ännu en djup snösörja, som kalla, nattliga marsregn ej förmått skölja bort, fastän sorlet från stadens alla kloaker talade om, hur allt höll på att smälta.

Gärdets vägar voro bottenlösa, blott kullarna höjde sig rentvådda ur leran och snöältan med bastbrunt, ångande gräs, badande i ett solsken, som blev varmare för var dag. Men mellan solvågorna böljade köldstråken som kalla andningar, och skuggorna voro vårkalla och fuktiga.

Agnes kände våren komma som en gungande dyning, en dyning, som drog och sög — åt öster. Det rikaste och lyckligaste arbetsår hon hittills haft låg nu till största delen bakom henne; men nu var det också slut med

hennes arbetsförmåga och glada lust åt kampen. Stockholmsvåren tog henne alltid på ett nästan skrämmande sätt. Hennes intressen splittrades och slappnades av en dov oro, som grävde sig fram liksom ur rykande mull där inne i själen. Hennes viljeliv speglade vårens flyktiga dagrar och drivande solregn, böjdes hit och dit som videbuskens grenar, då fältens marsvind rusar genom deras kvistverk. Alla hennes föresatser och löften till sig själv om pliktuppfyllelse och koncentration droppade med takdroppet under dagsmejans ljumma timmar, förflyktigades som marskvällarnas skyar och dunster ut i skymmande rymder. I hela hennes varelse och väsen fortskredo samma dunkla och likväl våldsamma processer som ute i naturen.

Det var, som om varje hennes sinne skärpts till det yttersta. När hon satt vid skrivbordet och sökte samla sig till den läsning, som hela vintern varit så lätt och rik för henne, hur ansträngande den än ibland varit, stördes hon varje ögonblick av de vanligaste ljud utifrån gatan eller omgivningen. Hon måste lyssna till, hur olika alla ljud kommo nu på våren mot i höstens tid, iakttog hur fotstegen, människorösterna från gatan, smällen av en port — allt, nu ljöd så mycket mer dröjande och dallrande, kom som en utdragen, återhållen skälvning, som stannade en stund, innan den sakta dog bort. Och hur mycket mer allt smärtade — alltid rörande vid någon sträng i hennes inre, som i sin tur började sjunga.

Hennes syn spändes under dessa förvårsdagar till starkaste intensitet. När blicken om morgonen mött Stockholmsvårens skära ljus på Narvavägen och Djurgårdsbron eller fångat kvällsglittret i en ruta i gårdens höga fönster, stannade dessa sken och dagrar där hela dygnet och hindrade henne att se och söka annat än nya synbilder — moln och strimmor, Humlegårdens bleka skuggor och glansen i Norrbros våta hjulspår.

Icke en fläkt kunde svepa in genom fönstret eller dra fram på gatan, där hon gick, utan att hon märkte, vilken doft den förde med sig, och hon kände sig ibland som ett vädrande djur, då vinden blåser från dess hemtrakt. Hon stod stilla och drog andan och kände blott detta: det var från Hagas vårliga marker blåsten kom, det var doft av kyrkogårdsmull och groende gräs från Solna dikeskanter! Eller det var brisen från sydost med lukt av Norrströms isvatten — eller var det bara gatstenarna, som luktade fukt, och gården, som hög och djup samlade källarlukt och instängd solvärme i sitt stora stenkar.

Lika tidigt, som våren denna gång kommit, skulle påsken komma, helt inne i sista veckan i mars.

Agnes hade gjort upp med en kamrat, att de skulle fara ut till Ytterön under påsklovet. Hon längtade allt för mycket dit ut och plågades allt för mycket av Stockholmsvårens sönderslitande dagar för att vilja stanna i staden, då hon kunde få komma ut till landet.

Nu hade längtan dit ut börjat bryta fram i full ny kraft. Det ryckte i alla de band, som bundo henne vid skären och havet. Som en förankrad segelbåt sliter i förtöjningen, och som dess segel slå i vinden och spännas för brisarna, så levde det nu i hennes hjärta; det ryckte i det, tankarna sleto sig loss och lyfte i ilande, andfådd fart mot Östersjöns iskransade skär och vårbrusande vatten.

På tisdagsmorgonen före påsk sutto Agnes och Yvonne Herder på en liten ruskig, illaluktande båt, den enda, som uppehöll trafiken med de större yttre öarna och staden, nu sedan isrännan kunnat öppnas till Trutö. Kaptenen hade lovat göra ett försök att landsätta dem på inre iskanten av Gråfjärden nära Ytterön, om de trodde sig om att därifrån ta sig fram med ryggsäckar och en kappsäck, kanske genom isvatten och djup snö på vägar de icke kände. Annars skulle de vara tvungna att följa med till Trutö och dagen därpå i segelbåt komma till Ytterön — i segelbåt eller på isen — man visste ej, om det var öppet helt fram, eller om isen var bärfast.

Känslan av att det skulle gå på vinst och förlust eggade deras livsglädje och äventyrslust; och då »Viking» på slaget nio lade ut från Nybrohamnens grådisiga kaj, grepo de varandras händer i obeskrivligt, ungdomligt frihetsjubel. Ur Agnes bröst bröt gång på gång en suck av befrielse, och hon kände, hur det sjöng inom henne: »Aa jeg vil ud, aa så langt, langt, langt ...»

Snart dånade de första isstyckena mot den järnskodda bogen, och de första isiga luftkasten mötte deras kinder.

De sågo staden allt mer blekna och förtona i grå luft och hade till sist hela inloppet långt bakom sig. De inre fjärdarna lågo där utbredda i frihet och ensamhet, isbelagda, öde.

Agnes och Yvonne hade gjort det bekvämt för sig framme i fören bland lårar, säckar och tunnor. Mellan två höga tomlårar, som skyddade dem för den hårdaste vinden, hade de fri utsikt emot fjärdvidderna över trosshögar, kättingar och livbojar. De sutto på ett par mjölsäckar insvepta i var sin ulster och med sportmössornas klaffar neddragna över öronen. De hade att vänta sig en i bästa fall sju timmars färd, kanske tio, beroende på hur mycken is båten måste forcera, en färd genom ilsken blåst och utan skydd av salong eller hytt.

Här ute var det, som om våren försvunnit eller aldrig nått. Skären voro mest snöhöljda, allt stod brunt i grått mot de gråvita isvidderna. På långa sträckor var isen blanksopad av blåsten, men på de flesta ställen var den höljd av snö, som vinden krusat i små vågor och virvlar. Båten började så småningom sakta farten och banade sig nu mödosamt väg genom massor av grönskimrande isstycken, som dansade och snurrade runt i rännan efter bogens hårda stötar. De sögos ner och döko åter upp likt tunga sälar i kölvattnet, som fradgade och frusade långt efter båten. Och framför bogen delade sig rännans svarta vatten och löpte i två stora vågor fram över isflaken, spolande över iskanterna.

Fjärdarna öppnade sig större och större, nerisade, färglösa i grått, disigt ljus. Himlen var hårt grå och släppte stundtals ner glesa snökorn mot de väldiga isytorna.

Agnes och Yvonne sutto mest i tankar. De hade båda en stark, dämpande känsla av naturens hårda mäktighet omkring dem, och av att de fjärmade sig alltmer från allt tröttande vardagstvång, allt sorlande liv. De kände, att de gingo mot ensamhet och tystnad, och det var, som om deras hjärtan beredde sig att fira skärens påskvecka.

Långa stunder kände de knappt fjärdarnas bitande blåst, som yrde kring dem, eller stänkregnet från det svartblanka vattnet, som drev dem i ansiktet, då bogen stötte mot ett väldigt isflak eller klöv en tung våg.

Timmarna skredo, en för en. I början fortare, så långsammare. Men mot slutet fortare igen.

Agnes böjde sig framåt och svepte presenningen mer omsorgsfullt kring Yvonnes knän och fötter. Hon kände sig ibland litet ängslig, att vännens bräckliga hälsa icke skulle tåla dessa strapatser. Och hon betraktade den sköra gestalten, som verkade formad av tunt porslin, men som höll sig så rak och lätt, lika obesvärad av blåsten som hon själv. Hon kunde inte låta bli att vara stolt över sitt verk — att ha fått Yvonne med ut till havet och ett solsken, som hon hoppades på, en hel påskvecka, och hon gladdes över det under naturen säkert skulle utföra med denna varelse lika spröd till kropp och själ.

Yvonne var den enda av Agnes närmaste vänner, som var utpräglat aristokratiskt lagd, och allesammans brukade de skämta med henne för hennes ömtåliga instinkter och fina vanor. Själv led hon under dem men kunde ej frigöra sig. Som en blek orkidé var hon i de andra unga flickornas brokiga krans. Alltid vibrerande i själen men med sinande liv i sitt hjärta slöt hon sig i varmaste hängivenhet till Agnes, hos vilken allt blod var friskt och allt liv överflödande. Och Agnes dyrkade Yvonne, vårdade sig om henne som om en ömtålig ört och gav av sin livslust till vännen. Själv mottog hon Yvonnes rika själ och lyssnade till hennes späda, stilla röst, vars timbre förrådde, att hon hörde till »dem som veta» — veta sitt kommande öde — — den tidiga döden.

— Är du inte oförståndig, Agnes? sade Yvonne plötsligt och såg på henne spörjande, ängsligt. Är du säker

på dig själv ... att du kan se allt därute utan att tänka för mycket på Mårten — utan att längta?

Agnes kunde inte låta bli att le. Hon hade inte ägnat en tanke åt detta, kände sig lugn i djupet av sitt hjärta. Hon hade talat med Yvonne om Mårten någon gång på hösten och redan då som om något för alltid övervunnet. Därför förvånade det henne, att Yvonne efter så lång tid kunde komma tillbaka till detta, som för henne själv var så förflutet, fjärran.

— Ack, Yvonne, hur kan du tro! Känner du mig inte bättre än så? Även om han vore därute, skulle jag ha samma lugn som nu, och som jag haft hela vintern. Och nu ska jag ju inte ens se honom.

— Men människohjärtat är så underligt, Agnes ... så opålitligt.

Agnes satt en stund och såg med ljus blick mot öster.

»Det gamla är förgånget», sade hon liksom för sig själv. »Si, allting är vordet nytt.»

Yvonne satt länge bekymrat tankfull. Hon hade själv hållit på att gå under i en kärlekshistoria, genom att hon aldrig kunnat komma till klarhet med sig själv, och hon var rädd, att Agnes skulle råka in i dessa irrgångar av fruktan och hopp, där hon själv förlamats under år. Men hon trodde dock, att Agnes sundhet och livskraft skulle rädda henne från något sådant.

— Du är som skapad för livet, Agnes, brukade hon säga. Det är sådana som dig livet behöver. Sådana som mig har det inte mycken användning för. Och »livets obotliga melankoli» strålade alltid ur dessa ögon, mörkt violblå, och ut ifrån en hög, underligt blek panna under svart silkeshår.

Det hade börjat klarna. Molnen skildes och drevo bort mot söder, lämnande några ulliga tappar kvar på en gulgrå himmel. Vinden kantrade till västlig, och fast det led ett stycke in på eftermiddagen, började luften bli ljum och stilla.

Solen sken genom en underligt pärlvit luft, och snön gnistrade med milliarder små kristaller, som sögo åt sig ljuset. Isarna lyste som vitblå hav utan böljor. Skären lågo gråblå och lilafärgade i isarnas famn, kastande långa skuggor i det vitblå.

Åter en timme gick. Allt mera ljusnade himmel och luft. Alla avstånd förlängdes, det var som om atmosfären vidgat sig, som om den levde och andades och med varje andetag höjt och renat sig, alla syner blevo till fjärrsyner, fast med klara, varma konturer.

Båten lade till, och på den stupande landgången stego Agnes och Yvonne ner på isen. Ulstrarna hade de lämnat kvar på båten till hemresan och stodo där nu i sweaters och korta kjolar med ryggsäckarna fastspända och en liten kappsäck i handen.

De sågo båten ånga bort mot norr och kände sig med ens så befriande, högtidligt ensamma. I rask takt började de gå helt tysta, var och en i sina tankar. Agnes mötte den trakt hon hade kär, och hennes sinne fylldes av ljus och ro.

Framför dem sträckte sig den väldiga, ostligaste fjärden, tyst och vit. De skulle gå rätt mot sydost, snedda över isvidden och gå runt ett avlångt, kalt skär. Sedan hade de Gråkobbarna och Smultronskär till vänster och sista biten av fjärden, innan de skulle nå Ytteröns västkust. De måste raska på, ty innan solen gick ner och mörkret föll på, borde de vara nära land; de visste ej, var strömdrag eller vakar kunde göra isen osäker.

Klockan var nyss fem. Allt var stilla. Icke det fjärmaste ljud hördes, sedan ångbåtens dunkande och isrännans vattenskvalp dött bort.

De strävade framåt med solen i ryggen och en brinnande himmel framför sig. Men högt upp på himlen bleknade det gula ljuset och flöt rosigt och blått fram. Längst bort var snön gyllenvit och varm, men i kobbarnas skuggor var den kallt blåaktig.

Agnes kände igen sina skär. Från Utterkubb lyste den vitkritade stenen som ett sjömärke, och på Enslingen sträckte den höga mastfuran sin blå krona över martallarna. Kring dess smala stam brann ett starkt gredelint ljus, som högst upp övergick i guldbrunt. Det var, som om stammen varit självlysande, det brann som glöd under den bruna barken.

Ibland stannade de och lyssnade. De sågo sig runt om, men hörde intet, sågo intet levande väsen. Själva voro de tysta. Allt de kunde säga var blott något enstaka: Så stilla — så stilla! Och det enda svaret blev: Ja — så stilla ... och så klart!

Allt större och renare blevo vidderna. Solens ljus allt mera varmgult, luften allt mer genomskinlig. Aftonskenet färgade snart himmel och skyar i rosa och purpur, isarna och skären badade i vinrött ljus.

Tystnaden var gränslös, klarheten obeskrivlig. Renheten utan mått.

Agnes blev allt mer sluten i sin egen värld. Skönheten tog henne och pressade henne i sin famn. Hemma, hemma! jublade det inom henne.

Och Ytteröns kontur höjde sig mot den guldfärgade himlen. Solen sjönk över västliga isfält, men ännu länge dröjde ett osäkert, sakta bortdöende ljus kvar. Vandringen kändes varken tung eller lång.

Agnes gick och tänkte på, hur underligt det skulle bli att åter se allt på Ytterön. Hon mindes den grå höstdagen, då hon under klagande skurar och skummande vågbrus lämnat den strand hon nu nalkades — åh — den grå höstmorgonen i dagbräckningens köld ... hans blick och handtryckning i regnet och trängseln på bryggan — den kvava hytten — tidens sus — tidens sus. Hon mindes stjärnenatten och den daggvåta ängen, där hennes hjärta klagade och ropade i okuvligt begär efter en enda dans, en brinnande sista sommardans med en enda man. Och segeldagarna, då högsommarljuset och havsvindarna störtade sig över båten, som flög i det blå svallet, och över deras hjärtan och över deras ansikten, unga, öppet strålande. Allt mindes hon och tackade för allt. Men hon var glad, att en ny tid kommit, och att hon nu fri gick den till mötes. Hon var viss, att hon skulle sakna Mårten därute. Men icke längta efter honom. Hon hade ju prövat sig själv och visste, att allt måste vara annorlunda nu för henne än då. Även om hon vetat, att hon skulle träffa Mårten, skulle hon helt visst känt detta lugn. Men ett ändå djupare fast vemodigare lugn ägde hon nu.

Snart syntes Sjöstugans röda väggar vid stranden. Flickorna stannade och hojtade, ropade långa, klingande igenkänningstoner och treklanger, som ekade ut över isen.

Efter en liten stund kom svar, och de sågo människor springa mot stranden, vinkande och glada. Det var Per Johan och mor Anna-Greta. Och sedan barnen i en rad.

— Kära hjärtandes — Herre Gud, så roligt! Men varför har inte fröknarna underrättat? Så skulle vi haft i ordning!

— Åh käraste ni — så roligt! God dag — god dag — ack så roligt! Nej, vi beslöt oss så hastigt! Vi trodde först knappt det skulle gå! Att Hilding kommer, det vet ni? Ja, på Långfredag ... han kunde inte förr. Ja, han skall jaga ejder!

— Kom nu så går vi opp! Herre Gud, fröken Agnes! Och den här fröken känner jag också igen! Ja — jag minns väl det! Stig in, stig in!

De gingo upp till villan, där värdfolket alltid bodde om vintrarna. Den sista kvarten hade det mörknat fort ute, och det var med verklig trygghetskänsla flickorna stego in till en brasa, som med fladdrande flammor färgade det stora köket i varmt rött, mellan oroliga, dansande skuggor.

Nu följde ett par dagar av lycka. Flickorna och barnen voro ute och strövade från morgon till kväll.

Vädret var härligt över allt mått. Skärgårdsvåren kom hetsig och berusande — den hade redan hunnit långt därute. Solen hade baddat mellan skrevor och bergväggar, och mellan väldiga snödrivor i skuggan var marken bar, groende grön, ångande som en drivhusbänk. Klungor av blåsippor växte mellan buskarna, och spirande brodd stack upp ur den ljumma jorden, där vattnet silade och porlade. Otaliga små blad och strån lyste bleka mot det bruna. Hästhovsörten, Draba Verna och massor av små skära vitsippsknoppar stodo på de soliga ställena och växte med varje timme fram ur mossan och dikeskanternas gräs.

I solskenets lekande dagrar lyste sälgen och det låga videt som guldregn med en sky av luftiga han- och honblommor, och från deras gyllene ståndare och pistiller rann honungsdoften som en ström. Endast på de skuggrikaste ställena voro grenarna ludna av silvergrå knoppar. Hasselbuskarna kring Vårdberget sträckte sitt smidiga grenverk, vilt rödbrunt, mot vårhimlen, och de långa hängena svängde för vinden och yrde av gult frömjöl. I skrevorna vid stranden vaggade albuskarna sina guldgröna nysprängda blad, och björkarna doftade och viftade med bruna hängen och späda årsskott, då havsvinden rev i dess kvistverk.

Luften var liksom förtätad av doft av honung, mull och våta blad. Men igenom denna tunga alstringsdoft svepte lukten av hav och vattensköljd tång i friska stråk, spolade fram över hällar och pyrande dungar med en styrka, som endast vårens vind har.

För Agnes var det ett fullkomligt under. Att våren varit tidig i staden hade hon sett, men detta — det var en ung, vild vår som förhäxade, gjorde rusig av fröjd och livsbegär.

Solen stekte. Fjärdarnas isar smälte för var timme, och på eftermiddagen låg snösörjan djup därute men frös till igen om natten. Vattnet mellan Trutö och Ytterön var täckt av »blåis», tunnaste is, som icke kunde motstå en roddbåts fart utan bräcktes med ljud av frasande papper eller med det svagt klirrande, tunna ljud, som isen på en liten göl, då en barnfot trampar den och den brister i fina, stråliga strimmor.

Men utanför blåisen i norr och söder, utanför yttersta strandhällarna — åt öster — där gick havet fritt. Där välte det med små kalla vågor i vårsolen, lika oföränderligt stort och härligt, med sitt eviga dån och svall, sin glans och sin eviga synkrets.

Då Agnes första dagen på morgonen kom fram till stranden, där havet gick fritt, blev hon nästan bedövad av synen. Hon hade väntat sig is långt ut. Och vattnet hade icke heller varit isfritt mer än några dagar. Hon ville högt skrika ut all den glädje hon kände, hon sträckte händerna mot det, kastade sig på knä och kände det isande grå vattnet över händerna. Hon talade tyst till sitt hav, hon tillbad det och vilade i dess åsyn, gav sig hän åt det med sitt liv och sin själ.

Men som hon låg där och hörde havet sjunga, kände hon en obestämd saknad, ett oförklarligt vemod i sitt bröst. Vad är det som trycker? tänkte hon. Vad är det för något, som skymmer mitt i glansen och livet? —

Det var, som om hennes själ irrade och sökte något utan att finna. Hon hörde vingslagen av något, som hon anade, men ej kunde se. Då plötsligt vände hon sig mot norr, där Trutös kust syntes som en mörk rand. Det var som om ett ljus gått upp för henne. Jag längtar, tänkte hon. Och åter och åter igen: Jag längtar!

Hon såg sig omkring. Det hon sökte blev till frågor i själens djup. Vingslagen närmade sig. — Var är han, som hör hit? Varför är här ett tomrum? Var är Mårten? Han skulle vara här ... här är så underligt ... så underligt mitt i allt detta sköna. Jag vill sprängas av jubel — men ändå är det något tomt, som icke kan

fyllas, något dyrbart, som är borta ... kronan på det hela. — — Jag känner hans själ här, nära mig, runt om. Åh — du stora, rika natur — möt mig, neka mig inte din famn för hans skull! Jag *vill* komma dig nära utan honom. Jag måste!

Agnes och Yvonne följde stranden åt norr. Det var ångande hett i luftlagren mellan klipporna, som dock själva voro svala. De klädde av sig och sträckte ut sig nakna och lät marssolen steka.

— Jag går i, vet du! sade Agnes och sprang upp.

— Men Agnes, du är inte klok! Mitt ibland isen!

Agnes sänkte den ena foten men drog upp den igen med ett litet skrik. Det stack som millioner nålar, frätte som syra. Men nästa tag gled hon ner och lät isvattnet skölja över sin heta kropp ett ögonblick och sprang så raskt upp. Yvonne måste göra likadant trots Agnes protester. De sprungo i kapp på klipporna för att bli varma, jagade varandra och smällde varandra röda för att få blodet i omlopp.

Alfåglarna skreko och ropade utefter iskanten. Måsarna skreko, och ejdrar och skräckor flögo åt nordost i långa band.

Yvonne fäste upp sin svarta hårknut i nacken, under det hon iakttog fåglarnas lek och lock. Då hon var färdig, vände hon sig mot Agnes, som stod och stirrade på några ropande alfågelhannar liksom i dröm, alldeles orörlig med det lösta skärpet i ena handen.

— Vad är det, Agnes?

— Ingenting. Hon svarade nästan omedvetet. Hon stod fortfarande i samma ställning. Skärpet smällde och slog i vinden.

Men Yvonne återfick det grubblande, bekymrade uttryck hon haft en stund på båten. Hon såg, att det var något särskilt med Agnes, att hennes ansikte var förändrat. Och hon anade orsaken.

Agnes knäppte långsamt sitt skärp.

— Så mycket Mårten berättade om alfåglarna, tänkte hon. Hon mindes, hur han kunde härma ejdrarna, så att de kommo simmande efter ljudet. Och i nästa sekund mindes hon stunden i höstas på balkongen, då de sågo fågelsträcket. Hon tyckte sig se hans utsträckta hand och hans ögon, som infångade synerna av allt så lugnt och skarpt. Här på klipporna hade hon sett honom försvinna i morgonljuset, svart mot det gula — den gången de skildes efter den tyngsta av alla nätter.

Hon hörde en mansröst nerifrån bryggorna eka genom vågsorlet, och hon spratt till. Det var så likt Mårtens röst. Fast hans var mjukare. Och hon såg honom åter för sig den kvällen han kom hem efter seglatsen, då han höll hennes hand och sade godafton — medan det obeskrivliga leendet lyste över hans ansikte, och hans röst kom till henne med frid och hälsa.

Nej, tänkte hon och försökte slita sig från sina tankar. Varför ser och hör jag honom, då han inte är här? Jag har ju allt det härliga — jag får inte låta det skymmas och förstöras! Det är bara minnet, som frestar.

Och hon tog Yvonne under armen och drog henne med sig för att plocka blåsippor i hasseldungen. Hon kände sig åter glad och upprymd. Det var ändå gott, att allt var just som det nu var. Här gick hon och tog emot våren, och den skulle göra henne stark och ung, inte söndersliten som där hemma i staden. Och alla dunkla, plågande känslor voro fjärran — och hon var fri, fri.

Men när de gingo i hasseldungarna och hon kände hängen och knoppar stryka mot kinderna och fastna i

håret, eller då de kröpo efter blåsippor i buskarnas fuktiga skuggor, hade hon, under allt vad hon tänkte och talade, en stark förnimmelse av att hon trampade samma mark som han, andades samma luft, levde samma liv. Det var, som om hennes varelse från staden fällde sitt hölje och även vissa av sina inre egenskaper, och hon kände sig åter som vuxen ur denna mark och som ett med honom därute. Som en hemlig lycka kände hon denna stumma förening, bemängd med en bitterljuv droppe av saknad. Icke tomhet mer, men blid, sökande saknad.

Och dagarna gingo.

När Agnes på kvällen före långfredagen steg in i köket genomvåt upp till knäna efter flera timmars vandring i smältande snö och osmälta drivor i skogen, stannade hon som förlamad på tröskeln med ena handen hårt kring dörrvredet.

Som en svart silhuett i eldskenet framme vid spisen stod en lång gestalt i vit sweater och höga sjöstövlar, med ryggen vänd åt henne. Med armarna lyfta till stöd mot spiselhuvens krans stod han något framåtlutad och såg in i elden. Hennes hjärta ville stanna sina slag. Hon såg och såg. Det var Mårten.

Ingen mer var inne i rummet. Mårten rörde sig icke. Han trodde tydligen, att det var mormodern, som kommit in bakom honom, om han nu alls märkt något, försjunken som han stod i sina tankar.

Agnes stod stilla. Sekunderna yrde kring henne. Flammor och skuggor krökte och vredo sig kring den lutande silhuetten och runt i rummet, krympte och sträcktes. Hon hörde saven och fukten sjuda och fräsa i de yttersta vedträna, där elden blott slickade och lekte. Hon hörde sitt hjärta slå så högt, att hon tyckte Mårten måste vända sig om vid ljudet, men han lyfte blott den stövelklädda foten och makade en stor vedkubb längre in i elden, rätade på huvudet och böjde det igen som förut.

Åter blev allt stilla och minuterna skredo. Agnes förmådde icke röra sig. Hon ville gråta, hon ville le; hon ville rusa fram mot honom, hon ville skynda bort och gömma sig, allt i hennes själ var jublande förvirring och skrämd tvehågsenhet. Hon stod och höll sig i dörrposten och vågade knappt andas men kunde ej heller med all möda dämpa de häftiga andetagen. Och hennes kinder blevo allt hetare av blygsel över hjärtats våldsamma slag.

Då vände han sig om och såg henne stå där i det röda skenet med uppknäppt jacka, korta genomdränkta kjolar och snöpjäxor, som spridde små floder på golvet. Ett ögonblick stod han tyst med händerna i byxfickorna. Så kom det ett lugnt: Godafton!

Agnes kom fram och hälsade tyst. De hade icke sett varandra sedan i julas, då Mårten varit uppe i ett hastigt ärende till Hilding, och då Agnes blott hunnit hälsa på honom. Hennes sinne hade då varit så fyllt av den provlektion hon just skulle gå till, att hon knappt hade något minne av de korta minuterna.

— Är du här — Mårten?

— Ja ... och är du här?!

Åter blev det tyst. Mårten slängde några pinnar på elden. Han stod åter vänd från henne.

— Jag hade brev från Hilding i dag; han ville, att jag skulle med ut och jaga. Kalle i Viken har fått ont i handen och kan inte ta i en bössa. Så fick jag ledigt några dar ... Men han skrev inte, att du skulle komma hit.

— Hade du inte kommit då?

Mårten svarade inte. Han drack litet vatten ur skopan i hinken och tog sin mössa från väggen, en svart

skinnhuva.

— Ja, nu får jag gå till byn ett tag. Farväl på en stund!

Agnes stod ensam kvar. Hon började lösa av sig de våta kängorna och fylla dem med hö och ställde dem till torkning. Hennes hjärta var oroligt i henne, hon gick som i dröm. Ännu genljöd rummet av hans få ord, ännu darrade luften av hans dämpade röst och tunga steg.

— Varför talade han så litet till mig? frågade hon sig själv. Varför gick han sin väg? Var han inte glad, att jag är här?

Hon gick in i sitt sovrum. Där var mörkt; Yvonne låg på sängen och vilade. Hon tog sina torra strumpor och skor och en torr kjol och gick åter ut i köket. Medan hon bytte kläder, tänkte hon hela tiden över detta: Varför Mårten varit så kort och främmande — och om han ej tyckte om, att hon var där.

När Agnes gick och lade sig, hade Mårten ännu ej kommit hem. Hon kände sig uppbragt och besviken, i uppror mot honom, som så litet ville begagna sig av dessa dagars samvaro. Hon gick in till sig tidigare än vanligt, bara på trots — för att han skulle sakna henne, då han kom hem, och ångra att han lämnat henne hela kvällen.

När hon lagt sig, kunde hon inte somna. Hon hörde Mårten komma hem, hörde hur han gick fram och tillbaks i de tunga stövlarna, men hur han sedan måtte gått i strumplästen, ty stegen hördes ej längre. Men länge hörde hon hans låga stämma samtalande med mormodern. Och hon tyckte, att hon hörde sjöarnas gång och trädens brus över skären. Från hans röst och hans ord, som hon blott halvt förnam, utgick nattväkternas ro, och den omslöt henne och övergöt själen med dagg.

Och medan hon halvt buren till sömns lyssnade till denna stämma, viskade hon tyst ut i mörkret:

— Jag hör din röst — din vackra röst ... O, kära, vackra röst — vad du är god mot mig ...

Och hon somnade in, som sövd av en dynings dån, med hjärtat underligt stilla, obekymrad om, vad en kommande dag skulle bringa av kval eller fröjd.

Mitt hjärta, var har du hem?

(*Ekelund.*)

Långfredagsmorgonen ingick med sol och nordvästlig bris.

Då Agnes kom ut på förstubron, stod Mårten och putsade sitt gevär. Hon kände sig skygg och oviss om, hur han skulle vara mot henne denna dag, men då de hälsade på varandra, bytte de ett ofrivilligt leende, som en lång stund stannade kring deras läppar.

Agnes tyckte, att hon aldrig sett honom så grann som där han stod i sin vita sweater barhuvad i marssolen. Tröjan lät hela hans kropp avteckna sig i all sin kraft och smidighet emot det snöfläckiga berget, och då han på utsträckt arm höll geväret och såg i dess pipa, som blixtrade som en svärdsklinga, kunde icke ens Yvonne undgå att se det. Och hon drog en suck för Agnes skull.

Agnes märkte, att Mårten inte gärna talade till henne i andras närvaro; men även annars var han fåordig och tycktes snarast undvika henne.

När Agnes efter göromålen med frukosten stod på berget och såg mot havet, kom han upp till henne.

— Vill du gå med och jaga säl om en stund?

— Om jag vill? Men säg — i dag på långfredag?

— Än sedan? Jag tänker gå. Det är kanske enda dagen i dag. I morgon far vi väl till Saltkobbarna och jagar.

— Ja — jag går med då. Annars skulle jag gå till Västeräng med de andra. Där är något bönemöte. Han skall vara så bra, den där predikant Person. Jag hade sådan lust att höra honom. Men naturligtvis går jag hellre med dig.

— Ja — gör som du vill! Om fröken Yvonne vill följa med, så gärna för mig.

— Jag skall fråga henne ... Säg, Mårten, får inte vi följa med er till Saltkobbarna? Åh, får vi det? Du vet, hur jag bett om det så länge? Minns du inte det — förra sommaren?

— För min del gärna — men inte vet jag, vad Hilding säger. Och inte tror jag det blir något för er ... det är så väldigt kallt därute, och ansträngande blir det. Vi kommer bara att ligga och skjuta. Och frysa får man bereda sig på ... Förresten beror det på vinden, om vi kan ge oss av i morgon.

Agnes stod stum. Hon kunde inte komma underfund med, om Mårten ville ha dem med, och hon var för stolt att be utan att vara välkommen. Men i hennes bröst steg upp en okuvlig, rasande längtan att sätta ut från land och i det isande, grå vattnet fara ut mot synranden. Hon kände ett begär, som hon knappt förr erfarit, att trotsa sig till detta, vad det än kunde komma att kosta, att sätta in allt vad hon ägde av vilja och liv på att få göra denna färd. Det kom som en febertörst, som icke tål, att man nekar den åtrådda drycken, utan att bli dubbelt vild och plågande.

— Jag skall med, Mårten! Förstår du, att jag längtar dit? Hör du vad jag säger!

— Jag hör — och du har hört, vad jag sagt! Om det är möjligt, så får du — om Hilding vill förstås.

— Om! om! for hon ut. Du själv bryr dig inte om det en smula! Då skulle du göra allt, för att jag finge det. Jag *vill* ut till Saltkobbarna, fara med dig — och de andra. Jag hör, hur havet brusar därute ... och fåglarna — tänk så alfåglarna ska ropa därute ... och att få ser er ligga där i skrevorna och skjuta.

Mårten såg ett tag förvånad på henne.

— Du är dig lik, sade han; och hon tyckte sig höra ett lätt förakt i rösten.

Agnes gick utan att svara ned till stugan för att tala med Yvonne. Men Yvonne hade redan beslutat att gå med på mötet. Hon hade aldrig varit på något sådant. Hon orkade inte ströva på isarna idag igen och bli genomvåt, sade hon. Förresten tyckte hon, att Mårten och Agnes kunde få en enda stund ensamma.

Agnes var lycklig. Nu skulle hon få gå ut ensam med Mårten, ha honom helt för sig där ute på de gnistrande isvidderna, känna honom som förr, vara hans vän och kamrat där ute i ödsligheten och se honom i hans element.

En lång stund innan Mårten var färdig, satt hon på farstubron och väntade, klädd för färden i höga pjäxor och en kort, blå kjol. Sportmössan från sommaren satt i nacken, ty solen gassade.

Lakan lågo utlagda till bleke på snön, och man riktigt såg, hur de vitnade under marssolens stickande strålar.

Mårten kom ut på trappan. Också han hade sin lilla blå sommarmössa på, remingtongevär i handen och

sjökikaren över axeln.

— Så där ja! Är du färdig nu? Nu går vi!

De gingo ner över backen ut på isen.

Himlen var blekt vårblå med lätta moln. Snön hade smält, och snösörjan gick dem över vristerna. Långa sträckor var isen tunn och gav efter för vart steg, brast, så att foten körde ner i vatten upp på benet, tills den fick fäste på ett starkt islager under. De gingo åt sydväst, där fjärdarna vidgade sig för att så småningom möta havet. Vinden ven därute, vild och havsstark, mättad med fukt från smältande snö och öppet vatten.

Agnes gick först bredvid Mårten, men sedan följde hon i hans spår, ty han visste säkrare, var han skulle gå. Hon kände sig helt i hans hand, lyssnade till minsta anvisning och till hans svar på hennes enstaka frågor om sälarna, skjutningen och sjöfåglarna, som de hörde ropa och locka.

— Vad han går lätt och vackert här ute, tänkte Agnes. Hur kunde jag i höstas tycka, att han var tung och besvärad ... det var bestämt något underligt med mig själv då.

— Hör! Mårten stannade och såg spänt åt öster. Det var en säl!

De lyssnade båda en stund men hörde intet mer. Agnes bad att få bära geväret. Efter något motstånd fick hon det, medan han kröp omkring på ett skär för att speja åt alla håll efter de svarta punkter på iskanten, som kunde vara sälar.

— Hitåt skall vi gå, sade han och gick framför henne. Hon följde efter med geväret på axeln. Aldrig hade hon tänkt, att det var så tungt. Det skar in i skuldran, och armen värkte. Men hon kände en underlig, fri glädje att gå där med honom, följa honom och lyda honom.

— Här går jag som din slavinna, ropade hon till honom, och då han vände sig om vid dessa ord och tog geväret från henne, log hon het och röd. Men tyst för sig själv tänkte hon: Jag är glad att vara din slavinna; jag vill inget annat än följa dig, lyda dig. Om du visste ... åh — om du visste!

Intet i henne gjorde motstånd, reste sig upp till nödvärn mot dessa känslor. Det var tvärt om med en förnimmelse av triumf, som hon kände hans makt över henne. Det var fullkomligt naturligt för henne. Icke en tanke på hennes andra jag snuddade vid henne, icke en aning om kommande konflikt eller svårigheter. Allt var nu ett — hon själv, han, isvidderna, skären, sälarna, som delade deras ensamhet, det svaga bruset av havet, som hördes dit in på isen — allt flöt samman och förenades till ett enkelt element, till ett grundämne, odelbart och oupplösligt — men också något fullkomligt avskilt och slutet inom sig.

De fingo bitvis vada genom famnsdjupa drivor, bitvis genom isvatten. Så kom åter en sträcka av slät gnistrande is, blånande blank.

Plötslig stannade han åter framför henne och såg utåt med en blick, som sköt lik en blå pil mot ett för henne dolt mål. Så förde han tuben till ögat och stod stilla en stund.

— Där ha vi dem! Nu måste vi gå omkring, så att vinden går mot oss och från dem. Annars känner de genast, att det är människor.

De fingo gå i en lång båge en mycket besvärlig väg. För Mårten var det tydligen intet; hans höga stövlar höllo honom också torr. Men Agnes kände sig trött och var genomvåt över knäna. Hon ville dock intet säga utan beslöt att hålla ut.

När det första skottet smällde, låg Agnes framstupa på en liten stenig kobbe, där solen smält bort all snö.

Långt borta såg hon Mårten ligga i snön med geväret vid ögat. Själv kunde hon icke upptäcka ens en svart punkt men såg, att gevärspipan var vänd utåt den stora isfladan där havet sköljde upp. Ett skott till, och hon såg Mårten resa sig och skynda bort över isen. Efter en lång stund kom han igen, varm och lycklig.

— Det var allt en, som fick sig sitt ändå. Rätt i ögat. De andra kastade sig i vattnet.

— Var har du honom?

— Han ligger där han ligger. Jag hade aldrig tagit honom annat än med Remington; han var nästan osynlig, så långt bort låg han. Vill de ha honom där hemma, får de hämta honom på kälke. Nu är det i alla fall en mindre till att förstöra skötarna och äta upp fisken.

Han lade sig ned bredvid henne, utsträckt som hon, med huvudet och blicken åt öster.

— Fryser du inte? Han tog hennes hand. Åh nej, du är varm. Men du får inte ligga länge, för stenen är kall och du har gått häftigt.

— Låt mig ligga här — i all evighet ... Här är ju det bästa av allt i livet ... Här är frihet — och synrand — och klarhet och tystnad. Och hon höll på att tillägga: och du, du!

— Är du glad att vara här igen?

Hon svarade med en strålande blick.

Då reste han sig hastigt efter några sekunders tystnad och lyfte upp henne med ett kraftigt grepp, så att hon åter stod på sina värkande ben.

— Inga dumheter mer nu! Du får inte förkyla dig! Kom så går vi hem!

De vandrade samma väg som de kommit. Solen baddade, vårluften var som en sömndryck. Vinden låg emot.

Mot slutet var Agnes dödstrött. Hon skulle bara velat lägga sig ner på snön eller slå armarna om hans hals och låta sig bäras hem. Men hon gick stilla och tyst efter honom utan att klaga med ett ord. Han såg på sin klocka, då de voro nära stranden.

— Sex timmar! Det var en styv marsch! Är du trött?

Tårarna ville brista fram ur hennes ögon — icke bara av trötthet, men det sprängde så i hjärtat — av lycka, av vånda.

— Nej, bara litet, svarade hon och såg in i hans ögon. Åh! dessa lugna, evigt lugna ögon! Nu kände hon bitterhet mot dem. Fulla av ro och dunkelt ljus, fulla av sval vila, medan hennes ville gråta sig blinda av något outsägligt, oerhört.

— Det var roligt du var med, sade han vänligt. Tyckte du själv det var roligt?

Hon kände ett vilt trots, hade velat slå till honom, där han stod så oberörd och säker.

— Nej, sade hon likgiltigt. Jag ångrar, att jag gick med. Och du — du talar inte sant, då du säger, att du tyckte det var roligt. Du bryr dig visst inte om det — du som inte ens vill ha mig med till Saltkobbarna! Fast du lovat!

Hon sköt undan honom och gick in i stugan, rakt in i sitt rum.

På påskaftonen var det mycket tal hit och dit om färden till Saltkobbarna. Hilding ville icke ha flickorna med, dels för deras egen skull, då han visste, att det skulle bli hårda dygn där ute i den kalla lilla jaktstugan, dels emedan han ville ha större frihet än han kunde få med dem. Agnes brydde sig inte om något av skälen. Vad gjorde det henne att få frysa och till och med svälta, bara hon finge komma dit ut — ytterst i havet. Hon kände sig som havstagen, förhäxad av längtan dit ut. Oron i hennes bröst steg med var minut över denna obeslutsamhet om färden. Men Hilding lät sig ej övertalas. Ett av hans skäl var, att han icke kunde ansvara för, när de kunde vända tillbaks. Och flickorna måste vara hemma i staden annandag påsk på kvällen; ty seminariet började dagen därpå. Detta var det enda skäl, som talade till Agnes, och som hon kände som något försonande.

Men att Mårten hela tiden förhöll sig passiv och icke arbetade för hennes sak, kunde hon icke förlåta. Hon kände nu ett brinnande begär att såra honom med all upptänklig köld, så som hans egen köld sårade henne.

Så fort de kunde få god vind, skulle de ge sig i väg. Ännu låg den allt för mycket emot — de ville ej offra så mycken tid på ditfärden. Men Mårten hoppades, att vinden skulle vända sig mer på västlig under dagens lopp; den hade redan kantrat under de första morgontimmarna.

Men Agnes bad till Gud, att vinden skulle fortfara att ligga emot. Hon tyckte, att hon inte kunde mista Mårten nu. Allt skulle rasa samman och bli svart. Hon kunde lika gärna resa till staden genast, ty här ute var det förstört. Solen hade slocknat, havet stelnat, träden vissnat, våren stannat. Bara tiden, tiden rusade i galen fart mot skilsmässans timme. Ännu hade hon och Mårten knappt fått tala med varandra. Outtömligt låg förrådet där av allt det de hade att säga varann efter dessa långa månader. Hon ville lyssnat till honom dag efter dag där ute och gett honom av sitt hjärtas fullhet. De skulle strövat tillsammans i den natur, som band dem båda till ett, och som numera öppnade sig för henne endast i hans närvaro. De skulle tagit ut allt, vad de förra sommaren gått miste om; ty nu skulle de kunna det utan de misstag, de sorger, de kval, som de då genomlidit. Nu visste de ju båda klart sin väg och kunde gå den fritt. Taga allt vad stunden bjöd och så skiljas i glädje och tack. Nu hade deras vänskap prövats och luttrats — varför skulle de nu slitas från varandra? Och när skulle de åter ses? Kanske aldrig. Agnes skulle resa utomlands under sommaren — och sedan — vad visste man sedan?

Det hade i alla fall beslutats, att man skulle göra sig i ordning och packa, så att man vore beredd att ge sig i väg, när stunden kom. Det var flera timmars arbete med matsäck, kläder, skjutvapen, vettar, torrt bränsle, redskap, vatten och allt, som skulle stuvas ihop för kanske en hel vecka, om oturen ville.

Agnes hjälpte till, men hennes hjärta var så överfullt av oro och kval, att hon knappast kunde dölja det. Ett tag bad hon att få tala med Mårten. Hon drog honom ut på berget och stod framför honom, själv väntande den ström av ord från sina läppar, som skulle förlösa henne. Men hon kunde ej få fram ett enda fattigt ord. Stum och blek stod hon där och bara såg på honom.

— Vad är det, Agnes? frågade han vänligt. Säg vad du tänkte!

Och med låg röst tillade han: Du får inte vara ledsen!

Åter gjorde hon ett försök att tala, men rädd att brista i gråt inför hans ansikte gick hon utan ett ord ner till stugan.

När Mårten kom efter, såg han henne stå och spänta stickor. Han gick fram och tog kniven från henne med ena handen och fattade med den andra hårt om hennes handlov. Han tvingade henne att se honom i ögonen.

— Du får inte förstöra dig! sade han i samma låga ton, som nyss däruppe på berget. Tag ditt förstånd till fånga! Vill du göra, som jag ber?

— Ja, svarade hon skälvande. Ja ...

Han släppte hennes arm. Så började han spänta, så att stickorna flögo långt in i rummet. Agnes samlade upp dem med en underlig lyckokänsla mitt i smärtan. Ångesten hade lagt sig något. Som en varm ström kände hon ännu greppet efter hans starka hand, och som balsam kände hon den blick han gett henne. Där hade allt det kalla och likgiltiga varit borta. Den hade omslutit henne med mild, mild glans, och ett leende hade legat som ett ljus över hans mun.

Vid fyratiden på eftermiddagen förkunnade Hilding, att nu skulle de fara. Vinden var god sydvästlig. Allt skulle göras klart så hastigt som möjligt.

Mårten och Hilding gingo före med en hel del utrustning och båtgrejor. Båten låg bakom den ostligaste udden, och de hade haft mycket att göra, innan den blev segelfärdig till sin första långfart för året.

Agnes och Yvonne stuvade det övriga på en drög. Agnes drog på sig sina genomvåta pjäxor, och så gåvo de sig i väg efter. De sköto tillsammans den tunga, grova kälken framför sig ut på isen, följande strandens många bukter.

Isen var alldeles upplöst, och vattnet spolade dem om benen och om sparkstöttingens medar; snösörjan klibbade under kängskaften, som snart fylldes av isvatten och gjorde vart steg tungt. Agnes var alldeles uttröttad av sinnesrörelse och förra dagens mödosamma färd. Men tyngre än själva stegen, tyngre än drögen i sörjan och hela färden var hennes eget hjärta. Det var som att bära det tyngsta på jorden, och hon ville digna under bördan. Hon tillät icke Yvonne att skjuta mycket; hon ville själv göra Mårten denna sista tjänst. Flera gånger föll hon på knä i vattnet men reste sig och fortsatte utan att kunna säga ett ord. Yvonne försökte tala om annat, om böcker, om kamrater, om naturen; men Agnes hörde intet. Endast sitt eget tunga hjärtas kvidan. Hon ville ropa till Gud, att han skulle hejda färden för dessa två män, som icke anade, hur de plågade henne. Men hon förstod, att det var barnsligt och barbariskt att sända upp en sådan bön, som en god Gud dessutom aldrig skulle höra. Och när hon tänkte på blicken i Mårtens ögon, då äntligen resan beslutats, hur strålande glad och fri den varit, då kände hon, att hon innerst inne aldrig heller själv skulle vilja se den förmörkad genom ett bakslag.

När de närmade sig båten, fingo de dra upp kälken på land, emedan isen började bli osäker. Stranden var brant, och Agnes arbetade, pressade på med hela sin tyngd, men den tunga drögen stod som fastvuxen på stenarna; hon stannade alldeles uppgiven. Men Mårten hade sett dem på långt håll och kom springande mot dem. Hans ansikte såg förmörkat, nästan hotfullt ut.

— Varför gör ni så här? Vem har bett er ta den här tunga besten — det är ju alldeles oförsvarligt! Jag skulle ha hämtat den. Låt bli nu!

Han förde med milt våld undan Agnes händer från stolparna.

— Nej, sade hon bönfallande. Låt mig ändå få hjälpa litet. Och hon höll ena handen bredvid hans och försökte skjuta på. Men hon kände snart, att hon icke sköt, utan att hon förr drogs med av hans styrka. Då släppte hon taget och följde viljelös bredvid honom, tills de nådde båten.

Hon satte, sig på stranden och såg på, hur de arbetade för att få ökan klar. Det upptäcktes, att spristången var glömd. Agnes erbjöd sig att gå efter den, fast hon icke såg sig någon råd att åter gå den långa, tunga vägen. Men Mårten nekade. Han skulle i alla fall hämta en annan sak, som blott han visste, var den låg. Så följdes de åt.

På vägen talade han några ord till henne, men fick blott trötta, tysta svar. När de åter voro nära båten, stannade hon honom och sade:

— Kom ihåg, att jag längtar — dit ut!

Hans röst var ljus och god:

— Ja ... jag tänker nog på dig — Agnes. Men gör som jag ber — var glad!

— Men varför tar du mig inte med ... säg Mårten — varför?

— Men, kära barn, du vet ju — det går ju inte.

Och han såg på henne med en djup blick, barmhärtig, mild:

— Kära barn, sade han blott. Kära barn!

Seglen hissades och smällde för vinden. Mårten gjorde loss linan, sköt ut båten och var med ett par språng borta i aktern. Han tog rodret och storskotet, höll upp mot vinden för att komma runt udden och svängde mössan till hälsning. Hans ansikte var fritt och ljust, ögonen klart öppna. Båten gjorde en frisk lov med hårt skotade segel, så att vattnet stod vitt kring sidorna. Sedan föll den av och sköt för full sidavind med svällande segel och sakta porlande vatten kring stäven ner mot öster. Mårten svingade än en gång sin mössa. Hilding hojtade några glada farväl, gjorde an fockskotet och riktade sjökikaren mot öster.

Agnes höll på att springa ut i vattnet efter båten men hejdade sig. Hon stod orörlig och skälvde av en inre frossa, frös också, genomvåt som hon var. Hon stod och såg efter båten, såg de vita seglen glänsa allt längre ut, hörde kölvattnets sus dö bort och blott havets vida brus tona ur oändligheten.

Därute i öster var himlen varmt gul, som den afton de vandrade över isen mot Ytteröns kust, och molnen lika skära. Då hade detta varit henne nog. Men nu — nu hade hon sett havet — fritt och vilt i sin kalla skönhet sköljde det nu framför henne ända bort till Saltkobbarna och längre, längre än hennes tanke kunde nå. Här var hon bunden och fängslad, medan de andra lyckliga två foro på österfärd till en omätlig frihet och skönhet.

Yvonne rörde vid henne och tog hennes hand.

— Agnes du är så blek — du är alldeles kall. Kom, kom, du måste hem! Du blir sjuk, om du står här en minut längre.

Hon kände, att Yvonne förde henne med sig. Hon var knappt medveten längre. Hon gjorde ett försök att slita sig loss för att skynda tillbaks igen, men hon orkade icke. Så följde hon stilla. Yvonne till hälften stödde henne.

När de kommit upp på sitt rum, sjönk hon ned på sängen. All hennes självbehärskning och styrka var slut, och hon föll i hop i upplösande gråt. Yvonne hjälpte henne att klä av sig och fick henne i säng.

När hon gråtit ut, blev hon lugn men var alldeles matt, kände som om allt blod sinat.

— Vet du, Yvonne — det var, som om en åder brast, då han seglade bort — och allt mitt blod strömmade ut. Nu är det bara tomt i mig. Jag orkar inte ens längta ... Jag ville gärna dö nu ... Läs något för mig. Läs den psalmen, du vet.

Yvonne tog psalmboken och läste med stilla, fast röst:

Jag skall ej övergiva den enda tröst jag har, jag skall ej tröttad bliva att ropa till en far ... Förtvivlan vike fjärran — till avgrund bär dess stig. Jag släpper icke Herran förrn han välsignar mig.

Agnes låg stilla och kände sig hugsvalad av de bergfasta orden, diktade av en människa i nöd. Om och om igen fick Yvonne läsa dem för henne. Till sist kände hon sig starkare.

— Minns du Linnés lilla psalm? frågade hon. Den brukar lyfta mig i tunga stunder, då jag undrar och tvivlar och inget förstår. Och hon läste mest ut för sig själv:

Ty lyft min Gud mig ur stoftet till dig ett ögneblick opp, att se hur du vänder all världenes lopp, vad orsaken är till allt vad som händer så underligt här!

Ljuset släcktes. Och hon somnade som ett uttröttat, förgråtet men ändå lyckligt barn.

Följande dag kände Agnes sig som en sömngångare. Tröttheten låg som en blek dimma runt kring henne. Men det var en konvalescents trötthet, denna nästan ljuva matthet, som skänker kroppen vila och omsluter själen med ett flor av dvala och dröm. Hon visste, att hon varit nere i stora, väldiga djup men nu återvände till ljuset. Hon mindes sin förtvivlan under gårdagens hastigt svinnande soltimmar som ett kvävande moln, som överskuggade livet, stängde henne ute från våren. Nu orkade hon i alla fall möta påskdagens strålande marssol med en tacksam hälsning, och hon kunde åter dricka ur naturens outtömliga brunn.

De vandrade kring på ön men sutto mest på berg och klippor eller i någon liten solig dunge bland knoppande buskar och mulldoftande blåsippsdrivor. Men ofta måste ändå Agnes gå ner till havsstranden och se bortåt.

Nu hade vattnet öppnat sig åt både söder och norr. De isar de i går trampat i spolande snövatten, voro borta, sköljdes av stora vågor likt brustna, klingande glasskärvor utåt. Vinden var rent västlig, ljum men frisk.

Agnes kände, som om hon blott ville lyfta armarna och sopas bort med vinden mot öster. Hon hörde vattnens brus och var ett enda stumt begär att låta sig sköljas bort av de grågröna vågorna, bort från dessa stränder, som grönskade och ångade i påsksolen, ut mot kalla rymder, ut mot friheten och det gränslösa. Hon kunde ej låta bli att kläda av sig och gå i ett tag bara för att få känna detta vatten skölja över kroppen. Det isande badet var för huden både njutning och smärta, för själen både lust och ve. Men hon steg upp ur det sundare och mer tillfreds och gick sedan och sjöng med barnen och Yvonne små barnvisor, glada färdesånger och folkvisor.

På eftermiddagen var det åter möte i Västeräng, och Agnes gick med. Stugan var full av folk. För första gången i sitt liv satt Agnes bland dessa människor just som en av dem, kände icke annat än att hon hörde till dem, närmare än de någonsin anade. Intet plågade henne nu, intet väckte i denna stund ens en glimt av löje hos henne. Hon satt med dem inför den Gud, som i går kväll hjälpt henne, och bad med dem till deras gemensamme hjälpare. Hon hade kanske aldrig tagit en sak så enkelt och oreflekterat, utan att syna den från något håll. Icke ens tanken på att Mårten aldrig skulle varit med om något sådant snuddade vid henne. Hon visste, att han icke trodde på en personlig Gud, och att han icke hade samma religiösa behov som hon. Men det gjorde henne intet. Hon ägde sitt för sig, och hon visste, att Mårten var ändå mycket rikare i sitt inre liv. Hon tänkte på orden: en helig, allmännelig kyrka, och kände sanningen av dem.

En gammal änka, som veckan förut mist sin enda son, tog med frimodig röst upp sången med den ljusa refrängen:

Släpp litet solsken in, släpp litet solsken in! Öppna de stängda rutor, släpp litet solsken in!

Och Agnes kände, hur hennes sinne öppnades allt mer mot det liv, som svallade runt om henne — i naturen, i människornas bröst och det stora okända, som är framtiden.

Den dag, som var kvar, begagnade Agnes mest att tala med mor Anna-Greta — långa samtal om den gamlas

ungdom och liv, om hennes barn och barnbarn. Girigt fångade hon varje ord om Mårten, varje antydan om något, som kunde stå i sammanhang med honom. Hon mottog den enklaste lilla berättelse om hans barndom eller det obetydligaste referat av något av hans ord med andakt, som en välsignad gåva. Hon försökte oupphörligt att leda in samtalet åt detta håll, hittade på de listigaste frågor och anmärkningar, som, liksom fällda i förbigående, skulle för mormodern bli den nödtvungna inkörsporten till någon ny berättelse om honom. Och hon hörde leende för sig själv gång på gång Solveigs ord: Før blev I træt af talen at føre, end jeg af at høre.

Allt vad hon hörde stärkte hennes beundran och tillgivenhet för Mårten. Och bland allt det oväsentliga och osovrade mormoderspratet kom det fram saker om honom, både så rörande och så storslagna, att hon många gånger hade all möda i världen att dölja, hur hennes ögon immades av tårar, och hur munnen darrade.

När flickorna på måndagens eftermiddag bröto upp för att åter gå till båten, var Agnes ganska lugn och lycklig. Men hon kände, hur fast hon var bunden där ute med varje fiber — ja, hur varje fiber själv var en levande sträng, som gick rakt ner i jorden. Hon tog farväl av allt som aldrig förr. Hon kände en rent fysisk smärta vid detta lösgörande och förstod, att den smärtan måste ökas för var gång hon skulle taga avsked av denna mark, detta hav. Men mitt i smärtan låg jubel — jublet över att vara i oupplöslig kontakt med det älskade där ute — jublet över att vara bunden vid honom, som var dess medelpunkt och sol. Bunden och ändå fri.

Här vexer en quist uthi mit bryst, Han tvingar migh så såre ...

(*Folkvisa*)

Agnes plan att efter terminens slut resa till England och tillbringa sommaren där tillsammans med Yvonne blev plötsligt omkullslagen. Redan hade junis första dagar gått, biljetten var beställd, och hon skulle fara i följande vecka, då hon fick telegram om, att den släkting, hos vilken hon var bjuden att bo, hade dött och de icke kunde ta emot henne.

Agnes hade hela våren och alldeles särskilt efter påsk glatt sig åt denna resa och satt sig in i tanken på en härlig och givande sommar på en egendom utanför London, med besök på muséer och bibliotek och några veckors vistelse »at the seaside». När därför återbudet kom och hon satt där med det nyöppnade telegrammet i handen, kände hon blott en oändlig häpnad — en undrande, frågande häpnad över sina egna känslor. Ty i stället för att denna plötsliga omkastning skulle träffat henne som ett slag eller åtminstone som en stor besvikelse, erfor hon en dunkel, förvirrad lyckokänsla. Blixtsnabbt hade hennes tanke ilat bort till Ytterön, famnat dess hällar, flytt över havet till Saltkobbarna och badat sina vingar i de stora vattnen. Med yr förvåning gjorde hon sig gång på gång denna fråga: Vad är meningen? Vad menar livet med detta? Och återigen — vad är meningen med detta?

Hon hade beslutat Englandsresan till stor del för att hon icke ville komma till Ytterön i sommar. Hon trodde, att det skulle vara omöjligt för henne och Mårten; hon var rädd för sig själv och rädd om honom. Hon ville icke åter bindas och kuvas av krafter utom henne, vilkas styrka hon nu ett par gånger erfarit, och mot vilka hon kände sig värnlös. Hon ville vara fri; påskens passionsvecka hade skrämt henne.

Och nu stod hon i alla fall inför en sommar där ute. Någon annan tanke fanns icke för henne. Hon hade gjort allt för att undvika det, men när det nu kom, när livet självt tvingade henne in i det — då förstod hon, hur hemligt hon hela tiden velat detta, hur hon bedragit sig själv med sin glädje åt resan. Ty under denna uppriktiga glädje hade en annan ström gått — längtan till skärgården. Kanske skulle hon icke ens nu vågat hänge sig åt denna tanke, om hon icke vetat, att Mårten skulle vara långt borta från Ytterön i sommar. Han

hade fått tjänstledighet för att göra de två månader på sjön, som fattades i hans praktiska utbildning till styrman. Den teoretiska hade han klar.

Hela dagen gick Agnes omkring i samma känsla av glädje och undran. Oupphörligt viskade hon för sig själv: Vad jag är lycklig! Åh — vad jag är lycklig!

När Agnes kom ut till Ytterön, var det första hon fick höra, att Mårtens tjänstledighet var uppskjuten till hösten.

Hon kunde inte låta bli att le — det såg ut, som om livet lekte med dem. Hon kände den mörka fläkten av ödet, som länkar människoliv med varandra utan deras vetskap, mot deras vilja, i trots av deras böner, deras flykt och deras klagorop.

— Vart bär detta hän? tänkte hon. Nu tvingas jag in i det oerhörda, där jag kanske blir ett flarn, ett rö ... Nåväl, vill livet ta upp denna lek, så skall jag parera! Jag skall inte låta mig skrämmas ... jag skall inte fly! Men — nu bär jag inte hela ansvaret — kan inte ta det. Ty det, som nu skett, är mot min vilja ...

*

Juni hade gått och halva juli. Sommaren hade varit ganska stormig och regnig. Men det hade icke betytt mycket för Agnes. Hon hade lärt sig att älska alla vindar och väder där ute och tog nu var dag, som den kom.

Mårten hade icke varit hemma en enda gång, och Agnes hade nekat att följa med till Trutö, då Hilding seglade dit, och då mor Anna-Greta rodde bort i ärende. Hon hade i stället seglat så mycket mer med Hilding; läst och diskuterat med Sven och arbetat och läst för sig själv. Till hösten hade hon fått plats i ett läroverk i Stockholm och ville av alla krafter bereda sig för ett krävande arbete i de högsta klasserna.

Hennes ständiga glädje var barnen. Den lilla gossen hade vuxit upp och gick nu omkring på krokiga ben, allas kelgris. Han hette Emanuel efter fadern och liknade sin mor. Men Agnes såg, att hans huvud hade samma form som Mårtens; och hon smekte det ofta och lät handen glida genom det silkeslena, gula barnahåret. Detta barn hade hon kärt på ett underligt, vemodigt sätt. Hon kunde aldrig glömma Mårtens tunga ord, då han kom hem från sjön och såg honom första gången.

Men under det hon arbetade och levde sommarens rika liv i vegeterande frihet och intresserat arbete, hade hon ingen hel ro. Där växte fram en vild ört i hennes hjärta, en ört med långa rötter, som snärjde sig i alla hennes tankar och känslor, och vars doft gjorde henne tung och yr. Det var en dov, ständigt växande längtan efter Mårten.

Hon gjorde allt för att kuva den och hålla den hemlig för sig själv, stänga den ute från sitt andra jag. Men den sköt allt flera skott och blad och stod snart som ett skrämmande, vilt snår där inne i hjärtat.

— Bara han komme, tänkte hon, bara jag hade honom här, så bleve det stilla i mig. Det är som förra sommaren ... hur lugn var jag icke i hans närhet — då kom allt inom mig till ro. Men så länge detta gapande tomrum efter honom är runt omkring mig — hur skulle jag ha någon lycka, någon frid i min själ? Vi hör ju samman på ett så underligt vis ... varför få vi då inte vara samman — i sommar? Jag kan inte bära detta att inte se honom. O, hur denna längtan rycker i mina hjärterötter; hur tung den är, hur den sargar därinne!.. Jag bryr mig inte om, hur det sedan går, men nu — nu vill jag se honom — nu måste jag vara hos honom ... bara en dag — en timme — en stund! Jag älskar honom inte — men jag älskar honom ändå — jag har honom så kär, att mitt hjärta ständigt ropar efter honom; värker för hans skull. Åh — »si många dagar äro farna, sedan jag såg min käras ögon — och mina tankar gå vill på gamla villstigar»...

Hon sökte honom i allt — bakom varje segel, som dök upp — i varje mansröst hon plötsligt hörde — i varje steg, som hårt och raskt ljöd mot bron eller hällarna. Till sist var morgonen blott den öppna dörren till en lång väntans dag, under vilken hon spejade mot var flyende timme allt oroligare, allt sorgsnare, kvällen blott ett insegel på en slocknad, förlorad dag — en dag utan mening; natten blott en drömmens bro över till nästa dag, då hon kanske skulle se honom — kanske.

När mor Anna-Greta så en morgon frågade, om hon hade lust att följa med till Trutö, svarade hon utan betänkande ja.

Det var en mulen, ganska dyster dag med frisk kultje. Den lilla ekan med sina små segel kunde icke hållas upp hårt mot vinden, och det tog många timmar att kryssa upp till målet. Vid ett-tiden voro de framme.

Nere i hamnen mötte de Mårten. Han hade tuben över axeln och kom just från slutad vakt. Då Agnes såg honom på långt håll, kände hon, att hon bleknade. Hon hade hela tiden gått i en sådan rädsla, att han ej skulle finnas där, då de väl kommo dit, att nu, när hon såg honom, hon trodde sig se en syn. Sedan kom verkligheten emot henne stor och klar, och hon darrade av lycka, då hon äntligen höll hans hand till hälsning. Mårten var inte alls förvånad att finna henne där, men han såg på henne, som om han ej sett henne på mycket länge. Det var nu snart fyra månader, sedan han lämnat henne på stranden påskaftonens smärtfyllda kväll.

Mor Anna-Greta och Vanda skulle uträtta en del ärenden och hälsa på en lotsfamilj. Under tiden skulle Agnes och Mårten gå runt ön.

Agnes kände en allt översvallande lycka, då hon lämnade de andra och ensam med Mårten gick på den smala brädgången, som över sandfältet leder upp mot utkiken. Hon tyckte, att hon ägde all världens lycka i dessa tre korta timmar, som hon skulle få vara tillsammans med honom.

Mårten stannade och talade med ett par unga segelsällskapsherrar. Agnes fortsatte en bit framåt, vände sig om och väntade. Hon vämjdes vid att se dessa pretentiösa, uppblåsta herrar i deras anspråksfulla dräkt bredvid Mårten, som enkel och värdig stod och lyssnade till deras prat. Hon kände ett stigande förakt för denna så kallade överklass, som helt säkert betraktade den unge lotslärlingen såsom stående lågt under dem. Och hon ville ropat åt dem: Vet ni, att ni står inför en, som är en överman i allt — i allt? Hon kände sig nästan vred på Mårten, som kunde nedlåta sig till att vänligt språka med dessa löjliga söndagsseglare, som måste ha hans hjälp, så snart det gällde en riktig seglats.

Då Mårten kom fram till henne, hade hon ännu ej lugnat sig, men hon lät honom förstå, vad hon tänkte. Hon kände ett ohejdat raseri mot alla dessa parasiter, som ströko omkring där ute på ön, och hon kände sig själv förnedrad av deras nedlåtande ton mot Mårten. — Är det fråga om vart jag hör, tänkte hon, så nog vet jag det! Jag är en av hans likar, jag är som han, och det är mig en ära. Men en skam, en skam att bli betraktad som like till de där!

De hade kommit upp till foten av utkiken.

— Vill du gå upp? frågade Mårten.

— Jag vet inte — jag har aldrig förr vågat; jag får svindel så lätt.

Men så kände hon en underlig värme genom hela sin varelse: Men när du är med, så vågar jag det.

Hon började klättra, och han gick ett steg efter och höll armen stadigt bakom henne, om hon skulle falla.

— Se inte ner! sade han. Känn dig trygg — jag håller dig.

— Du behöver inte, sade hon och klättrade upp för de väldiga stegen, ledigt som om hon gått där var dag.

Det blåste, så att hela ställningen sviktade. Då hon stod där uppe, ville bröstet sprängas av jubel. Blåsten slet av hennes mössa, men Mårten fick fatt i den och höll den sedan i handen. De lutade sig över räcket, stödde hakan mot händerna och sågo utåt. En vild vind och frisk sälta badade deras ansikten. Havet sträckte sig tungt och grått med vita vågtoppar och hårt brus där nere.

— Se — där kan du skymta Saltkobbarna!

Det sprängde till i Agnes hjärta.

— Ja — se ... se! Jag måste dit ut, Mårten!

Han såg på henne med en lång, underlig blick och närmade sitt huvud till hennes.

— Om det blir möjligt. Jag skall försöka. Annars, förstår du — annars kan jag inte hjälpa det.

Efter en lång stund av stillhet där uppe i stormen gingo de ner, lika lätt som upp. Agnes såg upp mot den svindlande höga ställningen, då hon stod nere på marken, och det gick en rysning genom henne — men av triumf att ha nått dit upp endast i kraft av sin tro på mannen vid hennes sida.

De gingo tvärs genom skogen. De små tallarna doftade och brusade med havstungt brus. Linnea täckte stora sträckor av marken och fyllde hela den grå luften med sin skogsarom. Hon fäste några små klockor i sin blus och tog sedan en enda stängel med två silverludna, skära blommor och fäste i knapphålet på hans jacka. Så satte de sig ner.

Hon sträckte då och då ut handen och tog en liten blekröd klocka med långa, gröna revor, lät dem ligga i knät och förde dem ibland upp mot sitt ansikte. Mårten satt och grävde med ett barr i marken och slängde små pinnar ut i luften. Båda sutto tysta. Ibland sågo de på varandra men blott skyggt och hastigt.

Hon kände en stillhet så stor, som hon icke känt den sedan förra sommarens dagar, då hon gick med Mårten på Ytterön. All skogens och havets fred var över henne. Hon hade allt, vad hon åtrått, sedan långfredagens sol uppgått. Allt annat i världen föll som stoft och aska, steg som en rök, försvann, förintades.

Deras händer kommo att vidröra varandra. Hon kände det som en ofrivillig smekning. Han log mot henne, och hon log tillbaks, men blev varken röd eller het av hans blick. Hon undrade, om han kände som hon, om han var lika glad åt att bara sitta där med henne.

— Nej, nej, tänkte hon. Han kan inte vara lika glad. För mig betyder detta mer, än han anar. Han har ju ändå ro, ensam. Men jag — jag kan bara vila i honom.

— Vad är det som glänser — se det ljusa där borta mellan stammarna? frågade Agnes. Är det havet?

— Ja, det är havet. Ser du inte vattnet? Vill du gå dit?

— Ja, om en stund. Vi har det så bra här.

— Men du har inget ätit på hela dan, skulle du inte ha mat?

— Jag känner inte den ringaste hunger. Tala inte om det. Jag vill bara vara här.

Hon försjönk i tankar. — Tänk om han är likgiltig för mig, ropade det till inom henne. Det skar som kallt järn, då hon rördes av denna tanke. Hon såg på honom och förstod, hur något sådant skulle plåga henne, döda henne. — Men om han tror, att jag älskar honom — att jag har ändrat mig sen i somras — vore det

inte ändå värre? Hon vägde de två tankarna mot varandra och förstod, att den sista var långt värre. Ty då skulle han få lida, annars var det bara hon. — Hellre det, hellre det, sade hon till sig själv ... Låt mig lida, men skona honom — han har lidit nog ... Men han måste förstå mig nu — han måste fatta, hur jag känner. Det är ju så enkelt, så gränslöst enkelt. — Hur enkelt är det då? frågade en röst inom henne. Då kom svaret, nyfött i hennes själ just den stunden, men klart, som om det alltid legat färdigt där, bara någon kallade på det: Jag *kan* inte leva utan honom; jag kan inte heller leva *med* honom; men jag kunde dö med honom; jag kan det när som helst, jag kan dö med honom.

Efter detta svar stillade sig tankar och frågor, och hon satt åter lycklig som förr vid hans sida.

— Har du väntat, att jag skulle komma? sade han tyst.

— Jag har väntat var dag, svarade hon.

Men rädd att han skulle tro för mycket, tillade hon: Du vet ju, att du har lovat segla mig till Saltkobbarna. Det är dit jag längtar.

— Jag har omöjligt kunnat komma, svarade han lugnt.

— Säg hellre velat, svarade hon hastigt.

— Du är barnslig! var allt vad han svarade. Och om en stund:

— Nå, när ses vi igen?

— Vad vet jag? När du kommer hem ... och när blir det? Aldrig?

— Det blir inte förr än om tre veckor. Tidigast.

— Ja, jag skall vänta, bara du kommer, bara vi får segla dit ut. Jag måste få tala ut med dig. Åh — Mården, det är så mycket, som vi måste tala om. Det får vi där ute — där har vi inget som stör, där är bara vi. Jag tycker jag har en hel värld att göra upp med dig. Vi kan aldrig förstå varandra förr.

— Tror du det? frågade han med ett leende så flammande ljust och med så underlig glans i blicken, att hon blev rädd.

Och inom henne reste sig samma fråga som nyss: Om han älskade mig — hur skall det då gå? Nej — nej, något sådant är inte möjligt — får inte vara det! Han känner bara som jag — om han ens känner så mycket. Han kan inte, kan inte hålla av mig så djupt, som jag håller av honom.

De reste sig och gingo mot havet. Framför tångkransen och sandstranden var en stor, friskt grön äng, översållad med små röda, vilda nejlikor — studentnejlikor hade Agnes kallat dem som barn. Då vaknade hos dem båda minnena av höstdagen, då de stått bredvid skålen med nejlikor i Agnes rum. Och ett vemod skuggade deras medvetande.

De lade sig ner bland strandrågen, som susade och rasslade. Grått och skummigt gick strandsvallet upp i sandrevlarna, där den lilafärgade strandastern och den gula blomman, som växer i havssanden, vaggade och viftade. Agnes lät den gråvita sanden, malen och tvättad av havet under tusende år, rinna genom handen i en fin stråle som ur ett timglas. Med ett spätt sus föll sandstrålen ner i en liten hög i den andra sanden.

Mården höll fram sin hand, och hon lät den lilla sandpelaren stiga ner i den. Hon tyckte, att tidens sus i de grågula små kornens fall hördes som dånet av tidsströmmen själv. Hon önskade, att sandstrålen måtte sluta att rinna, höra upp i sitt lopp och utvisa evighetens ingång. Vattnets brus och dova sorl var som evighetens

röst. Strandgräsets evigt bleka sus och tistlarnas vaggning i monoton takt — var det icke evigheten, som nu hade kommit? Och suset i en brunfläckig snäcka, som hon lyfte till sitt öra — vad var det annat än evigheten — det tidlösa — otydbara? Hon kände som i dröm, att en stark, varm hand grep om hennes och höll den sluten i sig i trygg ro. Hon förnam det, när det skedde, men strax därpå visste hon icke om det, det var som om den alltid vilat i denna lugna, fasta boning. Hon vilade utsträckt mot sanden och lyssnade till alltets sus och kände intet mer i världen, än att hon nått den fasta punkten.

*

De tre veckorna skredo sakta mot sin fullkomning. Agnes levde nu endast för den kommande dagen, orkade, vågade blott taga en dag i sänder för att ej misströsta. Varje stund var hennes längtan klarvaken hos henne. Den vilade aldrig; i sömnen var den vid hennes huvudgärd, och då hon vaknade upp om morgonen, steg den henne till mötes med första strålen av dagen, som trängde under de lyfta ögonfransarna. Hon kände den vilda lusten där inne i hjärtat, björnbärsbusken med sargande taggar och snärjande rötter. Men sedan hon nu träffat Mårten och fått hans ord, att han skulle komma, var icke denna längtan bitter mer, icke dov och tyngande, blott allt betvingande.

Allt hon nu begärde på jorden var denna färd ut till Saltkobbarna. Hon tyckte, att hela hennes livs lycka och hennes eviga salighet låge inneslutna i detta ena — om hon skulle få komma dit ut. Där skulle hon få släcka all sin havstörst, all sin hunger efter den stora ödsligheten och friheten, all sin längtan att förenas med honom, som hon hade kär i naturen, ensamheten, det fria, stora.

Hon visste nu, att han var hennes hjärta kärare än allt annat, närmare än alla andra. Hon kunde icke undfly sig själv och icke heller honom. »Toge jag morgonrodnadens vingar och uppsloge mitt tjäll ytterst i havet — din hand skulle dock leda mig och din högra hand hålla mig.» Hur kunde hon stå mot stormen? Hur kunde hon värja sig mot havets brottsjöar? Var hon starkare än markens klippor, snabbare än molnen och ljuset? Hur skulle hon då motstå honom, som själv var allt detta? Och varför var hans makt så stor, hans kraft så väldig? Hon ville fråga den gud, som skapat honom, skapat bergen och strömmen och de stora vattnen.

Hon visste, att de båda behövde dessa dagar där ute på det ensamma, yttersta skäret. Det skulle ge allt, vad de behövde — det skulle vara lisa för de sår de oförskyllt givit varandra under detta underliga år, läkedom och lisa för all vånda och ångest; det skulle vara en stunds vila i tidsströmmars väldiga virvel, som annars aldrig gåve dem tid att stanna tillsammans och gemensamt lyssna till evighetens röst inom och utom dem själva. De behövde det för hela sitt kommande liv. »Av sådant lever man, och av allt sådant har min själ sitt liv.» Nätters ro och dagars glädje ville hon offra för att få detta ena — detta enda.

Men hon behövde icke offra något. Dagen nalkades, då han skulle komma. Och en afton, ett helt dygn tidigare än hon väntat, hörde hon hans röst nere vid bron och såg ett segel fällas. Då gick allt inom henne till ro.

Mårten kom upp till villan på kvällen och satt och språkade med dem. Agnes satt mest och hörde på, fylld av sin egen lycka. Det regnade, ett mjukt, stilla regn, men små hetsiga vindkast tryckte mot fönsterrutorna, och Mårten spådde storm till morgondagen.

En liten stund fingo de tala ensamma. Allt var då så dämpat och stilla. Endast blickarna talade ett högre språk än läpparna och rösten. De sade dock snart godnatt till varandra — deras första, verkligt jublande godnatt.

Dagen därpå var det full storm. Den hade brutit ut på efternatten och gick alldeles rasande över skären, som sköljdes av fradgande vatten. Agnes hade sovit lugnt hela natten, men då hon vaknade och hörde stormdånet, krympte hennes hjärta i henne, ty hon förstod, att de ej kunde fara.

Men när hon kom ned på backen och såg, hur strålande solskensfylld dagen var, med en himmel glänsande blå, där väldiga molntrasor sopades fram, slitna som flarn av stormen, då steg hennes lust att i stormen fara ut på ett hav, som gick skummande vitt. Hon kunde knappt stå där uppe, kunde icke höra sin egen röst; den slets från hennes läppar och slungades bort med vinden, innan den nått hennes öra. Fjärdarna skummade, bländande vita, nästan utan något blått. Havet var väldigt, gränslöst i sitt brusande majestät.

Agnes gick ned till Sjöstugan. Mårten stod där ute och högg ved.

— Nu vill jag fara till Saltkobbarna!

Han såg på henne som på en galning.

— Hörde du, vad jag sade? Minns du ditt löfte?

— Men Agnes — i dag ... förstår du inte, att det inte kan gå?

— Om jag vågar fara med dig — varför vågar du inte med mig?

— Tala inte så oförståndigt! Du vet inte, vad du säger!

— Jag får således inte fara? Du vill inte? Hon såg nästan hotfullt på honom. Mårten såg på henne igen och svarade blott med ett kort, bestämt nej.

Agnes sprang upp på sitt rum. Varför hade han nekat? Kanske var det nödvändigt, men varför? Vad betydde det, om de förgåtts i stormen där ute en sådan dag som denna? Tillsammans. Men om det än var nödvändigt, varför hade han inte talat vänligare, varför hade han varit så hånande kall och avmätt? Hon var sårad djupt i sitt hjärta. Han hade mött hennes eld med is. Hon kunde icke glömma hans avvisande ord. Och hela dagen satt hon uppe på sitt rum och ruvade över hans hårdhet och kyla, lika olycklig som hon dagen förut varit lugn och lycklig.

På snigelfötter kröpo dagens timmar.

Vid middagstiden kom hällande regn, men stormen bedarrade något. Molnen gingo lågt och luften mörknade. Agnes satt kvar på sitt rum i stigande vånda. Hon var för stolt att gå ned och söka honom, och hon väntade var minut, att han skulle komma. Men han kom icke. Då sade hon i sitt hjärta, att hon hatade honom, och hon kände kroppslig smärta av sitt hat och sin längtan.

Sent på kvällen hörde hon honom komma upp för trätrappan, och hennes hjärta stod stilla, allt blod stannade sin gång.

Men han gick förbi hennes dörr fram till verandan, där Sven och Hilding sutto. Under en timmes tid hörde hon hans röst därinifrån, hörde hur de skrattade och pratade. Så hörde hon hans steg avlägsna sig igen.

Då ville hennes hjärta brista; men tårarna kunde ej komma, ty smärtan var för stor. Hon gick fram och tillbaks i rummet, slog med knutna händer mot väggarna för att döva smärtan invärtes.

Då hörde hon en knackning. Dörren öppnades och Mårten steg in.

Det brann ett enda ljus i rummet, och hon kunde ej se hans ansikte tydligt. Hon stannade och såg hårt på honom. Så satte hon sig med ryggen halvt åt honom och lutade armbågarna mot skrivbordet. Han hade tagit en stol och satt sig vid andra sidan av bordet. Ljuset fladdrade mellan dem, och nu såg hon hans ansikte. Det såg sorgset ut, och det gladde henne. Hennes eget lidande hade varit så stort, hade samlat sig till sådant djup, att hon icke visste någon råd att dölja det med annat än att kallt plåga honom. Hon sade ord, som voro

menade att träffa som knivsting. Men alla hans svar kommo stillsamma och behärskade.

Hon märkte, att han sökte hennes ögon, men hon undvek att se på honom, gav honom blott då och då en blixtsnabb och kall blick. Men ett tag var det, som om hennes egen blick icke hunnit undan tillräckligt fort — den hade sett för djupt i det gråblå, stålklara, stannat kanske blott en sekund för länge i den mörka glansen. Den kunde icke mer komma loss. Hon såg ända till botten av dessa ögon; hon mötte hans själ där inne.

Då brast hon i gråt. Allt annat i världen än han försvann. Hennes huvud föll ned mot hans arm på bordet och låg där stilla, medan tårarna strömmade. Han smekte först hennes hår och lyfte sedan upp hennes huvud. Han höll det mellan båda sina händer och såg henne in i ögonen. Så kysste han hennes ögon — såg på henne igen. Hon slog armarna om hans hals och höll honom fast, tätt med huvud mot huvud, kind mot kind. Så stodo de utan att veta hur länge, utan att veta om lyckan eller smärtan var störst.

— Kära, sade han, kära! Hur är det för oss?

— Åh. Mårten, Mårten! Jag vet inte — jag vet bara, att jag har dig kär ... Jag älskar dig — jag älskar dig.

Hans händer och armar omslöto henne som för evigheten. Och han viskade länge, länge samma ord —

— Jag älskar dig — jag älskar dig.

Då var som en vårsvan den stolta sol som sjunger, där han far, och månen en drömmande gök, som gol i fjärran för stjärnornas par.

(*Karlfeldt.*)

Nästa dag gick upp som blott en soldag efter en storm över skären kan. Hela atmosfären glimmade rentvådd, renblåst. Skyarna, luftigt vita, svepte ännu för laber västlig bris ut över havet; himlen lyfte sig guldblå och genomskinlig, frisk som ett svalt hav. Luften var kristallisk, upprörd av solstrålar och blåst.

Sjön gick ännu vit, brann i högt ljus med långa, fräsande vågor. Träden och gräset susade regnbegjutna, rensade av gårdagens storm.

Agnes satte sig vid fockskotet. Mårten tog rodret, kastade loss, och ökan var fri.

Den känsla, som steg upp i hennes hjärta, då hon hörde vattnet porlande slå samman om stäven och kände ökan skjuta allt starkare fart, skulle hon aldrig glömma. Det var ett jubel utan like, en glädje, som hon aldrig drömt om. En äventyrens vilda sång steg upp i hennes själ — det var som tusen band brustit och stora vingar växt fram och burit ut i en värld utan gränser och hinder. Friare kunde icke måsen och örnen känna sig, icke vågen eller vinden vara. Hon tyckte, att hon i sin hand höll allt — allt som fanns i den strålande världen av soldrucken, vindburen frihet, allt som fanns av ungdom, av kärlek och salig ensamhet. Ingen hymn hade kunnat tolka hennes jubel och tacksamhet; ingen tunga ge ton, ingen sträng ge ljud åt hjärtats enkla, stumma sång, som blott hon själv förnam.

Ett par timmar gingo. Ökan sköt tung och ovig för nästan akterlig vind med långa vågrörelser rakt mot öster. Allt närmare syntes den grå strimman av Saltkobbarna. De hastade förbi ett par undervattensgrund, där skummet stod högt upp som fontäner i solen. Varnande, nästan underjordiskt hördes bruset på långt avstånd mitt igenom det svallande, stigande, fallande bruset av de stora vågorna och stormdyningarna, som i obruten följd jagade varandra på en omätlig, solöverspolad vidd. Strimman av det land de lämnat bakom sig hade smält till ett med himlen. Några grynnor och småskär syntes blott som grå fläckar i den blå klarheten. Sorlet

av svallet kring båten höjdes och sänktes i entonig, rytmisk takt, ljöd som en lugn men hård vaggsång, sjungen av de väldiga djupen. Mäktig gick havets vind fram och förde två människor mot ensamhetens yttersta riken.

Agnes satt mest stilla framme i fören och såg österut eller stirrade ner i det forsande vattnet kring stäven, tills ögonen voro förblindade av den vitgröna glansen, övermätta av alla pärlors dans och bristande lek. Då lutade hon huvudet ner mot förstammen och såg rätt ut i luften, där intet var att se. Hon tyckte, att de seglade i ett lufthav, att det bar fram uppe i rymderna, och att bränningarna och skummet, som susade där under henne, voro moln, som slogos till fradga av båtens fart och himmelsvindarnas dans.

Mårten satt också han mest orörlig med ena handen om rodret, noga passande ökans krängningar. Han tyckte icke om att segla i slör men var glad, att det gick undan. Hans ögon hade ett spänt uttryck, sådant som vana sjömäns ögon alltid ha mitt under den trygghet, som ständigt vilar i dem. Ansiktet var lugnt, icke eftersinnande eller tankfullt, men iakttagande, vaket. Han såg lycklig ut. Då och då frågade han Agnes, om hon hade det bra och hur hon kände sig. Ibland vände han sig om och såg bort mot den strand de lämnat, mätte avståndet i tankarna och såg på sin klocka.

Ökan gled in i en lugn liten hamn på Saltkobbarnas sydvästliga sida. Mårten förde upp den i en fin lov till den långa bryggan och lät ankaret gå; Agnes tog med utsträckta händer den svaga törnen och lade raskt trossen i ett par halvslag över järntenen på bron. Hon hoppade upp ur båten med ett rop av glädje. När hon stod med fast mark under fötterna, kände hon en långsam, underlig gungning, som om bron gått i vågor. Det var samma rörelse hon burits av nu i tre timmar, och hon kunde icke frigöra sig från känslan av att hon ännu bars fram på samma svall.

Då kände hon Mårtens arm om sitt liv. Han drog henne in till sig med en beskyddande, öm rörelse, och hon lutade huvudet mot hans bröst och slöt ögonen för ett par sekunder.

Hon hörde hans låga, mjuka röst:

— Nu är vi här, du! Och han såg ut mot havet och så på henne.

Hon gjorde sig sakta fri. Hon hade känt en förbiglidande skygghet för hans omfamning, denna underliga skygghet, som så lätt kom över henne, när hon kände ett närmande från hans sida.

— Nu ska vi gå upp till stugan, Mårten! Du langar upp sakerna och jag tar emot, så bär vi opp genast.

Hon satte sig på bron, medan han beslog seglen och såg till att allt i båten var i ordning. Sedan buro de upp korgar och knyten till den lilla jaktstugan.

Dörren var låst inifrån, och de kunde ej finna någon nyckel. Mårten lyckades lyfta av ett fönster genom att sticka in armen genom ett litet hål på rutan och klättrade så lätt in i rummet.

Agnes kände det helt underligt, helt sällsamt, när hon stod och väntade utanför på trappan, hörde hans steg närma sig innanför, låset vridas om och såg dörren slås upp för henne. Det var, som om han bjudit henne att stiga in till ett rike han öppnade blott för henne. Med en skälvning i hjärtat steg hon in men höll sig instinkttivt hela tiden så långt som möjligt från honom. Fast hon kände honom så innerligt väl och var fullt trygg med honom, kände hon sig också för första gången verkligt ensam med en man, och en man, som hon låtit sig föras bort av, och som hon kände som den enda mannen i världen.

Stugan bestod av ett stort rum med fönster åt tre väderstreck, väggfasta bänkar och bord, öppen spis samt på norrsidan av detta ett mindre rum eller kök. I detta funnos två fönster, en liten järnspis och fyra väggfasta, halmfyllda britsar, byggda som kojer två och två ovanpå varandra.

Det var tydligen länge sedan någon varit där inne. Luften var instängd, det låg damm på golvet, och sumpen i kaffepannan var som en torr skorpa. Mårten fick fatt i stugkvasten och sopade golven rena; Agnes torkade av bordet och bredde vit duk på. Hon gick ut efter

några alkvistar och satte i en vattenfylld bleckburk på bordet. Ved låg kvar efter andra — det var sed att lämna kvar åtminstone litet stickor och kvistar, då man for. Mårten och Agnes buro in några stora fång torr ved från båten. Sedan de ordnat det nödvändigaste med uppackningen, gingo de ut. Klockan var omkring två.

Mellan låga, magra albuskar gingo de över kortsnaggigt, brungrönt gräs, som täckte stora delar av den inre klippmarken. Små fattiga, gula pulsatillor och hög, blågrön pors växte i risiga klungor bland skrevorna. Några förkrympta epilobier vaggade sina vinröda spiror i ett stenrös mellan vilda vinbärsbuskar. Mitt på skäret sträckte sig en liten myr, vilddoftande och sank, med blekgula hjortron kring starrtuvorna. Det gröna och bruna växtlivet slöt inom sina två fattiga färger en symfoni av smältande nyanser, från porsbrunt och frömjölsgult till friskt algrönt och förtorkat grågrönt. Runt kring detta liv slöt sig klippstranden, först med vilda stenrös, sedan med låga, släta hällar, skimrande gråvit. Sträckor av dessa hällar voro nästan blankbonade, de kändes som slipad marmor, då man förde handen över dem. Men andra sträckor voro skrovliga och mörka av torra lavar. Långt ut i vattnet sköto dessa låga hällar upp; blanka och svarta togo de mot sjöarna, som bröto sig över dem.

Där ute på de yttersta stenarna åt öster, så långt de kunde gå utan att få fötterna överspolade, lade de sig ner.

De kände intet mer än skönheten och storheten omkring sig. De glömde allt, liv och död och varandra, för det väldiga dånet av ett stort hav, för brottsjöarnas rytande, högt klingande rop, där de brötos till skum över grynnorna, för ljusets allt översköljande renhet och tystnadens oerhörda mäktighet. Ty mitt under bruset och dånet, som kom luften att skälva och svinga, var tystnaden så mäktigt stor, som om allt liv dött ut. Den famnade allt. Den slöt sig som ett skimrande tunt skal kring hela jorden, den lyfte sig över vattnen som ett svindlande vitt tempel, vars kupol var etervalvet. Till sist tycktes dem själva bruset som en enda tigande tystnad, en ändå mer mäktig tystnad än den, som är helt utan ljud.

Endast någon gång skar ett gällt skri från en mås igenom vågbruset, påminnande om att livet fanns där ute.

Hur länge de lågo så, visste ingen av dem. Tiden var utplånad. Intet utom solen tecknade dess gång. Men solens lågande eldskrift betydde intet här; ty timmarna fingo rinna som sekunder eller dagar, minuterna fingo virvla bort som skum på dyningen eller stanna och stelna — allt var detsamma — dygnet kunde rulla och välva, dagarna växla och skrida — där ute fanns för dem endast nuet — men nuet hade blivit evighet. De hade ingått i den värld, där »tusen år äro såsom en dag och en dag såsom tusen år».

Något av det Agnes känt på stranden med Mårten, medan havssanden silade ur hennes hand och strandrågen susade under grå moln, var detta, som hon nu förnam, blott tusenfallt förstärkt, nu först full verklighet, gemensam verklighet för dem båda, lika intensiv för båda.

Och denna verklighet gjorde dem stumma. Ty när evigheten är runt omkring människan, väntande på henne, behöver hon icke tala; om orden icke komma denna dag, så bli de förlösta den nästa — eller nästa sekel.

Marten sträckte ut sin hand och tog hennes hand i sin; och hon lät honom behålla den. När hon kände den lugna värmen av den och blodets gång i dess ådror, var det, som om samma blod runnit genom dem båda med samma pulsslag och som om de båda varit ett enda väsen, ett väsen så fast förbundet med marken, att markens liv brusat genom dess kropp och det hämtat sin näring rakt ur klippans kristaller. Nu fick det sin fullkomning, det som hon redan från begynnelsen känt, att Mårten och hon i naturen voro ett och endast i varandra voro en enhet, endast genom varandra fingo ro — vid naturens bröst. Nu behövde hon heller icke

svara på

plågande frågor från sitt andra jag, om hon älskade honom eller vad det var, som drog henne till honom. Intet i henne ropade efter förklaring. Allt var klarhet. Hon reflekterade ej över hans känslor, ty hon kände, att de smälte samman med hennes egna. Hon hade aldrig begärt annat än detta, som var, och nu hade hon det som levande liv.

Solen stod i väster och vattnen sköljde som gult vin mot stranden. Kvällskyarna svävade mera stilla, och brisen hade mojnat. Mårten satte sig upp, såg på solen och förde handen till sitt ur, första gången sedan de stigit i land. Men med en snabb rörelse grep hon det ur hans hand, innan han hunnit se på det, och gömde det mellan sina händer.

— Nej, nej, du får inte se på klockan! Inte på hela, långa tiden vi är här. Vi bryr oss inte om tiden — när vi för en enda gång i livet kan få glömma den. Lovar du mig?

— Ja, kära, han skrattade och reste sig upp och sträckte ut händerna för att hjälpa henne. — Men du får inte låta klockan stanna!

— Nej — jag skall vrida upp den på kvällen, då det blir mörkt, och den skall få ligga under min huvudkudde.

— Men då hör du i alla fall tiden — hur den går!

— Ack — det gör ingenting — det hör jag i vågbruset med och i dina ord och det ser jag ju på solen och stjärnorna ... Det är bara vackert. Men det är helt annat att dela upp den i minuter och timmar och lyda några pedantiska små visare. Förstår du, hur jag känner, säg?

Hon såg honom strålande in i ögonen och läste samma känsla där.

— Ja, käraste, jag känner som du.

Han tog henne lätt om skuldrorna och log:

— Vi har haft det gott nu här med varandra? Har vi inte?

— Vi har aldrig haft det bättre, kunde aldrig få det underbarare ... Det var det här jag längtade efter, Mårten.

— Men tänk, om det inte hade kunnat bli?

— Då — då, vet du, hade jag aldrig fått lugn mer ... Jo, jo, du får inte skratta ... Du vet inte, hur jag har haft det — men jag tror, att jag hade förblött av längtan annars. Nu har jag inte bara fått frid med mig själv — utan också med dig ... och med naturen.

— Agnes — har du frid med mig nu?

Han såg henne djupt in i ögonen och sökte fånga hennes själ i denna fråga.

Då remnade åter förlåten mellan hennes nuvarande jag och det andra, som legat i dvala, så att hon såg en skymt av detta andra och såg vidden av hans fråga. Hon skyggade till för hans forskande, brännande blick och bävade ett slag för sitt svar. Men i samma stund kom hon ihåg den längtan hon känt på isstranden under påsken och mindes gårdagens ångest och kvidan. Hon kände björnbärsbusken där inne rista i sina rötter, sarga med sina taggar — och hon vaknade i nästa sekund som med ett jubelskri till medvetande, att nu ägde hon, vad hon begärt, nu var hon mitt i det strålande nuet — hon var hans, han var hennes ... här ute — här ute.

Och hon svarade ett oemotståndligt ja: Ja — jag har friden med dig — *nu.* Men detta »nu» kom som en viskning, som knappt hon själv hörde, men som hon trodde klargjorde för honom, vad hon menade.

— Nu går vi hem, Mårten. Jag skall laga middag åt dig eller kväll, vad man nu skall kalla det.

De måste båda le åt ordet »hem», och de sade det båda igen: Ja — nu går vi hem!

Måltiden blev glittrande festlig. Förberedelserna togo dubbelt så lång tid som i vanligt fall, då båda samtidigt skulle utföra varje syssla, rätta varandra och visa sin skicklighet. Var och en misstrodde den andras hushållskunnighet, och de måste oupphörligt skratta både åt varandra och sig själva. Under dukningen, eldningen och matlagningen ljöd det som ett friskt regn av skämt och barnsligt ystra ord därinne i det lilla sotiga köket. De kände sig så uppsluppet glada, och efter högtidstimmarna ute på stranden hade deras hjärtan behov av att leka, av att känna den »högtidliga yra», som är de lätta solskensstundernas gåva.

Och när maten äntligen stod på bordet med friska alblad kring varje fat, kände de, som vore det första måltiden i eget hem. Och mitt under skämtet gledo underliga, tysta tankar förbi, dämpande de sprittande orden.

Under diskningen lämnade de plötsligt balja och tallrikar; solen skulle gå ner, och de ville se den sjunka i nordväst långt bortom Ytteröns endast anade berg.

De stodo tysta på trappan och sågo en mörkgul sol stå bakom ett flor av drivande, gulaktiga töcken, viftande som lätta slöjor för en avlägsen vind.

Agnes kände, som om solen nu vore den enda varelse, som nu såg dem, deras enda medbroder där ute i ensamheten, deras beskyddare och härskare; och som om de skulle lämnas dubbelt allena, då ingen strålblick mer kunde nå dem.

— Nu kommer snart den stora, stora ensamheten med natten, tänkte hon. I dag har vi ju legat i famnen på hela ljusa livet, värmt oss i solens knän ... Nu först blir det bara han och jag kvar — här i mörkret och bruset. Jag trodde jag var ensam med honom i dag — men långt mer ensam skulle jag bli. Nu — nu ser jag bara solens halvkrets ... o kära, strålande öga — dröj, dröj!

Bortom ett grågult böljande vatten, där bränningarna sjödo andelikt vita och overkliga, sjönk solen.

En underlig, darrande dager stod kvar över skäret och vattnen. Havstrutarna kretsade med klagande läten runt sina reden i gräsmarken, flögo högt i den skimrande luften och gingo en efter en till vila.

Det var, som om dånet av bränningarna stigit och stigit, ju mer det skymde, och som om skriet från trutarna och måsarna ljudit dubbelt gällt och utdraget.

En lång stund dröjde de kvar på trappan.

Agnes stod lutad mot väggen och såg rakt ut för sig. Mårten stod en bit ifrån. Över hans ansikte hade kvällens allvar lagt sig — det allvar, som det så ofta bar. All deras barnsligt glada glädje hade liksom solen sjunkit för natten, och i deras hjärtan låg en avglans av den klarhet de nyss skådat.

I stugan mötte dem en högtidlig kvällsfred.

De små fönstren släppte sparsamt in en slocknande dager, och det skymde hastigt där inne till natt. Det stora rummet stod som en fristad mot kvällen och bruset utanför, skyddande och bjudande vila åt två ensamma människor.

De satte sig tysta vid var sitt fönster och sågo mörkningen gå fram över klipporna och himlen. Mårten hade dragspelet i knät. Då och då spelade han, liksom utan att veta det, en mjuk, dämpad melodi av dem, som fylla enkla hjärtan med kvällens ro och vemod.

Snart kom det bara som ett svart brus därutifrån. Himmel och moln, skär och vatten och dagrar voro drunknade i detta svarta. Men strandsvallets och brottsjöarnas dån steg som en evig och rytmisk bön kring den ensamma stugan. Det steg, som om det närmat sig, det steg med varje stund, detta svarta, svallande brus, steg som dånet från ett vattenfall. Det liksom omslöt dem, pressade dem i sin famn, förstummande varje tanke, som velat söka sig ord. Tysta och bleka lyddes de till havets och ensamhetens svarta brus. Och natten föll.

De reste sig utan ord och började göra upp eld i den öppna spisen. Snart slog eldskenet från flammande kärnvedsklossar och ringlande spånor upp kring dem. Ut över furugolvet och de vita väggarna sträckte sig det lysande skenet, men taket var mörkt, och skuggorna under bänkarna och bordet voro sotsvarta.

Agnes satte kaffepannan mitt i elden. Det började genast sjunga och sjuda i den. Mårten bredde en filt på golvet för henne att sitta på. Han satte sig på bänken med sitt dragspel och passade kaffepannan, och hon sträckte ut sig på rygg på filten. Hon låg och lyssnade till bruset mot fönstren, till knastret från enkvistarnas barr och till de gamla danslåtarna från dragspelet.

Hon visste icke, om hennes hjärta var tungt eller lätt, ljust eller mörkt. Det var som en skuggvärld runt omkring henne, och i dess skälvande dager kunde hon icke hitta rätt på sig själv. Men hon var alldeles lycklig, önskade intet, saknade intet. Tankarna voro lika flyktiga och skälvande som flammorna i spisen och skuggorna i hörnen, stego som rökvirvlarna, flögo kring som eldflarnen, famnade varandra som lågorna. Som skuggorna försvunno de för att åter samlas i ringar, lyftas och falla — och spridas för en enda flammas intensiva ljus.

Mårten kastade då och då ett vedträd in i elden eller sköt en stor kvist, som så småningom fick förbrinna, längre och längre in i brasan. Då var det först, som om lågorna skulle kvävts, och det blev skuggsvart i hela rummet; sedan höjde de sig i dubbel kraft och slogo som ett blommande träd ut i gnistor. En svag doft av bränt ris fyllde rummet.

De drucko kaffet, ett svagt, vattenhaltigt kaffe med smak av kaffepanna och rök. Mårten lovade koka kaffet nästa gång — då skulle det bli klart och svart.

Agnes lade sig åter ner. Mårten lade ifrån sig spelet och satte sig på filten bredvid. Hon flyttade sig impulsivt till ena kanten. Han märkte det och lade sig lugnt vid den andra.

— Vi behöver nog intet svärd emellan oss, tänkte hon leende. Och hon låg och funderade över, vad det kom sig, att hon alltid hade liksom ett bart svärd i sin själ, en silvervit klinga, som tveeggad och skarp stod till reds att vända sin ena egg mot mannen, så fort hon instinktivt anade, att de nalkades en osynlig, för henne själv blott omedvetet utstakad gräns.

Som om Mårten känt hennes tankar, frågade han:

— Är du rädd för mig?

— Mårten — nej, nej, svarade hon tyst.

Han sträckte ut handen och drog henne närmare sig.

— Minns du i går kväll, Agnes, då hade jag dig i mina armar, då kysste du mig — är du borta från mig nu

— kära?

Agnes öppnade ögonen och såg på honom. Hon kände samma obotliga skygghet som nyss, men också en ömhet, som kvällde fram över alla bräddar i hjärtats överfulla kar. Hon vilade i glansen av hans blick, sjönk ner i den, men utan att för en sekund hennes jag förlorade fästet för att smälta samman med ett annat jag. I går hade hon utan förbehåll, nästan utan medvetande vilat i honom, och otaliga gånger förr hade hon stått beredd att bli till intet i hans själs låga. Men nu, när hon vilade lugn i hans närhet, ägde honom och var hans som ingen annans, då förnam hon sin personlighet som en vitglödgad gnista där inne i väsendets djup och liksom sträckte sin hand över den för att värna den.

— Hans själ står öppnad för dig, sade en röst inom henne. Se det heliga rummet, till vilket du längtat ... allt berett för dig — för dig allena! Gå in — tag det i besittning!

Men hon kände åter svedan av den vita gnistan i sin själ; och liksom förut den vilda busken i hennes hjärta skoningslöst drivit henne i hans famn, öppnat hjärtats slussar, så att allt blod strömmat till honom, så hejdade henne nu den glödande gnistan på hennes väg mot en människosjäl. Björnbärsbusken vilade sina rötter och taggar som på en besvärjelse, hjärtat hade nått den fasta punkten oeh jagade ej mer efter den stillhet det ägde. I uppbrottets stund skulle det åter ropa och ängslas, det visste hon, men nu begärde det icke mer, än det fått.

Rätt som hon låg så, började hon sjunga. Hon hade sett hans ögon och mindes den lilla flickan i Hull. »My heart is in the highlands — my heart is not here ...»

Hennes röst darrade, då hon slutade sjunga; allt hade stått så klart för henne — regnnatten vid bryggan förra sommaren — Mårtens silhuett i mörkret, hela dagens namnlösa trånad, som ingen förlösning skulle få, men som sträckte sig mot honom; hennes rop ut i mörkret över det stormande vattnet, att hon älskade hans ögon — allt, som nu var sjunket så fjärran för dem båda. Hur litet hade hon då icke känt honom och ändå — hur väl.

— Har du glömt henne nu, Mårten?

— Glömt? Vilken?

— Henne, som sjöng för dig den där gången i Hull.

— Nej — glömt henne har jag inte, men du tror väl inte, att jag brydde mig något om henne? Trodde du det?

— Ja ... men du var glad åt henne — lite!

— Jag har aldrig varit glad åt någon annan än dig ... kan aldrig, aldrig bli ... Bara med dig har jag det gott.

Han tog henne i sina armar, pressade henne till sitt hjärta.

— Och när jag har dig, Mårten — då bryr jag mig om inget mer i hela världen.

Hon förde händerna genom hans hår, smekte hans huvud och jublade över att känna varje älskad linje under sina händer, det var, som hon i dröm format ut det hon ett år gått och längtat att få vidröra. Innanför denna panna hade hon alla de tankar hon längtat att få del av, alla de drömmar hon skymtat och hungrat efter, allt ljus, som hon sett stråla som från ett helgat rum.

— Tala lite, Mårten ... om vad du vill — något om dig själv — om ditt liv.

— Käraste — vad är det att tala om?

— Jo, jo — aldrig får jag nog. Varje ord du talar ger mig något av dig själv. Varenda liten sak är mig kär.

De talade tillsammans om hans barndom, och hennes hjärta bävade av moderlig ömhet, då hon såg för sig den lilla gossen. Han talade om sin första resa, om sina kamrater, om aftnarna, då de lågo i hamn, om några möten med människor han aldrig råkat mer, men som han dragits mot av några ord och alltid sedan kände ett hemligt samband med. Timmarna gingo under stilla samtal. Agnes vilade i varje ord, lyssnade till en själ, som sann och fri trädde fram emot hennes, och vars språk hon förstått från första stunden av deras möte. Hur skall jag kunna lämna honom, tänkte hon. Jag vill vara här alltid med honom — hela livet. Varför skall det vara så, att vi måste skiljas? Vad är det som skiljer?... Aldrig blir det klart för mig — det är något, som jag förnimmer som en skärande sanning bara.

Det hade blivit mörkt i rummet. Brasan hade brunnit ner, och endast några falnande bränder brusto och flämtade med rött sken på härden. Agnes satte sig upp.

— Skall vi inte lägga oss för natten nu?

Utan att avvakta svar reste hon sig, och Mårten var i ett språng uppe.

— Hur skall vi ligga — du ligger väl bäst här — här är varmare, i köket är så blåsigt ... men där är bättre sängar — med halm i?

— Jag vill inte ligga på den halmen, där så många andra har legat. Vi ligger båda här. Du vid den väggen och jag här vid fönstret. Men först öppnar vi, så vi får frisk luft.

De öppnade dörren och ett fönster. Ute var det mörkt som förut. Små blinkande stjärnor stodo mellan trasiga skyar, som tycktes tätna allt mer. Det var kallt. Helt snart var rummet genomspolat av frisk, kylig luft.

Agnes lade ett par sammanvikta filtar under sig, drog av sig skorna och låg snart gott på den smala britsen. Mårten lade sig på den andra.

Länge lågo de och talade i mörkret. Då sade Mårten plötsligt:

— Agnes ... när du en gång blir min — då ...

Agnes ryckte till och satte sig upp. Mårten! ropade hon. Hennes hjärta krympte samman; hon var alldeles förlamad. Hade han inte förstått henne? Trodde han ännu, att hon kunde ge allt — väntade han på henne för ett helt liv?

— Åh, Mårten, har du inte förstått mig — Åh, käraste — käraste!

Hon kunde inte tala, satt bara och vaggade fram och åter. Vad skulle hon säga — hur skulle hon kunna förklara, vad hon menade, vad hon kände. Den fasansfulla natten i skogen för ett år sedan var åter hos henne. Hade hon icke hunnit längre nu än då — skulle allt åter rivas upp, skulle hon åter sarga honom till blods — nu långt värre än då?

Han låg tyst och orörlig och väntade på hennes ord, som aldrig ville komma. Han hörde på hennes oroliga andedräkt, att något skulle bryta sig fram.

Då steg hon upp och skyndade fram till honom, föll på knä invid hans bädd och slog armarna om honom. Och hennes ord kommo som snyftade fram men ändå lugnt:

— Mårten, min älskade ... min älskade — hör mig nu — riktigt lugnt!... Vill du dö med mig nu? Låt oss gå

bort, Mårten, just nu — tillsammans! Ser du — jag kan aldrig bli din annars — jag vet, att jag aldrig kan det ... om du icke förstår varför, gör det ingenting — men jag säger dig, att jag vet i mitt hjärta, att jag aldrig kan leva ett liv med dig. Men jag kan inte heller leva utan dig — du har mig som ett ler i din hand — jag kunde begå brott bara för att få vara i din närhet. Allt hos mig vill till dig — som hjorten till vattubäcken. Nu har du mig — jag är din ... tag mig med dig ut i havet — jag vill inget annat!

— Agnes ... Agnes — hur kan du tro — tror du jag skulle kunna det — för din skull — för min? O, kära barn ... hur talar du?

— Jag talar, som det är. Hör du inte, hur lugn jag är? Jag har inte mist besinningen — jag vet så väl, vad jag säger och hur allt är ... Tror du jag är rädd? Tror du verkligen jag skulle varit rädd att ha gått ut med dig i går — i solen och det vita bruset? Och nu — inte heller är jag rädd nu i natten. Det vore bara som att somna på din arm.

— Nej — nej — Agnes ... tala inte så — jag blir galen av att höra dig — tror du inte, att när jag inte kan få dig, också jag kunde ha lust — vad är livet nu för mig — allt är ju borta, om jag inte har dig — dig ... Men om jag inte kan få dig i livet — varför skulle jag ta dig i döden?

— Mårten, o, hör mig, varför nekar du mig detta? Förstår du inte, att det vore bäst för mig? Vad skall det annars bli, vad skall det bli? Har du inte sett tillräckligt? Har vi inte lidit tillräckligt? Om du visste, sådana kval jag genomkämpat och hur mitt hjärta varit jagat, flängt i stycken av längtan till dig. Och ditt eget hjärta, som jag trampat på, dina ögon, som bara för min skull ha fått se allt mörker; allt mörker som finns i världen. Ser du inte, hur jag lider, hör du inte hur jag ber, ber!

Hon drog i hans händer för att resa honom upp, hon tog om hans huvud för att tvinga honom att höra och lyda.

— Kom, Mårten, kom nu, kom! Älskar du mig, så gör du som jag ber. Hela livet är ödelagt för mig, då jag har ödelagt ditt liv. Jag kan inte mer. Jag vet, att när vi skiljas, skall detsamma börja, samma längtan, samma vilda, vilda rop efter dig, samma feber. Då blir allt liv värdelöst för mig — utom du, du. Och nu är jag hos dig och har det gott med dig, nu vore det bara, bara gott att få dö. Min kärlek till dig är stark såsom döden ... Men inte som livet. För jag kan aldrig gifta mig med dig, jag vill bara fly, bara stelna, då du kommer mig för nära. Men nu, nu är jag helt din, i denna stund är du allt för mig — jag älskar, älskar dig.

— Nej, nej, han förde undan hennes händer. Jag är för rädd om dig, kära, kära! O, mitt liv!

— Mårten, aldrig, aldrig hade jag följt med dig hit ut, om jag hade anat, att du inte förstått — att du hoppades på mig för livet. Jag trodde vi båda kände det samma, att vi längtade hit ut lika mycket. Jag trodde vi hörde samman här ute. Det kändes, som om naturen och allt ville det, tvingade oss hit. Ja — jag har varit tvingad. Inte ett grand har jag kunnat ändra i min vilja — min kärlek. Du själv är en makt, som förtar mig all vilja — all kraft till motstånd. Jag älskar allt hos dig, varje tanke, var blick, vart ord, du är helig för mig. Din barndom, ditt liv, varenda handling, varenda liten rörelse hos dig, allt blir till ett helt, så okuvligt starkt. Men bara till en viss gräns ... Där sker förvandlingen. Åh ... om du visste — visste!

Hon kände, hur hela hans kropp skakades av smärta. Själv låg hon böjd över honom med huvudet på hans bröst, uppgiven, förintad.

Hon hade bjudit honom allt, vad hon kunde, hon hade varit fullt beredd. Intet skulle det kostat henne att bli hans i döden. Men nu kände hon med förfäran, att livet åter närmade sig, livet med alla olösta frågor, alla isande krav, alla tårar, all vånda och kvidan. Hon led så, som endast en kvinna kan, då en älskad man lider för hennes skull.

Hon kunde intet mer säga. Hon visste, att hennes ord nu i tysthet fullbordade sitt verk i hans själ. Hon kunde känna, hur de flängde upp hjärtat, höra, hur det stönade och ropade av smärtan, och hur orden grodde och växte där inne till en vardande planta, vars art hon ännu ej kunde ana sig till. Hon förstod, vilket förstörelseverk hon åstadkommit, och förbannade sig själv.

Men ändå var hon stilla i sitt hjärta, ty hon visste klart, att hon drivits oemotståndligt hit till denna stund av krafter så väldiga och sprängande som livet självt.

Till sist kunde hon gråta med honom. Hon kände, hur deras tårar blandades. Och hon undrade, om en så salt smärtans ström någonsin runnit i hela världen.

Hon låg stilla på knä och höll honom i sin famn, tills hon hörde, att hans hjärta stillade sig. Det började gråna till dag, men hon kände, att han ej somnat, fast han låg med slutna ögon alldeles orörlig. Men när ljuset sedan föll in genom de små rutorna i en kall flod, isgrå och stelnad, drog hon sakta bort sin arm, ty hon såg, att han somnat. Hon kysste hans panna och gick skakande som i frossa bort till sin liggplats.

— Hur skall det bli i morgon? tänkte hon. Ack i morgon — det är ju i dag ... solen går väl snart upp. Hur skall vi kunna leva denna dagen i en sådan nöd?

Tankarna jagade henne, och hon fann icke en vilopunkt i deras virvel. Länge låg hon så med slutna ögon.

Då hörde hon, hur ett stilla regn började falla utanför. Det var ett sådant sorlande, lätt morgonregn, som kan falla i dagningen, då vinden just stillnat av, innan den åter skall blåsa upp till soluppgångens timmar. Sakta stänkte fina droppar mot rutan, sakta flödade de mot gräset utanför och mot berget. Det var, som om detta morgonregn fallit på hennes hjärta, som sårigt och sjukt klagade sin nöd för ensamheten. All värk domnade, all bitter sveda svalkades. Lätt, lätt föll arlaregnet, augusti bleka, svala regn, och ljuvt, ljuvt hugsvalade varje stänk hennes själ.

Och hon kände livet komma till henne med en ny dag och med löften om en ny grönska. Hon lyssnade blott till det välsignade suset och sorlet i gryningen, och genom det tyckte hon sig höra en klar barnröst sjunga en liten sång, som hon hört som barn: »Strömmar av nåd skola falla — strömmar av nåd.»

Lika stilla som regnets ro göt sig över hennes hjärta, lika stilla och ur djupet sprungen vällde en salig tanke fram, att hon ville bli Mårtens hustru en gång. Hon hörde hans lugna, djupa andetag från andra sidan av rummet och förstod enkelt och utan reflexion, att hon hade det gott hos honom, att han ägde henne som evig arvedel, och att allt annat kanske var intet mot detta. Det kom icke som något omslag och förvånade henne ej, utan hon tog emot tanken, som om den legat under alla andra tankar och blott väntat på födelsens stund — en smärtans stund men också en salighetens. Hon kände icke något behov av att säga det till honom, det var ännu så skyggt, så nyfött, så vekt, att det måste ligga dolt hos henne ännu en tid, innan det skulle kunna tåla att avslöjas och delas med en annan.

Men hon tryckte tanken till sitt hjärta som en mor sitt nyfödda, förstfödda barn.

Och då regnets sus därute ljöd allt lättare, allt mer sprött med glesnande stänk, sakta bortdöende i sista morgonväkten, somnade hon in, själv sluten i en modersfamn av ro och förlösande hopp.

*

Dagen gick upp tung och mulen med rå blåst och grå luft.

För båda var morgonen tung. Samma tryckande atmosfär, som omgav dem ute, plågade dem i deras inre. Agnes kunde icke låta bli att nedtryckas av Mårtens sorgsenhet, och den ro hon känt, då hon somnade in,

orkade hon ej nu bära upp. Den nyfödda, ljusa tanken hon känt i den tidiga morgonstunden sjönk tillbaka i sitt dunkel, och hon stod kvar betryckt och famlande efter klarhet.

Då gingo de ut på klipporna. De kunde icke lämna varandra, men sutto bredvid varandra stumma, var och en bävande för den andras tankar och dock sökande dem, icke med blicken, icke med en handtryckning, endast med en outtröttlig kärlekens aning. De kände båda, att deras väsen sökte varandra, famlande, vilsna. Ordens broar voro krossade, genom dem fanns ingen förmedling. Blickar och händer voro trötta, skyggade för varje närmande, drogos mot varann men stannade i sin skygghet. Det ena ensamma hjärtat hörde det andras övergivna slag, ville skynda till mötes men kände ett osynligt, avvärjande motstånd.

Men utan att de visste om det, började denna förlamning att vika. En sällsam, gryende lyckokänsla vällde sakta fram hos dem båda. Det var naturen själv, den väldiga, evigt klara, som göt balsam i deras hjärtan. De dånande, grågröna sjöarna sköljde bort det stoftbemängda nattmörkret ur deras förvakade ögon; de starka vindarna lyfte deras trötta hjärtan och svalkade tankarnas brännande sveda. Det eviga bruset och svallet vaggade oron till ro, sjöng dem hem till varandra. Rymderna, som klarnade, tvådde deras själar i sin eter, lögade dem i sin friska oändlighet; och synkretsens blåa ring band dem samman, slöt dem i sin gränslösa famn till ett gemensamt liv.

Utan att de visste det, skedde detta deras stilla återuppvaknande till naturen och till varandra.

— Läs något för mig, sade Mårten plötsligt, liksom talande långt bortifrån.

Agnes började läsa, halvt ut mot naturen, halvt för Mårten, en dikt, som hon hade kär. Det var Josephsons David sjunger för Saul:

... Tänk på cedrarnas susning! Glöm, o glöm din sorg! Tänk på drickande lammet, på källans sorl!...

... O, låge ditt hjärta på min arm, jag skulle det vagga som palmerna vagga för vinden och stilla dess gråt!

Ett par skräckor löpte fram på vattnet med var sin lång rad av dunungar efter sig. Deras rädda steg och bråda vingslag ljödo mot vattenytan som den lätta strykningen av en böjlig åra, då båten är i fart. De försvunno mellan mjölkvita bränningar.

Himlen var nu molnigt blå. Solen sken stundvis het och gjorde glittrande stänk i det grågröna vattnet.

Mårten låg tyst en stund, sedan Agnes slutat läsa.

— Läs mer, sade han, och hans röst lät, som om den icke varit i bruk på långa tider, så beslöjad, tvekande.

— Vad vill du helst?

— Kan du den andra om David och Saul — som du läste en gång?

— Jag tror det — nästan åtminstone.

Agnes började, och hon läste med stigande inre jubel om hur förbannelsen viker från Saul, om Davidsharpans läkande strängalåt och herdegossens segrande sång.

Min själ är fri, min själ är glad. Likt morgon och likt vår är allt till färgen! Av vin och honung dryper Gilead, och det är ljust kring dalarna och bergen ...

Hon kände hans hand om sin. Hon läste vidare, men det tycktes henne, som om hon sjöng. Hans ansikte var blivet ljust, och de sågo på varandra som befriade.

— Kom, skall du se något vackert, sade han och reste sig upp, tog fatt hennes händer, så att hon med ett sving stod på fötterna.

De gingo tvärs över ön åt sydväst, där ett par små sjöbodar lågo med fiskegarn, vättar, några gamla åror och ett rostigt ankare. I en skreva mellan de grå väggarna stod en gallionsbild. Han förde henne fram till den, och de stodo båda länge tysta inför den enkla men mäktiga skönhet, som talade ur bilden.

Det var en ung kvinna med gulaktigt, utslaget hår och tillbakakastat huvud och ögon, som sågo förblindade och dock fjärrskådande mot horisontlinjens blå. Hon höll armarna tryckta mot sidorna, händerna mot hjärtat, och en blekt havsblå kjortel svepte om bröst och höfter, som vore den våt, klibbande vid de späda formerna. De färglösa läpparna slöto sig om en stum hälsning från fjärran hav och okända stormnätter.

Mårten talade om, hur han redan som gosse sett denna bild och gripits av den, och hur han en gång, då han hållit på att drunkna i storm, sett hennes ansikte framför sig, då han sjönk.

— Och nu vet jag, sade han tankfullt, att om jag skulle drunkna, så skulle jag se henne igen — men då skulle det vara du ... Jag såg det i drömmen en gång — jag kunde inte skilja er åt — — Det var som om hon varit levande — eller som om du hade varit en förstenad bild. Det var så underligt. I påskas var det nästan, som om jag hade haft dig med mig här. Jag gick och såg på henne flera gånger.

— Ser du, sade Agnes, i hennes ögon finns inte tiden. Se ... de är som fyllda av oändligheten.

De höllo varandras händer, stodo tätt slutna mot varandra i samma åskådan, samma tankar.

Himlen klarnade, bruset var sig likt. Knappast nådde dem en förnimmelse av att fjärran från deras tysta rike rullade tiden fram, böljade livet hårt och kampfyllt, en gång väntande dem åter till sitt aldrig vilande brus.

Men jag ej sörjer flyende dagen, ej mig förskräcker kommande natten, ty av den kärlek som går genom världen föll ock en strimma in i min själ.

(*Geijer.*)

Nyårsnatten var vit och stilla.

I tunga, täta flingor dalade snön rakt ner, täckande gator, gårdar och torg med ett luckert täcke, liknande julgransbomull. Hela Stockholm låg som en dödsdrömmens stad, vit i natten vid lyktornas ljus, drömde under några flyktande förunderliga timmar, som stupade mot det tysta målet — ett nytt år.

Som alla nyårsnätter, en stund innan tolvslaget skulle ljuda, satt Agnes ensam i vaka på sitt rum. Dessa sista stunder på det gamla året ville hon ha i stillhet för sig själv. Hon ville klargöra räkningen med det förgångna; minnas i tack och glädje, göra upp beslut för det kommande året — gå till rätta med sig själv. Då såg hon alltid igenom det gångna årets dagbok och försökte tränga in i, vad livet menat med de olika stunderna. Mången sådan nyårsnatt hade varit avgörande för hennes liv under det kommande året. Då hade beslut fötts, som hon i kamp med sig själv fullföljt efter yttersta förmåga, tankar hade klarnat, som förut legat dunkla och grumliga utan kraft att resa sig i ljuset. Att någon kunde tillbringa nyårsnatten i skämt och dans eller sovande låta nyåret gå in, förblev alltid för henne ofattligt, vittnande antingen om grundhet eller råhet. Måste man icke denna natt känna sig som ett stoftgrand i livets hand, såsom ett barn framför en stängande förlåt, som döljer ett helt år av okänd lust och oanade kval.

Agnes hade följt bokens blad från förra nyårsnatten fram över vårens ljusnande månader in i påskens passionsvecka, vars minnen böjde henne i stum gråt inför livets bittra fullhet. Hon hade gått vidare in genom

sommarens vesälla veckor, firat dess klang- och jubelfest — de tidlösa dagarna ytterst i havet. Hon hade sett den hastande sensommaren och den tidiga hösten förrinna och begynna, skiftande i dunkel och ljus.

Hon hörde endast suset från lampan och tickandet från sitt lilla silverur, som hon lagt framför sig på skrivbordet för att kunna se, när dess visare förenade sig, förkunnande ett nytt års ingång. Högtidligt närmade de sig den höga siffran.

Och hon läste vidare.

28 okt.

Nu ha vi talat ut. Det är gjort.

Att det skulle gå så pass lätt, hade jag aldrig anat. Det var lugnt och stilla allt. Tänk, att det nu är sagt ... vi ha bestämt det så — gjort upp det med varandra: vänner och trogna kamrater. Hur svårt var det ej att behärska sig. Och elden är icke slocknad hos någon av oss, men det måste ju gå.

När ses vi nu igen? När — när? Han skall ut nu på sjön — november, december. Nu är jag fri — nu är han fri; lösta genom ordet; men — om *livet* löser oss, om kärleken löst oss, vad vet jag? Men nu skall det vila i ro. Jag skall pröva mig själv under denna tid. Jag skall förjaga alla fåfängliga tankar, bara skriva till honom som vanligt. Under den tiden ... skall jag månne förstå mig själv? Jag måste en gång få klarhet — oåterkalleligt för hans och min skull.

30 okt.

Ute står dimkvällen som en rök kring havet och staden. Mina ögon svida, det är så mörkt, att jag knappt ser mer. Den långa oktoberdagen lider mot sitt slut.

Jag kan inte skriva mer i kväll — vet ej varför. Tankarna flyga som vilda fåglar över havet — mot öster. »Ack, att jag hade vingar som duvan, att jag kunde flyga och bygga bo — långt bort skulle jag flyga och bliva i öknen» — i *havet.* Jag vet nog vart jag flöge —! Till en stor båt med en bred, brunröd rand tvärsöver seglet. Där skulle jag sitta på ett stag eller tåg, medan båten stampade i sjöarna och stjärnorna flammade, och se ned på dem, som stodo vid relingen och spejade ut i mörkret eller sågo på stjärnornas gång. Då skulle jag höra en röst, som är stark och djup, och som är mig mycket kär. Jag skulle höra välkända steg mot däck i natten. Och när alla gått och lagt sig, utom en, som stod kvar på vakt, då var det så tyst, att jag mitt igenom det dova vågbruset hörde hans andetag och slagen av hans hjärta. Då fick mitt fågelhjärta brista och jag falla ned vid hans fötter. Men han märkte det ej; ty hans själ var borta, långt borta där, varifrån fågeln kommit — västerut — västerut.

Nu ropar jag in mina vilda fåglar, och nu har jag dem in min hand.

6 nov.

Vad är skillnaden mellan anden och hjärtat, mellan vår »lägre» och »högre» natur? Vilket är det naturliga?

Är det att leva tankens liv och låta själen bada i klarhet, i ljuset från de högsta andarna — att känna denna intill bristning hårda anspänning, då själen söker sig fram längs de branta stigarna och för korta stunder vilar i det himmelska, det sköna? Denna höga ro, som likväl förnimmes som ett svärd genom själen, som en sveda efter eld.

Eller är det det enkla, blodvarma livet med allt det ger av frukt och mull och sprittande knoppning — drömmarens liv och kärlekens verkande liv med *naturen* som evig livskälla? Denna varma trygghet mot

mullen, denna vila, under vilken jag ändå liksom hör jordbävningens muller, smärtoropen från allt födande och känner den annalkande stormens andetag — livsstormen, som skall sopa mig bort som ett frö och sänka mig ner, var den vill — var den vill!

Var har jag mitt högsta väsen, mitt egentliga jag? Då jag levde där ute med honom, full av hans liv, låg mot naturens hjärta utan att begära mer, levde blomlivet, var fröet, vinden, människan i all sin enkla lycka?

Eller då jag söker bort från detta, bekämpar hjärtats strömmande flod och söker mig upp mot bergstopparnas isluft. Jag kan förnimma även denna »vila i Gud» på två sätt. Som en berusande, frisk sällhet, »som en homerisk sång». Men också som en intensiv skälvning av högsta begär och högsta dyrkan, en hissnande smärtans segerkänsla och ödmjukhet.

Det dionysiska? Det apolliniska?...

Ibland kan jag komma till mina böcker, både dem jag helt levt mig in i men aldrig får nog av och dem, som ännu locka mig som okända brunnar. Jag kan stå vid bokhyllan, stryka med handen över varje bokrygg men icke förmå ta ner en enda, bara känna som om de alla blott vore fåfängligheters fåfänglighet — och åter säger jag eder, fåfänglighet. Ty vad äro deras ord, vad bjuda de mig av liv mot ett enda människohjärta, mot ett enda växande strå? Liv, liv ropar det då inom mig, och alla böcker i världen bjuda blott stenar i stället för bröd dammar för levande vatten.

Men ibland åter, då jag kommer till dem, känner jag, att allt annat sviker, allt annat ger plåga för lust och lämnar malörtsmak och trötthet, allt annat gör hjärtat oroligt och vilset — men där väller evigt liv, där går bron över till evigheten.

Och då det skymmer i sinnesvärlden och jag får stoft i ögonen och mull på hjärtat, då är det havsren luft, stilla väder och fri sikt vid den källan, som är Apollos. —

20 nov.

Det känns, som om vårt beslut att vara fria — helt fria — förändrat något inom mig: det känns, som om jag *lovat* vänta, som om jag aldrig varit så viss förr. Alltid är han nära mig, icke en stund om dagen är jag ensam. Ej heller om natten. Icke så, att mina tankar kretsa kring honom, att min längtan famlar efter honom, vaken på vakt. Nej — men han är nära mig som morgonluften, som regnet i novemberkvällarna, som vaka och sömn, som mitt eget hjärta. Hur kan jag känna honom utan att tänka på honom, förnimma honom, ständigt — utan att begrunda, tråna? Har han blivit ett med mitt väsen? Och när? När skedde det?

26 nov.

Jag skrev ett brev i går kväll. Med all makt fick jag undvika att röja för mycket, att blotta för honom mitt hjärtas nöd. Vad har jag för rätt? Varför skulle jag pina honom? Allt är ju beslutat ... jag har gjort mitt val. Kunde icke annat ... kunde icke annat — *kunde icke.*

27 nov.

O, detta stadens regn i dagar och nätter, regn som sorlar i mörker, dimma, blåst — men icke mot klipphällar, icke mot sand och susande kronor utan mot gårdens asfalt, mot gatornas stenar ner mellan järngallren till kloakernas pölar. O, novembers regn i staden — intet regn faller så tungt, så svart, så klagande genom dygn, genom veckor. Ingen ljusning, ingen sekunds tystnad från dessa tunga droppar. Regnet rinner i mina ådror, jag andas regndimma, mina ögon se genom en rök av regn. Kallt, kallt, strilande, tungt — o klagande regn i stadens svarta nätter.

Ack ... minns du sommarens regn, — det lätta, lätta? Minns du augusti arlaregn där ute i havet — du min kära, du som nu själv är borta i novembernattens havsregn — o, långt, långt ute i rytande regnstorm. Men — hur skulle du väl minnas, om ej du hörde det i drömmen? Du sov — du hade somnat i mina armar. Men jag, jag låg utsträckt på britsen under det lilla fönstret, där dagningen strök fram som en grå rök. Mitt hjärta ropade och kved, min tunga var torr, och jag var trött intill döden. Då kom regnet — det som du måste hört i drömmen. Lätt, svalt, ljumt som majdroppar mot nyfött gräs. Men långt ljuvare ändå, ty det föll mot ett brännande hjärta, en i ångest stammande själ. O, ljuva regn i augustinatten, o rena regn i dagbräckningens timme över ett stort hav! Välsignat — välsignat!

Och vet du, min vän, vad som föddes då i mitt hjärta, väcktes som ett spirande frö till liv under morgonregnets svala flod? Nej — du vet icke, ty aldrig kunde jag säga dig det ... det var så nyfött, så ömtåligt armt. Jag har ej haft rätt att säga det, ty jag har tvekat, om det hade livskraft nog. Men jag skall viska det till dig nu — novemberregnet skall höra det — stormen skall föra det till dig; mellan de tusende sinom tusende dropparna skall det fara som en droppes sus: jag födde i gryningen där ute en längtan att bli din hustru ... förstår du — bli din för alla tider — bo med dig, vara med dig i ditt arbete, »övergiva fader och moder», övergiva *mig själv* och gå med dig in i ditt liv. Och denna tanke, född av blekaste morgonljus och arlaregn — den lever, lever. Gömd djupt, djupt i hjärtats mull; jag känner, hur den skjuter rottrådar, hur den spränger där inne och vill fram i ljuset. Det är icke samma telning som den vilda busken med flängande taggar och de snärjande rötternas virrvarr, busken, som gisslade mig till dig. O, nej, nej — den är ljuv och stilla, ett barn av den stund, som födde den — ett dagbräckningens barn, undrande och ovisst. Men i ett är den lik den mörka björnbärsbusken ... »den tvingar migh så såre». — —

Hörde du, vad jag viskade dig? Förnam du som en aning och en anings fläkt, att jag kanske en gång blir din ändå — trots allt; quand même!

3 dec.

En månad dröjer det. Då kommer han hem. Då har ett nytt år gått in. Det gäller att bereda sig, att av all makt arbeta på att »bli värdig». Jag är honom ej värdig. Han har den skönaste själ, det ädlaste blod jag kommit nära — någonsin skall komma nära. Varför ryggar jag då tillbaka ibland? Varför drages den vita, skarpa klingan i mitt hjärta och vändes mot honom — mot honom, med vilken jag ville dö?

Jag känner mig ofta så ensam gent emot honom. Där jag lever i min värld, då jag läser, tänker, då jag ser något skönt, hör något stort — då går min tanke till honom: skulle han känna så? Skulle han förstå just detta? dela det med mig? Och det är, som mitt hjärta bleknade av sorg, då jag ibland känner svaret bli ett nej. En värld, som är min ... och ej hans? Jag hatar den världen och dock — jag sörjer, sörjer att han ej är där. Skola vi båda evigt vandra ensamma var sin stig men med all åtrå, alla tankar, allt liv strömmande mot varandra? Endast hos dig haver min själ sin ro ... och dock — icke heller hos dig?

Är det ett sken, som skiljer? Är det ett sken, som förenar? O nej, nej — icke det sista! Tillräckligt vittnar mitt hjärtas rop, mina dagars och nätters längtan, att han bär mitt liv i sin hand. Mot honom allena vänder sig min själ med en darrning som slagrutan mot källan.

5 dec.

Meine Ruh’ ist hin Mein Herz ist schwer, Ich finde sie nimmer Und nimmermehr ...

13 dec.

En dag full av kval. Ovissheten! Jag lider. Skall jag åter begå ett brott — först ge och så taga åter, binda mig och slita banden? Jag *är* bunden — icke med ord men med handling. När skall jag upphöra att plåga

honom? Varför kan jag ej få ge honom, vad jag ville? Varför står alltid denna osynliga, men fasta gräns kring mig — eller kring honom ... nog av, mellan oss. Skarp som en knivsegg är den. Jag stiger på den i mörkret, då jag vill skynda till honom, jag sårar mig till blods mot den. Vad gjorde det, om jag förblödde, blott i hans famn, trygg i hans vård! Men då jag är hos honom, närmast hans hjärta, då ser jag i ett ögonblick denna krets dragen mellan honom och mig, kall som stål, fast, sluten.

I går kväll — jag skrev ett brev, där intet kunde dämpa glöden från mitt hjärta, där orden icke kunde dölja, hur jag sträckte mig, sträckte mig mot honom. Brännande, ohejdad var då min känslas ström ... nu — stelnad ... kall!

Allsmäktige Gud — o liv — om det ej är *hädelse* att anropa dig, så söndersliten och förnedrad som jag är — låt mig dö, låt mig dö hellre än att åter draga lidande och fördärv över honom! Bevara honom för mig; jag är som en förbannelse för hans liv. Bevara honom för mina tvivels tyngd — för att åter slutas i min famn och så stötas bort! Detta *får* icke ske. Jag offrar honom hellre, än jag förstör hans kärlek; större synd gives icke; dödssynd är det. Men någon utgång måste finnas. Han är för god att sargas av mig.

Varför såg jag honom — o varför? Och dock — välsignad vare den stunden ... och åter välsignad.

24 dec.

Julaftons kväll.

Så har den heliga kvällen gått.

Det är första julen, som jag icke »blivit såsom barn» fylld med jubel och frid. Förut har jag alltid kunnat tagas helt av julaftonens makt, »gånga från lamm och hem, sökande Eden». Denna kväll har varit stormfylld, längtansfylld. Mina tankar ha irrat. Jag har varit hemlös. Jag skulle velat dela denna kväll med någon annan — en ensam man långt ute ... var? Öster om solen och väster om månen ... i köld, i mörker — i fjärran, fjärran land.

Hans tanke har nått mig. Har min nått honom?

30 dec.

Jag fick en knippa julrosor av Pappa i dag. När jag får något av honom, är jag alltid så lycklig. Jag vet, hur mycket han håller av mig, och hur ensam han ständigt känner sig. Varför ha vi så svårt att nå varandra, då vi ändå *ville* båda. All hans kalla, klara, dissekerande rationalism skrämmer bort mig och sårar det ömtåligaste i mig. Hur ofta gör han mig ej ont utan att ana det. Och dock är där något, som ständigt lockar mig att blotta mig och söka kampen. Jag går frivilligt, påträngande in i dessa eviga skärmytslingar, som likt spetsiga klingor alltid göra en rispa i någon känsla, någon tanke, någon åsikt. Och själv ger jag honom sår och stöter bort. Vill icke — men måste. Jag vet, att jag i diskussioner med kamraterna ofta står i samma ställning som han till mig — underligt nog. Då är det jag, som har en isbindel kring pannan, jag, som slår vatten på elden och styckar sönder. Har jag då samma blod som han — jag som trodde vi voro olika i allt, allt!

Mina julrosor stå framför Mammas porträtt, lysa som grönvita stjärnor här i skymningen. Moder, »som gav mig till arvdel skönhetslidelsens gnista»!

31 dec.

Strax ingår det nya året. Den tolvte timmen lutar mot sitt fall.

Jag har levt än en gång hela det försvunna året. Ett enda famnande tack stiger ur djupet av min själ för allt

— allt! Har jag vuxit? Är jag hunnen något fjät längre? Skall det klarna för mig under detta kommande år? Ack, Herre, huru länge?

... Nu slår klockan tolv ...

Ett nytt år — ett nytt liv! Så tyst här blev efter de tolv dröjande slagen!

Vad skall spira upp ur denna stund? Droppe efter droppe skola de rinna, dagar och nätter; timme efter timme skall sluta sin länk kring mig, tills jag åter sitter här för att möta ett nytt år.

»Och solen går upp och solen går ned och hastar till sitt rum. Vinden går till söder och vänder sig till norr; han vänder sig och vänder sig, där han går fram, och hur han än vänder sig, hittar han dock hem igen. Alla floder gå till havet, och havet bliver dock ej fullt; till det rum, dit floderna gått, dit gå de ständigt ånyo. Alla ord tröttna; ingen kan uttala det. Ögat bliver icke mätt av att se och örat icke fullt av vad det hör»...

»Människans liv är såsom gräset.»

Och dock är det icke fåfänglighet — det *är* icke! Livet är *liv*. Och mot detta liv vill jag gå i tillförsikt — »och med famnen sträckt mot morgonrodnan».

————

— — — — — — — — — — — — — — du kommer självmant den väg som du vet, att du aldrig åter kan gå.

(*Karlfeldt.*)

Klockan i salen slog halv nio. Agnes hörde, hur tamburdörren stängdes. Det var fadern, Hilding och Sven, som gingo till en supé. Denna stund hade hon väntat på hela dagen. Hon stod i sitt rum klädd i grå skiddräkt med fårskinnsmössan nerdragen över öronen. Medan hon drog på vantarna, blåste hon ut lampan. Hon såg än en gång ut genom fönstret liksom för att mäta kölden och mörkret därute, där gården sken vit under drivorna. Hon kände, hur färgen kom och gick på kinderna, hur hjärtat bultade ansträngt, liksom tyngt och dignande under den lycka hon kände.

Då hon kom ut på gatan, slog januarikvällen kall och svindlande hög emot henne. Månljuset liksom svepte samman om henne. Utan att se sig om åt något håll sneddade hon tvärs över Valhallavägen in under de nakna, risiga lindarna. De sträckte sina grenar mot månhimlen i förstenad sömn. Svarta, stela som skurna ur järn tecknade de sig mot den vintriga ljusrymden. Kring grenverket flöt en vit kölddimma.

Månen hade en bred blågrön mångård, rödaktig i inre kanten. Den såg fantastiskt stor ut, där den stjälpte ned allt sitt vita ljus över husen och träden. Ibland krympte den ihop till en helt liten skiva men vidgade sig åter på några sekunder, som om den andats. Och då den vidgade sig, var det som om den för var gång flämtat ut en isande fläkt av ljus.

Agnes gick sakta vägen nedåt Gärdet. En skugga dök fram ur trädens skugga.

Hon stannade andlös och väntande. Skuggan kom närmare.

— Agnes?

Hon hörde Mårtens röst genom tystnaden. Hon skyndade några steg fram och var hos honom. Han drog henne åter in i skuggan av trädet.

— Du — du ... åh min älskade!

— Älskade — o, mitt liv!

De höllo om varandra, stodo orörliga. Han höll henne hårt. Hon kysste hans mun, hela hans ansikte, och han besvarade hennes kyssar med ett regn av ömma ord och kysste henne tillbaks stilla, överflödande.

När de till slut kunde slita sig lösa och trädde ut ur skuggan ut på den månvita vägen, lyste deras ansikten förklarat bleka.

Sakta började de följa vägen utåt Gärdet. De gingo tätt sammanslutna utan att hålla i varandra. Omedvetet formade de takten av sina steg, rytmen av sina rörelser helt efter varandra. Deras steg voro som tagna av en enda människa; varje rörelse hos den ena smälte samman med en rörelse hos den andra. Deras gång var sådan, som man någon gång får se mitt i människovimlet i en storstads pulsåder eller borta på en enslig stig utanför staden — ett människopar går som sammangjutet och dock fritt, föres fram av en enda impuls, rör sig i festlig rytm eller i dröm som under en besvärjelse. Mötande människor vända sig om, en mildare dager spelar över deras förströdda drag; människorna, som gå bakom, sakta sin gång för att kunna följa synen och för att icke störa. Men alla tänka: »De där två älska varandra. Kanske veta de det inte än; men det syns, att det där är kärleken.» Men oberörda, ovetande, vandrar människoparet fram efter en lönlig ledstjärna.

Snön knarrade och skrek under deras lätta steg.

Allt längre ut på de skinande vägarna, allt längre ut under en svartblå himmel, genomandad av opalvitt ljus, genombävad av köld. Flämtande vandrade månen sin väg bort emot skogen. Kullarna böljade som frusna, vita vågor.

På de vida vägarna syntes icke en människa.

De stannade och lyssnade. Icke ett ljud hördes omkring dem eller utifrån vidderna. Men ett avlägset sorl steg upp från staden, en ihållande, obestämbar ton långt borta, än stigande, än fallande. Det lät som dynningens svall mot stranden, som bruset av tunga sjöar. Stundvis steg det som bränningars dån, en dov och ändå hög ton.

— Hör du staden, sade han. Hör du?... Det låter som havet ... ett sådant brus!... Tänk sådan oro och kamp där ... och här, helt nära — en sådan stillhet ...

Hon slöt sig intill honom.

— Detta bruset skall jag aldrig glömma, sade hon med drömmande röst. Det är staden, som andas ... Hör bruset ... men här är frid ... tyst ...

Skenet från alla snögators lyktor kastades upp mot himlen och stod som ett blekt norrsken kring staden. Det fördränktes dock nästan i månhimlens ljus men syntes ändå som en tydlig avglans. Agnes tänkte på, hur hon under augustikvällarna kunnat se detta sken ända ut till Ytterön — det kunde stå som en kupol av högt blekt ljusskir i väster, där hon visste, att Stockholm låg.

Gatlyktornas lågor och ljusen från fönstren syntes som ett myller av lysande punkter i det svarta.

De stodo och sågo in i varandras ansikten, in i varandras ögon. Hon såg, att hans blick var vid och öppen. Ingen förlåt stängde mer, intet avvärjande dunkel. Djupt, djupt in i ögonens klara källor kunde hon se, djupt in i ljuset. Och det leende, som hon för första gången sett helt stiga fram över hans ansikte den ljusa augustiaftonen, då hon spejat efter seglet från Vårdberget — det leende, som ohöljt och allt omstrålande inneslutit henne i sin glans, då de i daggryningen gingo från dansen — det såg hon nu, blott än mer

förstärkt. Det var gudomens eld, det mest ovanskliga i en människas själ.

Och i hennes ögon läste han visshetens gränslösa jubel. Kärlekens bävande löfte om ett liv, som gav sig åt hans liv, sjönk samman med det — oåterkalleligt.

Hon höll händerna i muffen och stod fångad i hans famn, pressad mot hans hjärta. Han tog om hennes huvud och böjde det bakåt. Höljde över det med flammande kyssar.

Hon kastade muffen i snön och slog armarna om honom.

Då hon böjde sig ned och tog upp muffen, slog klockan i Gustav Adolfs-kyrkan tio. Det ringde så metalliskt klart ut över snövidderna, in i tystnaden.

Så gingo de, utan mål — uppför den stigande backen, som låg halvt i sotsvart skugga, halvt i rinnande månljus; upp förbi den lilla borgen och jätteeken. Ljuset silade mellan de knotiga grenarna och ner på snön, där det blev ett snärjande virrvarr av vitt och svart. De fortsatte som i dröm förbi Kaknässkogen och veko av mot Djurgårdsbrunnskanalen. Där ute vid lilla bryggan stodo de länge och sågo över den vita, frusna kanalen, den svarta skogen, de frostiga vassarna. Där borta ljöd bruset från staden än starkare; flämtande, rytmiskt steg det som brottsjöars dån upp mot ett flämtande ljusvalv.

De talade endast enstaka ord. Lyckan förstummade dem. Den vita natten med sitt strömmande ljus och sin frusna tystnad tog dem i sin vård och ledde dem mot ett blint, avlägset mål.

Så vände de utan att veta varför. Vände åter igen, som hade de ett okuvligt behov att komma längre bort från staden. Och gingo sedan samma väg tillbaks — samma vida, vita väg.

De stodo åter under det svarta trädets grenar. Där var ingen skugga längre. De ville säga farväl men kunde inte.

Vaktpostens rop bröt igenom tystnaden och hjälpte dem att göra sig lösa ur varandras armar. Han tog hennes händer i sina en sista gång.

— När ser jag dig igen?

— Ja — när? När? Hur skall jag kunna vänta? Så som jag ständigt tänker på dig. Men du vet, du vet, att jag är din — för tid och evighet.

De följdes åt ett stycke uppåt och skildes utan ord eller smekning framför kasernen. Dagen efter var en söndag — den första februari. Agnes ville vara ensam. Hennes inre var för fullt, för att hon skulle kunna tala med någon människa. Hon tog tåget till Saltsjöbaden, steg på måfå av vid Storängen och gick vägen fram mot Skuru.

Dagen var klar och hög med blååktig luft och knarrande skare. Hon gick och tänkte på, hur allt om något år skulle vara förändrat — då hon blev Mårtens hustru. Tanken att leva därute på Trutö som lotshustru förskräckte henne ej, fast hon förut med ångest tänkt på de hopgyttrade stugorna, den trista enformigheten, småsinnet och skvallret, som slog ring om alla därute — kvinnorna mest, ty männen hade sitt hårda, krävande arbete, sitt fria, starka liv. Det småaktigt enahanda, det förkrympta och lumpna hann aldrig märka dem. Men för kvinnorna var hon rädd.

— Jag behöver ju bara vara med honom, tänkte hon. Tänk alltid — alltid. Jag vet, vilken stuga jag ville ha, den där lilla ensamma gula. Den står vid sandbältet, och stormen ligger hårt på, men där kan man andas ... Hur skall dagarna gå? Hur skall årena gå? I en sådan lycka med honom — de ila nog som en rök. Jag får vara hos honom som hans egendom — hans älskade. Hans enda i världen. Det finns inget jag inte kan göra

för honom. Bara det att sköta hans hus som hans kvinna, bara det är en omätlig lycka — o så oförtjänt! I båt och på isen får jag vara med honom — och på dans. Tala med honom — läsa för honom. Och lyssna till honom — åh lyssna! Så som han talar. All vånda viken — all längtan stillad ...

Tankarna spunno och spunno. Hjärtat ville digna av tack och lycka. Åter och åter tänkte hon detsamma. Vidare och vidare lät hon drömmarna gå. Hon mindes det flydda och såg, hur hon steg för steg drivits dit, där hon nu stod. Hur hade hon icke värjt sig och gjort motstånd. Hur hade hon icke tvekat och tvivlat. Men dit skulle det ändå gå. Av sin inre nödvändighet, av sin inneboende kraft till liv.

— Att jag inte förstod detta förr — att jag älskade honom! Varför fick vi lida så, innan det blev klarhet? Ett och ett halvt år behövde gå. Men egentligen blev jag viss den natten där ute i havet — då gryningen kom — då regnet kom. Den första tanken föddes då. Sedan har det klarnat, vuxit så tyst med varje dag. Jag har inte valt ... nej, nej. Jag är tvingad. Jag väljer honom, men jag är tvingad att välja — av kärleken. Så säger Sappho: »Eros — likt vinden, som kastar sig på bergens träd — böjde ner min själ.»

Hon hade hunnit till Skuru bro. Svindlande hög reste den sig på sina smidiga betongpelare över de grönskimrande isarna.

Hon stannade stödd mot det höga räcket och såg ner över den väldiga, mittersta brobågen. Stycken av is lågo uppfläkta och kringkastade på den släta isytan. De stora blocken sögo åt sig solstrålarna och blånaden och strålade med grönt ljus inifrån. Allt tycktes skimra i blåvitt till havsgrönt. Skogen omkring stod svartnat grön.

En vissling från tåget skar luften.

Hon stötte med foten till en liten isbit. Den föll utanför bron och störtade i hissnande fart ned i bråddjupet. Hon följde dess dansande väg genom luften och hörde till sist, hur den med en högt klingande ton slog emot isytan där nere, medan skärvorna yrde omkring med ett sprött ljud. Hon såg ut mot solen, som var klar och mild. — Nu sitter han väl på båten, tänkte hon; och far dit ut — där jag snart skall leva. Då jag en gång är där — då är jag ensammare än någon jag vet ... då har jag bara en enda människa i hela världen, men honom har jag helt — o vilken lycka, vilken nåd! För jag vet, att jag måste lämna alla andra — de kan inte följa mig, inte förstå mig. Detta kommer att skilja mig från dem alla; inte med bästa vilja kan de förstå mig. Jag skall inte tro, att jag får behålla varken mina närmaste eller mina vänner och kamrater ... Nej, nej — det förstod hon — det skulle inte bli möjligt för dem att nå henne — det hon gick till nu skulle lägga en lång väg emellan dem — allt mera skulle skilja dem åt. Aldrig kunde hon slå bro mellan dem och sig själv mer. Vari skulle den bestå — vart skulle den leda?.. Ensam som hon måste bo, borta från allt. Ett brev någon gång — vad mera? Ett besök någon gång om året — hon skulle ju in i ett helt främmande liv, främmande för henne — än mer för dem. Ingen bildad människa att vara med — att tala med; knappt skulle hon själv kunna hålla vid makt, vad hon nu ägde — ack, intressen, kunskaper, intellektuellt arbete det måste vika för så helt andra ting.

— Aldrig, aldrig skall jag släppa det, tänkte hon, och svika min barndoms och första ungdoms liv ... men det kan inte mer bli det första då — — men den enkla tillvaron blir det första, livet med honom blir allt — livet för honom. Och det är det verkliga — det kan aldrig blekna — det skall växa.

Ett par slädar kommo med klingande bjällror i hast över bron. Det var ett sällskap uppsluppet glada ungdomar, de skrattade överljutt, och det ekade och skallade genom den klara luften. Agnes stod och såg efter dem. Hon kände sig så främmande för deras glädje — tyckte att hon funnit en så helt annan och större, att deras blott var som en svag reflex.

Åter stötte hon emot ett isstycke, som ven ner och slogs i bitar.

Hon såg länge tankfull ner i djupet. Hon mindes de två gånger hon rivit honom blodig med sina tvivel — två förfärliga nätter. — Skulle det komma en gång till — skulle hon återigen förkasta honom — slå hans liv i stycken ... då skulle hon också vara förkastad från Guds ansikte ... då borde hon ned för stupet här och slås i stycken mot isen.

— Kom ihåg, viskade hon till sitt hjärta — den dag jag sviker, skall du dö här.

Men genom det tunga allvaret i hennes ögon bröt det som ett leende skimmer — en avglans av solen inom henne, triumfens jubel.

Och leende började hon sin vandring tillbaks.

Några dagar härefter skulle Agnes gå med fadern på operan och höra Tannhäuser.

Då hon höll på att klä sig, stannade hon plötsligt stilla i tankar. Så tog hon av sig den ljusa klänningen och hängde in den i garderoben. Hon tog fram sin randiga vardagsblus och sin mörka kjol och klädde sig, medan hennes ögon allt mer fylldes av ett tungt allvar.

— Jag är ju hans, och jag vill vara som en av hans likar, tänkte hon. Vad är det för mening med att klä mig annorlunda än den klass jag nu tillhör? — annorlunda än jag snart alltid skall vara klädd? Det är icke värdigt. Jag vet, vart jag hör, och lika naturligt är det för mig att vara som hans närmaste redan. Ju mindre som skiljer, ju bättre är det, även om det blott är något yttre.

Hon gick in för att hämta fadern på hans rum.

— Har du inte klätt dig än? sade han och såg på klockan.

— Jo, jag är klädd.

— Det är abonnemang. Gå och sätt på dig något ljusare, är du snäll — jag vill inte gå med dig så där!

Agnes gick. Då hon kom tillbaks, var hon klädd i samma kjol men hade en vit sommarblus.

— Är det bra så? Får jag inte gå så här, stannar jag hemma.

— Vad du har mycket griller, sade Sven medlidsamt. Och Hilding vände sig bort som med avsmak.

— Det är ju löjligt, sade han med retlig röst.

Fadern suckade.

— Nog kunde du för min skull ha varit lite trevligare klädd. Men du bryr dig aldrig om, vad jag tycker. Nu hinner vi alla fall inte vänta mera, kom nu!

— Lilla pappa, sade Agnes och tog honom ömt om halsen. Var inte ledsen! För mig är det rättast att vara klädd så här. Jag tycker det är så föraktligt att bry sig om, vad andra tycker.

Professor Alenius klappade henne på kinden. Han kände alltid en viss glädje över dotterns fiärdlöshet men tålde inga överdrifter.

— Ja, min flicka, du skulle bara vara lite böjligare.

Då de gingo genom snön på vägen till operan, tänkte Agnes på, alt hon väl måste säga för fadern, vad hon tänkte göra, tala om, hur hon kände för Mårten. Just emedan hon kände det så oöverkomligt svårt att tala om det, tyckte hon, att hon var skyldig att göra det. Hade det bara varit som vanligt, skulle hon aldrig känt något

sådant. Kärleken ville hon ha för sig själv. Men nu, då hon kände en verklig rädsla att öppet tala om det, just nu fordrade hennes öppna, orädda natur det. Hon kunde icke lida några smygvägar eller halva sanningar — hon plågades och blygdes för sin egen feghet och obeslutsamhet. Men hon var också rädd om fadern och ville skona honom i det längsta. Hon förstod, att det måste bli ett slag för honom, och att varken han eller Hilding någonsin skulle fatta eller ännu mindre gå in på hennes beslut. Men hon ansåg det som sin enkla skyldighet mot Mårten att säga allt. Hon ville inte kränka honom med att blygas för honom.

När Agnes satt i den människouppfyllda, ljusglänsande salongen, kände hon en stor frid med sig själv. Men också en stor ensamhet. Hon tyckte, att ensamt hon bland dem alla visste, vad lycka var, vad liv var. Hon hade valt mellan två världar. Och hon visste, att hon valt den bättre delen.

Fadern hälsade på en herre med dam, som satt framför dem. De vände sig om och pratade, och Agnes blev presenterad. Frun var klädd i ljust siden, mannen i frack. Agnes märkte, hur förvånade de mätte henne med blicken. När de sedan gingo i foyern tillsammans, kände hon sig som en mörk fläck mitt i allt det ljusa. Det pinade henne att sticka av och beskådas, men på samma gång kände hon en full jämnvikt inom sig.

Andra akten började, och hon greps av tonernas väldiga styrka och prakt.

Snart skulle hon vara från detta också. Hennes lyckliga stunder en gång i veckan där uppe på andra raden skulle snart vara ett minne blott. Nu ville hon suga in allt hon kunde av skönhet och toner — hon skulle länge, länge sedan leva på det.

Hon slöt ögonen och lyssnade, och det var, som om hon druckit varje ton, varje glimt av själ i det stora verket. Men hon kände icke ett ögonblick någon saknad vid tanken på att en gång för alltid få lämna det. Endast som om hon utvalt den bättre delen.

— Där ute sjunger havet för mig i stället, tänkte hon, då hon vid faderns sida tyst gick hemåt genom vita gator. Där spelar världsalltet, där flammar stjärnorna i ovansklig skönhet. O, jag minns ljudet av månflodens fall mot havsytan — den heliga augustinatten, då mitt liv avgjordes. Ville jag byta? O, nej, nej. Vad jag är lycklig, lycklig!

— I morgon skall jag tala med Hilding, tänkte hon. Jag måste säga det, jag får icke vara rädd. Det är, som om jag icke vågade bekänna min tro. Han anar det ändå. Och sist frågade Mårten, om jag hade sagt något. Han får inte tro, att jag blygs för honom. Men det är därför, att jag är så rädd om honom, att jag liksom inte nänns höra ett förklenande eller varnande ord om honom. Men i morgon skall det ske, vad som än kommer.

Medan fadern och Agnes sutto ensamma vid kvällsbordet försökte hon gång på gång leda in samtalet på något, som kunde ge henne tillfälle att tala om Mårten. Fadern, som icke förstod, vad hon ville, och satt fylld av musiken och andra tankar, gjorde omedvetet motstånd. Agnes satt i pinsam spänning för att åtminstone få sagt något vägledande ord. Men samtalet blev oupphörligt till intet. Allt hennes mod, all hennes rättframhet och fyndighet svek henne.

Då de reste sig från bordet, var ännu icke det minsta sagt.

Hon kysste fadern till godnatt och höll honom länge om halsen. Hon kunde inte återhålla en darrning av sinnesrörelse. Det måste ju en gång sägas, varför kunde hon inte nu? Hon gjorde en sista ansträngning att förmå sig till något ord, men det liksom kvävdes på hennes tunga. Men samtidigt kände hon ömheten och beundran för Mårten, all sin kärlek med skrämmande styrka.

Fadern tog lampan för att gå in i sitt sovrum. När han lade handen på dörrvredet, stannade han och höll upp lampan, så att ljuset föll över hennes ansikte.

— Varför är du så blek? sade han. Vad är det med dig?

Och då hon icke genast kunde få fram något ord, tilllade han:

— Du går väl inte och är olyckligt kär?

Agnes blev röd. Hon visste, på vem han tänkte — en ung läkare av deras bekanta. Men nu, när tillfälle gavs att tala, blev hon förvirrad.

— Åh, du känner mig inte — om du kan tro jag bryr mig om honom!

— Nå, det var bra det — för han är kär i en annan.

— Nej, nej, grep hon fatt i den utslängda tråden. Jag ville helst ha en fattig man, om jag någon gång skulle gifta mig.

— Vad menar du med det?

— Jag menar, att då först syns det, vad en människa är värd, då hon inget har att stöda på. Förresten tror jag, att fattigdomen är en lycka för kärleken.

— Det hörs, hur lite livserfarenhet du har. Det finns ett ordspråk, som säger: där fattigdomen kryper in, kryper kärleken ut.

— Det är inte sant! for hon ut. Då är det ingen kärlek! Den övervinner allt. Om jag älskade, skulle jag kunna gifta mig med en bonde eller en arbetare.

— Jaså — du skulle gifta dig med en arbetare eller bonde!

Och du tror du skulle kunna bli lycklig med en obildad människa? Du talar, som du har förstånd till!

— Allt beror på, hur han var förstås. Han kan ha själens adel och vara genombildad till vilken klass han än hör.

— Ja — själens adel, som du säger, det kan han naturligtvis ha. Men hur du kan tala om bildad, det begriper jag inte. Du tycks inte veta, vad du har fått under de här tjugutvå åren, som du har levat i ett gott hem, fått det bästa som står till att få.

— Jo, jo — det vet jag pappa lilla, men det finns undantag, sådana som äger allt det där medfött.

— Bildning är väl inget medfött. Vad menar du?

— Nej — men själens bildning.

— Ja, så långt — det har jag ju sagt. Men det finns områden, där ni aldrig skulle kunna förstå varandra ändå. Det finns saker, som är oöverkomliga.

— Kärleken kan bära över det också. Tror du inte det, pappa, säg?

Och hon fattade hans hand häftigt, med en nästan bönfallande blick.

— Tro aldrig du kan komma över det oöverkomliga — varken med tro, hopp eller kärlek. Livet kommer väl att lära dig en gång. Godnatt med dig nu. Du måste lägga dig. God natt!

Då Agnes kom in i sitt rum, var det fyllt av ljus. Månen sken rätt in. Fönsterkorset kastade en väldig

slagskugga på den blåvita väggen och den gröna mattgången. Moderns porträtt hängde just under den ena skuggarmen, starkt begjutet av vitt ljus. Den smala runda guldlisten omslöt det vackra huvudet som med en silverrand.

De bladlösa pelargoniestammarna i fönstret och liljeväxten med sin vaxlika, gulbleka blomma stodo förstenat stela med ett silversken över gröna ådror. Agnes tänkte på de svarta lindarna, som stått liksom skurna ur järn den månkvällen hon mötte Mårten vid Gärdet. Hennes hjärta började ropa efter honom, högljutt, utan hejd. Hon tryckte händerna hårt mot bröstet. Det var som en ångest av längtan därinne, en feber till döds och till livet.

Hon ställde sig vid fönstret med händerna stödda mot fönsterposten. Gården sov, svart, djup i en flod av mjölkvit måndimma. Snön låg blåvit ut över takkanten, hängde som havsskum över träräcket, där hon brukat klättra som barn. Alla fönster stodo svarta men speglade liksom brunnar smala strimmor och blänk av detta sällsamma månljus.

Hon slog upp en bok, där ett litet fotografi av honom låg gömt. Det var ett amatörfotografi taget i västindisk hamn. Han stod i arbetskläder på landgången till »Capella» bland en hop kamrater. Alla i lösa blusar eller tröjor med uppkavlade ärmar. Det tycktes vara mycket hett, ty de flesta hade blusarna uppfläkta långt ner på bröstet, mössorna dragna ner över ögonen för solen eller stora stråhattar tillbakaskjutna i nacken på det varma håret. Hon kände igen den lilla blå mössan på sned över den vackra pannan — så hade hon sett honom allra första gången på trappan därute i skärgårdssolen. Samma stilla vemodslugn över drag och gestalt, samma starka, rika ro. Vilken skillnad mellan honom och alla de andra! Där voro flera granna pojkar, många med tilltalande utseende, andra plumpa, dumt råa. Vackra, starka kroppar och tungt knotiga och otympliga om varandra. Hur fri, hur värdig, hur mänskligt skön stod han ej där ibland dem, med armarna lugnt lagda i kors. Ögonens ro, munnens slutna linje, dragens besjälade vila — allt kände hon igen från varje stund av deras samliv.

— Vad var jag, då jag inte kände honom? tänkte hon. Vad är jag utan honom? Ett flarn — ett rö — en irrande låga. Men i de ögonens glans har jag fred. Då jag hör den rösten nära mig, då begär jag intet mer.

Hon tänkte på påsken för snart ett år sedan — denna passionstid, dessa dagar av mäktig, härjande vår, då isarna gingo upp och alfåglarna skreko, medan hon själv släpade sig på knäna genom issörjan med den tunga drögen, dignande under sin kärleks bittra börda. Tänk huru många sådana smärtans dop hon behövt, innan hon förstått, vad det gällde — livet. Men icke blott stundens varmt blossande, till jorden trängtande liv, utan hela hennes kommande och nuvarande, dagliga, stundliga, eviga liv.

Hon hörde tamburdörren gå upp. Det var Sven och Hilding, som kommo hem efter en examensmiddag.

Hon gick ut till dem och hälsade.

— Vad nu — är du uppe än? frågade Sven, medan han hängde av sig rocken. Han såg aldrig så bra ut som i frack. Den ytterligt smärta, smalaxlat långa figuren, som Agnes annars tyckte såg retsamt veklig ut, fick något manligt ungt i denna kostym, som säkerligen var den enda, som riktigt passade den. Han tände en ny cigarrett. Ett rödflammigt sken spred sig från tändstickan över hans ansikte. De nedfällda ögonlocken verkade genomskinliga som vax. Han slängde tändstickan långt utåt golvet.

— Vad har du haft för roligt för dig, som har suttit uppe så här länge, sade han och blåste ett par rökringar i hennes hår och stod och såg på, hur de länge stego upp ur burret vid tinningarna.

— Inte behöver jag.lägga mig så väl som du, sade hon.

— Åh, nu först ska jag börja arbeta, svarade han och strök med sin smala hand upp den ljusa luggen, som

låg ner i pannan. Det går aldrig så bra att läsa, som då man har festat. God natt med dig! Och han gick in i sitt rum efter att ha blåst ännu ett rökmoln i hennes nacke.

Hilding stod lutad över en tidning, som låg på tamburbordet.

— Ska du inte gå och lägga dig? frågade han utan att se upp.

Han var grann att se på, där han stod med det bruna håret som en man kring huvudet, den bruna hyn, den vita pannan och de skinande tänderna. Han hade en röd, något falnad ros i knapphålet, som doftade på långt håll.

Agnes svarade inte. Hon tog ett steg emot honom, tveksamt, nästan ångestfullt.

Han reste sig från sin lutande ställning, kom fram och lade armarna kring hennes skuldror.

— Vad är det du vill, syster min, sade han, och de gråbruna ögonen sågo innerligt på hennes uppåtvända ansikte. Du är så blek — är du sjuk?

— Hilding ... jag älskar Mårten.

— Jaså, sade han och blev själv blek. Stackars dig — stackars du!

— Nej, nej — han älskar mig också. Jag är lycklig med honom.

— Det var synd om er båda då ... stackars ni!

— Synd? Förstår du då inte — — — ? Jag skall bli hans hustru.

Han grep henne hårt om axlarna. All färg vek i ett slag från hans läppar. Ögonen svartnade, det ryckte i ansiktet.

— Är du galen? Vet du, vad du säger?!

— Ja — ja. Jag är viss, fullkomligt säker.

Han släppte henne och torkade sin panna med näsduken.

— Den dag du gifter dig med honom, skjuter jag mig en kula för pannan — så mycket du vet det.

Hon tog hans händer och kramade dem.

— Hilding, Hilding, o säg inte så, du menar det inte!

— Jo, det är just det jag gör! Vad skulle det bli för liv för dig — och för mig?

Om man är förälskad, får man väl ändå ha något förnuft — du är galen ... Störta dig i olycka med vett och vilja — vad har du för tankar — vad kan du mena med något så oerhört vanvettigt?

— Jag älskar honom ... det är livet för mig, det du kallar vanvett och olycka. Vet du inte, hur härlig han är — du vet det, Hilding!

— Jag vet, att ni aldrig kan bli lyckliga tillsammans! Du — och en simpel sjöman ... Ja, ja, jag vet hur präktig och stilig han är ... han är verkligen ovanlig på alla sätt, gott huvud — allt vad du vill — men ser du, det finns något, som är oöverkomligt.

— Vad då? Agnes studsade för dessa ord, som fadern ett par timmar förut tagit i sin mun.

— Vad då? Och det kan du fråga! Förstår du då inte, vad ordet miljö innebär? — Nå, där har du förklaringen.

Du *kan* inte omplanteras i en helt annan jordmån — även om du vore smidig — och det är du inte ... Ja, bara det yttre — men det betyder mer, än du tror, det betyder allt, för det består av tusen inre småting, som har växt in i din själ.

— Men han ska lära, jag kan skapa en miljö för honom, lik den jag har vuxit mig in i. Han, som redan har en sådan själens förfining. Han har det ädlaste blod jag har drömt om.

— Han kan lika lite som du koppla om. Allt hänger på de första femton, tjugo årena — sedan är det bestämt för livet. På avstånd går det nog att drömma sådant där — men lev dag ut och dag in, år ut och år in med honom i en stuga därute ett simpelt liv som lotshustru — utan möjlighet till vidare bildning ... avstängd ifrån allt, som du förut har älskat — och så, som du älskat det och levt i det! Och lidandet av att se honom oförstående för det! Aldrig kan du få kontakt mer än på ett begränsat område.

— Ja, jag vet nog — allt det tunga har jag tänkt på, Hilding — allt, allt, inget avskräcker mig.

— Du har *inte* betänkt allt. Men du skall *tvinga* dig att se in i det! Tänk bara på tusen småting — hur olika uppfostran gör en — sätt att uttrycka sig — ord, som han inte förstår eller kanske använder eller uttalar galet — sättet att äta, att föra sig på ... tänk på ett brev bara, på stavningen, de tafatta, enahanda uttrycken — tänk på smaken — å! — hur olika ni måste reagera för osköna saker eller för ett konstverk ... och på de olika behoven av komfort — på alla ingrodda vanor — ja, vad behövs det räknas upp ... det är bara sorgligt, det blir en oändlig uppräkning — och allt egentligen smått. — — — Inget ensamt gör det omöjligt, men allt tillsammans blir överväldigande i längden. Droppen urholkar stenen icke genom sin tyngd men genom att oupphörligt falla ...

Det uppstod en stunds tystnad. Hilding letade förgäves efter något nedstämt, tvekande i hennes ansikte. Det strålade med något av det lugn hon kände utströmma från honom, som hon tänkte på, och vars själ var nära henne.

— En annan sak, Agnes — har du tänkt på, att även om allt kunde gå bra med honom ensam, så bleve det olidligt, omöjligt i den omgivning, där han är — syskon, bekantskaper, hela umgänget.

Hon tog honom om halsen, kysste hans panna och drog med fingrarna genom hans hår.

— Hilding, ändå — ändå ser du! Jag måste göra, vad jag tycker är rätt. Det har varat nu i ett och ett halvt år — det är inget förhastat. En sådan man som han finns inte mer. Jag är honom alls inte värd.

— Det må vara, det är inte på det, som det hänger. Att *han* inte förstår, hur omöjligt det är, det är ganska naturligt. Hur skulle han kunna lida av tusen småsaker, som han inte märker ens — inte kan märka? Men du, som ser dem och känner allt — du borde förstå. Och du har säkert redan lidit, fast du döljer det för dig själv — inte sant, Agnes?

— Aldrig ... där ute — aldrig ett ögonblick. Allt är fullkomligt hos honom där. Här inne i staden har jag känt det svårt ett par gånger. Men vi ska ju vara där ute alltid — vad gör det då?

— Du kan inte leva bara ett liv ... Du är bara halv där — och inte ens det. Här i staden är ditt andra liv — eller rättare ditt första. Men han har bara ett — därför är han harmonisk och hel. Tro mig, du kan inte leva med kluven själ — då är det bättre att leva med kluvet hjärta.

— Men Hilding, Hilding — när allt binder samman, när jag bara vill till honom ... och bara till honom ... jag har varit som galen, då jag trodde, att han inte höll av mig och då han var borta från mig. Men bara han är hos mig, då har jag ro ... helt ser du. Jag begär inget mer i hela världen än att vara hos honom.

— Ja — du vill vara hos honom — ditt *ena* jag. Men det andra? Vill du ha honom med dig här i staden, i *ditt* arbete, i sällskap, på resor — nej, det kan du inte tänka dig, fast du säger ja. Du måste gå till honom, han kan aldrig gå med dig. Då måste du lämna allt — och då får du leva ett lemlästat liv.

— Du skall övergiva fader och moder och bli när den du älskar, sade hon stilla.

God natt, Hilding, god natt min kära gosse! Sov gott.

— Ja — kom ihåg, vad jag sa dig från början, du vet, vad jag gör. Sov nu själv på saken — i många, många nätter. Godnatt syster lilla!

Han kysste henne och gick in till sig.

Agnes stod en stund kvar i den mörka tamburen, sedan hon blåst ut ljuset. Hur kunde hon känna ett sådant överflöd av ro i sitt bröst, en sådan segerviss lycka? Det var, som om den trängt tvärs igenom henne, allt i henne var ro och lust.

Detta är vägen till livet — tänkte hon — när jag kan känna denna lycka ... trots allt — trots allt.

Och det var, som om hon känt Mårtens själ tätt invid sin egen. Hon förnam hans tanke genom mil av mörker.

— O du ljusa, rika själ, viskade hon ut mot honom, och hon tyckte, att hon lutade sig mot honom, som då de sist togo farväl. Vilken nåd att jag fick möta dig — jag tackar, tackar dig. Din blick — ovansklig skönhet lever i din blick ... o högsta liv, som du uppenbarar. Ditt leende — ett strömmande regn av din själs ljus ... ditt leende — ädlaste blomma av allt mänskligt ... Nu går min väg mot din. — Intet kan störa min ro — ty jag är segerviss.

Men fåglanästen ej provet höllo, när deras fästen för stormen föllo, och tyst blev sången och sjöngs ej om, och glädjen, gången, ej återkom.

(*Wallin.*)

Åter hade våren kommit.

Första veckan i maj hade gått. Häggarna i Humlegården skulle slå ut i blom vid första regn, och kastanjernas ännu smala, vitgula spiror skulle flamma ut efter några fuktiga nätter och milda soldagar.

Agnes kom just ut på trappan till Kungl. Biblioteket. Hon hade efter ett par morgonlektioner i skolan gått in där för att leta reda på några uppgifter för undervisningen. Så hade hon blivit sittande ganska länge. Den stora stillheten där inne, svalkan och den blida dagern, själva den atmosfär av lugnt arbete och samling, som fyllde den väldiga salen, hade alltid en uppfriskande inverkan på henne och hjälpte henne till nya ansträngningar. På sista tiden hade hon allt oftare gått dit ner, det var, som om hon behövt den omgivningen för att stänga ute alla påträngande tankar, som ville slita henne ifrån arbetet.

Hon gick ned och satte sig på en soffa framför biblioteket. Fontänen plaskade svalt bakom henne, och karets skälvande vattenyta speglade en majhimmels glans och flyktiga skyar. Gräsplanen runt om glimmade

daggigt grön av strålens stänk. I spetsen av varje litet strå hängde en droppe, medan andra sakta tillrade ned mot mullen. Även sanden fick sitt droppbad, då vinden lyfte den skira vattenslöjan i luften, trasade sönder den och förde ut friskt daggregn ned över den gula sandgången. Ibland nådde det ända fram till henne, hon kände en skur av fina droppar mot sina händer och sin nacke, droppar så fina, att de blott voro som ett vått stoft.

Runt omkring blommade och grönskade en susande park. Ljusgrön, friskt lummig med evigt lekande soldagrar och fladdrande bladskuggor över gångar och planer bjöd Humlegården sin mäktiga ro åt trötta, åt ensamma, åt stadens människor.

Solen värmde men gassade ej. Barn sprungo omkring med blå och gröna ballonger eller grävde med röda små hinkar i sanden, där sparvarna sprätte med gråduniga bröst under högljudda pip.

Uppför bibliotekstrappan skyndade några herrar med portfölj under armen. Andra kommo ut genom dörrarna — stodo ett ögonblick stilla, liksom bländade av den gröna klarheten där ute, och gingo sedan sakta nedför de breda trapporna för att äta sin lunch på närmaste automat eller restaurant.

Agnes drog fram ett brev ur blusen, där det legat gömt vid hennes hjärta. Det var från Mårten. Hon hade läst det gång på gång.

Hon fick ofta brev från honom och skrev själv ännu oftare. I dem gav hon allt det hon mäktade, av vad hon visste, att han behövde. Att skriva dessa brev var ingen lek, icke blott ett obehindrat givande av kärlekens ljuva tankar och tankelivets framspringande frågor och svar. Det var hennes allvarligaste, mest krävande stunder. Utom det hon gav av spontan kärleksyttring, av det som vällde fram utan hinder och hejd, ville hon alltid giva något av strängare halt. Hon måste in på något ämne, som kunde klarlägga något för honom, ge honom bredare mark att stå på. Hon lade ner hela sin fyndighet och finkänslighet på att göra detta så omärkligt som möjligt och sparade ingen möda för att ge honom det bästa hon ägde av insikt och kunskap. Kärleken gjorde henne smidig, tron stark — varje ord var utvalt just för honom, skapat för honom allena genom kärlekens makt och ingjutet med kärlekens aldrig vilande liv. Hon tyckte, att ett oändligt arbetsfält låg framför henne. Men hon kunde ge utan att tröttna.

Hon hade nu klart insett, att hon hade att ge något, som aldrig han haft möjlighet att förvärva. Först hade hon skyggat för detta och velat blunda, då hon blott kom det nära med sin instinkt eller sin tanke. Men så småningom tog den rationella sidan av hennes väsen ut sin rätt, och hon såg sanningen, som den var. Själv kände hon sig ju som ett barn inför honom på så många områden, lyssnade så innerligt och andaktsfullt till honom, att hon insåg, att jämlikheten icke kunde lida av, om han också finge taga emot något av henne. Hela hans väsen uttryckte en så hög och fri mänsklighet, att hon ständigt måste känna sig underlägsen.

Hon läste åter igenom brevet. Det var några enkla kärleksord, som liksom omslutit henne, ända sedan hon läst dem första gången, för ett par dagar sedan. Fulla av hans väsen hade de kraft att bära genom tid, rum, famna henne, smeka henne, så som hans tanke famnat och smekt henne den stund han skrev ned dem, sittande på lotskuttern en outsägligt stilla majkväll, medan havet steg och sjönk i långa silvrade dyningar.

»Jag har tänkt på dig hela natten och hela dagen», skrev han. »Jag kunde inte sova i natt utan låg vaken och bara tänkte. Först sov jag en stund och drömde om gallionsbilden, men jag vaknade för att jag drömde så underligt. Jag tyckte att den stod här på däck, och jag gick fram för att se på den, men den flyttade sig undan utan att röra på sig, så att den stod till sist längst fram i stäven. Inte förrän då såg jag att det var du, alldeles som jag en gång berättade dig att jag tyckte, att ni var så lika varandra. Då ropade jag ditt namn, men då sjönk den undan och stod under stäven som gallionsbilder brukar, och vi började gå framåt för hård bidevind så att vattnet slog över dig hela tiden. Jag kröp fram och böjde mig ner och tog fatt i den och ville lyfta upp den, och jag kände med händerna, att den var levande. Men du ropade, »rör mig inte, jag kan inte komma

till dig», men jag höll fast dig, och så gick det framåt och till sist var du stel igen, och det var bara gallionsbilden jag höll i, och då vaknade jag, mitt hjärta var så sorgset, jag kunde inte sova mer. Ett par små stjärnor lyste fram så vackert, annars var det mulet. Så blev det bättre, och jag var inte sorgsen mer utan glad i stället, jag bryr mig inte om drömmen, du älskar mig helt visst. Jag är glad i dig, jag blir mer glad i dig för varje dag, de går så långsamt ofta för att du inte är här, men ibland går de så fort för att jag vet, att du älskar mig och för att vi snart skall få vara tillsammans. Som du säger, jag kan icke heller låta bli att undra över hur stark kärleken är, i hela världen finns inget som är så starkt, den är hos mig dag och natt. Minns du hur det brusade i träden då vi sade farväl den första sommaren, den natten då vi lågo under buskarna i Lövängen och vi voro så sorgsna? Så brusade vattnet förra natten då jag drömde om dig. Vinden har vackrat och nu är här stillt, han är på sydosten men har nästan mojnat. Allt är tyst, jag hör bara hur det bryter mot Svartgrynnorna och Nordbådarna, det gör det hur stillt det än är. Helmer och Gottfrid Österman sitter och spelar »Lugn vilar sjön», och han är verkligen lugn, det är spegelblankt och svag dödsjö och det är som silver i vattnet. Om du visste hur stilla här är. Alldeles som den svarta kvällen då vi gick till dansen första sommaren, den natten då du var så olycklig för du trodde jag inte var glad i dig, och jag sade dig att jag älskar dig. Nu blåser en Norrlandsångare på lots och vi far ut. Farväl min älskade, mitt hjärta, jag tänker alltid på dig. Kom alltid ihåg att jag är glad i dig.»

Som hans levande röst, som hans strålande blick kommo orden till henne. Varje brev, vad det än innehöll, var på något vis präglat av hans personlighet. Genom dess enkla ord trängde alltid fläkten av hans bottensanna, klara och rena väsen. Men trots allt hon fick kände hon ofta en plågsam tomhet och saknad vid läsningen av hans brev. Ty de gåvo endast den allra svagaste återspegling av honom själv. Den inbundenhet och liksom ljusa avskildhet, som voro hans väsens styrka, och som yttrade sig i en rikedom i hans dagliga liv, den förmådde sällan i det skrivna ordet göra sig gällande eller komma fram annat än som en viss enformig knapphet och brist på uttrycksmedel. Men ibland kunde hon förnimma hans väsens röst genom varje ord, som man förnimmer havets storm i trädens brus. Och i det brev hon höll i handen hade hon känt, att hon mött honom, som han var.

Några små stavfel pinade henne, fast hon sökte blunda för dem. Men det gick inte att glida över dem. De hade nästan bränt sig fast i hennes medvetande, ty de hade återkommit i flera brev. Den största plågan för henne var dock, att hon plågades av en sådan obetydlighet.

Så hade det på senaste tiden ofta hänt henne. Jämsides med den kärlek och längtan, som på breda vågor bar henne mot honom, löpte en annan oändligt mycket svagare känsla, men som nästan ville bära åt motsatt håll. Mitt under det att hon förnam makten av hans personlighet, kunde hon icke värja sig för dessa smärtsamma små styng, som framkallades av självklara och obetydliga upptäckter, sådana som hon på förhand vetat, att hon måste göra. Att dessa saker voro så meningslösa och likgiltiga, egentligen för lätta och små att mätas med någon vikt eller mått, minskade knappast det plågsamma. Snarare tvärtom; kanske därför att det aldrig kom till någon utlösning — hon kunde aldrig med ett ord röja, vad hon kände, och kunde icke heller vänta att dessa saker någonsin skulle försvinna. Icke ens med hennes hjälp. Hon visste, att om hon hade mod och styrka att så småningom rätta på en del, det skulle gå. Men hon nändes ej. Det var henne motbjudande att röra vid dessa oväsentliga saker, som icke gjorde ett grand till eller från en människas värde. Hon kände det för honom kränkande i att på något vis försöka rubba honom ur hans miljö eller draga honom ett steg från den naturliga och raka väg han gick. Hon såg, att han var störst så, bäst så, oanfäktad av funderingar och iakttagelser över något, som han aldrig kunde förvärva utan en ansträngt medveten process. Icke så, att hon, som så många, sentimentalt ville göra en dygd eller något rörande stort av bristen på förfinade vanor, kulturgenomträngd smak och bredare allmänbildning. Men när han nu en gång var sådan, när hela hans liv danat honom till något så helgjutet mänskligt och fritt manligt, hur skulle hon då taga sig rätt att ändra på honom och störa den harmoni, som hela hans väsen kunde äga blott under de förutsättningar, under vilka han levde.

Något helt annat var det att lära och undervisa honom på de andliga områden, där hon kanske var före honom — det var ju blott en fortsättning i rak linje av hans egen strävan att tränga in i bildningen, det var blott att understödja hans egna naturliga intressen. Han skulle aldrig som hon känna, att »den som ökar sin kunskap, han ökar sina kval». För honom var kunskapens väg en väg »från klarhet till klarhet». Hans sinnesharmoni, bred som havet, med synrandens evighetsring i vilande fasthet runt om, skulle icke skakas eller ledas ur sin bana av detta. Men ville hon välja en förstörelsens väg, då skulle hon börja visa honom dessa småting, som han själv ej anade funnos till eller åtminstone kände som fullkomligt likgiltiga.

Sparvarna skreko så vinande gällt, där de kivades om ett frö eller några smulor. De hoppade på fontänkarets stenbrädd och badade sina dammiga fjädrar i vattenbrynet.

Sparvpipet förde hennes tankar på syrsornas spel. Hon mindes den heta höbärgningskvällen för snart två år sedan ... augustisolens brand — doften och rasslet av höet — den spröda önskeringen, som hon bundit och tagit ur hans hand. »Jag önskade er allt gott ... jag önskade, att det skall gå er väl» — så hade hon sagt. Och hon hade sovit på den doftande ringen och bett Gud för honom, och denna önskan om hans väl var ännu den varmaste och mest ständigt närvarande av alla hennes önskningar. Hon såg hans ansikte för sig, som det var, då han höll stråna för henne — pannans ljus, munnens ro; blickens ensamhet, där själens slutna, höga lugn var det enda som röjdes. I den stunden hade hon icke anat vilken brand, som helt snart skulle svepa hennes egen själ i lågor. Den var blott i vardande då — men morgonklart och fritt hade hennes känslor stigit fram till henne, medan hon satt där.

Sparvarna skreko för livet. Vinden slet i fontänens droppslöja, och den viftade fram och åter med ett spätt sus.

— Snart är terminen slut, tänkte hon, och sommaren här. Så underligt att fara dit ut nu och vara där — då allt är så visst. Jag längtar allt dit bra mycket, fast det ligger gömt nu — för arbete och annat nödvändigt. Och så har jag ju ro — jag behöver inte längta som förr.

Hon kom att tänka på, att hon nästan aldrig längtade, att han skulle komma till henne — hennes längtan formade sig alltid till en flykt dit ut till honom. Endast efter en ensam kväll med honom på Gärdet kunde hon längta — eller efter en stund på hennes rum, då alla de andra voro borta och han tyst steg in genom dörren, tog hennes händer och slöt henne intill sig — och sedan timmarna runno hän under stilla samtal.

Men, som Hilding en gång sagt åt henne, hon drömde sig aldrig gå med honom i Stockholm, icke på kyrkogården, dit hennes tankar annars så ofta gingo, eller på gatorna, där hon älskade att ströva kring, nu då eftermiddagarna började ljusna och staden var en dröm av blått. Icke heller på museet, dit hon gick mest var vecka, icke på operan eller konserter, icke på föreläsningar eller bjudningar. Hon kunde önska, då hon var där, att han skulle få njuta av det samma; det kunde förmörkas för henne, för att hon visste, att det nog skulle vara främmande och kanske onjutbart för honom. Men den vilda längtan att ha honom där, så som hon kände den att vara hos honom där borta — den kom icke. Hon hade heller icke reflekterat över detta, kom bara nu att tänka på, att så var.

Men allt förde däremot hennes tankar till honom, intet i staden fanns, som ej kunde komma henne att sträcka sig mot honom i oresonlig längtan. När hon nu hörde fontänens plask, gled tanken ögonblickligt in på seglingarna, då sjöarna bröto mot bogen, eller hon mindes stjärnnatten, då hon hörde suset av stjärnornas fall. Men det behövde icke vara något sådant — blott dagern över en brandgavel, ljudet av en skramlande kärra, den grå asfaltens hetta — allt blev, utan att hon kunde förklara det, blott ett medium för hennes tanke att nå över till honom. Men alltid bort till honom, dit, där han var.

Hon såg upp. Hon satt ännu med brevet i handen. Där borta på en av gångarna kom en man, som gick likt Mårten. Men inte som han gick därute på hällarna och bryggorna, utan som han gick i staden, där för honom

omedvetet omgivningen måste verkat hämmande och tyngande. Ofta hade han därför blivit henne så vemodigt främmande, då de mötts i Stockholm.

Hennes ögon vidgade sig — hon reste sig till hälften upp. Plötsligt blev hon röd och ögonen strålade till. Det var verkligen Mårten, det var han! Han styrde rakt emot henne, han hade sett henne redan på långt håll, innan hon såg honom, sin vana likt.

Hon skyndade emot honom och hälsade. Han strålade av kärlek, då han såg på henne.

— Jag var hemma och sökte dig, och de sa, att du hade gått på biblioteket. Då tänkte jag, att jag kunde försöka få fatt på dig. Jag är inne i stan i dag.

— Ack kära — så roligt! Jag har suttit och tänkt på dig så länge ... och läst ditt brev. Jag längtade så efter dig, då jag läste det.

— Tack för ditt sista. Jag fick det i går ... Jag lämnade upp boken av Fielding hos dig, jag har läst ut den nu, tack för lånet. Det var nästan den bästa bok, som jag har läst. Det kan nog vara sant också. Helmer Vestberg har läst hälften, och vi har pratat ganska mycket om den.

— Men kära, varför behöll han den inte och läste ut den riktigt?

— Nej, det hade dröjt för länge. Jag har berättat i stället. Det blir inte så mycket av att läsa förresten för honom nu, då han är förlovad.

De gingo framåt Linnéstoden och runt planen vid Engelbrektsgatan. Så beslöto de att gå och äta en smörgås. Agnes hade inte fått något mellanmål, och Mårten hade inte ätit sedan sex på morgonen.

De gingo ned till Konstnärsbuffén och fingo ett litet bord vid fönstret. Agnes beställde in smörgåsar och kaffe.

Lokalen var full av folk. Agnes märkte, att alla betraktade dem, öppet eller mer försynt, allt eftersom människorna voro. Hon kunde inte fatta, att det var något märkvärdigt att se på — själv var hon klädd i den enklaste grå dräkt och en liten vit halmhatt med smalt grönt band; Mårten i sin svarta klädeskostym och skärmmössa. Hon pinades av dessa nyfikna blickar så att hon blev het. Hon hade svårt att tala, då hon förstod, att även hennes ord skulle iakttagas. Mårten märkte dock lyckligtvis inget, det såg hon tydligt. Han satt och tittade ut på gatan, stödde armbågarna på bordet och sade då och då något på sitt vanliga stilla sätt, liksom borta från allt; men icke borta i dröm utan i inre samling. Agnes svarade så tyst och så knappt som möjligt. Hon upptäckte en av sina lärjungar i högsta klassen i ett hörn av rummet och nickade till henne. Flickan blev röd men såg förtjust ut och steg upp och neg.

Mårtens mössa låg på bordet. Den föll ner, då brickan sattes dit. Uppasserskan tog upp den och hängde den med en näsvis min på klädhängaren vid dörren.

När de trädde ut på gatan, andades Agnes ut. Hon ville dock inget säga till Mårten, då han ej tycktes ha märkt något.

De vände upp mot Humlegården igen. Uppe på Scheelekullen funno de en ensam plats. Ingen mer var däruppe. De talade om hans sista dagar på lotskuttern och om Ytterön.

— Jag var där över ett tag i veckan, sade han. Där är vackert nu, liljekonvaljerna har börjat ... bara knoppar — men ändå! Du vet, hur fullt där brukar vara ... i Lövängs hage och nere under buskarna nedanför Vårdberget.

— Ja ... jag minns en sådan jättekrans Hilding och jag band till din mors kista. Bara liljekonvaljer, hundratals, kraftiga, snövita — åh, så de doftade! Du skulle sett den vita kransen ... aldrig, aldrig tror jag någon fått en så vacker! Jag är så glad, att jag fick binda den till din mor, Mårten. Fast då anade jag inte — tänk, jag kände dig inte ...

Hon såg på honom. Deras ögon mötte varandra, och de sutto en lång stund orörliga med blick i blick.

— Hans ögon äro sig inte riktigt lika, tänkte hon. Kanske är han trött.

Men hans blick omslöt henne med samma oförgätliga glans som den natt, då den först röjde sin kärlek. Vad var det då hon saknade där? Var det hon själv, som var förändrad?

— Du säger så lite, Mårten.

Och hon trängde sig närmare honom, som om hon känt sig ensam.

— Det gör jag alltid.

— Nej, du är tystare än vanligt. Är du sorgsen?

— Nej, nej kära. Jag är lycklig. Jag tänker på, att du blir vackrare för var gång jag ser dig.

— Åh nej, Mårten. Men du, du är vacker! Så vacker som du är ingen man.

Han log. Hon slog armarna blixtsnabbt om hans hals och kysste honom.

— Du doftar hav, sade hon, och lutade kinden mot hans rockärm.

— Helmer Vestberg hälsade dig. Han tänker kunna gifta sig nästa år.

— Vem är hon?

— Hon tjänar hos en lotsfamilj därute, hon är visst från Småland. Josefina Johansson heter hon. En duktig tös — fast inte så bra som han ändå. Agnes, vi blir närmaste grannar med dem, om vi får det, som vi tänker.

Agnes svarade inte. Hon kände sig så besynnerligt beklämd. Det var, som om hjärtat snördes samman av en kvävande ring vid hans sista ord. Det visste jag ju förut, tänkte hon, att jag måste bli närmaste granne med folket därute, varför skulle det vara så svårt att höra det nu då? Hon tänkte på, hur mycket hon beundrade Helmer, typen för cn käck och duglig sjöman som han var; intelligent och säkert mer smidig än Mårten, enkel och sann som han. Men ändå ... till dagligt, enda umgänge ... och så med henne, tjänsteflickan från Småland — gå ut och in i stugan ... åh nej, bort med tankarna! De voro ju så futtiga och dumma, helt ovärdiga henne och hennes tro på jämlikhet, helt ovärdiga det liv hon skulle skänka sig till.

— Helmer hälsade dig. Han är den enda, som vet något om oss. Han tycker så mycket om dig.

— Ja — du vet, hur mycket jag tycker om honom. Hälsa honom hjärtligt tillbaks!

— Vanda skall också ta plats på Trutö — hos Aron Östermans.

Åter snörde ringen samman om hjärtat. Vanda också! Vanda, Vanda! ropade det förskräckt därinne. Ska jag se henne jämt också, tvingas att vara med henne! Ack, hon kommer säkert att bringa skam över Mårten, hon är så lättsinnig. Och han, han tror det också, det ser jag på honom, då han ser på henne, och då han talar om henne. Jag måste finna mig i det, tänkte hon, hur skall det annars gå? Men hur skall jag kunna? Trängas in i en miljö, som är mig så främmande.

— Mårten, Mårten sade hon, och tog hans hand.

Hon såg nästan ångestfullt på honom.

— Jag vill vara ensam med dig — jag vill inte, jag kan inte vara med alla dem därute! Med dig, bara med dig vill jag leva.

Han såg förvånat på henne, medan det glänste till i hans blick av glädje och ömhet.

— Visst får du vara så ensam med mig du vill, kära. Men vi bor ju inte på en obebodd ö — du får väl vara lite med människor också. Har du något emot dem?

Han såg spörjande på henne.

— Nej, nej — jag bara ... du kan inte förstå det, men alla är mig likgiltiga utom du.

Hon kunde inte säga mer. Hon ville inte säga, att tanken förskräckte henne, fast hon förut trott sig helt förtrogen med den.

Hon reste sig.

— Kom, vi går hem, sade hon. Hennes hjärta var åter lugnt, ty hon hade sett in i hans ögon. Ljuset där var stort och klart, hans ro gick över till henne liksom hundrade gånger förr.

Han såg på sitt ur.

— Nej, nu måste jag ut ett par ärenden först. Jag skulle träffa en handlare och sedan göra ett par uppköp åt morfar. Lite skötgarn och tobak och kaffebröd åt mormor. Men jag kommer senare i kväll. Vill du gå ut med mig då?

— Ja, kom! Farväl käre.

De skildes, och hon gick tankfull hem.

Varför var hennes hjärta så underligt i dag? Vad ville det mer? Varför ängslades det i henne? Hon kunde inte svara men kände en stigande tomhet, en växande ångest som inför en annalkande fara.

Efter middagen satte sig Hilding till pianot. Agnes, fadern och Sven sutto i salongen vid kaffet. Sven halvlåg i en fåtölj med sin vanliga tjocka cigarr i munnen och Ola Hansons senaste bok halvuppskuren i knät. Han hade avslutat en tentamensläsning i dag och var vid strålande humör.

Balkongdörren stod öppen, och ljum luft strömmade in. Några duvor kuttrade på taket. Gärdet låg grönt under vårliga vindar; lättaste majmoln seglade på himlen, som var grant blå och solig. Från esplanaden och Gärdet hördes hästtrav.

— Det var då roligt att se dig slå dig till ro efter middan, sade fadern.

— Ja, skall du inte rusa in på ditt rum och »förbereda» dig, frågade Sven lätt spydigt. Har ni kanske lov i morgon?

— Nej, men provskrivning i tre av mina klasser. Jag har inget att göra till i morgon. En hög uppsatser — men dem tänker jag rätta under det jag vaktar. Men så har jag haft i stället hela sista tiden, så jag kunnat stupa. Ja — nu lider det snart mot slutet ... tänk, en termin gången. Sommaren är ju strax här.

— Du kunde följa med mig till Gottland i stället för att gå barfota på Ytterön, sade professor Alenius.

— Ja, det vill jag gränslöst gärna, om jag får!

Hon visste icke, vad hon sade, förrän hon hörde sina egna ord. Då tystnade hon med ens. Vad har jag sagt? tänkte hon. Jag skall ju till Ytterön. Vad menade jag? Hur kunde jag känna så — jag har ju aldrig tänkt på något sådant förut, aldrig velat. Vad denna dag är underlig, full av främmande känslor. Jag känner inte igen mig själv — vart bär det hän?

Sven tog en rödgul primula ur en vas på bordet bredvid.

— Sätt den där på dig, sade han och räckte den åt Agnes. Den går så bra till din blus och ditt hår!

Hon sköt häftigt bort hans hand, nästan med ovilja.

— Nej, jag vill inte! Tag bort, säger jag!

Och hon kastade blomman över balkongräcket.

Hilding spelade upp en dans. Det var en vals, som Mårten lärt honom. Det bävade till i Agnes. Den trånga ringen kring hjärtat löstes; hon blev het om kinderna. Utan att se någon omkring sig och utan att höra annat än dessa toner satt hon med bakåtlutat huvud, helt borta i minnenas värld.

Den valsen hade de spelat den natten hon led så oerhört, just då hon kastade kvisten ut bland de dansande paren. Sedan hade de spelat den, då Mårten och hon dansade. Som en stormflod kom längtan över henne. Hon såg som i en syn hans resliga gestalt i hård silhuett mot natthimlen, där han ett ögonblick stått vid fönstret, sedan han dansat med henne. Och hon tänkte: aldrig blir jag lycklig utan honom; med honom vill jag leva genom hela evigheten. Jag älskar honom, älskar honom. Skulle han gå från mig, så skulle jag släpa mig efter honom, om jag än dignade — så som påskkvällen ... påskaftons förfärliga kväll. Skulle jag då rädas att bo med honom, var det än vore — eller än mer, rädas för ett liv med honom?

Och hon satt och lyssnade och kände honom närmare sig än någonsin.

På kvällen möttes Agnes och Mårten och gingo framåt vägarna på Gärdet. Kullarna doftade vår, och lärkorna flögo med snabba små vingslag utefter marken. Svalorna ilade genom den ljumma luften med höga visslingar. Ett par ryttare sprängde förbi, så att dammet rök. Ibland dök en människa upp vid en vägkrök; de mötte henne, och allt var tomt igen.

Den våldsamma längtan Agnes känt, då hon hört valsen på eftermiddagen, hade slocknat genast Mårten kom. Men icke så som förr, att salighetens ro och lust brett sig över hennes hjärta. Icke så, att all oro sjunkit samman och hennes sinne varit som en klar källa av fred och enkel glädje, vilande i nuet, i honom, i naturen. Den hade slocknat men lämnat tomhet kvar och en tryckande tvekan. Hon sökte honom med hela sin själs vilja men fann honom icke. Hon famlade efter honom och längtade att känna sin kärleks styrka. Denna bleka tvekan, denna främlingskänsla inför honom gjorde henne djupt sorgsen.

Då han talade, försvann det. Hon ville ta emot varje hans ord, hon böjde sig för hans själs makt som sävstrå för vinden. Då hon såg på hans huvud, blev det varmt i henne. Hon fick en oemotståndlig lust att smeka det, drog av hans mössa och förde händerna genom det ljusbruna håret.

— Åh, Mårten, Mårten. Jag är så underlig i kväll. Jag vet inte, vad det är med mig. Aldrig har jag känt så förr.

Men han bara smekte hennes kind och såg på henne. Plötsligt tog han henne hårt in till sig.

— Agnes!

Hans röst var beslöjat låg.

— Ja — vad vill du, Mårten?

Han svarade ej. Hans blickar öppnade sig för henne som vida portar.

Men i en blixtlik sekund kände hon den vita klingan dragen därinne i själen. Och den vände sin skinande egg mot honom, färdig att värja henne.

Hon gjorde sig sakta lös. Tigande gingo de vägen framåt.

Det skymde men var ännu ljust. Himlen välvde sig blåvit med en enda blek stjärna i väster. Moln som tunnaste flor kommo drivande och bredde sina slöjor över det blå, så att det blev allt blekare och ljuset allt dunklare.

Agnes stirrade framför sig ut i rymden, där kvällningen hastigt växte. Hennes hjärta klagade sin nöd för tystnaden. Hon kunde ej fatta, vad som försiggått med henne — hon kände sig som om hon bytt själ. Hon stod plötsligt ensam med den del av sitt jag, som hon mött ett par gånger under sin kärlekstid, men som nu så länge tegat och hållit sig fjärran. Det andra jaget — det som från första stunden mött honom i okuvlig längtan, det var sjunket bort eller låg förstenat.

— Jag kan inte, tänkte hon, jag mäktar inte. Jag har inte rätt att binda hans liv vid mitt, då jag inte har en kärlek, som dödar varje tvivel, varje tvekan. Vad är det, som stänger mig ute från honom? Vilken osynlig gränslinje är det, som hindrar oss att helt komma samman — åh — jag trodde den var ett sken bara ... är den verklighet eller är den bara en skräcksyn? Vad skall jag göra?

Men om en stund var det borta igen. Mårten hade talat om några små historier från sin barndom och sin gossålder. Hennes tankar slogo genast in på de vanda vägarna och följde honom motståndslöst och hängivet.

— Hur har du kunnat bevara dig så ren och fri, du som gått igenom så mycket, sade hon.

— Jag vet inte. Fastän jag aldrig har trott på Gud, har jag ändå haft något att gå efter. Det har bara känts så inom mig — och det har vanligtvis inte varit svårt att lyda.

— »När hedningarna, som ej hava lagen, dock göra vad lagen bjuder», sade hon leende.

— Nej, inte så. Lag har jag nog haft. Man kan ha lagen utan att ha Gud. Jag läste en gång om en, som hette Sokrates — han kände så med, fast han var stor filosof.

— Ja, jag vet. Och jag vet också, att det inte finns någon så renhjärtad som du ... och så stark — och så vis, fast du inte vet det.

Och hon tänkte för sig själv, att vad det än var, som skilde, betydde det intet mot vad som drog dem mot varandra. Som blomman mot solen, som slagrutan mot källan måste hon dragas mot honom. Den ena själens hemlighetsfulla makt över en närbesläktad själ erfor hon ju ständigt, då hon var nära honom. Från första stund hade hon känt, som om deras själar räckt varandra händerna till ett evigt förbund. Det hon sökte hos människan strålade ut från honom i ovansklig kraft och klarhet. Vad begärde hon mer?

— Känn — det regnar! sade han stilla.

Och hon kände vårregnet i späda, ljumma droppar stänka kring dem och hörde det falla så lätt mot gräset som en gång augustiregnet där ute i havsgryningen på det öde skäret. Då bävade hon — ty den tanke, som fötts där borta i dagbräckningens tysta stund, den kände hon nu lika ömtålig och blek som i den stund den

föddes. Aldrig mer skulle den resa sig och vända sin krona mot ljuset — den var dömd att förtvina och sjunka ner i det tysta.

Hon vände bort ansiktet och grät. Och hon kände, hur tårarna och regnets droppar fuktade kinderna och tillsammans runno mot jorden.

Men han tog om hennes huvud och drog det in till sitt bröst. Och hans starka, lätta hand strök över hennes kinder och torkade bort tårar och regnstänk allt eftersom de duggade ner.

Allena var jag, han kom allena; förbi min bana hans bana ledde ... — — — — — — Den korta stunden blev hos mig evigt, den bittra stunden, den ljuva stunden.

(*Runeberg.*)

Det var en av augustis sista dagar.

I den grå gryningen ångade den vita skärgårdsbåten in mot staden.

Höstregnens tid bade börjat, havet och fjärdarna brusade för hård nordostlig vind. Skummigt grå drevo vågorna och molnen fram, i tungt ilande fart hastade de mot land. Molnen rullade sina svartgrå massor däruppe, sjönko och stego, skymmande en sol, som just gått upp, silande dess matta ljus, så att endast en skum halvdager blev kvar.

Regnet sorlade mot den oroliga vattenytan och trummade mot båtens däck och lovartsida, sjöarna dunkade under ventilluckorna och sköljde i brytande svall över stäven.

På sofforna nere i salongen sovo passagerarna lutade mot väskor och hoprullade kappor. Endast två herrar sutto ännu och nickade över var sin tidning, som de trögt vände under sömniga ögon.

I hörnet vid dörren satt en ung flicka — nästan gömd under en regnkrage, som hängde ovanför på hangaren.

Det var Agnes.

Hon hade varit ute på två dagar för att göra inflyttningen, då Tilda blivit sjuk och inte kunnat reda sig själv.

Hon satt alldeles orörlig. En stor bukett duvna höstblommor låg i hennes knä — dalior, ringblommor, astrar och några rosor; de hängde med sina våta, av höstregnen brunfläckade och söndertrasade blomkronor, stödda av ett stelt vitt papper, omsorgsfullt utklippt i uddar och hål. En syrlig lukt från de gulvita augustirosorna steg upp från dem, annars luktade det mest vått gräs och höst.

Två år ... två år hade gått, sedan hon satt här ... i samma hörn — en likadan morgon — vid samma tidiga timme. Allt — vinden, som låg in från havet, de drivande gråa sjöarna, den böljande molnhimlen, de höstliga, klagande skurarna — allt var detsamma.

Och dock hade två år gått.

Då — då hade hennes hjärta varit fyllt av en omätlig ro, till vilken intet kunde tränga. Tid och rum hade sjunkit undan, flutit samman så som moln och regn, luft och drivande sjöar. Kommande och förflutet hade smält till ett, utplånats — endast nuet hade funnits. Men nuet hade varit utan gräns.

Då hade hjärtat varit som en droppe bland de fallande dropparna, som ett moln bland molnen, varit som det grå vattnet, som sjönk och steg, svallande fram och åter.

Då hade hon känt den hedniska frihet och fred, som endast känslan av att vara under det ödesbestämda kan ge, vissheten om att allt fört henne dit, där hon då stod, utan att hennes vilja betytt mer än rasslet av det strå stormen bär bort. Hon hade känt sig som en, som nyss burit järnbörden — hon hade ju haft i sin hand det vitglödgade järnet, oförskräckt hållit det fast för en stund och kastat bort det. Och då hon sedan betraktade sina händer, »såg hon, att hennes kött var friskare än plommonet från ett plommonträd». I den stunden hade hon trott sig fri och förlossad; segrande lugn hade hon varit, utan tvekan och ånger, utan brännande kval eller brännande lust.

Hur annorlunda var det ej nu.

Järnprovet hade hon fått göra om — och nu hade hennes händer blivit brända intill benen. Den väg, som hon redan då börjat gå, men åter trott sig kunna undfly, den hade hon fått gå steg för steg. In i det oerhörda, det som hon fruktat — och dock ej fruktat — hade hon pressats. Längden, bredden, djupet och höjden av det hade hon fått mäta. Det första steget hade följts av ett andra och så vidare allt djupare in i det.

Från vilken stund hon skulle räkna dess upphov visste hon ej. Från den stund hon såg honom första gången, stående på trappan i solen, och hennes själ rördes som av ett igenkänningstecken, mottog en hemlig hälsning från en närbesläktad själ? Eller från den bleka gryningstimmen ute på den daggdränkta ängen, då hon ropade ut sin vånda i några hårda ord — och därmed drog honom och sig själv in i kärlekens bittra nöd? Eller från någon annan dag — någon annan timme? Allt var ju en kedja, bunden dag vid dag, länk vid länk — av vem?

Sedan den majdag hon träffat Mårten i Humlegården och på Gärdet, hade de sista vårveckorna varit en enda nedbrytande brottning mellan hennes kärlek till honom och tvivel om möjligheten av att leva med honom som hans hustru.

Då hade hon till sist förstått, att den tvekan, som från början funnits inom henne, men som tidvis tegat, var något för all framtid oöverkomligt, något, som aldrig skulle förstummas, ty den var något grundväsentligt i hennes känsla för honom, så snart det gällde tanken att leva livet tillsammans med honom. Intet tankeförsök, ingen analys, ingen rannsakan av hennes eget hjärta kunde förklara eller ens reda upp *vad* det var, som gjorde det omöjligt. Känslan av det omöjliga stod där i alla fall i bittraste nakenhet, orubbligt fast, okuvligt stark.

Då förstod hon, att allt åter måste försvinna, åter dödas, så som hon en gång varit nära att döda det. Och hon skrev till Mårten.

Hon tog hårt om buketten, där hon satt, kramade så att stjälkarna brusto under greppet. Det brevet till Mårten — ännu rasade smärtan som en eld i hennes minne.

Ty i samma stund hon beslutat att skriva det, hade hon förstått, *hur* hon älskade honom, och att hon för alltid var bunden vid honom. Men ingen återvändo fanns, hon måste, först och främst för hans skull. Hon kunde icke åter draga honom in i dessa förstörande tvivel, som aldrig skulle upphöra, hon hade icke rätt att taga hans kärlek, som var stor och hel, sedan hon insett, att hennes för alltid måste vara brusten. Gång på gång hade hon slagit hans hopp till marken — det skulle inte få ske en gång till. Hon hade sagt sig själv en gång, att hon skulle dö, om hon svek — den strålande vinterdagen vid Skuru bro, hur mindes hon icke den? Men den tanken var som borta från henne nu. Döden krävdes icke av henne men ett orygglig beslut att gå in i djupet av sanningens smärta — smärtans sanning.

Att hennes kärlek stigit fram i all sin makt i samma stund hon gjorde sig fri, var ingen omsvängning. Men i skuggan av den tvekan hon kände för att bli hans hustru, och som ibland växte till skräck, blev kärleken blek och skygg; då hon icke behövde känna denna undrande rädsla, denna överskyggande tvekan mer, först då

slog den kärlek, som var en sanning, ett med livet själv, fram i blommande glöd.

Mårtens svar kom i ett litet brev, fyllt av återhållen, stolt smärta, där all hans levande kärlek lyste fram undertryckt och manligt stor. Han såg inget att förlåta — för honom var allt oskattbart och oförgätligt. Han hade blott välsignat den stund, som fört dem samman, hela deras samvaros sälla och osälla dagar.

Men förstått hennes väg ifrån honom hade han ej gjort. Det skar henne in i själen, att han kunnat tro att hon dragit sig för ett liv i fattigdom eller för en enkel samhällsställning. Tanken att han på något vis trodde sig föraktad rev henne blodig av skam och förödmjukelse. Hennes fattiga ord hade ju intet kunnat förklara. Hon själv famlade ju ännu med ständigt sökande, otillfredsställda frågor kring detta problem. Vad var det, som skilde? Var det utstakat av nödvändighet? Eller blott av en olycksdiger tragisk tillfällighet? Gällde det något som genom alla tider skulle stå fast — en klassernas eviga avskildhet från varandra, icke genom inre söndring, utan genom en helt yttre? Ty att hon och Mårten hörde samman med själ vid själ, det visste hon — där fanns intet, som skilde; var det då något yttre, detta förfärande, söndrande, som omslöt henne, och stod som en osynlig krets, över vilken hon ej kunde gå? Eller var det något djupare, hade det tillfälliga och det yttre till sist vuxit sig stort och fått så väldiga rötter, att de trängt in i själens hemliga rum, utan att någon makt på jorden kunde ändra det? Åh — allt var ett enda sökande — men sanningen stod kvar, ett ord stod ristat i eld: Hitintill och icke vidare!

Hon tänkte på den heta sommarens underliga, smärtfyllda månader, då hon gått där borta på Gotland. Varje stund hade hon varit fylld av den sorg hon hopat över honom och sorgen över att det bästa hon drömt icke gick att genomföra. Ständigt kvalde henne tanken, att hon aldrig skulle nå honom med ett tröstens ord, aldrig få förklara, bedja om förlåtelse, ansikte mot ansikte. Men ett var nästan det bittraste — hon vred sig under tanken — att han skulle lida allt detta, detta oerhörda, utan att som hon klart inse, att det måste genomlidas.

Det enda, som höll henne själv uppe över förtvivlan, var vissheten om att det, som skett, varit tvunget att ske.

Av inre nödvändighet hade skilsmässans stund kommit lika ofrånkomligt som deras förening och kärlek. Detta hindrade ej, att hon skoningslöst gav sig själv skulden till det hela. Ty det var dock genom henne, som han fått lida allt. Hans skuld var ingen. Det var hon, som gett honom både kärlekens och sorgens börda .. Och ändå kunde hon intet ångra. Mitt under sin känsla av skuld gav hon sig inga självförebråelser.

Under sin sorg kände hon dock ett stort, nästan kallt lugn över att nu äntligen allt var avgjort — för alla tider avgjort och avslutat, att ingen utväg mer fanns, som skulle locka och förvilla henne. Mitt inne i sin lycka och sin kärlek hade hon tvekat, men mitt inne i smärtan och ensamheten fanns ingen tvekan mer.

Sommaren gick — en längre sommar än hon någonsin upplevat. Hon längtade mer än vanligt in till sitt arbete, sitt intellektuella liv med vänner och intressen därhemma i staden. Och hon kastade sig tidigare än vanligt in i sin läsning.

Då kom Tildas sjukdom, och hon måste resa ut till Ytterön.

Hon genomskakades av den skräck hon känt, då hon steg ombord för att fara dit ut. Allt strömmade emot henne med rasande makt, där hon satt i sitt ensamma hörn — nu då snart tre dygn lagt väg mellan den stunden och det som nu var. Allt gick hon igenom, åter och åter.

Då hon reste dit ut ... det var en blåsig, solfylld dag med förhöstens hårdhet i färger och konturer — men en höstdag, som liksom stod i knopp med kommande höstdagars rika klarhet i sin famn; hon hade vandrat fram och tillbaks på däck mest hela tiden; lyssnat till det starka, klara vågsvallet, som gick i sjungande rytm kring

båten, redan med en ton av hav, en fjärrton av de stora vatten, som de nalkades. Hon hade lyssnat till rymdernas tystnad, som blev allt mer förklarad och svindlande havsren; och hon kände, hur hon med varje minut, som susade bort i skumvirvlarna efter båten, fördes allt närmare sin eviga längtans mål — havets och skärens ro, synrandens gränslöshet.

När hon steg i land och åter trampade den mark, där hon gått med honom, hade hon velat kasta sig ner och kyssa varje fläck av den jord, ur vilken deras kärlek spirat fram. Hennes fötter smekte stenarna, hennes blickar famnade örter och gräs, och hennes själ mötte synen av havet och oändlighetslinjens stilla kust med tillbedjandets jubel.

På eftermiddagen gick hon ned i Sjöstugan för att språka med mor Anna-Greta. Barnen voro i byn. I hörnet knäppte klockan, så som den dag hon sist satt härinne. Elden flammade i spisen, vinden for in, då dörren öppnades, och lågorna under kaffepannan slogo högt upp.

På den vanliga spiken hängde Mårtens lilla blå mössa. Så hade den hängt den ljusa kvällen, då solskenet föll in i en ström över väggen och den bruna segelbåten kom från sin långfärd. På bordet vid fönstret lågo några böcker — hans böcker, några av dem, som hon sett i, första gången de möttes ute på farstutrappan. Det ryckte till i henne, då hon fick syn på dem; hon tog den översta, såsom man tar i det dyrbaraste ens hand kan vidröra. Hon stod med händerna slutna kring det lilla röda häftet — »Hymns that have helped»...

Den gamla sysslade i spisen, med ryggen vänd mot henne, berättande något, som hon endast hörde som en avlägsen, förvirrad viskning.

Men hon själv visste knappast om något av vad som försiggick omkring henne. Hon stod som förlamad av den våldsamma ström av minnen, som hon kände utgå från varje liten sak därinne. Soffhörnet, där dragspelet brukat ligga — stolen, där Mårten brukade sitta och läsa eller spela — fönstret, genom vilket hon brukat skymta honom och barnen i silhuett mot eldskenet ... ljudet av klockan, den gamlas tassande — tystnaden — ron ... åh inga ord funnos för vad hon i denna stund kände. Hennes ögon drucko synen av varje hans tillhörighet som synen av något saligt, för evigt förlorat.

Då hon äntligen talade med mormodern, hörde hon sin egen röst som en avlägsen, dov klocka — den tillhörde ej henne själv, den var som lössliten från hennes strupe och mun och talade för sig själv. Ty hennes mun och hennes tunga, hennes hjärta och hennes själ hade endast velat ropa ut den stora kärleksångestens ord, ropa ut en längtan med ord över alla gränser och mått.

Hela tiden höll hon fast det lilla häftet, som om det varit hans egen levande hand, vid vilken hon trygg kunde stödja sig i sin oro.

Hennes ögon stannade plötsligt på fickuret, som hängde på väggen ovanför soffan. Det var hans silverklocka, som han fått efter en död kamrat, vilken han hållit mycket av. Han hade lämnat den hemma, ty han nändes inte ha den till vardags, då han i stället hade sin simpla nickelklocka. Hon hade förut hållit den i sin hand; och hon kände, som om hon ingen ro kunde få, innan den åter vilade där.

Den gamla gick ut efter vatten, och hon blev ensam. Hon tog ned uret från dess rostiga spik, slöt det i händerna, höljde över det med kyssar. Som om hon ägt en del av honom själv, kände hon det i denna stund. Dess tickande var så lugnt och starkt — den klockan visade aldrig fel, hade han sagt. Hon såg, att den nyss var sju. Inne i boetten hade han låtit gravera in några ord. »Från Samuel till hans vän Mårten, död ombord på galeasen Vega av Kalmar ^{3}/4 1909. Tack för trogen vänskap.» Hon stängde boetten och slöt åter det tunga uret mellan händerna. Det tickade därinnanför, händernas blod rann det varmt till mötes, och pulsarnas slag blevo ett med urets jämna knäppningar. Åter höljde hon det med kyssar och hängde det stilla på dess plats.

Vid kvällen, då hon satt med de gamla och barnen och åt den kokta strömmingen och det grova brödet på ett bord utan duk, kände hon det, som om hon aldrig förr vetat, vad lycka var — men en lycka, som hon för alltid skjutit ifrån sig. Hon lade, som de andra, potatisskalen i en hög på bordet bredvid tallriken och redde sig som de med kniven utan gaffel — utan att ens lägga märke till det, det var, som om hon alltid ätit så. Med möda höll hon sitt ansikte oförskräckt glatt och pratade med barnen, medan hon sväljde tårarnas salt med brödet och surmjölken, som östes upp ur ett stort träfat. Hon kände med varje del av sitt väsen, att så hade Mårten suttit som liten gosse och sedan som man, då hon själv gick där uppe i villan eller på berget i längtan och väntan att han skulle komma och hämta henne till dansen.

— Här ville jag alltid sitta, grät det inom henne. Här är ro, här är hans hem — härifrån har han sina minnen. Vi skulle vara här, han och jag. O, att han vore hos mig nu — och alltid, alltid.

När hon kom ut på backen, var det mörkt. Molnigt med blänkande stjärnor här och där, ganska stilla och kyligt. Luften var klar.

Hon gick vägen framåt mellan hassel och nyponbuskar, småal och asp upp till Vårdberget. Där uppe såg hon Nordbådarnas och Trutö fyrar och ljusen från Trutö små hus.

Hon sträckte händerna ditåt och kved tyst. Där var han, som hon älskade — och som hon lämnat. Utan att veta att hon nu stod där, utan att ana att hon fanns i hans närhet gick han kanske mot utkiken, som den gången hon var med ... eller stod på lotskuttern och stirrade ut i mörkret som hon — ensam som hon — full av längtans oro som hon. Vid tanken på hans lidande våndades hon så hårt, att hon flämtade. — Ensam, ensam! ropade det inom henne. Ensam mer än jag — och genom mig. Han lider djupare nöd ... ty han har inte sett gränsen, som skilde oss — men det gjorde jag. Han skall aldrig se den ... han skall bara tro, att jag svikit.

Fyrarnas ljus flämtade lugnt och vitt. Havet brusade med väldiga orgeltoner, och strandsvallet sög och sorlade kring klippstranden. Ett svagt sus av asparnas små blad steg upp runt kring berget från skrevor och lövgångar. Mellan flyktande skyar flammade Karlavagnen, och från Örnens strålande vingar hade molnen ryckts undan.

Som ett svärd genom hennes själ gick synen och ljudet av det hon älskade. Detta starka samband med naturen härute vållade en fysisk smärta, så hårt spändes de strängar, som bundo henne vid denna mark, detta hav. Skruvarna pressades allt hårdare, varje tag smärtade mer — och varje stegring av denna jublande smärta pressade henne närmare honom, som där var ett med henne. Hon vände bort ansiktet.

Då såg hon i väster ett högt, blekt ljusskén på himlen, strömmande från en dold ljushärd vid horisonten — det nattliga ljuset från Stockholm, skinande från tusen lyktor och elektriska glober och kastat upp mot augustis molniga natthimmel. Det kom med en förunderlig tröst till henne; som om en vän mitt i hennes svåra nöd sträckt sin hand emot henne — fast så fjärran, så borta från henne, nu då mörker, kärlek och längtan voro henne så skakande nära. Och mitt genom larmet av detta, som nu omslöt henne, hörde hon som en oändligt avlägsen men dock klar ton från ett annat rike.

Följande dag arbetade hon hårt med flyttningen. På eftermiddagen tog hon Saga och Iris med sig och gick den gamla vägen över ön bort emot dansstugan. Hon försökte få de små att tala om Mårten. Varje ord hon hörde föll som en droppe av nåd över hennes själ. Allt hon hörde var ljust och skönt. Hennes kärlek knöt sig allt fastare till den själ, som kunde utstråla ett sådant ljus.

När hon satt vid kvällsbordet på verandan, var hon lycklig att en hel dag gått. Det var mörkt, men hon hade ej tänt ljus.

Plötsligt hörde hon en röst nere från bryggan.

Hon reste sig; alldeles kall hade hon blivit med ens. Hon öppnade fönstret och såg ut; men där var svart. Stugdörren där nere stod öppen, så att eldskenet föll klart och brett ut över trappan och hällarna framför. Och i eldskenet såg hon Mårten komma in, klädd i sin vita sweater och med en hoprullad oljerock i handen. Ett ögonblick blev han stående på trappans nedersta steg, ropande något ner åt båten till. Morfaderns röst svarade där nerifrån. Så steg han upp för trappan och in genom dörren. Morfadern kom efter, och dörren stängdes. Allt var svart igen.

Som en strålande syn hade hon sett honom, klart som vid ljusan dag. Själv visste hon knappt, om det ens varit annat än en syn. Som drucken lutade hon sig mot fönsterkarmen, kunde varken tänka eller röra sig — allt vacklade under den lidelsens storm som svepte fram omkring henne.

— Jag kan inte möta honom igen, ropade det inom henne, jag kan inte — jag förgås, om jag skall in i det igen .. både han och jag går till grunden på det ... för oss finns ju ingen väg ... ingen räddning. Jag orkar inte mer!

Men i nästa ögonblick sprängde den motsatta viljan fram.

— Jag måste se honom en gång till! Jag måste ned till honom ... jag går ned ... jag knackar på fönstret ... så kommer han ut. Han vet inte, att jag är här, då hade han aldrig kommit — men när jag står utanför och tigger ... då kan han inte gå ifrån mig. Jag skall kasta mig ner för hans fötter, jag skall krypa efter honom, tills han tar mig upp i sin famn ... tills han älskar mig som förr.

Timme efter timme satt hon kvar vid fönstret. Han måste ju till sist känna, att hon satt där och längtade, med hela sin varelse samlad i tanken på honom och i väntan att få se honom komma ut — gå upp över berget mot villan som så många gånger förr. — Nu, tänkte hon, nu talar kanske någon om, att jag är här. Då måste han komma snart ... Fast han vill kanske inte, så länge de andra är vakna. Men då de sover, då kommer han nog.

Nedanför susade det torra gräset, och blad efter blad från björkarna seglade ner mot klipporna. Havet suckade dovt och nattkallt, strandsvallet malde sanden med ett monotont spolande ljud.

Ljuset där nere släcktes.

Hon förstod, att alla lagt sig. Men hon stod kvar. Kanske skulle han komma nu, då allt var tyst. Då skulle hon få tala om allt, bedja om förlåtelse, ge honom upprättelse — visa, att hennes kärlek var starkare än någonsin och endast begärde ett — att bli hans i livet eller döden.

Ett par gånger tyckte hon sig höra steg på berghällarna. Hon gick ner och började vandra av och an ute på berget. Men det var bara båtarna nere vid bron, som ryckte i sina förtöjningar, bara bladen som prasslade, då de yrde ner från träden.

Hon hade trott, att lidandets mått varit fyllt för henne — flera gånger hade hon trott så. Hon hade varit lugn i den känslan, att intet mer kunde nå henne, efter vad hon lidit med honom. Men i denna natt visste hon, vad det var att lida intill undergången, hon såg smärtans och kärlekens mäktighet som aldrig förr.

Hon visste, att om hon kallade ut honom och han tog henne i sin famn, hon i samma svinnande ögonblick skulle äga den frid, som övergår allt förstånd. Och dock kände hon som en aning, att om han kommit, skulle hon flytt och gömt sig för hans åsyn som för en syn, som måste ge döden.

Nattvinden svepte fram kall och byig, strandsvallet blev allt hårdare. Sjön dunkade under broarna, och de

två björkarna började gnissla och kvida. Tungt drevo molnen fram över skymda stjärnor, gräset var drivande vått av nattfukt. Havet mullrade som ett svart mörker, och fyrarnas ljus stucko genom rymdens natt.

Vart skulle hon vända sig med sin nöd? Gud var borta för henne. Kärleken till honom där nere i Sjöstugan var som en mäktig flod, som höll henne drivande redlös utan skydd och fäste, utan möjlighet att nå strand. Ty han själv var den fasta punkten — och honom kunde hon ej nå.

Då vände hon sig som av en instinkt mot väster och såg nattskenet vid horisonten. Det hade växt med mörkret och strålade nu förunderligt högt och fritt, vitt ut över himlen.

Och då kände hon, att där var den enda hjälpen ur denna nöd. Där låg det, som hon famlade efter, som kunde rädda och frälsa; där hade hon ankargrund och fäste, bara floden ville sakta sitt mest rasande lopp.

Ofrivilligt knäppte hon händerna och stod så och såg dit bort. Hon lade sig ner på marken och såg mot det bleka ljuset. Mot kinden kände hon den skrovliga klippan, händerna slöto om gräs och sand, smekande dem, kännande markens kraft gå sig till mötes. Det var, som om hon nu fått känna en rik och sann lycka mitt i smärtan och ensamheten. Allt det hos henne, som längtade till jordens bröst, till förening med allt därute, fick en stunds vila, och hon kände alla åldrars och sekels eviga närhet i denna jord, som skulle vara densamma, då hon själv varit stoft i tusentals år.

Men ögonen höll hon stadigt lyfta mot väster, och hon kände, att ned i hennes klagande själ trängde en stilla flod av det ljus, som likt en vit kupol stod över hennes stad.

Tidigt på morgonen, innan solen gått upp, hörde hon ett lätt buller. Hon såg ut från sitt fönster och såg Mårten komma ned för stugtrappan och gå i båt. Han hissade segel och gjorde skoten klara. Han såg sig icke omkring, kastade icke en blick upp mot villan. Det var, som om han känt, att hon stod och såg efter honom. Hon förstod, att han på kvällen fått höra, att hon var därute, och att han ville bort, innan de åter skulle behöva mötas.

Själv stod hon som förstenad, med stelnad gråt, med ett stelnat skri i sitt hjärta.

Så gjorde han loss och lade ut. Seglen svällde och ökan sköt fart genom det morgongrå vattnet med ett friskt porlande ljud. I gryningsdiset syntes den allt mer avlägsen och lik en dimsyn.

Och då det rodnade i öster för solen var den ur synhåll.

*

En suck, mest lik ett halvkvävt rop bröt fram över hennes läppar och slet sönder tystnaden omkring henne. Den ena herrn såg ett ögonblick yrvaket upp över tidningen, bakom vilken han somnat. Den andra sov oberörd.

Agnes reste sig. Om en timme skulle de vara i Stockholm. Hon ville upp på däck för att ännu en gång se bort över fjärdar och skär mot öster.

Det dova dunket från maskinen, som kom allt i salongen att skaka, hade liksom trängt in i hennes blod. Det ekade där inne, hjärtat arbetade lika tungt med lika dova slag, det suckade likt vågorna, som i rastlös takt jagade kring kölen. Det bände och bröt i hjärtat, som om en ström velat spränga sig ut, den smärtans ström, som vällde fram där inne likt en vårflod, rivande med sig allt i sin väg — ljuva och bittra minnen, hopp och längtan, kärleksord, avskedsord, flydda syner och ljud. Varje litet minne, varje droppe av det flydda och det närvarande ökade strömmens fart, och i sprängande, översvämmande fullhet drev den fram, tills hon själv,

likt ett gräs, slitet loss ur strandbäddens tuvor, fördes med den mot djupet.

Då hon kommit upp för trappan, hörde hon sång från mellandäck. Hon gick närmare, stannade och lyssnade.

Genom blåsten och sjöarnas svall, genom maskindunket och bruset av vattnet, som regelbundet forsade ur ventilerna, trängde svagt gitarrspel och en sjungande flickröst.

Först hade hon svårt att höra orden, melodien hade hon strax känt igen. Det var en sjömansvisa, som flickorna på Ytterön sjungit ibland och som hon en gång hört Mårten spela på dragspel. Det var visan om Oleana, den rika köpmansdottern på Londons slätt, som älskade en sjöman in i döden. Genom vattnets larm och stormens brus ljöd det ...

Hon älskade en sjöman allt under hurtigt mod, men hennes fader sade, du honom är allt för god ...

Så blev det borta igen — maskinistens och eldarens högljudda samtal kvävde det spröda ljudet. Hon lyssnade andlös. Till sist kom det igen. Rösten hade stigit och var patetiskt gäll. Men hon kunde icke le, som hon förr skulle gjort. Hon grep i stället fast tag om relingen, så att knogarna vitnade.

— — — — — — — — — Och han kysste hennes panna, och han smekte hennes kind: hav tack, du Oleana, att du haver älskat mig!

Där växte upp en blomma på Oleanas lilla grav, den blomman skall betyda, att Oleana trogen var.

Hastigt drog hon kapuschongen för ansiktet, så att ingen skulle se, hur hon grät. Hon stödde sig mot det heta maskinrummet, där det dunkade och pustade som ur ett helvete. Ohämmade störtade tårarna fram.

— »Trogen var — trogen var ...» ljöd det inom henne. »Hav tack, du Oleana, att du haver älskat mig ... hav tack ... hav tack ..!»

— Åh, på min grav skall ingen blomma växa — jag var inte trogen .. »den blomman skall betyda, att Oleana trogen var ...» Åh — Gud!

Båten satte i att blåsa — ett fruktansvärt, ihållande rytande, som förtog varje annat ljud. Då gav hon sin smärta luft, det bröt fram i ett skärande högt rop, som dog i det andra rytandet. Ingen hade kunnat höra, hur nära han än stått.

Uppe på däck fanns ingen människa. Regnet stod in akteröver, och längs styrbords sida stod en rök av regn, då dropparna krossades mot spjälbänkar och stormsegel.

Hon ställde sig i lä av den stora räddningsbåten. Vattnet flöt i rännilar kring hennes fötter. Fjärden gick vit, och vågorna kommo i tallös följd, grå med glimmande kammar. Hela rymden var som en svallande dimma av droppar. Svarta, regntyngda moln drevo fram i tätnande skaror, och ett ejdersträck syntes som ett suddigt band i regnröken.

Hon stödde ryggen mot räddningsbåten och stirrade bort mot öster. Mer tyngt än molnen av regn var hennes hjärta av ve, mer jagat och utan hem än vågorna — rastlöst jagade hennes hjärta efter honom, som hon ämnat för alla tider.

Aldrig mer skulle det finna hem — ty hos honom var hennes rätta hem. Oroligt hade hennes hjärta varit, tills det vilade i honom, oroligt skulle det förbli, ty han, som var hennes ro, skulle hon aldrig mer möta, aldrig få gå till.

En havstrut skrek som en människa i svår nöd, svävande som en vit syn genom ett hav av dimma,

försvinnande i en rök av regn. Men i högre nöd ropade hennes hjärta, och minnet av honom, som hon älskade, steg ständigt som en vit syn — en gnistrande, vit syn genom tårarnas dimma, genom sinnets gråa natt.

Nu visste hon, var hennes hjärta hade hem. Aldrig mer behövde hon söka, undra. Hos honom låg nu hennes liv för alla tider. Hon kände, hur hans kärlek omslöt henne, men ej som förr, ljus, öppet strålande, utan mörk med bortvända smärtoblinda ögon. Nu hade han det fasta grepp om henne, som en död får, han skulle aldrig släppa sitt tag.

Aldrig mer höra hans röst, den mjuka, djupa rösten, där en själ talade sitt ädla språk. Aldrig mer se in i de stålblå ögonens ro, den omätliga, höga. Aldrig se leendet — leendet, som gick fram över hans ansiktes hårda slutenhet som en soluppgång över skären.

Som gräs och blommors rötter, uppryckta ur sin jord, så låg hennes hjärta ryckt från sitt fäste, naket, blödande, armt. Hur sträckte sig icke hennes själ efter hans; men hon visste, att han icke sökte henne nu. Han skulle gå allt längre bort från henne. Hans makt över sig själv var stor, han skulle vända bort sitt ansikte från henne, hur än hans hjärta ropade efter henne. Medan hon sträckte sig efter honom »mer än väktaren efter morgonen», skulle han vandra ensam med sig själv, för alltid vänd från henne och med sin kärlek tryckt så djupt in i hjärtat, att den aldrig skulle flämta i ljuset mer. Ju mer den smärtade, dess djupare skulle han trycka den in för att gömma och begrava den för alltid.

Båten nalkades Stockholm. Hon stod ännu kvar. Snart skulle hon vara inne i sin stad, i arbetet och sitt gamla liv, där den del av henne själv, som segrat i denna kamp, skulle leva och växa sig allt starkare. Segrat? Hade den segrat?.. Hade icke snarare hennes andra jag segrat — på ett långt djupare sätt? Den del av henne själv, som nu i triumferande smärta sträckte sig mot den älskade, levande för alla tider trots allt motstånd, trots att den blivit förskjuten, förjagad och hemlös. Denna del av hennes liv, som nu till det yttre var avslutad, men som nu verkligen började och skulle verka i löndom och öppet. Förresten — var det egentligen en seger alls — på något håll — på något vis? Vägen hade blivit stängd, det var allt, livet självt hade satt en gräns, över vilken hon aldrig skulle kunna gå; om hon icke velat gå under — nu fick hon dock leva.

Båten blåste för Stockholm. Den hade ändrat kurs, och regnet stod nu in från babords sida och for som en strilande rök över henne, där hon stod utan skydd. Vattnet var lugnare, utan vita kammar, himlen mera jämngrå.

Ännu en gång hörde hon liksom ett eko ur en dröm rösten från mellandäck ...

Hon älskade en sjöman ....

Och hennes hjärta ropade sitt farväl ut mot öster, ut mot de stora vattnen därborta, mot sandstranden och hällarna, mot grynnorna och brotten och horisontens eviga kust; men mest ut mot honom, som var allt detta. Det vände en sista gång i ilande flykt tillbaka till honom, kastade sig i hans famn som om den för evigt sökt hamn där.

Och hennes hjärta talade till honom.

— Aldrig mer — åh aldrig mer skall jag se dig — hur jag än ropar i natten, ropar i min gråt och i min glädje ... aldrig mer vara när dig — strålande själ, som jag älskar. O, högsta liv, du hem för mitt hjärta ... hem i livets brus! Goda själ — du klara källa ... hos dig fick jag inte släcka min törst ... Förgäves sökte vi varandra — i tidsbruset — förgäves funno vi varandra, kunde icke nå varann ... något stängde — osynligt, hjälplöst. Men du, du, jag ropar ditt namn, »fastän allting skiljer ... fastän allting skiljer ... är ett band emellan oss ...» — — Du går till ditt liv — jag går till mitt. Vi skulle gått tillsammans — fingo inte. — — Där ute hos dig

brusa de stora vattnen, stjärnorna flamma över sand och hällar ... molnen fly och daggen driver över skären ... vinden drar fram i söder och far till norr och öster, och sjöarna bryta med evigt dån över grunden ... Bleka ligga skären i gryningen ... svart ligger havet i natten — strandrågen rasslar ... starrgräset susar. Och dina ögon möta det, och allt speglar sig i dina ögon och i dem är allt ...

Ångaren backade för kajen, och propellern rörde upp ett moln av frusande fradga.

Agnes vände sig om och såg mot staden. Hon tänkte på ljusskenet i natten, som stigit från dess djup upp mot himlen. Också i natt — och alla nätter — skulle man se det långt där ute, om luften var klar. Den vita ljuskupolen skulle välva sig över henne, fast hon själv ej kunde se den, där hon gick under dess ljus. Och det fäste och den fred, som marken och mullen och havet gåvo, men som hon aldrig skulle få vila i, dem skulle hon kanske finna under sin stads höga ljusvalv.

Så ville hon tro. Det var nu det enda, som kunde hjälpa ... Hon hade ju redan erfarit sanningen av denna tro — och hon visste, att den höll att bygga på.

____